

न वदन्ति नादित्यमन्त्रः । कति दशानि न दीदृश्याये वात्तद्विषय के कं देसासत्तादिकं पादरजोचननामृते-
 र्नादित्यमन्त्रः । इत्याद्येतत्परित्यज्योऽपि परमार्था एवाद्यानि । नव्यजीवपरमोपकारिणमेषां गुण-
 कीर्तनेष्वेतानि प्रामाण्यवसरा एव तादृजप्रत्ययोपदेशाद्व्यवहारादिना फलेप्रद्विणो ज्ञेयम चेदेतावन्त-
 दासाजगन्मूलं मन्वेयमिदं । पुरायणाभेदां सिद्धान्तपिणये कीदृशज्ञानमनुत्तममिति तत्कृतिमवलोचय विचि-
 त्तवन्ता एव न पारमार्थः पारं ब्राह्मं, पतः सर्वं श्रौतदेसिकविषयाः सूत्रानुसारत एव विविधमूत्रसा-
 न्निपूर्वकं सदृशा विलोचयन्ते । रसाद्व्यवहारेणोपदेशोपेक्षयाः कृतेर्वाचने उत्तरोत्तरमधिकाधिकं ध्यान-
 दोऽनुभवत एव पापकवर्गोपमेरुमिदं प्रतिनानि, यतः प्रत्युपदेशविषयमागमोक्तकथानकेन
 अद्विष्टेन मुपटितेन दृढीकरणाय काचिदचिन्त्यनस्तिनियोजिता प्रत्यनियोजनञ्चिः ।

प्रत्येकं च यत्पुनरातिस्तम्भात्मके प्रतिस्तम्भं प्रायेण पञ्चदशव्याख्यानोपेतत्वादेकव्याख्यानाधि-
 क्यव्याधक्यपञ्चसरं सतत्रयं व्याख्यानां विद्यते, तेन प्रतिदिनमेकैकव्याख्याने व्याख्याते संवत्मेरेण्य
 प्रत्यो व्याख्यायते व्याख्यातृन्निर्मुनिर्वरित्याकृतं प्रत्यकर्तृणामनुमीयते । प्रतिव्याख्यानं चैकषादिमूल-
 भ्मोबगंदर्जेलोपदेशं वस्तूपदिरयोपदेशमद्वाख्यायां स्वोपदेष्टृकायां तंतं विषयं सदाखसाक्षिकं वि-
 विच्य संक्षिप्तं प्रायोमूत्रभ्मोकोक्तेन कथानकेन स स विषयो दृढीकृतः । कथानकेष्वप्यन्यकविकृतैद्विक-
 पारमार्थिकनीतिविषयकमुजापितभ्मोकाः प्रसङ्गोपयुक्तत्वेन प्रसञ्जिताः । प्रतिव्याख्यानान्ते च स्वकृत-
 भ्मोकेनाख्यव्याख्यानरहस्यमदर्शनपुरःसरं नव्यजीवानुद्दिश्योपदेशः कृतः । सर्वत्र स्वकृतौ गीर्वाणजापा

अर्थ:-केम जे जो एम वसतिवास सिद्ध थयोन होत ने चैत्यवास सिद्ध थयो होत तो “इयरावए वसहिं” एटले बी-जा वस्तीमां रहे ठे ए पदनी थंतगांठ तारे आवी परंत ते माटे निस्सरु एटले निश्चाकृत इत्यादिके करीने चैत्यवासाने सिद्ध करवाने इच्छतो एवो जे तुं, ते तारे उलंठो वसतिवास सिद्ध थयो माटे प्रयत्ने करीने वाढ्या जे अरुद ते प्रत्यक्ष कोदरा यया एवो न्याय थयो माटे तारे तो अवलुं आवी परंथुं ग्रहो ! तारुं आगमना अर्थने जाणवानुं रुहापण !

टीका:-यदपि देउलियखरंदेत्यादिना देवकुलिकशब्दाच्चैत्यवाससाधनं तदप्यसम्यक्, यतिवेषमात्रधारिणामेव देकुलिक व्यपदेशात् ॥ एतद्गाथाविवरणे देवकुलिका देवकुलपरिपालका वेषमात्रधारिण इति व्याख्यानात् ॥

अर्थ:-वळी देउलिय इत्यादिके करीने देवकुलिक शब्दार्थी चैत्यवासनी सिद्धि करी ते पण साची न करी केम जे यतिना वेष मात्रनेज धारण करनार ते देवकुलिक शब्दे करीने कहेवाय ठे, ए गाथाना विवरणेने विषे देवकुलिक शब्दनो अर्थ देवकुलने पालन करनार अने यतिवेष मात्रनोज धारण करनार एवो पुरुष ए प्रकारुं व्याख्यान कर्युं ठे. माटे

टीका:-अतएव तेषां प्रवचनोपदेशपूर्वकपरुषजनणरुपा खरंदनाजिहिता ॥ आगमोक्तत्वेतु चैत्यवासस्य तेषां यथोक्तकारित्वेन सुविहितकृतखरंदनानुपपत्तेः ॥ तस्मात्पार्श्वस्थाद्यधमा-

દેયું તે વિરુદ્ધ યાત એટલે એ પ્રકારનું કહેયું ન યાત એવું કહેવા-
પોજ નિશ્ચય થાય છે જે સાધુ નિવાસ રહીત છે તેજ નિશ્ચયિત છે.

ટીકા:—એવં ચ ચૈત્યવાસ ઇદર્નાતિતનમુત્તીનામુચિત આગઃ
મોક્તવાદિતિ દેતુરુક્તન્યાયેના ગમોક્તત્વસ્યાસિદ્ધત્વાદસિદ્ધઃ ॥
યદપ્યુદિતંમા સૈત્તીત્સાદ્દાત્સિદ્ધાંતાચૈત્યવાસ સ્તથાપિ ગી-
તાર્થાચરિત્યા ત્સેત્સ્યતીતિ યદ્યતસ્યૈવ ચ શ્રીમદાર્ય રક્ષિતપા-
દરિત્યાદિના પ્તવાસ સપદ્મી ત્યંતેન સમર્થનં તદપ્ય સંગતં ॥

અર્થ:—વઢી તે કહ્યુંજે આ કાલના મુનિને ચૈત્યવાસ કરવો
ઠચિત છે, આગમમાં કહ્યું છે એ દેતુ માટે એમ જે સ્થાપન કયું હતું
તે પૂર્વ કહી દેલાન્યો, એવા ન્યાયથી આગમમાં કહેવાપણું અસિદ્ધ
થયું, માટે એ દેતુ પણ અસિદ્ધ થયો એટલે છોટો થયો આગમમાં
ચૈત્યવાસ કરવાનો કોઈ જગાએ કહ્યોજ નથી વઢી તે કહ્યું જે, સા-
દાત્ સિદ્ધાંતમાં ચૈત્યવાસ કહ્યો નથી તો પણ ગીતાર્થ પુરુષે આચ-
રણ કર્યો છે તેથી સિદ્ધ થશે જે માટે આર્યરક્ષિત આચાર્યે, શ્ત્યાદિ
આરંજીને “ પ્તવાસસપદ્મી ” ત્યાં સુધી ચૈત્યવાસ કરવાનું સમર્થન
કયું તે પણ અસંગત છે અષ્ટતુ છે.

ટીકા:—પ્તવાસ સપદ્મીત્યાદ્યાસોપદેશસ્ય જગવત્પ્રણીતા
ગમેષ્વનુપલંજાત્ ॥ મૂલાગમેન વિરોધાચ્છ ॥ તથાહિ ॥ શ્રીમ-
દાર્યરક્ષિતપાદેષુ સ્વર્ગગતેષુ પ્રાગેવ પ્રતિવાદિનિરાચિકીર્ણયા
મધુરાપુરીપ્રેષિતેન મોષ્ટામાહિલેન જનપરંપરયા ગુરૂણાં સ્વર્ગ
ગમનં દુર્વલિકાપુષ્પમિત્રસ્ય સૂરિપદપ્રતિષ્ઠા માકર્ણ્યદર્પ્પોધુર

वाचिदगि तुच्छिविदिता । किं पटुना ? सर्वथा फलुः प्रयागगौरवं गीर्वाणजापाङ्गपाठकचृन्दस्य ग्रन्थला-
पतागुत्तरये च मननि निभाय समपटुपातया तुज्या यथादयोपदामे शुद्धिविषये प्रयासः कृतः ।

अस्मिन् ग्रन्थे मुख्यतयः खण्डाः सन्ति—सम्यक्तरगणो देशविरतिलग्नः चिन्तननिधर्मविषय-
खण्डः । तत्र प्रथमखण्डः प्रथमस्तम्भपुष्ट्यरूपो, द्वितीयो छादंशस्तम्भपर्यन्तः, चतुर्विंशतितमस्त-
म्भपर्यन्तः तृतीयः । त्रयोऽपि खण्डाः न विलतरताः । तत्र प्रथमखण्डो गत एव प्रथमे विज्ञाने । द्विती-
याऽपि द्वितीयविज्ञानपर्यन्ते संपूर्णो जातः । तत ऊर्ध्वमाग्रन्थसमाप्तेस्तृतीयचतुर्थविज्ञानौ, तत्र
तृतीयविज्ञानप्रस्तावना सर्वत्र विज्ञाने कृता ।

अत्र च चतुर्थे विज्ञाने प्राचीनविज्ञानत्रयवत् चरमस्तम्भपट्टमेव सङ्गृहीतम्, एकनवतिव्योख्यानानि
ध्वनस्तत्तुत्तरदिशततमादारन्यैकपट्टचतुत्तरत्रिशततमपर्यन्तम् । तृतीयविज्ञानान्ते तृतीयदर्शनाचारो
दर्शित इति चतुर्थविज्ञानस्यास्य प्रारम्भव्याख्यानं (२३१) तुर्यो दर्शनाचारो दर्शितः । ततः शेषदर्श-
नाचारपुष्कं व्याख्यानपट्टेन (२३२-२३७) प्ररूपितम् । ततोऽष्टौ चारित्राचारा व्याख्यानपत्रके
(२३७-२८२) प्रपञ्चिताः । ततश्चरमे व्याख्यानत्रिके (२८३-२८५) तपश्चाचारत्रयं कथितम् ।

विंशतितमः सम्म एकव्याख्यानेनोक्तः (२८६-२९९) सकलः शेषतपश्चाचारनवकविषयः चरमं
च व्याख्यानं (३००) वीर्योचारविचारकमिति । अत्र च प्रायश्चित्तनामा सप्तमस्तपश्चाचारोऽष्टाशीत्य-

प्रथमविज्ञानत्रये सर्वेतिखण्डो विहितः तत्प्रमाद एव. २ प्रथमविज्ञानत्रये चतुर्देशलम्भपर्यन्त इति विहितं तत्प्रमाद एव.

अर्थः—ते कही देखामे ठे जे अहीं कार्य ते ज्ञानादिक जाणुं केमके कार्य तो ज्ञानादिक ठेएवुं शास्त्रनुं वचन ठे, ने ते तो लेश मात्र पण अहीं प्रगट नथी ए हेतु माटे, गीतार्थनुं जे आचरित तेने कालमाननो विरोध आवे ठे. तेणे करीने दूर करुं माटे चैत्यवास करवामां देवद्वयनो उपजोग थाय तथा आशातना थाय तेणे करीने महा दोषनी प्राप्ति थाय ठे. माटे एने थोमा अपराधपणानी प्राप्ति नथी, एटखे धणोज अपराध एमां रह्यो ठे ॥

टीकाः—अत एव न बहुगुणत्वमिति आगमाविरुद्धाचरणान्युपगमे जगदप्रामाण्या संजनन्त्वस्या आगमविरोधेन निरस्तं चैत्यवासप्रतिषेधकागमेनैव प्रागुक्तेनास्या आगमविरोधस्य स्फुटत्वात् तद विरुद्धाया एवचास्या प्रामाण्यो प्रगमात् ॥

अर्थः—एज कारण माटे “न बहुगुणत्वं” इत्यादि जे तें कर्षुं ते तो आगमयकी अविरुद्ध आचरणानो अंगीकार न करीए तो जगवतना वचननुं अप्रमाणिकपणानी प्राप्ति आवे पण आचरणानुं तो आगमना विराधे करीने निराकरण करवापर्षु ठे माटे पूर्वे फस्यो जे चैत्यवासना निषेधनुं, आगम वचन तेणे करीने ए आचरणाने आगम विरोधपणुं स्पष्ट ठे, माटे ते आगमधी अविरुद्ध एवज आचरणानुं प्रमाणिकपणुं ठे.

टीकाः—युक्तं ॥ आचरणा विदु आणाविरुद्धगाचेव होंई नायंतु इह्रा तित्यपरासायणति ॥

विरूपते, यत्संज्ञाचने समग्रग्रन्थतात्पर्यं हृजते प्रवृत्ति समग्रग्रन्थवाचने चाभिप्रायो जायते । प्रग्रमस्तम्भचतुष्टयं सम्यक्त्वस्वरूपनिरूपकमेव, तत्रैकपट्टिः (६१) व्याख्यानानि, तत्रापि प्रथम-व्याख्याने (१) जगदतिशययर्णनं, ततो व्याख्यानत्रयं (२-३-४) सम्यक्त्वजेदकथकं, ततः सप्त-पञ्चदशमव्याख्यानं यायत् (५-७३) सम्यक्त्वस्य सप्तपट्टिर्ज्ञेदाः, ततो व्याख्यानत्रये (५७-६०) क्रमेण रोचककारकदीपकसम्यक्त्वव्ययस्वरूपं, ततश्चरमे एकपट्टितमव्याख्यानं सम्यक्त्ववस्तुस्वरूपं बुद्धे-गुणाष्टकं च कथितम् । अत्र प्रथमखण्डः समाप्तः । पञ्चमस्तम्भः प्रथमाणुव्रतविषय एव, अत्र द्विपट्टि-तमादारन्य चतुःसप्ततितमपर्यन्तं (६२-७४) व्याख्यानत्रयोदशकं तत्स्वरूपनिरूपकमेव, अतो ब्यून-व्याख्यानपञ्चदशकम् । षष्ठे स्तम्भे पञ्चसप्ततितमादारन्य नवतितमपर्यन्तं (७५-९०) व्याख्यानयोन्-नाकं दत्तं, तत्राद्यं व्याख्यानपञ्चकं (७५-७९) द्वितीयाणुव्रतविषयं, द्वितीयं व्याख्यानपञ्चकं (७०-७४) तृतीयाणुव्रतविषयं, ततः चरमं व्याख्यानपङ्क्तं चतुर्थाणुव्रतविषयम्, अत्र प्रथमो विज्ञागः समाप्तः ॥

सप्तमं स्तम्भं एकनवतादारन्य पञ्चोत्तरशततमपर्यन्तं (९१-१०५) व्याख्यानपञ्चदशकं वर्तते, तच्च चतुर्थ्याणुव्रतविषयमेव सकृदम् । अष्टमस्तम्भे पञ्चदश व्याख्यानानि (१०६-१२०) । अत्र प्रथम-व्याख्यानचतुष्कं (१०६-१०९) पञ्चमाणुव्रतं, द्वितीयचतुष्कं (११०-११३) षष्ठं गुणव्रतं, ततः चतुर्दशो-त्तरशततम (११४) व्याख्यानात् सप्तमगुणव्रतप्रारंभः, तच्च व्रतं नवमे स्तम्भे त्रिंशदुत्तरशततमे (१३०) व्याख्याने समाधिगमत्, अत्र षष्ठे सप्तदश व्याख्यानानि, तेषु अत्रश्रयानन्तकायरात्रिजोजननिषेध-

अर्थः—ते कही देखामे ठे जे अहीं कार्य ते ज्ञानादिक जाणवुं केमके कार्य तो ज्ञानादिक ठेएवुं शास्त्रनुं वचन ठे, ने ते तो सेश मात्र पण अहीं प्रगट नथी ए हेतु माटे, गीतार्थनुं जे आचरित तेने कालमाननो विरोध आवे ठे. तेणे करीने दूर कयुं माटे चेत्यवास करवामां देवद्वयनो उपजोग थाय तथा आशातना थाय तेणे करीने महा दोषनी प्राप्ति थाय ठे. माटे एने थोमा अपराधपणानी प्राप्ति नथी, एटखे धणोज अपराध एमां रह्यो ठे ॥

टीकाः—अत एव न बहुगुणत्वमिति आगमाविरूद्धाचरणान्न्युपगमे जगदप्रामाण्या संजनत्वस्या आगमविरोधेन निरस्तं चेत्यवासप्रतिषेधकागमेनैव प्रागुक्तेनास्या आगमविरोधस्य स्फुटत्वात् तद विरूद्धाया एवचास्या प्रामाण्योपगमात् ॥

अर्थः—एज कारण माटे “न बहुगुणत्वं” इत्यादि जे तें कयुं ते तो आगमयकी अविरूद्ध आचरणानो अंगीकार न करीए तो जगदंतना वचननुं अप्रमाणिकपणानी प्राप्ति आवे पण आचरणानुं तो आगमना विरोध करीने निराकरण करवापरुं ठे माटे पूर्वे कस्यो जे चेत्यवासना निषेधनुं आगम वचन तेणे करीने प्र आचरणाने आगम विरोधपणुं स्पष्ट ठे, माटे ते आगमयी अविरूद्ध एवज आचरणानुं प्रमाणिकपणुं ठे.

टीकाः—युक्तं ॥ आचरणा विदु आणाविरूद्धाचेव दोई नायंतु इदरा तित्ययरासायणति ॥

व्याख्यानं

२७०

२७१

२७२

२७३

२७४

२७५

२७६

२७७

विषयः

ईर्यासमितिनामप्रथमचारित्राचारः

प्राप्यसमितिनामद्वितीयचारित्राचारः

पुष्पसमितिनामतृतीयचारित्राचारः

चतुर्थपञ्चमौ चारित्राचारौ

गुप्तित्रयनामकषष्ठसप्तमाष्टम-

चारित्राचारः

तपश्चाचारः

तपस्तपनहेतुः, तपसः प्रकाराः, तत्र प्रथमः

प्रकारः, सप्तदशधा मरणं च.

द्वितीयतृतीयौ तपश्चाचारौ

विंशतितमः स्तम्भः

रसत्यागकायद्वेशाख्यौ चतुर्थपञ्चमा-

वाचारा

संवीनतानामा षष्ठस्तपश्चाचारः

कथानकं

वरदत्तार्पिः

रक्षा साध्वी

धनशर्मो साधुः

प्रकीर्णकदृष्टान्ताः

जिनदासश्रेष्ठी, तापसत्रयं,

एको मुनिश्च.

द्वेमर्षिः

धन्यमुनिः

डूढप्रहारी मुनिः

मंगसूरिः

तापसः स्कन्दकमुनिश्च

पत्राङ्कः

२५

२६

२७

३०

३२

३५

३७

४१

४४

४७

एकपिंदाः स्तम्भः

पञ्चाङ्कः	कथानकं	पिपयः	उत्तरपानं
ए०	जयघोषविजः	पूर्वतागुणः	३०१
ए३	सोमवसुः	ममतागुणः	३०२
ए५	राजीमती	स्मितागुणः	३०३
ए७	सनत्कुमारचक्री.	मुनीनां स्वर्यम्	३०४
१०२	अर्हदत्तः	मोहत्यागः	३०५
१०५	साधमहासाधो	ज्ञानाज्ञानपिपयः	३०६
१०७	मृगापुत्रः	नामगुणः	३०७
१०९	सुजघकथा कूर्मव्यकथा च	पद्मेन्द्रियस्वरूपम्	३०८
११३	सुकुमारिका साध्वी.	पद्मेन्द्रियस्वरूपमेव.	३०९
११५	सुजानुकुमारः	इन्द्रियजयः	३१०
११६	रतिसुन्दरी ऋजिसुन्दरी च	ज्ञानयुक्तक्रियायाः फलम्	३११
११९	लुजिसुन्दरी	तृप्तानुस्वरूपम्.	३१२
१२०	गुणसुन्दरी	द्वैपाय्यस्वरूपम्	३१३
१२१	नाकटाक्षमन्त्री	मंत्रिपदनिन्दा	३१४

आख्याने

३५३

३५४

३५५

३५६

३५७

३५८

३५९

३६०

३६१

विषयः

प्रायवन्दनफलम्

सर्वः प्रतिबोधं प्राप्नोति

तीर्थस्तवना, चैत्यजङ्गपापहयोपायश्च

धर्मस्य माहात्म्यम्

गुरुपट्टानुकमः

तपाविरुदमाभ्यनन्तरं गुरुपट्टानुकमः

श्रीह्रीरविजयसुरैःसंवन्धः

”

प्रासादादिवर्णनम्.

प्रशस्तिः

कथानकं

साम्बकुमारः

श्रेणिकनृपः

सांतुमंत्री कश्चिन्मुनिः प्र-

ह्लादननृपश्च

मङ्गलकुम्भः

सुधर्मादिः

पत्राङ्कः

२११

२१२

२१३

२१४

२१५

२१६

२१७

२१८

२१९

२२०

२२१

२२२

તેમ કાયમ રાહ્યું છે. ઠતાં વીજી યાતૃત્તિ કહાનવાનો પ્રસંગ આવ-
શે તો વર્તમાન જાપાશેલીને અનુસરતું જાપાંતર ઠપાવવાનો જ અ-
મારો શ્રાદો છે.

ટીકાના મૂલપાઠને તથા જાપાંતરને અમે અમારાયી વને તેટ-
લો પ્રયાસ લઈ શુરૂ કરાવી ઠપાવ્યાં છે, ઠતાં તેમાં અસલ પ્રતની
અશુદ્ધિના કારણે તથા ખુફ તપાશનારની નજર ચૂકના કારણે જે
કંઈ જૂલો રહી છે તે માટે સુદ્ધ વાચકોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે
કે તેમણે તે વાવત અમારાપર ક્ષમા કરીને તે સુધારી વાંચવી. કાર-
ણ કે આ અમારી પ્રથમાવૃત્તિ છે એટલે તેમાં અવશ્ય જૂલ ચૂક રહે.
માટે જે દરગુજર કરી સુદ્ધ વાંચકો આ પુસ્તક વાંચી તેમાંથી સાર
ગ્રહણ કરી વિધિમાર્ગના રાગી થઈ સદુણો તરફ આકર્ષિત થશે તો
અમે અમારો પ્રયાસ સફલ થયો ગણીશું.

આજકાલ લોકોની દૃષ્ટિ રાસ વગેરે કથાનિક ગ્રંથો ઉપર વ-
ધતી દોરે છે, પણ ખરી રીતે તો આવા આવુક સમાન પુસ્તકો વાં-
ચવામાં જ વધુ ફાયદો મળે છે. કેમકે કહેવત છે કે “કમ્મે ઝંસન
વિન પિં મિટે ન તનકો તાપ” માટે પ્રમાદરૂપ તાવને ઝતારવા
લાતર આવા કઠુકૌષ્ઠસમાન ઠતાં પરિણામે તાવને ડૂર કરી આ-
રોગ્યતા આપનાર ઝત્તમ ગ્રંથો દરેક જણે અવશ્ય વાંચવા તથા વિ-
ચારવા જોઈયે.

તેમાં પણ મુખ્યત્વે કરીને આજકાલના યતિઓ તથા મુનિ-
ઓ તો લાસ વ્યાખ્યાનમાં જ આવા ગ્રંથો વાંચીને જોલા લોકોને
સીધે માર્ગે દોરવા જોઈયે.

आप्यवृद्धोदकाः	...	१६	२२७	एको मुनिः (मुसित्रयोपरि)	१ए	२०२
आषाढनृतिमुनिः	...	१७	२४३	एकः तन्नुषायः	२०	२एए
आषाढाषार्यः	...	१७	२५२	एक आचार्यः...	२२	३२२
आर्षरहितपुदिः	...	२२	३२७	एकः शुक्रः	२३	३३७
आनीरियगक्यणिह	...	२२	३३०	अंगारमर्दकाचार्यः	४	६०
इडापीकुमारः	...	७	१००	अंजना सती	७	ए२
उदायिन्नुषः (कोणिकपुत्रः) विनयस्तथ व्या०	३७	१००	३७	अम्बनशिष्याः ७००	७	११४
उदायिन्नुषः (परमराजर्षिः)	१०	१४ए	२३७	अंधिका श्राविका (बादशत्रतोपरि)	११	१६२
उपदेशानर्हतोपरि दृष्टान्ताः	१६	२३७	३३१	कृषीयवः	१	३
उदितमुनिः	...	२३	३३१	कुलवाक्षकः	१	१४
रूपनदसाधेष्टी	...	१३	१ए२	काविकाचार्यः (दत्तमातुलः)	२	१७
एको प्रादणः	...	१७	२६४	काष्ठमुनिः	३	३१
एको विद्याधरः	...	१७	२६४	कामुकखियः	३	३ए
एको मुनिः आथर्यकारकः	...	१ए	२७७	कूरगकुमुनिः	३	४१
एको मुनिः (कायगुप्ती)	...	१ए	२७२	कातिकश्रेष्ठी	४	४७

वीजो शब्दत्रय आजकाल कछ वगेरे स्थले देराने माननार माणसने देरावासी कहेवामां आवे ठे ते ठे. देरावासी ए शब्दचैत्य-वासीनो पर्याय ठे, अने तेनो अर्थ देरामां रहेनार एवो थाय ठे; हवे आजकाल देराने माननाराठ देरामां कंइ रहेता नथी, ठतां पोताने हुंढियार्थी अळगा उळखाववा माटे पोताने देरावासी तरीके उळखावे ठे एटलुंज नहि पण खुद मुंभइ जेवा शहरमां कछी वीशा ओशवाळोए पोतानी पाठशाळाने देरावासी वीशा ओश-वाळ पाठशाळा तरीके नाम आप्युं ठे ए केटलीवयो अज्ञानता ठे ! एज रीते हुंढिया श्रावको पोताने स्थानकवासो तरीके ओळखाव-वामां मोटुं मान समजे ठे पण ते विचाराओने पण खबर नथी के स्थानक एटले शुं ? तेमणे पोताना साधुओने उतरवानुं जे मकान बंधाळ्युं होय ठे तेने तेओ स्थानक एटले ठेकाणुं एवा नामथी उळखे ठे. कारण के ते मकानने व्याजवी रीते शुं नाम आपवुं जो-श्ये ते तेमने संस्कृत ज्ञापाना अज्ञानपणार्थी मालम पन्थुं नहि तेयी तेमणे यह्याधी तेनुं स्थानक एवुं नाम आप्युं. हवे ते नाम कबूख राखीये तो पण तेमना साधुओ स्थानकवासो कहेवाय, पण श्रावको तो घरवासो ज ठे ठतां पोताने स्थानकवासो तरीके ओळ-खावी अज्ञापण मृपात्तार्थी थाय ठे ए पण एक आश्चर्यनी ज वातगे !

थावी रीते शब्दत्रयवी लांवा काले अर्थना अनर्थ थाय ठे, इतिहासना खरा मुदापर पाणी फरी वळे ठे, अने विद्वज्जनोमां हास्यास्पद थनुं पने ठे. माटे सुज्ञजनोए धार्मिक संस्थाथोनां नाम-ताम विचार कर्मा पूर्वक ज पान्थां जोश्ये.

हवे, था प्रस्तावना पुरी करतां असो था पुस्तकना सुज्ञ

गौतमस्यामी		५	५५	पाठदत्तः		०	११२
गुणगुन्दरः (पर्युपिताप्रत्यागोपरि)	०		११९	निग्रगुप्तकुमारः (अनर्थदण्डत्यागोपरि)	१०		१३७
गुणगुन्दरीवरदत्तो		१५	२१५	पत्वारथोराः (सामायिकग्रतोपरि)	१०		१४०
ज्ञानविज्ञानगुणक्रियोपरिदृष्टान्ताः	१६		२३५	चन्द्रावतंसनृपः		१०	१४१
गोष्ठागादिष्टः (सप्तमो निहवः)	१६		२३०	चम्पकश्रेष्ठी		११	१६५
गोसावकः		१७	२५४-२५५	चित्रकारः		१३	१९१
मंगाचार्यः (प्रथमो निहवः)	१०		२६०	चण्डरुद्राचार्यः		१०	२५०
गुणगुन्दरी		२१	३१३	चतुर्यपञ्चमचारित्राचारोपरि दृष्टान्ताः	१९		२०२
गुरुपद्मापलिः (सुधर्मस्वामितः)	२४		३५७-३५८	चाणक्यः (मनुष्यचवर्द्धनचतो-			
पूतधर्मवल्लिजो		९	१२३	परिपाशकदृष्टांतः)		२३	३४०
चित्रातिपुत्रः		१	१०	जमाखिः (प्रथमो निहवः)		१	७
चण्डाडः (श्रेष्ठिकविद्यागुरुः)	१		१३	जयसेना		१	१५
चण्डकौशिकः		३	४४	जीर्णश्रेष्ठी		३	३९
चन्द्रामर्गो		५	६९	जिनदासश्रावकः		५	६४
चन्दनमखयामिनी		७	९९	जिनपाखजिनरहितौ		६	८०

धनपात्रपरिमिता		२३	२	२३
धर्मलक्षिः (अनन्तवायत्यागोपरि)		१२१	ए	१२१
धर्मराजा (सद्यममलोपरि)		१२२	ए	१२२
धर्मयणिरु		१२६	ए	१२६
धर्मयुद्धिपापबुद्धी		१२७	ए	१२७
धर्मदत्तश्रेष्ठी		१२९	ए	१२९
धनाट्टपगृही वृद्धादिका च (सामायिके)	१०	१३७		१३७
धनावद्यश्रेष्ठी		१६७	१२	१६७
धनो वल्लिक्		२१३	१५	२१३
धन्यः (शास्त्रिजज्ञगिनीपतिः)		२१७	१५	२१७
धनरामो साधुः (पपणासमितो)		२७०	१९	२७०
धन्यमुनिः (अनरान्तपसि)		२७४	१९	२७४
धनेश्वरस्वरिः (तपः करणेऽशक्तः)		२९०	२०	२९०
धनमाखणिक		३३३	२२	३३३
नन्दिपेणः (चमुदेवजीवः)		१	१	१

नन्दिपेणमुनिः (प्रतिदिनं दश-				
जीघ्रप्रतियोधकः)				
नमी राजपिः (द्वितीयमत्येकबुद्धः)				
नागिसः				
नूपुरपरिमिता				
नव नन्दाः				
नन्दमल्लिकारः				
नागाश्रीः (कटुतुंवशाकदात्री)				
नमस्कारजापे कथा				
नन्दनर्पिः (महावीरजीवः)				
नगातिमुनिः (चतुर्थमत्येकबुद्धः)				
पुष्पचूडा				
पादविषाचार्यः				
पञ्च राहयः				
पद्मशेखरनृपः				

एटखो जोरदोर चालु हतो के तेउ सूत्र विरुद्ध आचारने सूत्र सिद्ध तरीके जोळा : लोकोने समजावी धमधोकारपणे जैनमार्गयी उलटुं आचरण चलाववा लाग्या हता. तेथो एटखा गर्विष्ट बन्या हता के साचुं : कहेनारने लाकनीओ मारवा तैयार यता हता. एथी तेमना सामे माथुं उचकवाने कोझनी हिम्मत चाखती नहि.

आवो मामलो जोझने आ जिनवह्वजसूरिना हृदयमां जोळा लोकोना उपर करुणा पेदा थइ. तेथो : मूळथीज जारे हिम्मतवान्, वैराग्यवान् अने अने महा विद्वान् हता एटखे तेमणे पोताना मन-मां ठराव कयों के गमे तो जीव जाय तो तेवा जोखमे पण मारे आ कुमार्ग तोरुवा मथवुं. आ ठरावने अनुसरी तेमणे चीतोममां जझे चैत्यवासिओनी सामे पोकार उठाव्यो. तेमनो सत्य उपदेश सांजळी त्यांना समजु आवको तेमना रागी थया. ते जोझने आजु-वाजुना चैत्यवासिओने जय पेठो के आ माणस एवी सत्तावाळो ठे के एने वूटो मेलीशुं तो आपणी मोनेवेहेले जरु उखेनी नांखशे. तेपरथी चीतोममां पांचसो चैत्यवासि यतिओ एकठा थइ लाकनी-ओ खेझने जिनवह्वजने मारी नांखवा तैयार थया, पण त्यांना रागी आवकोए ते वावत चीतोमना राणाने चेतावंतां राणाए तेम करतां तेमने अटकाव्या.

आ तकरार उपरथी चीतोमना विधिमार्ग रागी आवकोए पोताना माटे त्यां खास नवुं मंदिर बंधाव्युं अने तेमां जिनवह्वज-सूरिना हाथे वीरप्रभुनी प्रतिष्ठा करावी.

आवी रीते जिनवह्वजसूरिए मारवामां ठामे ठामे खरा

निजान्नीष्टविषयाप्राप्तियोगेनैव ज्ञेयं । तथा च ते लोकानां पुर इष्टं जावयन्त—“अहो ! संसारं कोऽपि कस्यापि नास्ति, देवेन सर्वं हृतं, विनाशितं, मृत्युना सर्वं ग्रसितं, धिक्कारः संसारस्वरूपं प्रति” इत्यादि पुनः पुनर्लपति, तत्सर्वं चिन्तितपदार्थाप्राप्त्यैव, अतो व्यर्थं, नेदं पारमार्थिकं वैराग्यं, अनेकेषां जीवानामनेकधा(शः)समेतीदं” । अत्राह—“ननु जगवन् ! तर्हि वैराग्यतामनि कथमिदमावृणोति ?” । प्रभुः प्राह—“कश्चिद्धीवोऽनेन बीजेन पारमार्थिकमपि वैराग्यं वितनोति, अतो वैराग्यमध्ये गणितं १ । द्वितीयं मोहगर्जवैराग्यं कुशाख्यासंज्ञतसंसारनैर्गुण्यदर्शनाद्वावृतपस्विनां जवति, तामलितपसपूरणवद्वक्त्रचिरप्रसन्नचन्द्रपितृसोमचन्द्रादीनामिव यथार्थपृथिव्यादिजीवस्वरूपवस्तुतत्त्वविपर्ययग्रहणांशेषां वैराग्यमज्ञानगर्जितं ज्ञेयं । अपि च जैना अपि चे विरुद्धान्त्रैः सिद्धान्तान् पठित्वा जीवन्ति, स्वाश्रमगोपनार्थमदृशकियुक्ता अपि प्रचूतशक्त्या क्रियां दर्शयन्ति, तेषामपि न तात्त्विकं वैराग्यं । यतः—

अमीषां प्रशमोऽप्युच्चैर्दोषोपाय केवलम् । अन्तर्निवृत्तिविषमज्वरानुजवसन्निभः ॥ १ ॥

इति २ । तृतीयं ज्ञानगर्जं वैराग्यं तु तस्य स्याद्यस्य स्याद्वादिनः स्वपरागमगोचरा बुद्धिः स्यात् । कस्यचिद्विरक्तस्यापि शास्त्रार्थबोधनात् कस्मिंश्चित् पक्षे एकान्तनयकुग्रहः स्यात् तस्य न ज्ञानगर्जता ज्ञेया । उक्तं च—

उत्सर्गे चापवादोऽपि व्यवहारोऽप्यु(च)निश्चये । ज्ञाने कर्मणि वादधेन तदा ज्ञानगर्जता ॥ १ ॥

अर्थः—टीकाकार कहे ठे के मारा सुंदर गुरु जै श्री वि
 वल्लभसूरी तेमनी घणा सूक्ष्म अर्थवाळी ने प्रधान एवी आ
 रूपी वाणी ते क्यां ? ने खेद पामनार मंदबुद्धि पुरुषमां थयेस
 एवो हुं ते क्यां ? जे तेमना ग्रंथनी टीका करवाने समर्थ चाउं
 ते उपर दृष्टांत अलंकार कहे ठे जेम मोटा संग्राममां, जेणें शत्रुना
 मदोन्मत्त हाथीना दांत, पोताना हाथरूपी थंज वने चुरा कर्पा ठे,
 एवा शूरवीर पुरुषने पामवा योग्य, जे जयलक्ष्मी ते नपुंसक पुरुषने
 क्यांवी मळे ? अर्थात् नहींज मळे. ते नपुंसक पुरुष केवो ठे ? तौके
 ते जय लक्ष्मीने पामवानी इच्छाए संग्रामना मस्तक उपर निक्षेप
 करी रह्यो ठे एवो. ॥ २ ॥

तथापि तस्यैव पदप्रसादः कल्पित इति मम निर्विवादः ॥
 किमंग पंगो जेवनांगणस्य कल्पद्रुमः पूरयते न कामान् ॥ ३ ॥

अर्थः—तो पण ते श्रीजिनवल्लभसूरीना चरणनो प्रसाद
 मारा उपर ठे, तो शीघ्र फळीभूत थशे तेमां कांइ विवाद (संशय)
 नपी. ते उपर दृष्टांत कहे ठे.—जे शरीरे पांगळो ठे. तेना घरना
 थांगपा थागळ रह्यो कल्पद्रुम थुं तेना मनोरथ नहीं पूरे ? अ-
 र्थात् पूरे न. तेम मंदबुद्धिवाळो हुं पण ते गुरुना प्रतापथी टी-
 का करीश. ॥ ३ ॥

टीकाः—इदं हि सदृशं पदार्थसार्थप्रकटनपटीयमि समूह-
 चरं दृष्टिनिर्देशं दांयं निर्वाणचरमशिवरीशिवर मधिरुद्रे
 मवनि नास्वनि श्रीमहावीरे ॥

अर्थः—आ उंचने विंग ममकितदृष्टिवाळाने नय नलादिक
 नो मनुष्य द्रष्ट करी देखावामां अकिंच

नमोन्मत्त
 नादकपि
 न दरी

उपयोगमुपैति यच्चिरं, हरते यन्न विज्ञावमारुतः ।

न ततः खलु शीलसौरजा—दपरस्मिन्निह युज्यते रतिः ॥ १ ॥

चिरकालेनापि विज्ञाववायुस्तस्योपयोगं न हरते इति ।

मधुरैर्न रसैरधीरता, कचनाध्यात्ममुधाखिहं सताम् ।

अरसैः कुमुमैरिवास्त्रिणां, प्रसरत्पद्मपरागमोदि(ज्जोति)नाम् ॥ १ ॥

अध्यान्माभृतरमस्वादवतां मधुरै रसैर्दृष्टाऽपि कचनाधीरताऽस्यैव नोपजायते विकचपङ्कजपरागज्जो-
जिनामस्त्रिणां विरसैः कुमुमैस्त्रिवेति ।

हृदि निर्धृतिमेव विप्रतां, न मुदे चन्दनलेपनाविधिः ।

विमलत्वमुपेयुगो सदा, सलिलस्नानकलाऽपि निष्फला ॥ १ ॥

अजघ्नं मिथ्यात्वाविरतिक्रपायमसापगमवतां मनसि संसारमुखदुःखनिर्धृतिमेव दधतां चन्दनलेपना-
दिविकारो जलस्नानादयश्च न हर्षाय जायन्त इति ।

तदिमे विपयाः किलैहिका, न मुदे केऽपि विरक्तचेतसाम् ।

परलोकमुखेऽपि निःस्पृहाः, परमानन्दरसालसा अमी ॥ १ ॥

वैराग्यवतामिहपरलोकमुखस्पृहा न हर्षकारका जयन्तीति ।

विपुलखिण्डिपुलाकचारण—प्रवलाशीविपमुख्यलब्धयः ।

टीकाः—चौदुक्क्यवंशमुक्तामाणिक्यचारुतत्वविचारचातु-
धुरीणविलासदर्गंगनृत्यत्रीत्यंगनारंजितजगज्जनसमाजश्रीदु-
भराजमहाराजसन्नायां ॥

अर्थः—चौदुक्क्य राजाना वंशमां मोतीमाणिक्य सम-
शोभायमान ने तत्वविचारनी चतुराश् करवामां घणो श्रेष्ठ ने जे-
सुंदर थंगने विषे नीति रूपी स्त्रीविलास करी रही ठे, तेणीए क-
रीने जगतना जनसमूहने प्रसन्न करतो एवो श्री दुर्लभराज नामे
मोटो राजा तेनी सन्नाये विषे.

टीकाः—अनल्पजल्पजलधिसमुच्चलदतुच्चविकल्पकह्योल-
माळाकवक्षितवद्वलप्रतिवादिकोविदग्रामण्या संविन्नमुनिनिवहा-
ग्रण्या सुविहितवसति पथप्रथनरविणा वादिकेसरिणा श्रीजि-
नेश्वरसूरिणा ॥

अर्थः—घणा वादरूपी समुद्रथी उगलता मोटा विकल्परूपी
कह्योलोनी श्रेणीये करीने घणा प्रतिवादि पंक्ति समूहना तर्कनुं
नक्षत्र करता एटखे प्रतिवादीने दृगवता जे पंक्ति ते मध्ये श्रेष्ठने
संयोगी साधु समूहमां अग्रसर ने सुविहित पुरुषोना परघर निवा-
मार्गनो विस्तार करवाने अथवा शास्त्रमां कहेलो जे मुनिने आ प्र-
कारना स्थानकमां रहेंतुं इत्यादिक जे सिद्धान्त मार्ग तेनो विस्तार
करवाने सूर्य समान वादि सिद्ध श्री जिनेश्वरसूरि जे तेमणे.

टीकाः—अनुयुक्तिनि बंधुधा चेत्यवामव्यवस्थापनं प्रति-
निहितेष्वपि सापेक्षान्तिने वंशान्यां तन्निबंध मजदत्तु यथाग्रंथेण
अर्थः—सिंगभारीए करेला चेत्यवामनास्थापने

इतः शिवचूतिस्तत्रागतः । श्रेष्ठी तु संमुखं न गतः । ततस्तापसो दध्यौ—“अयं प्राग्मन्नाम श्रुत्वा तूर्णं पत्रं योजनानि अत्रिमुखमेत्यानहपां पर्युपास्ति व्यतनोत्, इदानीं सुखप्रश्नमपि न प्रेषयति” । ततः स्वन्नरुजनमुखात् श्रीवीरजगद्गुरुधर्मप्राप्तं श्रुत्वा स्वशिव्यं तदाकारणार्थं प्रेषितवान् । शिव्यः श्रेष्ठिनं स्वगुरुत्वादीर्वचनं दत्त्वा प्राह—“मद्गुरुत्वां पुनः पुनः स्मरति” । श्रेष्ठी स्माह—“गृणति पृथिव्यादिपद्मायपङ्कजव्यव्यासं लोकस्वरूपमध्यात्मादितत्त्वं कथयति तदनुसारेण स्वचेतनाधर्मं वितनोति स एव गुरुः, नान्यः । किमर्थं त्वद्गुरुर्मो स्मरति ? यद्यन्नादिप्रयोजनं तदा सुखेन पूर्वस्मादप्यधिकतरं गृहाण । पूर्वं कन्दमूलशाकपत्रादिसदोपाहपमूह्याशनादिभिर्भक्षिः कृता, अधुना बहुमूह्यनिर्दोषकोलातीनापगतपयःपिण्डघृतपूरनिष्पन्नपक्वान्नादिकं यथेष्टं स्वीकुरु । मज्जमाचार्यैरनुकम्पादानं न निषिद्धं, दानशान्दोऽहं जातः, मदारामनो धर्महीनानां यूयं मा वितनुत” । इति वाक्यं श्रुत्वा स शिव्यः स्वगुर्वन्यर्णे संमत्य तदुक्तं निवेद्य प्राह—“श्रेष्ठिजह्यनविवेकस्तु पूर्वस्मादप्यधिको विद्यते, अहोऽस्य चानुर्य !” । ततः स्वयं शिवचूतिरेत्य तमवक्—“त्वं केन धूर्त्तेन विप्रतारितोऽसि ? उवाचानाद्यपि न कुरूपे, तन्नाहं । मम सामर्थ्यं स्वया न दृष्टं, परं पश्य त्वं चक्षुर्ग्रयो मन्त्रकानामिदं प्रत्यक्षं स्वर्गसौख्यं जातं, तद्विपरीतानां श्वप्त्रपतनं” इति सर्वं मन्त्रविद्यावलेन दर्शितं । तदा श्रेष्ठी दध्यौ—“नूनमिन्द्रजातमिदं, परं स्वर्गश्वप्त्रप्रदानशक्तिः स्वकृतकर्मणा मेवास्ति । अहो ! लोकोत्तरं श्रीवीरपरमात्मनो धैर्यं ।

१ काष्ठातीतदोषादितेति कथञ्चित् श्लेषम्.

टीका:-सुविहितमुनिचक्रवालशिखामणिः सिद्धांतविप-
स्तप्ररूपणमहांधकारनिकारतरणिः सुगृहीतनामधेयः प्रणतप्राणि-
संदोहवित्तीर्ण शुभजागधेयः ॥

अर्थ:- (तथा) सुविहित मुनिना समूहमां चूनामणि स-
मान, अने सिद्धांतनी श्रवणी प्ररूपणा करवारूप मोटा अंधारानो
नाश करवामां सूर्य समान, तथा सुंदर ग्रहण करवा योग्य नाम
ठे जेनुं एवा, तथा नमस्कार करनार प्राणीना समूहने शुभ जाग
आपनार अर्थात् तेमनुं हित करनार एवा.

टीका:-चैत्यवासदोषनासनसिद्धांताकर्णनापासितकृतचतु-
र्गतिसंसारयासजिनजवनवासः ॥

अर्थ:-ने चैत्यवासना दोषने प्रकाश करनार सिद्धांतन-
सांज्ञलवार्थी चार गति संसारमां भ्रमण करवारूप खेद, जेथी थाय
एयो चैत्यवास जेणे त्याग कयों ठे एवा.

टीका:-सर्वज्ञशासनोत्तमांगस्थानादिनवांगवृत्तिकृष्ठीमदन्न-
यदेवसूरिपादसरोजमूले गृहीतचारित्र्योपसंपत्तिः ॥

अर्थ:-ने जिन शासनना उत्तम अंग (मस्तक) समान
स्थानांग आदि नव अंग तेमनी वृत्ति करनार श्री अन्नयदेवसू-
र चरण कमल समीपे जेणे चारित्र्य संपदा ग्रहण करी ठे एवा.

टीका:-करुणासुधातरंगिणीतरंगरंगतस्वांतःसुविधिमार्गाव-
सनप्रादुःपद्मिदकीर्तिकौमुदीनिपूदितदिकूसीमंतिनीवदन-
तः ॥

॥ इत्यब्ददिनपरिमितोपदेशसंग्रहाख्यायामुपदेशप्रासादग्रन्थवृत्तावेकोनविंश-
सग्नने एकसप्तत्यधिकविंशततमं २७१ व्याख्यानम् ॥

द्विसप्तत्यधिकद्विंशततमं २७२ व्याख्यानम् ॥

अथोपबृंहणख्यं पञ्चमं दर्शनाचारमाह—

धर्मोद्योतो महान् येन विहितो जैनशासने । तस्योपबृंहणा कार्या गुरुजिज्ञाववृद्ध्यै ॥ १ ॥
भ्साधिता एव तुष्यन्ति मुरादयो नरादयः । स्वेष्टकार्यं च कुर्वन्ति लोके लोकोत्तरेऽपि च ॥ २ ॥
रूपौ । नयरं उपबृंहणा नाम प्रशंसा, सा च लोकेऽप्यत्यन्तवद्गुणा, प्रायस्तथैव बहूनां निर्वाह-
दर्शनात्, परिज्ज्ञादयः प्रशंसिता एव प्रायः सम्यक्कार्यं कुर्वन्ति, नृपादयोऽपि गीतकवितादिजिज्ञासोपिता
एव महद्यत्थापि प्रददे कर्णेज्जोजयिकमादिवत्, मुरा अपि स्तुत्यादिजिज्ञासाधिता एव तुष्यन्ति
मुरप्रिययत्नादिवत्, एवं लोकोत्तरेऽपि तपःस्वाध्यायकवित्वदुष्करविहारयादिजयपरीपद्दसहनादिकं
धर्मकार्यं येन कृतं तस्य स्तुतिर्गुर्वोदिजिज्ञासा यथार्हा कार्या । ये प्रमादवशातो न स्तुवन्ति तेषां गच्छो रुद्ध-
मूरियत्सीदति । उक्तं च—

जो पुण पमायठे दप्पठे थ् उवयूहणे न वट्ठिज्जा । नासिज्जा थप्पणं मुण्णिजणं च सो रुद्धसूरि ष ॥ १ ॥

॥ मूल काव्य ॥

वन्निज्वालावलीडं कुपयमयनधी मातु रस्तोकलोक-
 स्याये संदश्यं नागं कमठमुनितपः स्पष्टयन् डष्ट मुच्यैः
 यः करुणयामृताब्धि विंधुरमपि किल स्वस्य सद्यःप्रपद्य॥
 प्राज्ञैः कार्यं कुमार्गस्त्वन्न मिति जगा देव देवं स्तुम
 स्तन् ॥ १ ॥

टीका-अथ संपदह इति कः शब्दार्थः ॥

अर्थ-अथ संपद मंगलिक ते,

अथ-संपदह एतुं आ मंगलं नाम ते तेनो शो शब्दार्थ ते.

टीका-॥ उपर्युक्ते ॥ संपदस्य ज्ञानाविगुणसामुदायरूपस्य
 संपदोऽयं वर्णितः पदकः व्याख्यापत्रं ॥ यथा राजावयः
 संपदोऽयं वर्णितः पदकः व्याख्यापत्रं प्रपद्यं ज्ञया व्याख्याया युक्ता-
 मि संदश्यंमभिनिष्ठा मिश्राणि साक्षा द्विगुणदुःसंपद-
 संदश्यंमभिनिष्ठा मुनेयम् व्याख्या वदयमाणा वर्यते इति-
 वनि नोदह ॥ ३ ॥

अर्थ-उक्त ज्ञानादि गुणना समुदायरूप साधु, साध्वी,
 संपदोऽयं वर्णितः पदकः व्याख्यापत्रं ॥ यथा राजावयः
 संपदोऽयं वर्णितः पदकः व्याख्यापत्रं प्रपद्यं ज्ञया व्याख्याया युक्ता-
 मि संदश्यंमभिनिष्ठा मिश्राणि साक्षा द्विगुणदुःसंपद-
 संदश्यंमभिनिष्ठा मुनेयम् व्याख्या वदयमाणा वर्यते इति-
 वनि नोदह ॥ ३ ॥

महान् परीषदः कृतः, तथाप्यदुष्पं तं द्योतनार्थं पुनर्महान्नयप्रदं विषयरूपमनेकफणफूत्काराकीर्णं विधायावोचत—“तो अमार्थप्रार्थक ! श्रीवीर्यपूर्वधर्मं मुय मम प्रणमनं कुरु, अन्यथा विषवेदनाकुलो दुर्गतिं गमिष्यसि” इत्यादियचनरद्बुधः । यतः—

एवं दोषं तद्यं सादिथ्य सो जिहन्निज्ञो असुरो ।

काञ्चन तन्नि वंदे गलम्भि सो नसद् निष्करणं ॥ १ ॥

तं वंयणं महतो अहिध्यासंतो मणम्मि सुहकाणं ।

अहिययरं सो ज्ञायद् समरंतो वज्रमाणजिणं ॥ २ ॥

इत्यादिचतुर्विधं स्वराक्यनुमारेण सर्वं वीर्यं गुरेण स्फोरितं, तथापि तस्य अव्यञ्जावशकिहननार्थ-
महत्तमः प्राप्तश्रमः श्रान्तः गुरः प्रणम्य तं स्माह—“हे श्राद्ध ! धन्यस्त्वं मायामहीदारणसारसीरसम !
परमपौर ! श्रीवीर्यमप्रेमप्रोक्तमार्गसिक्त ! त्वदात्मगतसुहृददर्शनादर्शदानमम सम्यग्दर्शनस्वरूपं
प्रकटं जातं. प्रणष्टमनादिमिथ्यात्वकुदर्शनं । तव धर्माचार्यः श्रीत्रिशलेयः, मम धर्माचार्यस्त्वमेव, त्वं
मत्पश्चन्दनतरुनिज. परीषहान् प्राप्य सम्यक्त्वमुवासानामदायकत्वेन । मदपराधं क्षमेथाः” । इत्यादि
स्तुत्या स्वगादागमनहेतुमुक्त्वा प्राह—“अधुनाऽहं सम्यक्त्वरिक्त आगतः, तद्भूतः स्वर्गं यास्यामि,
तस्या मुमु कृतं, एकमिथ्यात्वरूपवस्तुतो रिक्तीकृतः, एकमुदर्शनदानवस्तुतश्च चृतो विहितः, तव
केनाप्यकञ्जनीयं चानुर्य” । इत्युक्त्वा प्रदक्षिणात्रयं दत्त्वा श्रेष्ठपुष्कारं स्मरन् स्वर्जगाम । अथ श्रेष्ठी

ईत्वाजिनः ॥ सोपीह कमठ तपोडुष्टतास्पष्टनलक्षणासाधार
विशेषणयोगात्पार्श्वनाथ स्तं देवं स्तुमः ॥

अर्थः—कीया देवने नमस्कार करीये ठीए ? तो के ई
देव जेनी स्तुति करे ठे एया देवने ॥ दिवधातुनो स्तुति अर्थ
ठे. माटे देव शब्दनो ए प्रकारे अर्थ थयो. ते देव पण आ प्रकरणा
केने विषे इष्ट देवतापणे स्तुति करवा योग्य अरिहंत ठे. तेमां प
अहीं कमठ तापसनुं डुष्ट तप ठे ए प्रकारे लोकमां प्रगट क
देखामवारूप ठे लक्षण जेनुं एबुं असाधारण विशेषण बांध्युं ठे. तेथ
पार्श्वनाथ ठे ते अरिहंत देवनी अमो स्तुति करीए ठीए ए प्रकारे
अर्थ थयो.

टीकाः—यो जगादेव प्रतिपादयामासेव ॥ इव शब्दो त्रो-
त्प्रेक्षाद्योतकः ॥ किं इति ॥ इति शब्दः कर्म स्वरूप प्रतिपाद-
नार्थः तेन इति एतत् ॥ एत देवाह ॥ विधुरमपि किल स्वस्य
सद्यः प्रपद्य प्राज्ञैः कार्यं कुमारगंस्खलन मिति ॥

अर्थः—जे पार्श्वनाथ कहेता होयने शुं एटले प्रतिपादन क
रता होयने शुं ॥ अहीं इव शब्द ठे ते उत्प्रेक्षाधकारने प्रकाश
करे ठे ॥ किं इति ॥ ए जगाये इति शब्द ठे तेनो कर्मना वृत्तां-
तनुं प्रतिपादन करवा रूप अर्थ ठे एटले कुमारगनी प्रवृत्तिने बंध
करवारूप क्रिया करवी ए अर्थ ठे इति कहेतां ए प्रकारे कहेता
होयने शुं ? ते प्रकार कहे ठे. जे पोताने कष्ट थतुं होय तोपण तेनो
थंगीकार करीने निश्चेतत्काल सारा पुरुषोये कुमारगनो उठेव करवे

टीकाः—प्राज्ञैः प्रज्ञावद्भिः कार्यं विधेयं किं कुमारगंस्खलनं
सर्वसामर्थ्येन पूर्वा पराऽविसंवादिशास्त्रविरुद्धमननिराकरणं ॥

त्रिसप्तत्यधिकद्विसाततमं २३३ व्याख्यानम् ॥

अथ पुनस्तथैव स्तुतिमाह—

मेधतिविजयेनो गच्छन्त्यो हि संस्तुतः । प्रसाभात्यादयो नूनं भ्वापिता हेमसूरिजिः ॥ १ ॥
 एष । धीमंतिविजयेन गुरुणा वेद्यागृहे चतुर्मासी कृत्याऽऽगच्छन् स्थूलजज्ञो दूराधीश्वर “अहो
 दुरारकारकः !” इतिवचनेन संस्तुतः भ्वापितश्चेति दर्शनाच्चारिञ्जिरवश्यमुपबृंहणा गुणिगुण-
 १२२ र्थे विधेया । अत्रार्थे हेमसूरः मन्वन्धः, तथाहि—एकदा श्रीकुमारपात्रः सौराष्ट्रदेशीये समरनाम-
 २२ निग्रहीतुं श्रीमच्छुद्धयनामात्यं ग्राहिणोत् । स तु पादलिप्तपुरे श्रीवीरं नत्वा श्रीरूपज्ञदेवं निनंसुः
 २३ दद्याल्लकाय ममग्रमामन्तानादिश्य स्वयं शत्रुघ्नयं जगाम । इव्यस्त्यं पूर्णं विधाय जिनाथप्रहा-
 २४ द्धि स्थित्वा तृतीयनैपेपिकी कृत्या चैत्यवन्दनां यावद्विधत्ते तावत्प्रदीपवर्तिमादाय मूपकः काष्ठ-
 २५ मयमामादयितुं प्रधिरान् देवाङ्गाचैकै रक्षितः । तदनु मन्त्री स्वसमाधिजद्रकाष्ठप्रासादापायसंज्ञवा-
 २६ दिता दूनो ध्यातवान्—

पिणग्लान् ह्रितिपापारव्यापारकपरायणान् । जीर्णैचैत्यमिदं ये न प्रोज्झरामः क्षमा अपि ॥ १ ॥
 तदा धिया च किं द्वापपापव्यापारजातया । कृतार्थ्यते न तीर्थार्थो या निवेद्याऽधिकारिजिः ॥ २ ॥
 इति । तदनु जीर्णोद्धारं चिकीर्षुः श्रीदेवपादानां पुरतो ब्रह्मकनकनृशयनताम्बूलत्यागाद्यञ्जिग्रहान्
 २७ जमाह । तत उत्तीर्य कृतप्रधाणः स्वस्कन्धावात्सुपेत्य तेन प्रत्यर्थिना समरे संजायमाने स्वसैन्ये जने

हितकारी पुरुषनुं वचन ठे एम सूचना करी ॥ केमजे जे हितकारी
ठे तेजं आ प्रकारे कहे ठे. शा हेतु माटे ? एम कहेता होयने
ए प्रकारे कहुं एवी आशंका करी कहे ठे जे पार्श्वनाथजीतो क
णाना समुद्र ठे. माटे एम विचार कयों जे मारे किया प्रकारे
छा, कुमार्गरूपी कादवथी उधरवो, ए प्रकारनी दया रूप अम
तना समुद्र जगवान ठे. साथी के लोक उपर अनुकंपा क
विना कोइ पण पोताने दुःख थनुं ते थंगीकार करीने कुमार्ग
न हूण माटे.

टीका:-किंकुर्वाण एवं जगादेवे त्यतआह स्पष्टयन् प्रकटी
कुर्यन् ॥ किं कमठ मुनितपः कमठान्निधान लौकिक तपस्विनः
पंचामिरूपकष्टानुष्ठानं ॥

अर्थ:-शुं करता ठता एम कहेता होयने शुं ए प्रकार
आशंका करी कहे ठे जे कमठ तापसनुं तप प्रकट करता ठता,
मठ नामे लोकमां तपस्वी कहेवातो इतो तेनी पंचामि साधन
कष्ट क्रिया इती ते प्रसिद्ध करी.

टीका:-ननु कमठतपो लोके स्पष्टमेव किं तत्स्पष्टनेने-
त्पनय्यात् ॥ दुष्टप्राणिद्वयमुग्धप्रतारणसाक्षपूजास्यातिकामना-
दिदोषछत्राप्युक्तं ॥

अर्थ:-तर्क करी विशेषणनुं प्रयोजन देखाने ठे जे कम
तापसनुं तप लोकमां प्रकटन इतुं माटे तेने प्रकट कयुं एमां
विशेष ? एवी आशंका करी ते तपनुं विशेषण देखाने ठे, जे ए
दुष्ट ठे, पाप रूप ठे, थनेक जंतुनी जेमां हिंसा ठे, अज्ञानी जो
माहस्तेन उग्रवाना उपाय रूप ठे, थनेक प्रकारना साक्ष तथा लोक

एतन्महादृष्टिमाधोऽपि दुःखाय आदेने । ददेत्यस्य तत् तत्तु महादुःखनिवन्धनम् ॥ २ ॥
 मन्त्राय शुभाय एव मनुः पित्रं मोक्षयन्ति ये । त्वाग्देवदत्तात्तं मोचयेयां युवां ततः ॥ ३ ॥
 सवितर्यमापधे मनामपि हि नृपदम् । अनुचरन्वन्नया निन्दन्ते नानियज्जनेः ॥ ४ ॥
 नित्यपथोऽगृतेऽपि नो पारम्पर्येणैवैकनित्यं नृपदम् । श्रीचादृक्तेन निजापरमातृकाम्बु-
 क्षमपे दम्भतायकपदे दाविने मयं राजाहमादाय रैवते त्रिष्टुप्त्रद्वयव्ययेन सुगमां नयां पद्याम-
 गिरक्षमदिसाहस्यार्गेण कारयित्वा श्रीनयुत्रद्वयव्ययेन दापयित्वा मसैन्यस्तस्यौ । मेखिता
 छानेकसूत्रधाराः । चेलोक्षारे पुन्या मनादाता चद्वय इत्याः । नद्वयमेरे टीमाएक्यास्तव्यो श्रीमः कुत-
 पिकः पद्वयमनीविकसत्र कटके घृते विष्णीय नृपव्यवहारं रूपकाधिकं जम्भमार्जयत् । रूपकपुण्यैः
 श्रीपुत्रं मय्यस्य पञ्चादायातः कटकान्त इतस्ततो जम्भन् श्रीचाग्नटमन्त्रिणमेकजनसेव्यमानं दीवारि-
 मेर्दुरीक्षितमालोऽपि रहदात्, दक्ष्यौ च—

अहो मत्पतया त्वाहमस्य नेऽपि गुणैः पुनः । द्वयोरप्यन्तरं रक्षोपयोरस्य हा कियत् ॥ १ ॥
 इति पदादन् जीनो ज्ञातैर्गण्डहस्तिनो मन्त्रिण दृष्टः, आकायं दृष्ट्य । नीमेनापि घृतधिकयवाज-
 पूनादि कथितं । ततः—

पद्मस्तवं निर्दोषं रत्नितं नृपदम् । धर्मवन्धुम्वममि मे ततः माधर्मिकत्वतः ॥ १ ॥
 रत्नीन्द्रेऽस्ति ममं स्तुत्याऽर्पितं नृपदम् । अहो ! त्रिपथममिदमा ! अहो !

અર્થ:-તે નાગ કેવો છે ? તો, અગ્નિની જ્વાલાએ વ્યાપ્ત છે એટલે નિરંતર અતિશે વલ્લતો જે અગ્નિ તેની જ્વાલાએ કોઢીયો કરેલો એટલે અરધો વલ્લેલો એવો સર્પ ક્યાં આગલ દેખામ્યો ! તો પોતાની માતા વર્મા નામે પટ્ટરાણીની આગલ દેખામ્યો ॥ એકલો માતાની આગલજ દેખામ્યો એમ નહીં, ત્યારે શું ? તો કૌતુહલાદિ કારણે મળેલા સકલ લોકના સમૂહની આગલ પણ દેખામ્યો.

ટીકા:-અથકસ્માત્ સકલ જનમધ્યે જગવાન્ તત્તપસ્તિરશ્ચ કાર ॥ યતઃ કુપથ મથન ધીઃ ॥ અસન્ માર્ગોઽઘેદ પ્રવીણ બુદ્ધિમાન્ ॥ નહિતત્તપોદોષાપાદનં વિના કુમાર્ગોઽઘેદ કતુંશક્યઃ ॥ એતં કુતં જવતિ ॥ નહિ જગવતા તત્ સાક્ષાદજિહ્વિતં પ્રેક્ષાવતાં યદુઃ તજ્જવદ્જિઃ કુમાર્ગ સ્વલનં વિધેય મિતિ ॥ કિંતુજ્ઞાન વલાઽવસિત કમઠ વિધાસ્યમાનાવિરલજલધરપટલવિગલત્સલિલધારાસંપાતાદિઃ સ્વાપાયાન્યુપગમેનાપિ કમઠતપસો દુષ્ટત્વં સ્પષ્ટયતાઽર્થાદેવ તત્ પ્રત્યપાદિ ॥ યન્મદ્વદ્ જવદ્જિરંપિ કુમાર્ગસ્વલનં સ્વાપાયાંગીકારેણાપિ કાર્યમ્ ॥

અર્થ:-હવે શા હેતુ માટે સંકલ લોકની મધ્યે જગવાને તેના તપને તિરસ્કાર કરતા હતા ! તો જે હેતુ માટે અસત્ માર્ગને ઝઘેદ કરવામાં પ્રવીણ બુદ્ધિવાલા જગવાને એમ વિચાર્યું જે તે તપના દોષનું સંપાદન કર્યા વિના કુમાર્ગનો ઝઘેદ નહીં કરી શકાય. માટે એમ કહી દેખામ્યું. પણ જગવાને બુદ્ધિમાનને સાક્ષાત્ કહ્યું નથી જે તમારે કુમાર્ગનો નાશ કરવો, ત્યારે શી રીતે કહ્યું છે ? તો, પોતે જ્ઞાન બધે કરીને જાણે છે નિશ્ચય કર્યો છે જે કમઠ તાપસ ઘણા મેઘ મંદુષ્ટી પવનની પાણીની ધારાનું તે આદિ ઘણા વપડવધી આપણને હુલ્લ દેશે તોપણ કમઠ તાપસનું તપ હુલ્લ પ્રગટ કરી દેખામ્યું માટે

एवमाग्रहे रात्रिरजायत । रात्रौ कपदियक्षः प्राह—“ओ जीम ! येन जवता एकरूपकपुष्पैः प्रथमजि-
नोऽपृजि, तेनाहं तुष्टः, निर्धर्मया दत्तः, तदिमं निर्धिपं स्वीरं त्वं” इत्युक्त्वा तिरोऽब्रूद्यक्षः । जीमोऽपि
प्रातरतन्मन्त्रिणे ज्ञापयित्वा स्वर्णरत्नपुष्पैः प्रथमेदेवमन्यन्त्यं निर्धिं तात्वा गृहागतो महेज्यवत्पुण्यपरो
बभूव । अथ मुमुहूर्त्ते काष्ठचैत्यं दूरीकृत्य हिरण्ययीं वास्तुमूर्तिं जूमौ विधिनाऽधो न्यस्य खरशिखान्या-
मादिपूज्य वर्षषड्यन पापाणचैत्यं संपूर्णमजायत । वर्धापनिकादातुर्घात्रिशस्वर्णजिह्वादानं । एवं हर्षोत्सवे पुन-
र्द्वितीयपुराण “हे मन्त्रिन् ! प्रामादो विदीर्णः केनापि हेतुना” इत्युक्ते, तस्यापि त्रिगुणा वर्धापनिका
दत्ता । पार्श्वस्थैः किमेतदिति पृष्टे मन्त्री प्राह—“अस्मासु जीवरसु चेद्विदीर्णस्तदा ज्ञव्यं जातं, पुनरपि
ययमेव द्वितीयोद्धारं कारयिष्यामः । ततः पृष्टाः सूत्रधाराः—“केन हेतुनाऽयं प्रासादो विदीर्णः ?”
इति । तर्हिदत्तं—“हे मन्त्रिराज ! सत्रमप्रामादे पवनः प्रविष्टो न निर्यातीति स्फुटनहेतुः, ज्रमहीने तु
प्रामादे क्रियमाणं कारयितुः संतानाच्चाव” इति । ततः—

मतानः सुस्थिरः कस्य स च जायी जवे जवे । सांप्रतं धर्मसंतान एवास्तु मम वास्तवः ॥ १ ॥

इति विमृश्य मन्त्रिणा ज्रमजित्त्वरन्तराखं शिखानिचितं विधाय वर्धात्रयेण कारितो जीर्णोद्धारः ।

त्रिखर्क्षे रक्षितासिद्धः कोट्यो षड्व्याणि मन्त्रिणः । कर्मस्थाये तु जन्मानि वदन्येवं चिरंतनाः ॥ १ ॥

अथ प्रतिष्ठार्य श्रीक्षेमाचार्यान् सश्रीसङ्गानाकार्य महामहोत्सवैः संवत् १२११ वर्षे शनौ सौवर्ण-
१ बुद्धव. २ ज्रमो जापायां नमतीति स्यात्.. ३ कर्मकरादिषु.

મંદિર જેવો જેનો આકાર છે એવી ગંગાને કાંઠે વારાણસી નામે
નગરી છે. ॥ ૧ ॥

ટીકા:—અમ્ તસ્યાં મહાકૂટકોણીશ્વરપદ્મતકણ: ॥ અશ્વ-
સેન: સુધર્માસ્થ: પૃથ્વીપાલો યથાવૃષા ॥ ૨ ॥

અર્થ:—તે નગરીમાં મોટા કપટી પ્રતિપદ્મી રાજાના પદને
નાશ કરનાર અશ્વસેન નામે રાજા હતો જેમ સુધર્મા સજ્જામાં હિંદુ
ઠે તેમ. તે હિંદુ પણ પર્વતરૂપી શયુની પાંચો નાશ કરી છે, તે વાત
લોકિક શાસ્ત્રમાં છે. જે એક સમે હિંદુ સજ્જામાં વેગો હતો. ત્યારે
ઋષિ લોકોએ જહને પૃથ્વીનું વૃત્તાંત કહ્યું. હે ત્રિલોકિ સ્વામિન્ પર્વ-
તોને મોટી મોટી પાંચો છે માટે હમે છે ને મોટાં ગામ નગર ઉપર
જહને પદતાં નાંચે છે, તેથી તેમનો નાશ થાય છે, માટે એ મોટા
કુસરથી પ્રજાનું રક્ષણ કરો, તે વાત સાંજઠી હિંદુ કોપ કરી પૃથ્વી
ઉપર આવીને વજ્ર યતે મેઠુ થાવિ પર્વતોની પાંચો કાપી નાંચી તે
પર્વતોએ પદ પાંચોની દૃષ્ટિ હિંદુ ઉપર ઘણી કરી તેવામાં કેટલાક
મેનાકાદિ પર્વત સમુદ્રમાં જહને પડ્યા તેમને અથાપિ પાંચો છે
શ્તિ કથા. ॥ ૨ ॥

ટીકા:—વર્મા તસ્ય મહાદેવી રુચિતાલંકરકણા ॥ શચીવ-
સુમન:પૂજ્યા કુસંગવિક્ષાન્નિ ॥ ૩ ॥

અર્થ:—તે અશ્વસેન રાજાને સુંદર અલંકાર સારાં સજ્જાવાળી
સત્પુરુષને માનવા યોગ્ય ને કુસંગથી રહિત એવી વર્મા નામે પદરા-
ણી હતી. જેમ હિંદુને શ્રી હિંદુણી છે તેમ. તે હિંદુણી પણ દેવતાને
પૂજા યોગ્ય છે ને પૃથ્વીના સંગથી રહિત છે. ॥ ૩ ॥

ટીકા:—વપંતશ્ચ નામત્યનૃ ભયો રંગનૃ રંગત ॥ જિન:પા-

पित्रमाह्वोमेन्नार्क १२२० वर्षे हर्षादचीकरत् । वीराग्रणीः शकुनिकाविहारोष्मारमम्बनः ॥ १ ॥
 प्रतिष्ठार्थं श्रीनृपहेमसूरिसकलसद्गुणानामाकारणं कृतं । महामहैः श्रीसुव्रतस्वामिप्रतिष्ठापूर्वं पराजित-
 श्रीमद्विकार्जुनकोशीयश्रीकुमारपादप्रसादितवाञ्छितस्वर्णघटीमितकलशहेमदण्डरुपदृक्कूलमयध्वजान् यथा-
 विधिं प्रतिष्ठाप्य दत्तवान् प्रासादे । हर्षोत्कर्षवेशात् प्रासादमूर्ध्नि चटित्वा स्वर्णरत्नोत्करान् वर्षये ।
 निरीक्षिता पुराऽप्यासीदृष्टिर्जलमयी जनैः । तदा तु ददृशे हौमस्वर्णरत्नमयी पुनः ॥ २ ॥
 इत्यादि कविजनैः स्तूयमानः प्रासादादवतीर्य श्रीचौलुक्यप्रेरित आम्बजटमन्त्री आरात्रिकादि कर्तु-
 मारंजे श्रीसुव्रतपुरः । तत्र श्रीकुमारपादो विधिकारकोऽपरे सामन्ताः कनकदण्डरुचमरधारिणः श्रीवा-
 रजटादिमन्त्रिणः सर्वोपस्करसंपादिनः (दकाः) । तत्रारात्रिकमुत्तार्य मङ्गलप्रदीपे क्रियमाणे ध्वनिशङ्ख-
 रुद्धमदानं प्रतुगुणगायकानां दत्तं । इत्यादिद्वोकोत्तरचरित्रेणापहतहृदया विस्मृताजन्ममनुष्यस्तुति-
 नियमाः श्रीगुरुयः प्रादुः—

किं कृतेन न यत्र त्वं यत्र त्वं किमसौ कलिः । कलौ चेन्नवतो जन्म कलिरस्तु कृतेन किम् ॥ १ ॥
 कृतेन वर्षमहर्षेण त्रेतायां हायनेन च । क्षापरे यच्च मासेन अहोरात्रेण तत्कलौ ॥ २ ॥
 इन्द्रमाधनटमनुमोघ गुरुदमापती यथागतं जगन्तुः । अथ तत्र गतानां प्रभूणां श्रीमदाम्बजटस्याक-
 स्मिकदेवीदोषात् पर्यन्तदशां गतस्य प्रभुव्यधिःसिकायामुपागतायां तत्कालमेव तस्य महात्मनः प्रासाद-
 निगरे नृत्यनो मिथ्याहशां देवीनां दोषः संजातः इत्यवधार्य प्रदोषकाक्षे यशश्चञ्चत्तपोधनेन समं

तप तपतो ने जगत्प्रजुश्री-पार्श्वनाथ प्रत्ये जेने पूर्व जन्मथीज वेर
बन्धायुं ठे, एवो ने तापस कर्म करवामां कुशळ ने धुतारो एवो कम-
ठ नामे तापस घणी पृथ्वीमां जमतो जमतो बाहारना उद्यानमां
तप करवाने इच्छतो ते पूरीने प्राप्त थयो ॥ ६ ॥ ७ ॥

टीका:-थथा शा स्वन्निकुंतानि स चतसृष्वचीखनत् ॥
गतिस्थानानि चत्वारि स्ववासाये व शास्वतम् ॥ ७ ॥

अर्थ:-त्यारपठी ते तापसे चार दिशाने विषे चार अग्निना
कुंरु रच्या ते जाणे निरंतर चार गतिमां पोताने रहेवानां स्थान
कयां होय ने शुं ? ॥ ७ ॥

टीका:-दिदीपिरे ज्वाला स्तेषु चारुदारुनिवेशतः ॥ जंघा-
सज्ज्वालजदिला स्ततृकपाया इवोच्चिताः ॥ ८ ॥

अर्थ:-ते अग्निना कुंरुने विषे सुंदर काटना प्रवेश थकी
चारे अग्नि वेगवंत ज्वालाउंण व्याप्त अतिशे जाज्वल्यमान थया ते
जाणे ते तापसना अग्नि शिला जेवा चारे कपाय साथे उदय पाभ्या
होयने शुं ? ॥ ८ ॥

टीका:-तदंतःस्थः स्वमूर्द्धोर्ध्वचक्रमात्तंनमंनलः ॥ चकासे
नून मायास्यन् महानरक मध्यगः ॥ ९ ॥

अर्थ:-ते चार अग्निना कुंरुनी वधे उजो रक्षो, ने पोताना
मस्तक उपर थाकठं ठे सूर्य मंनल जेने एवो ते तापस पंचाग्नि
साधन करती बलत त्या प्रकारे शोने ठे ते शोळा उपर उत्प्रेक्षा
अप्रकार कहे ठे जे महा नरक मध्येथी नारकी पुरुष जाणे साक्षात्
थाच्यो होय ने शुं ? ॥ ९ ॥

प्रापिहारप्रतपादनादयन्मातु प्रमादादिना सीदतां यथाहं भवापायदर्शनादिहितोपदेशपूर्वं स्मरणा
पारणनोदनाप्रतिनोदनादिभिः स्थिरता कार्या । यथा प्रव्रज्याप्रथमदिन एव रात्रौ धारासन्नसंस्तरणस्य
गुणगुणमाधुपादसंघट्टनादिना विपरिणतमनस्कस्य मेघकुमारस्य श्रीवीरेणैव कृता । उक्तं च—
पद्मं मारणा बुक्ता अणायारस वारणा । चुक्काणं चोत्थणा जुज्जो निहुरं पन्निचोत्थणा ॥ १ ॥

पिरकरणं पुण थरो पयत्तिवावारिणमु थठेसु । जो जड सीअइ जई संतवलो तं थिरं कुणई ॥ २ ॥
यथा श्रीहंमगुरिणा कुमारनृपः श्रीमद्धर्मयाक्ये स्थिरीकृतः । तथाहि—श्रीहंमसूरिर्धोत्रिंशद्दशनशुद्धये
प्रपूय नित्यपाठार्यं च स्वोपज्ञं छादराप्रकाशं योगशास्त्रं (विंशतिप्रकाशं वीतरागस्तवं च) श्रीकुमार-
पात्र पाठयति स्म । क्रमेण गृहस्थतुर्यव्रताधिकारेऽसौ श्लोकः समागतः—
प्राप्तुं पारमपारस्य पारावारस्य पार्यते । स्त्रीणां प्रकृत्यिकाणां स्त्रीचरित्रस्य नो पुनः ॥ १ ॥

अथतन्मन्त्रेन श्लोकमधीत्य राजा गुरुमाह—“हे जगवन् ! कवयो मेरुं कर्करं कर्करं च मेरुमिति
कथयन्ति तन्मत्यमासीत् । यतः—

कवियए किमही न ठेनीई, जो होय हियेने मान । मेरुयलि कर्करं करे कक्कर मेरुसमान ॥ १ ॥
नेनेतामानवडानां स्वप्नावप्तीरूणां चरित्रेणु जगवन्निरित्यं या पुरववोधताऽन्यथायि सा सर्वथा
कविवडा कांशतरूपेव” इति कदाप्रहपरं नृपं गुरुराह—“हे नृप ! अत्रार्थे पुरयः सूरयः प्रमाणं ।
प्रागपि ज्ञातस्वरूपं शृणु—

विद्याणतंजिकां चंजिकांविना ॥ न विराजति किंरीरपांरुराखं-
रुमंरुलः ॥ ३१ ॥ धर्मकर्म तथा नावो दामतामसनाशने ॥ व-
खवतुलितोद्गद्य दरुणांकरुणां विना ॥ ३२ ॥ त्रिजिर्विशेषकम् ॥

अर्थः—युद्धादि क्रियां करवामां कुशल एवा हस्तरूपी यंज
तेणें करी थंजाव्या ठे. शत्रुरूपी हाथी जेणे एवो ने निर्विघ्न राज्य
लक्ष्मीने वश करतो एवो समर्थ राजा पण जेम नीतिविना न
शोजे तथा फीण सरखुं धोलुं ठे अखंरु मंरुल जेनुं एवो चंजमा
जेम सुंदर प्रकाशक कांतिविना न शोजे, तेम उगता सूर्य समान
करुणा विना पाप रूपी मोटा अंधकारने नाश करवाने धर्म कर्म
बलवान् नथी. ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥

टीकाः—प्राणिघातेन चेद् धर्मो धिवराः पीवरा स्तदा ॥
घातुका जंतु संदोहा नश्रुवीरं दिवं शिवम् ॥ ३३ ॥

अर्थः—जो प्राणी घाते करीने धर्म होय तो ब्रह्मपुष्ट अने जंतु
समूहने नाश करनार एवा माठी लोक स्वर्ग सुखने अथवा मोक्ष
सुखने जोगवत् ॥ ३४ ॥

टीकाः—महानुजाव तन्मुंच पंचवन्हितपो ऽधुना ॥ इत्युक्ते
जगदीशेन तं ललाप स तापसः ॥ ३४ ॥

अर्थः—ते हेतु माटे हे महानुजाव! पंचाग्नि तपने हमणे-
बीज मूकी दे. ए प्रकारे जगदीश्वर श्री पार्श्वनाथजाये कह्युं. त्यारे
ते तापस ते प्रभु प्रत्ये बोढ्यो ॥ ३४ ॥

टीकाः—चातुरी राजवीजिं स्ते दंरुनीतिविचारणे न धर्मग्रं-
थचर्चासू ज्ञानेतेधी र्जवाहशाम् ॥ ३५ ॥

विष्णुतंडिकां चंद्रिकां विना ॥ न विराजति किंभीरपांशुराखं-
ममंरुतः ॥ ३१ ॥ धर्मकर्म तथा नावो दामतामसनाशने ॥ व-
खवतुलितोद्गच्छ दुरुपां करुणां विना ॥ ३२ ॥ त्रिजिर्विशेषकम् ॥

अर्थः—युद्धादि क्रियां करवामां कुशल एवा हस्तरूपी यंत्र
तेणें करी यंत्राव्या ठे. शत्रुरूपी हाथी जेणे एवो ने निर्विघ्न राज्य
लक्ष्मीने वश करतो एवो समर्थ राजा पण जेम नीतिविना न
शोचे तथा फीण सरखुं धोखुं ठे अखंरु मंरुल जेनुं एवो चंद्रमा
जेम सुंदर प्रकाशक कांतिविना न शोचे, तेम उगता सूर्य समान
करुणा विना पाप रूपी मोटा अंधकारने नाश करवाने धर्म कर्म
बलवान् नथी. ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥

टीकाः—प्राणिघातेन चेद् धर्मो धिवराः पीवरा स्तदा ॥
घातुका जंतु संदोहा नश्वरीरं दिवं शिवम् ॥ ३३ ॥

अर्थः—जो प्राणी घाते करीने धर्म होय तो ब्रह्मपुष्ट अने जंतु
समूहने नाश करनार एवा माठी लोक स्वर्ग सुखने अथवा मोक्ष
सुखने जोगवत् ॥ ३४ ॥

टीकाः—महानुजाव तन्मुंच पंचवन्हितपो ऽधुना ॥ इत्युक्ते
जगदीशेन तं ललाप स तापसः ॥ ३४ ॥

अर्थः—ते हेतु माटे हे महानुजाव! पंचाग्नि तपने हमणे-
चीज मूकी दे. ए प्रकारे जगदीश्वर श्री पार्श्वनाथजाये कह्युं. त्यारे
ते तापस ते प्रभु प्रत्ये बोद्ध्यो ॥ ३४ ॥

टीकाः—चातुरी राजवीजिं स्ते दंरुनीतिविचारणे न धर्मग्रं-
थचर्चासू ज्ञानेतेधी र्जवाहशाम् ॥ ३५ ॥

न मानितानि, तदा नृपेण कर्णे प्रविश्य उग्रं तन्नकचरित्रं प्रोच्य हृदिता—“अधुना चैवं करोमि ?” । इति श्रुत्वा सा राजानं दूरीकृत्य लोकसमूहमाह—“जो लोकाः ! यदसौ कुमारपालः परमधार्मिकस्तन्मिम्या, यत्कर्णे प्रविश्य ममेति यकि—हे सुन्दरि ! मा त्वमग्नौ प्रविश, मदन्तःपुरमलंकुरु, त्वामहमग्रमहिषी करिष्ये, अहं जोगमुखनिःस्पृहा आवाह्यतः पतिव्रताऽयोग्यं न करोमि, अश्राव्यं किं पदमि ! एतावदनेकसौख्यैर्वर्धैरपि त्वं तृप्तो नाचूः ? अहं सीतादिसतीशीलशीला” इत्यादि वादस्वरेण जनानां पुरः प्रतिपाद्य सा चितां प्राविशत् । धिग्धिनिति लोकैर्निन्दितोऽञ्जनदिग्धमिव श्याममुखं पिपाय वज्राहत इय हृदि पीडितः पार्थिवो नगरान्तरागत्य सौधं प्रविष्टः । “ज्वलनोद्यतां महासतीमसौ राजा नृनामनुषितमूचे” इति चत्वरदिपु लोकैर्विधीयमानेयं वार्तां सखिसे तैलविन्दुरिव सकसेऽपि पुरं प्रथिता । एनमुदन्तमाकर्ण्य गुरवोऽपि सौधे गत्वा राजानमूचिरे—“हे नृप ! दृष्टं स्त्रीचरित्रं ?” । इत्युक्ते राजोच—“हे जगवन् ! जयदाज्ञाजङ्गफलं लब्धं, अथ सकलङ्कर्मम प्राणैरलं इत्यनशानं कृत्वा प्राणैरित्यश्यामी”ति यदन्तं गुरुराह—“किं खेदं वहसि ? त्वमाजन्मतः परनारीसहोदरोऽसि, श्रीमत्पत्मात्मवाक्यानुसारेण स्वकुमतिकल्पनां त्यक्त्वा यानि शास्त्राणि रचितानि तेषु न्यस्तवाक्यानि सर्वाणि श्रेष्ठ्यानि, एकं स्वहृषं वाक्यं श्रुत्वा त्वया यद्यस्यैर्यं स्वीकृतं तर्हि सूक्ष्मपदार्थेषु मनःस्थितिः कथं भवित्वी ?” । नृपः प्राह—“स्यामिन् ! ममापराधं क्षमस्व, परमेतदलीकं मनस्यजघं खाट्करोति” ।

टीकाः—दिव्कूल मुदुजस्यातिस्फातिप्रीणितविष्टप
भारत साम्राज्यं सार्वभौमः पिपार्त्तियत् ॥ ४८ ॥

अर्थः—जे नवकार मंत्रना प्रजावथी दिशायोना
जेदन करी चालतो जे जसनो विस्तार लेणे करीने प्रसन्न
जगत् जेणे एवुं सुंदर चक्रवर्ती राज्यने चक्रवर्तीराज थइ
करे ठे ॥ ४७ ॥

टीकाः—चंचळाया नृतः पंच नमस्कारफलप्रदेः विप
फलस्या स्य फलिका त द्विजृंजते ॥ ४८ ॥

अर्थः—देदीप्यमान लक्ष्मीनुं धारण करतो अथवा उज्ज
वायाने धारण करतो एवो ने परिपक्व ठे फल जेनां एवा पंचन
स्काररूप फलवान वृक्षानी इंद्र पदवी मलवी तेतो एक फलीमा
प्रगट शिंग थइ ठे.

टीकाः—देवभूयं गते नागे तस्मान्ना थ प्रभुं जनाः ॥ नुनुं
सूक्ष्मिषूपस्यंदिनो बंदिनो जनाः ॥ ४९ ॥

अर्थः—ते नाग देवपणु पाम्या पठी सुंदर वाणी रूप थमृतने
वरसता एया लोक तथा बंदिजन, तेमणे नजरे दीगिला मोटा प्र
तापे करीने प्रनुनी स्तुति करता ह्वा ॥ ४९ ॥

टीकाः—कोन्यः संवेदमेदस्वी नगवंतं विना व्र यत् ॥ श्रे-
कतात् पक्ष मप्येन मंतर्दारुरगं विनुम् ॥ ५० ॥

अर्थः—जे थदीयां नगवान विना, बीजो कोण मोटो पु-
न नजरे न दीगामां थावे एया पण काष्टना पोक्षाणमां
मोटा सर्पने देवे ॥ ५० ॥

पानि मन्ति । आहारोपपिपूजार्थिप्रभृतीहलोकजोगाशान्वितं कृतं शीघ्रं सच्चित्तहन्तृत्याघिपानुष्ठान-
मुच्यते । यथाऽहिंसेनवत्सनागादिस्थावरविपं जङ्गमविपं सर्पादिकं च ज्ञातितं तद्वर्णं हन्ति, तथेदम-
पीति १ । जयान्तरदिव्यजोगानिलापेण यत्कृतं तज्जलानुष्ठानं, कालान्तरे स्वाहृष्टपुण्यफले प्राप्ते सति,
यथाऽलुर्कभ्यानविपं कुप्राव्यसंयोगजनितं गरलसंज्ञकं विपं कालान्तरे हन्ति, तथेदमपि तत्त्वत इति २ ।
प्रणिपानाद्यजावेन समुत्तिमजीववृत्त्याजं अन्योऽन्यानुष्ठानं, अत्र द्वे संज्ञे अन्तर्जयतः—लोकं सूत्रं
गुरुयाक्यं यानेपदय किञ्चिदनवध्यवसितं शून्यमनस्कं शोधसंज्ञया ज्ञानं विना कुरुते तदोषसंज्ञा कथ्यते ।
अपुना कात्रे शुद्धक्रियान्वेपणेन तीर्थोद्भेदः स्यादिति वादिनां लोकाचाराद्(रे)अश्रद्धा सा लोकसंज्ञेति
गीयते । तीर्थोद्भेदजियाऽविद्युज्जाचरणेन गतानुगतिकत्वतः सूत्रक्रियाविद्योपः स्यात् । धर्मक्रियाममू
बहवा उवाः कुर्वन्ति अतो ययमपि कुर्मस्तदा मिथ्याहशां धर्मः कदाचन न त्याज्यः स्यात् ।

एतदनुष्ठानं तु श्रकामनिर्जराया अङ्गमुदितं कायकेशादिहेति ३ । स्वोपयोगपूर्वं मार्गानुसारीश्रय
सदनुष्ठानरामरूपं तंज्जलानुष्ठानं ज्ञेयं । एतच्चतुर्थं चरमपुञ्जपरायतशेषे सति समायाति । अयं चरमा-
यर्तस्तु धर्मस्य यौवनकावो ज्ञेयः, तदन्यः समस्तो बालकालश्च । यथा धर्मरागेण सयौवनं जीवं प्रति अस्सत्क्रिया ह्रिये स्यादिति ४ ।
स्वाहादपहाशां पुरस्कृत्य संवेगर्गजचित्तशुद्धितः क्रियादरस्तदमृतानुष्ठानं । यत्र सम्यक् प्रणिधानं काला-

अर्थः—जो प्रजु अहीं न आव्या होत त्यारे तो जन्मा-
राना अंध पुरुषनी पेठे रगले रगले स्वलना पामतो त्या लोक
मोह्यी, संसाररूप कूवामां पकत एटले प्रजुए जो अहीं आवीने
ए तप दुष्ट न करी देखान्युं होत तो लोको मोह्यी जूठामां साजुं
मानीने संसार रुप कूपमां पकी मरत ॥ ५४ ॥

टीकाः—ततो विज्ञो गुण स्तोत्र मसहिष्णुः स तापसः ॥ ततो
देशादपक्रांतः प्रकाशा बंधकारवत् ॥ ५५ ॥

अर्थः—त्यार पठी ते तापसथी जगवाननी गुण स्तुति सहन
न थड ए कारण भाटे जेम अजवालाथी अंधारुं नासे तेम ते दे-
शथी नाठो ॥ ५५ ॥

टीकाः—सद्बुद्धकोपि संपर्कोविज्ञो दुःखाय केवलम् ॥ तस्या
जय दुल्लोकस्य प्रकाश इव जास्वतः ॥ ५६ ॥

अर्थः—सारु ठे उत्तर फल जेनुं एवो पण जगवाननो संबंध
ते केवल ते तापसने दुःख जणी थयो. जेम सूर्यनो प्रकाश घुमने
दुःख जणी थाय तेम ॥ ५६ ॥

टीकाः—ततः कृत्वा तदज्ञानात् जगत् कमठ स्तपः ॥ मे-
घमासीतिविबुधो ज्जमि म्निनिननामसु ॥ ५७ ॥

अर्थः—त्यार पठी ते गृह कमठ नामे तापस अज्ञानथी तप
करीने स्तनिन नामे दशमी निकायने विषे मेघमासी नामे दय-
ता थयो. ॥ ५७ ॥

टीकाः—गीयमाजो जगन्नाथो मायकं नगरी चतः ॥ विंश पं-
शस्येन्ना वृद्धं दया भगवतीम् ॥ ५८ ॥

अर्थः—त्यार पठी जगवानना मस्तक उपर आलसरहित
अंतरायरहित पाणीनी धाराज पानी ते जाणे दुःसह चाणवृत्ति
पनी होय नहि शुं एम जणाती ॥ ७६ ॥

टीकाः—जिनदेहं ततः स्पृष्टाव ते दुर्गतिस्म भूतले ॥ अंतः
समुच्चरद्ध्यानमरुता विधुता इव ॥ ७७ ॥

अर्थः—त्यार पठी ते जलधारा पार्श्वनाथजीना देहनेो स्पर्श
करीने भूतलमां लोटी पनी एटले पृथ्वीमां पसरी, ते जाणे अंतरने
गिणे रुने प्रकारे चालतुं जे ध्यान ते रूपी वायुवने तिरस्कार पामी
होय ने शुं ? एम हेठल (नीचे) पनी ॥ ७७ ॥

टीकाः—नीरन्ध्रं नीरधाराजिः पातुकाजिः समंततः ॥ एका-
र्णवे श्वाभूतां युगांतश्च रोदसी ॥ ७८ ॥

अर्थः—त्यारपठी धारुणणे निरंतर चारे पास पकती पाणीनी
धाराजेष जेस युगांत कासमां आकाश पृथ्वी एक समुद्रमय थाय
तेम सर्व जलमय थयुं ॥ ७८ ॥

टीकाः—सोऽजितो जिनमण्णुरोऽत्रियः क्षीरोदसोदरः ॥ व-
चार तनुनाजिन्नः काशोदजलधिश्चियम् ॥ ७९ ॥

अर्थः—जिननी चारे पास मेघमांथी पकतो ने क्षीर समुद्र
जेवो ते पाणीनो समृद्ध पार्श्वनाथजीनी काखी कांतियने मि-
थ ययो मोटे तेरो काखोद नामे समुद्रनी शान्ता धारण करी ॥ ७९ ॥

टीकाः—नमासकाखजीमृतनिष्ठयुतः पयसां ग्यः ॥ स
वरीक्ष्यते लोध्यं तारं तारं नुवं तथा ॥ ८० ॥ यथा जगवतः
कंठमाहोद निरंकुशः ॥ संपश्यंत्येकागय नीचगामी दुपेक्षित ॥ ८१ ॥

आत्मनो हि परमात्मनि योऽन्तः—श्रेयदुष्कृत एव विवादः ।

ध्यानमन्थकृतमुं व्यपनीय, ज्ञाग्रेदमनयोर्वितनोति ॥ ३ ॥

‘यान् भिन्नापकारणहमोऽमुं विवादमपनीयात्मपरमात्मनोरज्रेदं विस्तारयतीति । अथ सर्वेषु ध्याने-
व्याप्तयानमेव श्रेष्ठं । यतः

आत्मयान फलध्यानमात्मज्ञानं च मुक्तिदम् । आत्मज्ञानाय तन्नित्यं यत्नः कार्यो महात्मना ॥ १ ॥

इतः आत्मनि नो ज्ञयो ज्ञातव्यमवशिष्यते । अज्ञाते पुनरेतस्मिन् ज्ञानमन्यन्निरर्थकम् ॥ २ ॥

न ज्ञानमपि तत्त्वानां ज्ञानमात्मप्रसिद्धं । येनाजीवादयो ज्ञायाः स्वज्रेदप्रतियोगिनः ॥ ३ ॥

अज्ञातवाहितत्त्वानि जीवज्रेदसंबन्धीनि ज्ञेयानि । धर्मास्तिकायादयश्चलनाद्युपपट्टनेनात्मानमेव
सः उपपट्टयन्ति ।

इतः ज्ञानेनैव यत्कर्त्तव्यं यथा रक्षादनिवृत्ता । ज्ञानदर्शनचारित्र्यलक्षणानां तथात्मनानाम् ॥ ४ ॥

नैर्मस्यवतां रत्नानां प्रभागुणो यथा रत्नान्न चिन्नस्तथेति ।

आत्मनो लक्षणानां च व्ययद्वारेण चिन्नता । पक्षादिव्यपदेशेन मन्यते न तु निश्चयः ॥ ५ ॥

आत्मना गुणा लक्षणानि च ज्ञानादय इति संबन्धः पृथीविचिन्नचित्यपदेशेन ज्ञेयः । वस्तुतस्तु गुणा
नैर्मस्यतः व्ययः, अन्यथाऽऽत्माऽत्मा स्यात् । ज्ञानाद(च)पि जमीनवेदिति चैतन्यलक्षणे एक

आत्मा इति महासत्तासामान्येन ज्ञेयो निश्चयमतेन । व्ययद्वारस्त्वैकेन्द्रियविज्ञेयत आत्मनां नानात्वं

जलोक्ताः मुखमानिन्यः पिवन्त्यो रुधिरं यथा । पुञ्जाना विषयान् यान्ति दशमन्तेऽतिदारुणम् ॥ ५ ॥
नगभंशानामपि देहपुष्ट्यादिसौख्यं तत्सर्वं परिणामकाले विपाकावसरे सेतुकविप्रचित्तमेवोपपणस्ये-
षानिदुःखप्रदमिति ।

तं प्राप्तिमद्गमंशुष्यत्ययसामयसामिव । यत्रौत्सुक्यात्मदाऽद्वाणां तप्तता तत्र किं सुखम् ॥ ६ ॥
यथा नीशः शिनापेन शोपितजललोहानामिव तथौत्सुक्यरूपतापतः सदेन्द्रियाणां तप्तता, तत्र न
बभूवि सौख्यं तन्यत इति ।

स्वधर्मस्वभावान्नगरोपे नारस्येय न तत्त्वतः । अद्वागद्वादेऽपि दुःखस्य संस्कारो विनिवर्तते ॥ ७ ॥
स्वधर्मशान्तिरन्यत्र न्यस्तः, परं नारोत्पादने तत्त्वतो न गतं, तथाऽन्यत्किञ्चिद्दुःखत्यागार्थ-
मुत्पादयन् नारो न गत इति ।

विश्रामचिह्नरूपोऽपि त्रयहेतुर्विवेकिनाम् ॥ ८ ॥
विश्रामचिह्नरूपोऽपि त्रयहेतुर्विवेकिनाम् ॥ ८ ॥
तस्मात्पुनरपि पुनरतिस्पष्टानेन च दुःखसंस्कारो न गत इति ।
तस्मात्पुनरपि पुनरतिस्पष्टानेन च दुःखसंस्कारो न गत इति ।

तदात्मस्वप्नमयागिगुणस्थाने लज्जागरनाह्नुरीयदशाप्राप्ता समस्तकर्मक्षयाज्जायत इति । अपि च
कमवन्धनं गगणपान्यां स्यादित्याह—
लोहः स्वक्रिययाऽन्यति प्रामकोपयुसन्निधौ । यथा कर्म तथा चित्तं रक्तद्विष्टात्मसन्निधौ ॥ ११ ॥

टीका:-विचुनाइतपोऽसारं तेने तेऽनुजिघृक्षया ॥ नहि जातु
सतां वृत्तिः परेषां विप्रलिप्सया । एए ॥

अर्थ:-जगवाने तारा उपर अनुग्रह करवानी इच्छायें तारं
अज्ञान तप खोटुं करी विस्तारुं केम जे क्यारेय पण सत् पुरुषनी
प्रवृत्ति बीजा पुरुषने ठगवा कारणे होयज नहीं ॥ एए ॥

टीका:-त्राक्षिश त्वादृशा यद्वा हितमप्यऽहितं विदुः ॥
संययते विरहिणां हरिणांकोऽपि दारुणः ॥ १०० ॥

अर्थ:-माटे हे मूर्ख तारा सरखा पोतानुं हित पण करेखुं
तेने अहित माने ठे ए न्याय तो आ प्रकारे ययो.जेयो विरही (वि-
योगी मलयत) ने शीतल चंद्रमा ठे तो पण आकरो दुःसह ला-
गेठे तेम ॥ १०० ॥

टीका:-अनल्पं तात्पर्यत्वेन चित्रं निश्चिन्वते जनाः ॥ शु-
क्तिराशकृत्तं त्रांता मन्वते रजतारमना ॥ १०१ ॥

अर्थ:-जे जन पुरुष ठे ते अपयार्थ वस्तुप्रत्ये ययार्थपणानो
निधय करे ठे. जेम त्रांति पामेसो पुरुष वीपना कनका प्रत्ये आतो
रुशतो कनको ठे एम माने ठे तेम ॥ १०१ ॥

टीका:-एवं कमलजीवः स नागराजेन तर्जितः ॥ अपराद्धे-
पुत्रेणे द्विया मंथु विव्रकृताम् ॥ १०२ ॥

अर्थ:-ए प्रकारे कमलजीवने ते नागराजे निरस्कार कयों
त्तारे, पुरुषो चुकरो ठे बाण ते जेनो एवा पुरुषनी पणे नाकास
सङ्कोरे करीने विव्रकृता पाव्यो. एट्ठे जुनो पदयो ॥ १०२ ॥

यथाभयः स पुनः शंकर इत्यादि न । आत्मा तु निर्भयः प्रखिणः न करोति, स तु
न्यत्रायमात्रं ज्ञात्वा साधोऽभ्यस्यति ।

निगन्ताञ्च गुणान् दिग्माद्विगाददोऽभिजाः । ये परमाप्तिर्याया न ते स्वफलहेतवः ॥ ५ ॥

१४७। दीहमन दिमा, तेषां रश्ते चादिमा, इत्यादयो ये परमाणिपर्यायाः, तर्हि साऽहिंसाकरणक्षणे
५२।८९। ममादाभि अत्रमे स्वात्मचिद्रूपप्रकटने न हेतवः । आत्मस्वरूपप्रकटीकरणे आरम्भ स्वयं
॥८६॥ ५२।८९। १३२० अस्य धर्मो न, परं निमित्तमात्रानुत्पन्ने न निषिद्धा इति ।

॥ ६ ॥

१००३ मुनिपटनं न घेने नियमस्पृशः । यावन्त आश्रयाः मोक्षास्तावन्तो हि परिश्रयाः ॥ ७ ॥

संनद्धायाः नृजानुग्रहद्वन् कारणत्वेन श्रीकृपे न वा, यस्मादायन्ति बाधककारणानि तानि साधकानां नृजानुग्रहत्वेन वा परिहर्तव्या इति ।

तस्मात् तदन रूप बाह्यहेतुषु सर्वथा । नियतो नायवंचिद्व्यादात्मैवाश्रयमंयरो ॥ ८ ॥

नाहं ह्यन्यथा विदुः । मया ह्यन्यथा विदुः ॥ ४ ॥
नाहं ह्यन्यथा विदुः । मया ह्यन्यथा विदुः ॥ ५ ॥

॥ १० ॥

निर्दरा बभूवुः सादो नात्मासौ कल्पयन्तः । येन निर्जीयेन कर्म स जगत्सर्वत्र ॥ ११ ॥

॥ १ ॥

જેમને એહેવા શ્રીજિન પાર્શ્વનાથજી તે પ્રત્યે, હર્ષ પમાડ્યોઠે લોકનો સમૂહ જેણે એવો, ને ઘણી ઠે શક્તિ જેની એવો ને સુંદર ઠે સ્વામી જ્ઞાતિ જેની એવો નાગરાજ વચ્ચાણ કરીને થયવા સ્તુતિ કરીને પોતાના સ્થાન પ્રત્યે જતો હતો ॥ ૧૦૬ ॥ એ પ્રકારે કથા સંપૂર્ણ થઈ ॥

ટીકા:-તદેવમિષ્ટદેવતાસ્તવમન્નિધાયેદાનીં સંઘઘ્યવસ્થો-
પવેશરહસ્યં પ્રતિપાદનીયં તચ્ચ યોગ્યસ્ય પુરુષસ્ય પ્રતિપાદ્યમાનં
સાફલ્યમાસાદયેત્ । અયોગ્યાય તુ દીયમાનં પ્રત્યુતાપકારાય
સ્યાત્ । યદુક્તમ્-અપ્રશાંતમતૌ શાસ્ત્રસંજ્ઞાવપ્રતિપાદનમ્ ॥
દોષાયાજિનવોદીર્ણે શમનીયમિવ જ્વરે ॥

અર્થ:-એવી રીતે ઇષ્ટ દેવતાની સ્તુતિ કહી હવે સંઘની
વ્યવસ્થાના ઉપદેશનું રહસ્ય કહેવાનું છે. તે રહસ્ય યોગ્ય જીવને
ઉપદેશ કર્યાથી સફલતાને પામશે ને અયોગ્ય પુરુષને અપાએકું બનું
કદાચ બલદું અપકારનું કારણ થાય. કહ્યું છે કે, જેની બુદ્ધી સ્થિર
નથી તે જીવને શાસ્ત્રના સ્વરા તત્ત્વનો ઉપદેશ દોષનું કારણ થાય
છે. જેમ જેને તાવ ચઢ્યો છે તે માણસને શાંતિને વાસ્તે આપાતી
દવા દોષનું કારણ થાય તેમ.

ટીકા:-અતોઽન્નિધેયમુપક્રમમાણ ઉપદેશરહસ્યજ્ઞાન-
યોગ્યં શ્રોતારં નિરૂપયિતુમાહ ॥

અર્થ:-એ દેતુ માટે કહેવા યોગ્ય વસ્તુનો આરંભ કરતા
અન્નિધેય વસ્તુનો ઉપન્યાસ કરના ઠના ગ્રંથકાર ઉપદેશ રહસ્યને
કહેવા યોગ્ય શ્રોતા પુરુષનું નિરૂપણ કરના ઠના કહે છે. પટલે શ્રો-
તા પતાં ન કહે છે.

ननु भैत्यानुमानेऽपि दोषात् पीतत्वधीर्यथा । शास्त्रज्ञानेऽपि मिथ्याधीसंस्काराद्वन्धधीस्तथा ॥ ३ ॥
 युत्या मत्या मुहुः स्मृत्या साक्षादनुभवन्ति ये । तत्त्वं न वन्धधीस्तेषां नात्मा वन्धः (जः) प्रकाशते ॥ ४ ॥
 छज्यमोहः ह्यः कर्मव्याणां नात्मवद्वेषः । जावमोहस्तु तज्जुतरात्मा रत्नत्रयान्वयी ॥ १ ॥
 ज्ञानदर्शनचारिर्धरात्मैक्यं खजते यदा । कर्माणि कुपितानीव ज्वन्याशु तदा पृथक् ॥ २ ॥
 नावजिह्वास्ततो मोहो चिन्नखिद्वेष्यवि ध्रुवम् । कदाग्रहं विमुच्येतद्भावनीयं मनस्विना ॥ ३ ॥
 अशुक्लनयतो ह्यात्मा वज्रो मुक्त इति स्थितिः । न शुक्लनयतस्त्वेव वध्यते चापि मुच्यते ॥ ४ ॥
 अन्यव्यतिरेकान्यामात्मतत्त्वविनिश्चयम् । नवन्योऽपि हि तत्त्वेभ्यः कुर्यादेवं विचक्षणः ॥ ५ ॥
 गुह्यशुलनरं तत्त्वं मेतत्सूक्ष्मनयाश्रितम् । न देयं स्वहृदयवृद्धीनां ते ह्येतस्य विम्वकाः ॥ ६ ॥
 नऽप्यात्मदूषका इति ।

जनानामहपवृद्धीनां नैतत्तत्त्वं हितावहम् । निर्वहानां ह्युधार्तानां जोजनं चक्रिणो यथा ॥ ७ ॥

ज्ञानानादुर्विदग्धानां तत्त्वमेतदनर्थकृत् । अशुक्लमन्त्रपातस्य फणिरक्षग्रहो यथा ॥ ८ ॥

ज्ञानत्रयं प्राप्य कुपणितानां परमार्थवस्तुतत्त्वाविज्ञानामेतदध्यात्मस्वरूपमनर्थकरं स्यात् कुमन्त्रविदः
 परं जिह्मखिद्वेष्यमिवेति । अपि च हे जावुक ! सर्वे नया एकान्तेन स्वपक्षं लक्ष्यीकृत्य स्याद्वादं दूषयन्ति,
 यतः—

वीक्षानामशुभ्रवतो मतमन्त्रेक्षदान्तिनां सद्यद्वात्, साक्ष्यानां तत एव नैगमनयाद्योगश्च वैशेषिकः ।

ટીકા:-યતઃ સદ્ગ્રાહિણો હિ સદુપદેશરત્નશ્રવણે પરમાનંદઃ
સમુલ્લસતિ!! અસદ્ગ્રાહીતુ તદ્શ્રવણેપિ કદાગ્રહમસ્તતયા સયુક્તી-
રપિ સ્વમતિકલ્પિતાઽતાત્વિકવસ્તુસમર્થકલ્પેન યોજયતિ ॥

અર્થ:-જે હેતુ માટે સાચી વસ્તુને ગ્રહણ કરનાર પુરુષને
તો સારા ઉપદેશરૂપી રત્ન સાંજીઢીને પરમાનંદ (ઉદ્વિગ્નાસ) પ્રાપ્ત
થાય છે, ને અસદ્ વસ્તુને ગ્રહણ કરનાર પુરુષને તો તે સારી વસ્તુ
સાંજીએ તો પણ પોતે કદાગ્રહમાં ગઢાયો છે માટે શાસ્ત્રોક્ત સારી
યુક્તિને પણ પોતાની મતિપે કલ્પેલી જે છેોટી વસ્તુ તેનું પ્રતિગાદન
કરવા જણી જોને છે ॥

ટીકા:-યદુક્તં ॥ આગ્રહી યત નિનીપતિ યુક્તિં તત્ર યત્ર
મતિરસ્ય નિવિષ્ટા ॥ પરુપાતરહિતસ્ય તુ યુક્તિર્યત્ર તત્ર મતિ-
રેતિ નિવેશમિતિ ॥

અર્થ:-તે વાત શાસ્ત્રમાં કહી છે જે આગ્રહી પુરુષ ડ્યાં પો-
તાની મતિ પ્રવેશ થઈ છે ત્યાં યુક્તિ પમાડ્યા છે છે એટલે જે ક-
દાગ્રહમાં પોતાની મતિ ચોંટી છે ત્યાં શાસ્ત્ર યુક્તિને લઈ જવા છે
જે ને પરુપરહિત જે પુરુષ તેની મતિ તો ડ્યાં યુક્તિ છે ત્યાં પ્રવેશ પામે
છે એટલે યુક્તિ સહિત છે તેનું ગ્રહણ કરે છે એ પ્રકારે અર્થિ પણ
સારો પુરુષ છે ને સારનું ગ્રહણ કરે છે ને અસત્ પુરુષ છે ને અસ-
ત્નું ગ્રહણ કરે છે ॥

ટીકા:-અથવા કલ્યાણં મોક્ષઃ તન્નાન્નિવેશોઽધ્યસાય-
સ્તદ્દાન્ યતો તવાગ્નિનંદિનાં સદુપદેશોપિ ન ચેતસિ મ્યિતિ
જ્ઞાનિ ॥

तो जेमां दोष न होय तेमां पण दोष खोली काढीने दोषनुंज ग्रहण करे ठे ॥

टीकाः--यदुक्तं ॥ नात्रातीव विधातव्यं दोषदृष्टिपरं मनः ॥
दोषो ह्यविविच्यमानोपि तच्चित्तानां प्रकाशत इति ॥ २ ॥

अर्थः--जे माटे शास्त्रमां कबुं ठे जे अतिशे दोष दृष्टिने विये तत्पर मन न करवुं केम जे दोष न होय तो पण दोष दृष्टिवा-
लाना चित्तमां दोष जासे ठे ॥ इत्यादि ॥

टीकाः--तथा मिथ्यापथप्रत्यर्थीति ॥ मिथ्यापथो वक्ष्यमा-
णलक्षणो यथातद्वद्रूपितोत्सूत्रमार्गः ॥ तस्य प्रत्यर्थी विरोधी ॥
उत्सूत्रमार्गं श्रोतुमप्यनिच्छुः ॥ उत्सूत्रपथान्निलापकस्य हि य-
थार्थसिद्धान्तोपदेशस्त्रासाय स्यात् ॥

अर्थः--वली ते श्रोता केवो होय तो मिथ्यामार्गनो शत्रु,
एटले आगळ कहीशुं एवां जेनां लक्षण ठे एवो पोतानी इच्छा प्रमाणे
प्ररुपणा करयो जे उत्सूत्र मार्ग तेनो विरोधी एटले उत्सूत्र मार्गने
सांजलवाना पण इच्छा नथी करता, केम के उत्सर्ग मार्गना अजि-
लापी पुरुषने निश्चे यथार्थ सिद्धान्तनो जे उपदेश ते त्रासजणी थाय ठे.

टीकाः--यदुक्तं ॥ बुद्धमिगाणं पुण सुद्धदेसणा सीहनायसमेति

अर्थः--जे माटे शास्त्रमां कबुं ठे जे कुछ पुरुष रूप मृग ते-
मने शुद्ध देशना ठे ते सिंहनाद जेवी ठे एटले त्रास उपजावनारी
ठे इत्यादि ॥

टीकाः--तथा विनीत इति ॥ गुर्वादिष्वन्युत्थानादिकरण-
लाप्तसः ॥ विनीतापेय हि गुरुवः सिद्धान्ततत्त्वं प्रतिपादयन्ति ॥

क्रियापिप्यति" । तेनोक्तं—“एवं ज्ञवतु, किमित्थं विनश्यति ?” । ततः सा दध्यौ—नूनं विषयमहा-
प्रेतापिष्टो जीवो दीनत्वं जुग्माल्यं निःश्वासमोचनं तद्गतचित्ताध्यवसानादि चापह्यं च किं किं न
पिप्यते ? अहो ! अनन्तसौख्यदम्रतमपि उपेक्षते, यदीदृशः सुज्ञोऽपि सुशीलोऽपि विषयपरवशो जातः ।
धिग्पिप्यप्यदशां पराशां चेति । परं चासौ गृहीतव्रतजडतः श्वत्रादिदुःखं प्राप्स्यति । अतोऽहमेव
तत्स्वरूपं विधाय तदीप्सितं पूरयामि । ज्ञावतस्तु तस्य व्रतखण्डनं ज्ञावि, परं हव्यतस्तु न । एवमेक-
पट्टपावनमपि कदाचित्सूक्तानां गुणाय जायते” । इत्याद्यग्रे विविधलानं विचार्य वयस्यायाः सकाशात्
किञ्चिन्निमित्तमुद्भाव्य याचितानि तथा तदीयानि स्वन्नर्तदृष्टपूर्वाणि प्रधानवस्त्राजरणानि । ततो गुटि-
बाग्रयोगतो विहितसखीमदृशस्वरादिस्वरूपा तथैव कृतशृङ्गारा तत्सदृशखचितेन विद्यासैश्वान्विता
तस्यैव धातुस्य चार्पया रचितयत्कुसुमताम्बूलश्रीखण्डगुरुकस्तूरिकादिसमस्तजोगाङ्गे विहिताम-
लत्रदीपात्रोक्तं रमणीये वासदुवने सविद्यासमन्यविशत् । ततो दृष्टा सौत्कण्यविस्फारितदृशा त्रिदश-
षष्ठोऽष्टिनीपुष्टिनप्रतिस्पर्धिपट्टयङ्गोपविष्टेन ऊटिलेव नयनमनसोरमृतवृष्टिमिव दधाना तेनैषा । तथा च
दृष्टमात्रया विध्यापितो दीपः । क्रीडितं च विविधगोष्ठीप्रबन्धपूर्वकं तथा सह निर्जरं तेन । गतायां च
तस्यां प्रत्युपनमये चिन्तितमनेन, यतः—

सयत्सुरासुरपण्णमियचखणेहिं जिणेहिं जं हियं जणियं । तं परजवसंखल्यं अहह मण हारियं सीखं ॥१॥
मनस्यन्यद्वचस्यन्यत् क्रियायामन्यदेव च । यस्यात्तामपि खोखाहीं साच्छीं वेत्ति ममत्ववान् ॥ १ ॥

नहीं, ते माटे ते पुरुषने तत्वनो निश्चय क्यांथीज होय ? ॥ ६ ॥

टीकाः--तथा नीतिज्ञदिति ॥ सदाचारपरायणः ॥ तद्धतो हि सर्वेपि साहाय्यं जनन्ते ॥ तद्विपरीतस्य च विपरीत्यम् ॥

अर्थः--वली ते श्रोता पुरुष केवो होय तो के नीतिनो धारण करनार एटले सदाचारने विपे तत्पर, सदाचारवालांने निश्चे सर्वे पण सहाय करे ठे अने असत् आचरण करनारनुं विपरीतपणुं करे ठे ॥

टीकाः--॥ यदुक्तं ॥ यांति न्यायप्रवृत्तस्य तिर्यचोपि सहायताम् ॥ अपंथानं तु गच्छन्तं सोदरोपि विमुंचतीति ॥ ७ ॥

अर्थः--॥ शास्त्रमां कहुं ठे जे न्याय मार्गे चालनारनी सहाय तिर्यच एटले पशु पक्षी पण करे ठे, ने उन्मार्गे चालनार पुरुषनो सोदर (जाइ) पण त्याग करेठे ॥ ७ ॥

टीकाः--तथा स्थैर्यीति ॥ स्थैर्यं कार्यारंजने अनौत्सुक्यं तज्जन ॥ उत्सुका हि राजस्येन कार्यमारंजमाणाः शास्तरमप्युद्धजयन्ति ॥

अर्थः--वली ते श्रोता पुरुष केवा होय तो, स्थैर्यीं केहेतां कार्यना थारंजने विपे स्थिरतावाला, अने जे स्थिरतावाला नथी ने कार्यनो थारंज करे ठे ते पुरुष पोतानो जे शिद्दक तेने पण उद्देग पमाने तेमां शुं कहेवुं ?

टीकाः--यदुक्तं ॥ अस्थिराः स्वरिणो नूनं क्षोभयन्ति प्रचूनपि ॥ अथक्षानाकुक्षारंजा युगांतपर्वता इवेति ॥

अर्थः--जे माटे शास्त्रमां कहुं ठे जे अस्थिर होय ने खेच्छा

तेने विषे गुरू महाराज्जनो उपवेश प्रवेश प्राप्तो नथी वारणे नीक जाय ठे जेम जलवने संपूर्ण जरेला कुंज उपर जेटखुं पाणी पके सर्वे वारणे नीकली जाय ठे तेम.

टीकाः— ॥ यदुक्तं ॥ अंधं प्रति यथा लास्यं गानं च वधिरं प्रति ॥ अनर्थिनं प्रति व्यर्थं तथा सद्धर्मदेशनम् ॥ ११ ॥

अर्थः—जे माटे शास्त्रसां कळुं ठे जे आंधला प्रत्ये सुंद नृत्य करवुं तथा वेहेरा प्रत्ये सुंदर गान करवुं जेम व्यर्थ ठे, तेम जे पुरुषने साचा मार्गनी अजिखापा नथी ते प्रत्ये साचा मार्गनो उपवेश करवो व्यर्थ ठे ॥

टीकाः—तथा विवेकवानिति ॥ पारिणामिक्या बुद्ध्या युक्तयुक्तविमर्शो विवेकस्तद्भान् ॥ विवेकी हि हेयपरित्यागेनोपादेयमुपादत्ते ॥

अर्थः—वली ते श्रोता पुरुष केवो होय तो के विवेकवालो पटखे जे करवायी पश्चाताप न थाय, एवं करावनारी जे बुद्धि तेने पारिणामिकी बुद्धि कहीए तेवी बुद्धिये करी युक्त, तथा युक्त अयुक्तनो जे विचार करवो तेने विवेक कहीए तेवा विवेक सहित जे होय ते विवेकी कहीए ॥

टीकाः—तदुक्तं—हेयं विहाय विरक्ताः सदसद्विवेकादावेयमत्र समुपाददते पुमांसः ॥ संप्रत्यहो जगति हंत पिबन्ति नीरात्, क्षीरं विविच्य सदसा विहगाः कियंतः ॥ १३ ॥

अर्थः—ते कळुं ठे, जे पुरुष सत् असत्ना विवेकयी त्याग करवा योग्यनो त्याग करे ठे, जे ग्रहण करवा योग्यनुं ग्रहण करे ठे,

पार्श्वं तनोति, धन्योऽस्यात्मा केनचित्कारणेनात्र पतितोऽपि, ध्रुवमचिरेण निस्सरिष्यति, सुष्ठु अस्मदी-
 यज्ञानेनानुगुन्मीलितान्यनेन, अस्मिन्मोहसमुद्रे मज्जितोऽपि न मज्जितप्रायः । ईदृशः कोऽपि नास्ति,
 दाऽप्योपमानेनोपमीयते । अथवा नूनमस्मादशां पापरतानां तारणार्थं अत्र वेद्यागृहे प्रवहणीज्य
 स्थितोऽस्ति, नान्यः कश्चित् कोऽपि हेतुर्दृश्यते” । इत्यादिनामावदातैरतिशयधर्मकथिकं तं स्तुवन्ति
 स्मति २ । वादी—पर्यादिजेता, अत्रार्थे वृद्ध्वादिमहत्वादिवा । देवसूरिसिद्धसेनार्कवादिवेतादश्रीशा-
 न्तमृगियदृतयोऽप्यदाताः प्रजायकचरित्रतो ज्ञेयाः ३ । आचार्यः—गडुस्तम्भः पणवत्यधिकक्षादश-
 नानुगुणानुदूतः । अत्रार्थे प्रजायस्वामिशयं प्रयादयोऽवदाता विज्ञेयाः ४ । क्षपकः—प्रकृतपत्नी ।
 अत्रार्थे षट्पदपदपठकृच्छिपुणकुमारपणमाभीतपःकृच्छ्रणकुमारपट्विर्पसहस्राचाम्लकृतसुन्दरीवर्पकायो-
 मगस्थवाट्टवृत्तिविपमानिग्रहमाहिबहुमुनिष्कादशदशाशीतिसहस्रपञ्चशतमासदपणकारकनन्दनसाधु-
 योऽनवशाचाभुकारिश्रीजगच्चन्द्रसूरिगुणरत्नसंवत्सरतपःकारिस्कन्दकर्पिममुखा अवदातास्तपश्चरित्रतो
 ददा ५ । नमिस्तिक्खिकाउद्दानवन्ता । अत्रार्थे यराहमिहराधःकरणार्थं प्ररूपितनिमित्तजज्ञवाहुस्वा-
 मिचरित्र इय, यदा दत्तमानुवकादिकाचार्याख्यानं चेत्याद्यवदाता अत्र वाच्याः इति ६ । विद्यावान्
 मिद्धविद्यामन्त्रबुद्धिमिद्धचूर्णानुनयोगौपपादखेपादिसमन्वितः । तत्र मन्त्रविद्यावन्तो महिषवध-
 प्रिया वरटक्श्वरी देवी यवर्षीकृता ते श्रीहेमचन्द्रसूरयः । यदा श्रीपालनृपं प्रति श्रीसिद्धचक्रयन्त्र-
 १ षट्पदपदपठकृच्छिपुणकुमारः, इति त्रिपटिगुणकापुल्लयचरित्रे ।

मूलकाव्यं

इह किल कलिकालव्यालव क्वांतराल-
स्थितजुपि गततत्त्वप्रीतिनीतिप्रचारे ॥

प्रसरदनवबोधप्रस्फुरत्कापथ्योध-

स्थगितसुगतिसर्गे संप्रति प्राणिवर्गे ॥ ३ ॥

प्रोत्सर्पघ्नस्मराशिग्रहसखदशमाश्रयसाध्याज्यपुष्य-
निमथ्यात्वध्वांतरुद्धे जगति विरलतां याति जैनैऽमार्गे ॥
संक्षिष्टद्विष्टभूढप्रखलजमजनाम्नायरक्तैर्जिनोक्तिप्रत्यर्थी
साधुवेषैर्विषयिन्निरजितः सोयमप्राथि पंथाः ॥ ४ ॥

टीकाः—एवंविधे प्राणिवर्गे सति साधुवेषैः सोयं पंथा अ-
प्राथीति संबंधः । अथपि अतानि । अत्रचाप्राथीति प्रथे-
रिन्तस्य इचि वेत्यनेन सानुबंधत्वाद्विकल्पेय-ह्रस्वनिर्मु-
क्तपक्षे रूपम् ॥

अर्थः—प्राणीनो समूह, आगल कहीशुं ए प्रकारनो थये
ठते, साधु वेष धारी पुरुषोए आ मार्ग विस्तार्यो ठे. आ ठेकाणे
व्याकरण विचार जे अप्राथि एवुं जे रूप थयुं ते तो इन्त एवो जे
प्रथम धातु, तेनुं “इचि वा” ए सूत्रे करीने जे पक्षे विकल्पे-ह्रस्वता
नयी यती ते पक्षे अप्राथि एवुं सिद्ध रूप थाय ठे ॥

टीकाः—कोऽसौ पंथा मार्गः स्वमनीषिकाकल्पितं मतं॥सोऽयं
स इति सकलजनप्रसिद्धो ऽयमिति इदानीं प्रत्यक्षोपलब्ध्य-
मानः कथमप्राथि ? अजितः समन्ताद् चूरिदेशेष्वित्यर्थः ॥

॥ इत्यब्ददिनपरिमितोपदेशमग्राख्यायामुपदेशप्रासादग्रन्थवृत्तावेकोनविंशस्तन्ने
सप्तसप्तत्यधिकद्विशततमं २७७ व्याख्यानम् ॥

संज्ञ. १९

अष्टसप्तत्यधिकद्विशततमं २७७ व्याख्यानम् ॥

अथाष्टौ चारित्राचारानाह—

याश्च चारित्रपुत्रस्य मानगोऽष्टौ प्रकीर्तिताः । ता एव चरणाचाराः समुपास्या मुमुक्षुजिः ॥ १ ॥
म्यष्ट । नगरं चरणस्याचरणं चारित्राचारः, स च पञ्चविधममिति त्रिविधगुप्तिनंदैरष्टैः । यदाहुः—
पणित्वाणजोगजुत्तो पंचदं ममिडहिं तिहिं गुत्तीहि । एम चरितायागे अठविहो होऽ नायवो ॥ १ ॥

अथ नत्पञ्चविधममिति रूपचारित्राचारस्याद्यत्रदवर्णनमाह—

युगमात्रारत्नोक्तिन्या दृष्ट्या मर्यादायामिति । पश्चि यत्नेन गन्तव्यमितीर्याममिति नवेत् ॥ १ ॥
म्यष्ट । नवर मार्गे यत्ननापूर्वकं गमनं कार्य । अत्रार्थं इयं तावता—इह च मुख्यवृत्त्या साधुना
निरग्रस्यार्थमभ्यन्तेन म्याध्यायादिधर्मकृत्यं कार्य । ननु तदिह साधूनां नित्यं नवकटपविहारकरणादि
मिति तदगवद्विम्पदिष्टं? उच्यते—तदपि बहुगुणं हतुत्वेन धर्मवृत्त्यर्थमेव । रात्रौ ह्यचक्षुर्विपयत्वेन
पुनरावृत्त्येन विना नानुज्ञानमिति । दिवसे पञ्चजीवनिकायविराधनावर्जनार्थं लोकरतिक्रुणे मार्गे न
तुन्माग मार्गेऽपि वादादारन्य चतुर्दशप्रमाणयुगमात्रकं यद्यविश्लेष्य चतुर्दशरितवीजादिस्थावर-

॥ २५ ॥

वाक्यैर्नैवफलक उदारेऽतीव वञ्चम्यमाणाः ॥ वधविश
सादमासादयन्ते, परमविषयज्ञाजो दीक्षिता भूरिकालम्

अर्थः—जे माटे शास्त्रमां कहुं ठे जेम पासां वने
वाजीमां चारेपार धरोघर जमे ठे ने त्यां अनेक प्रकारे घात
नाश तथा बंधन खेद पामे ठे तेम चतुर्गति संसाररूप चोपट
विषे विषयज्ञोगी दीक्षावंत प्राणी पण अतिशे जमश करतां
घणा काल सुधी अनेक प्रकारे नाशघात बंधनादिके करीने खेदपामे

टीकाः—॥ किंरूपः पंधाः, जिनानामर्हतामुक्तिर्वचनमांग-
मः तस्य प्रत्यर्थी विरोधी पारमेश्वरसिद्धांतविपर्यस्तार्थप्ररूप-
णरूपतया तदजिहितयुक्तिवाधितः ॥ कस्मादेवंविधः पंधाः
प्रधितस्तेग्लित आह ॥

अर्थः—केरो मार्ग तेमणे विस्तार्यां ? तो जिन जे अर्हिं
तेमना यजनरूपी जे शास्त्र तेनो निर्गोधिपटले परमात्मानो कहेजे
जे निश्चान तेथी निपरीत जे अर्थनी प्ररूपणा नेगे करीने ते ति-
यानमां कहेजी जे युक्ति तेथी बाध पामेला. शा मादे ए प्रकारो
मार्ग तेमणे विस्तार्यां ? ते कहे जे.

टीकाः—संक्रियेष्ट्यादि ॥ संक्रियेष्टः सात्वत्येन धार्मिकजन-
प्रवृत्त्यन्तरोद्भाव्यमायवान्, द्विष्टे मत्परी गुणवद्गुणप्रदान
प्रवृत्तिः ॥ मृदः ॥ द्वेषोपादेयविमर्शशून्यः ॥ प्रवृत्तः ॥ प्र-
वृत्तिः त्रिगुण गुणवद्गुणमद्गुणारोपणननु जने रूमोपा
दे इत्यनेनानेन अनुविध मयन्त्यमानायः शिष्याप्रनिजि
इतिवत् ॥ तत्र मृदाः प्रीतिमयः ॥ यदा संक्रियेष्ट्यादिनि

ममिति नो जयिता! अहं समितिप्रष्टं करिष्ये” इति प्रोच्यागतो शुवि । देवेन मक्षिकादेहप्रमाणमण्डू-
बीपुत्रं पिशुने साधुः पथि निरन्तरं मण्डूकीदर्शनादीर्यापरो वचूव । इतश्च देवमायया गजोपज्वं तुमुलं
तयय प्रषमं । साधुर्न जयविहङ्गोऽञ्चत्, नापि द्रुतगतिः उत्प्लुत्य गमनं चातनोत् । तदा सुरन्तरि-
‘पुषं—“हे ऋषे! गजाङ्घ्रीप्रं दूरं वेगेन गच्छ” । साधुस्तु स्वप्नावस्थोऽञ्चत् । ततो गजेन गृहीतः खे
प्रोष्ठाक्षितः पतन् शुवि हमाग्रमणः स्वान्तेऽचिन्तयत्—“हा हा अग्रमार्जितचर्मौ मण्डूकीसंकुलायां
मम देहेन वधो जायी” । ततो देवः स्वशक्तिं सर्वां प्रदर्श्य स्वयमेव श्रान्तो ज्ञानेन शक्रवाक्येन च तज्ज्ञा-
वनिश्चय ज्ञात्वा प्रकटीञ्च्य स्वापराधमक्षामयत् । सर्वस्वरूपं यथाजातमुक्त्वा सम्यक्स्वरत्नं प्राप्य स्वर्गतः ॥
पाहयोऽसौ प्रथमाचारो वरदत्तानूचानयत् । तङ्गीलं वीक्ष्य देवोऽञ्चन्मिथ्यारिक्तः सुदृष्टिचूत् ॥ १ ॥

॥ इत्यब्ददिनपरिमितोपदेशसंग्रहाख्यायाभ्युपदेशप्रासादग्रन्थवृत्तावेकोनविंश-
स्तम्भेऽष्टसप्तत्यधिकविंशततमं २७८ व्याख्यानम् ॥

नवसप्तत्यधिकद्विंशततमं २७९ व्याख्यानम् ॥

अथ द्वितीयाचारजापासमितिस्वरूपमाह—

द्वितं यत्सर्वजीवानां त्यक्तदोषं मितं यचः । तज्जर्महेतोर्वक्तव्यं जापासमिति रित्यसौ ॥ १ ॥
अष्टः । नयं त्यक्ताः क्रोपाद्यष्टदोषा यत्र तत्त्यक्तदोषं, तथाहि उत्तराध्ययने २४—

पोताना दीपने ढांकवाने अर्थे धर्मरहित पुरुषोने पण प्रशंसा करेवे.

टीका:-अत एवविधा जिनोक्तिप्रत्यर्थिनमेव मार्गं प्र-
धयन्ति ॥ अथ ज्ञास्वतीव दीप्यमाने पारमेश्वरे पश्चि कुत एवं-
विषयप्रथनस्य तमस इवावकाशः ॥ तत्राह ॥ जगति लोके
विरसतां स्तोकतां अल्पजनाभ्युपगमनीयतां याति पाप्नुवति
सति ॥ कस्मिन् ॥ जिनैर्जमार्गे जगत्प्रणीते शुद्धे प्रतिश्रोत-
सि पथि ॥

अर्थ:-एहीज कारण माटे ए प्रकारनो जिनेश्वर जगवंतना
वचनना शत्रुरूपज मार्ग तेने विस्तारे वे. ते उपर आशंका करे वे,
जे सूर्यनी पेठे देदीप्यमान परमात्माना मार्गने विषे शायी ए प्र-
करना मार्गना विस्तार रूपी अंधकारनो प्रवेश ययो ? तो कहे वे
के जगत्मां जिनैर्ज जगवंते कहेलो ने संसार मार्गथी उसटो एयो
शुद्ध मार्ग विरसपणाने एटसे थोकापणाने पामे ठते ज्ञावार्थ-लो-
कां थद्व्य पुरुषज शुद्ध मार्गने पामवार्थी उत्सूत्र मार्ग विस्तार पाम्यो.

टीका:-कस्मादेतदित्यत आह ॥ प्रोत्सर्पद्गन्तस्मैत्यादि ॥
प्रोत्सर्पन् नगवद्धीमदावीरमुक्तिसमये तज्जन्मराशिसंक्रांत्या
तत्पक्षसंपत्त्य याथाविधायित्वात् प्रोज्जुनमाणो जन्मराशि-
नामा मंगाद्यादिवत्कूरो ग्रहस्तस्य सखा मित्रं राजादित्यादयः ॥
ततश्च प्रोत्सर्पद्गन्तस्मराशिग्रहसद्व्यं यददमाथयमसंपत्ति-
पूजाख्यं ॥

अर्थ:-शायी एम ययुं ? तो त्यां कहे वे जे नगवान श्री
महावीरस्वामि मुक्तें गया ने समये उदय पाम्यो, ने नेमनी जन्म-
राशीने संक्रमण ययो ए माटे. नेम महावीर स्वामीना पक्षपानी

नाने गच्छे नामाचार्योऽनृत् । तस्य पत्र शतानि मापयो वादश शतानि निर्गन्ध्यश्च । तस्य गणे
धीनंय नीगणि—त्रिदशोत्कृष्टितमायामं मौवीरं चेति, चतुर्थं न परिशुज्यते । एकदा रज्ज्यार्याया वपुः
पूर्ववर्मानुनायेन कुष्ठध्याधिना धिनष्टं । तद्दीक्ष्य शेषाः संयत्यो ज्ञान्ति—“कुष्ठकरकारिके ! किमेतत् ?”
इति । ततस्तया पापकर्मावृत्तया रज्ज्या ज्ञान्ति—“अनेन प्रामुकोदकेन मे वपुर्विनष्टं” इति । तदाकार्य
गगमा गार्गीना हृदयानि कुष्ठानि “वयं वर्जयामः प्रामुकोदकं” इति । तत्रैकया संयत्या ध्यातं—“यदि
मम पु ममप्रत्येव धिनदयन्महारेगन्मथाप्येतप्रामुकोदकं नाहं परिहरामि, उष्णजलव्यापारणधर्मोऽना-
रुन्धनं वृथावद्भि संस्तुतः, तन्न मिध्या । एतस्या वपुस्तु पूर्वार्जितकर्मज्जिनिष्टं । तदहोऽज्ञानेनान-
रुन्धनं घट्टादाविशेषकं घोरदुःखप्रदं कीदृशं दुष्टवचनमुक्तं ?” इत्यादि चिन्तयन्त्या विद्युच्चिविशो-
पल ३-३३-३३-मुन्ये । देवैः केवलमहिमा विदधे । ततो धर्मदेशनानन्तरं रज्ज्या प्रणम्य केवली पृष्टः—
“तत्र केवली कस्य नाहं कुष्ठादिव्याधिनाजनं जाता ?” । केवलिनोक्तं—“शृणु, त्वया रक्तपित्तदूषितया
विशुद्धितया ३-३३-३३-मुन्ये । अपरं च त्वया श्राद्धमुत्सव वदनं श्वेत्तमलाखा-
न्यत्र मन्दवदन्मन्त्रिचिन्तोदकेन प्रक्षालितं, तच्च न दान्तं शासनसुर्या । ततोऽपरेषामपि तत्प्रसङ्गनिवृत्तये
तत्र तन्वमप्यनु दर्शितं, न तु प्रामुकोदकदोष उद्गाह्यः” । ततस्तयोक्तं—“जगवन् ! यद्यहं यथोक्तं
प्रदक्षिणं गृह्णामि तदा मम वपुः सङ्गं ज्ञेयेत् ?” । केवल्याह—“यदि कोऽपि प्रायश्चित्तं दत्ते तदा सङ्गं
जगवन् ! रज्ज्वावाच—“त्वमेव प्रयच्छ, अन्यः क ईदृशो महातुजायः ?” । केवली प्राह—“धातुरो-

पोते पोताना मन अंगीकार करीने घणा कुतीर्थिक लोको प्र-
गट यया ठे.

टीका:-तेपांच परस्परविरुद्धानेककुमतशतश्रवणोद्यमान-
संदेहदोखाधिरूढमनसः प्राणिवर्गस्य कुतः सुगतिः न हि साधने-
कमार्ग साध्या ॥ तार्विकसम्यक्ज्ञान दर्शनचारित्रात्मकेकमार्ग-
साध्यत्वात् तस्याः ॥ नच दोलायमानमानसानां वास्तवैकमु-
क्तिपथतत्त्वनिर्णयः ॥ तदज्ञावाच्च कथं मुक्त्युपायानुष्ठानसेवनं
तदज्ञावाच्च कथं मुक्तिरिति संप्रति श्वानीं किलेति संज्ञावने ॥
संज्ञावयते एतद्यत्कलिकालानुज्ञावात् संप्रत्येवंविधः प्राणि-
वर्गः ॥ इति वृत्तछयार्थः ॥

अर्थ:-ने तेमना परस्पर विरुद्ध एवा अनेक प्रकारना मन
तेमनुं सेंकमो वार जे सांज्ञलबुं ते थकी उत्पन्न थया जे संदेह, ते
रूपी जे हिंचालो ते उपर वेठुं ठे मन जेनुं एवो, एटले एक वातनो
निरधार थतो नथी, माटे अति चंचल जेनुं चित्त ठे एवो प्राणीनो
समूह तेने क्यांथी सुगति थाय, केम जे ते सुगति ठे ते अनेक
मार्ग वने सिद्ध थती नथी, ते सुगतिनो यथार्थ सारां ज्ञान दर्श-
न ने चारित्र ते रूपज एक मार्ग, तेणे करीने साधवा योग्य ठे एहेतु
माटे, ने जेमनुं चंचळ मन ठे तेमने यथार्थ एक मुक्ति मार्गना त-
त्वनो निश्चय थतो नथी अने ज्यारे मुक्ति मार्गनो निश्चय न थयो
त्यारे मुक्तिना उपाय रूप जे अनुष्ठान तेनुं सेवन पण क्यांथी थशे
अने ज्यारे मुक्तिना उपाय रूप अनुष्ठाननुं सेवन न थयुं त्यारे मुक्ति
पण क्यांथी थशे. इत्यादि वर्तमान काखमां ए वात संज्ञये ठे जे
कि मदिमाधी ए प्रकारनो प्राणिःसमूह थयो देखाय ठे

१५८. । सा राधं गुणं पश्यमाणा दानं देयः । तया हि—अथ न्यायं धनमित्राजिधो वणिक् श्रीमद्गुरु-
बाली गमाकृत्य गुरुर्वासाय भद्रो धर्मसामाहसुतेन सह दीदां जग्राह । क्रमेण घायपि श्रुतपाठिनौ जातौ
अन्यथा प्रतिवृत्तः सह सो मायं दिने पृथगपुराध्वनि मस्थितौ । तदा च श्रीष्मद्रीष्मार्ककरसंपाततापितः
(पुष्पाभाषा) वासु रात्रेः सनैश्च बाह । अन्ये मुनयोऽग्रतो जग्मुः । धनमित्रमुनिः पुनः सूनोः प्रेम-
पाटनं दत्तं अत्र यथाश्च बाह । इतश्च तत्र मार्गे तरङ्गिणी समापया । तां निरीक्ष्य पिता पुत्रमखपत्—
‘‘तच्छ्रीमद्गुरुः पितृमायापराजितं त्वां जानामि, मदन्त्ये च प्रासुकमग्ने नो नास्ति, तत्किं करोमि ?
(१५८) दानं न बाधतीति ज्ञातुं न कश्चिदं मुनीनां । तदिदानीं नदीनीरं पीत्वा तृणं हन्यतां व्यापदि-
तं नृपिदने हि कार्यं कार्यं । यच्छकं—

निषिद्धमप्याचरणीयमापदि, क्रिया सती नायति यत्र सर्वथा ।

धनाग्मुना राजपथेऽतिपिङ्गिते, क्वचिद्दुर्धरपथेन गम्यते ॥ १ ॥

इति श्रुत्वा तदा नृपः कथञ्चिन्नाहूय पश्चात्तमदुरोः ममीषे इदं पापमाखोचयेः” । इत्युदीर्य नदीं समु-
द्रायामासीत् । तदा— ‘नूनं महर्षाने पुत्रो हिया नोदकं पास्यति । श्रीमानकार्य कुर्वन् स्वध्यायातोऽपि
‘उक्त’-स्य दर्शनपद्यादपरमरामि” । इति ध्यात्वा न पुरोऽच्चासीत् । दृष्ट्वोऽथ निम्नगां प्राप, परं
‘एव’ इति दृष्ट्वा—“श्रीपरमात्मजितरेणसीपादनपानादिग्रहणे निषिद्धं । यत एषणा त्रिधा—गवे-
षणा, मददृष्ट्या ३ परिनिर्गेषणा ३ आहारोपपिश्यायामु विषये षडास्तिष्ठ एषणा विनोपयेत् ।

નોજ મહાદોષપણે આગલ કહેવાની ઇચ્છા છે, માટે ઉદ્દેશ કરીને નિપજાવ્યું એવો જે સામાન્ય વ્યુત્પત્તિનો અર્થ તે તો બે જગાએ સર-
સો છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—અત્ર ચ ચતીનામૌદેશિકજોજનમ્મહણે યથાવંદા ઉ-
પપત્તિં વર્ણયંતિ ॥ પૂર્વં હિ અધરિતધનાધિપકોશાગારાણિ ચૈત્ય-
સાધુષુ મ્મદુપયુજ્યતે તદેવાસ્માકં ત્રિત્તમન્યદનર્થં इत्यध्यव-
વસાયવ્યંજિતદેવગુરુજ્ઞકિન્નરાણિ મહીયાંસિ જૂયાંસિ દાનશ્રદ્ધા-
સુશ્રાદ્ધકુલાન્યજૂવન્ ॥ તતસ્તેષુ કુલેષુ તત્કાલીનયતીનાં
પ્રાસુકૈયણીયેનાપિજૈદ્યેણ નિરાવાધં નિર્વાહોઽજ્ઞવિખ્યત્ ॥

અર્થ:—આ જગાયે સાધુને આધાકાર્મિક જોજન મ્મહણ કર-
વામાં સ્વેચ્છાચારી લિંગધારી પુરુષો સિદ્ધાંતથી વિરુદ્ધ પોતાની મ-
તિ કલ્પનાથી યુક્તિ દેખાતે છે, જે પૂર્વેના કુવેર જંઘારીનો ડ્રવ્ય
જંઘારને તિરસ્કાર કરે એવાં ધનાધિપતિ આવકનાં કુલ હતાં. ને
એમ જાણતા હતા જે આપણું ડ્રવ્ય જેટલું ચૈત્ય સાધુ નિમિત્ત બપ-
રાશે તેટલુંજ સાર્યક છે, ને વીજું તો નિર્ધક છે એ પ્રકારના અભ્ય-
વસાયથી દેવગુરુની જ્ઞકિના સમૂહ જેણે પ્રગટ કર્યો છે. એવાં અ-
તિશે મોટાં ઘણાંક દાન ધર્મને વિષે શ્રદ્ધાવાલાં આવકનાં કુલ
હતાં, તે હેતુ માટે તે કુલને વિષે તે કાલના સાધુને પ્રાસુક એ-
ણીય જિજ્ઞાસે કરીને એટલે નિર્દોષ આહારે કરીને પણ નિરાવાધ
નિર્વાહ થતો હતો પણ.

ટીકા:—અધુના તુ દુઃપમાકાલદોષાત્ દુર્નિક્ષરાજોપદ્રવ-
પરચક્રાદિપ્રાચુર્યેણ દરિદ્રનામરૂપનાં ચ ગચ્છાસુ તથા વિધાતં.

टीकाः—तथा कथंचित् रूक्षजक्तादिदातृसङ्गावेपि घृतादि-
व्यतिरेकेणाद्यतनयतीनां शरीरधारणानुपपत्तेः ॥ तत्कृते घृता-
दिनिश्चापि केनचित्पुण्यात्मना श्राद्धेन विधीयमाना समीची-
नैव प्रतिज्ञासते ॥

अर्थः—बली कोइक प्रकारे लूखुं जोजनादिकना देनार मले
पण घृतादिक विना आ कावना साधुने तेथी शरीर धारण थड-
शकतुं नथी, माटे ते शरीर धारण करवाने अर्थे घृतादिकनी नि-
श्चा पण कोइक पुण्यात्मा श्रावके करी होय ते ठीकज ठे एम-
जणाय ठे.

टीकाः—किंच ॥ यथाकथंचित् साधुभिः श्राद्धानां श्रद्धावृ-
द्धये अशुद्धमपि ग्राह्यं ॥ तथैव तेषां पुण्योत्पत्तेः ॥

अर्थः—बली शुं ? तो जेते प्रकारे साधुये श्रावकनी श्रद्धा
वधवाने अर्थे अशुद्ध पण ग्रहण करवुं केम जे तेथीज रीते ते.
श्रावकने पुण्यनी उत्पत्ति आय ठे ते माटे.

टीकाः—तदुक्तं । अनेन पात्राय नियोजितेन स्यान्निर्जरा
ने वमुनाधुनेति ॥ बुद्ध्या निराशंसतया ददानः पुण्यं गृह-
स्थः पृथु संचिनोति.

अर्थः—ते वातं शान्त्रमां कही ठे जे, पात्रमां थाप्युं जे
आ धन तेचे करीने मारे दमणां निर्जरा थशे ए प्रकारनी बुद्धिप-
करीने कोइ प्रकारनी वांठा रहित थापतो जे गृहस्थ ते घणुं पुण्य
उपाजं ठे.

टीकाः—शरोपकारधायं स्वकार्यमुपेक्ष्याप्यवश्यं कर्तव्यः

... ॥ १ ॥
 ... ॥ २ ॥
 ... ॥ ३ ॥
 ... ॥ ४ ॥
 ... ॥ ५ ॥
 ... ॥ ६ ॥
 ... ॥ ७ ॥
 ... ॥ ८ ॥
 ... ॥ ९ ॥
 ... ॥ १० ॥
 ... ॥ ११ ॥
 ... ॥ १२ ॥
 ... ॥ १३ ॥
 ... ॥ १४ ॥
 ... ॥ १५ ॥
 ... ॥ १६ ॥
 ... ॥ १७ ॥
 ... ॥ १८ ॥
 ... ॥ १९ ॥
 ... ॥ २० ॥
 ... ॥ २१ ॥
 ... ॥ २२ ॥
 ... ॥ २३ ॥
 ... ॥ २४ ॥
 ... ॥ २५ ॥
 ... ॥ २६ ॥
 ... ॥ २७ ॥
 ... ॥ २८ ॥
 ... ॥ २९ ॥
 ... ॥ ३० ॥

સર્વદાવસ્થાનં ॥ इह केचित् सप्तशीलतयोद्यतविहारं कर्तु-
मशक्नुवन्तो यतीनां चैत्ये सर्वदावस्थानं युक्तमिति प्रतिपेदिरे॥

અર્થ:-વહી, જિનરાજનું ઘર પટ્ટલે ચૈત્ય તેમાં સાધુને નિરં-
તર રહેવું એમને લિંગધારી સાધુનો ધર્મ દેલાને છે, તેમાં કેટલાક
અતિ મુલ્તસીલિયા થયા છે તે માટે ઉપ વિહાર કરવાને અસમર્થ
યયા માટે સાધુને નિરંતર ચૈત્યમાં રહેવું તે યુક્ત છે, એમ અંગિકાર
કરે છે, તેમાં સિદ્ધાંત વિરુદ્ધ નાના પ્રકારની યુક્તિયું દેલાને છે.

टीका:-तथाहि आधुनिकमुनीनां चैत्यवासमंतरेण उ-
द्यानवासो वास्यात्, परगृहवासो वेति, द्वयी गतिः ॥ तत्र
परगृहवासोऽपि निराकरिष्यते ॥ स्त्रीसंसक्त्याद्याधाकर्मिकादि-
दोषकषापज्ञावात् ॥

અર્થ:-તે યુક્તિયું ટીકાકાર કહી ચતાયે છે. જે આ કાલના
મુનિને ચૈત્યવાસ વિના ઉદ્યાનમાં રહેવું અથવા પરપરમાં રહેવું એ
બે પ્રકારની ગતિ છે, તેમાં સ્ત્રીનો સંસર્ગ યાય તથા આધાકર્મિક
આદિ પશા દોષ ઉત્પન્ન યાય એ દેતુ દેલાનીને પરપર રહેવાનું
આગમ સંમત કરીશું ને ઉદ્યાનમાં રહેવાનું હાથ સંમત કરીએ છીએ.

टीका:-उद्यानवासो यतीनां युक्त इति चेन्न ॥ तथापि
नूतनचूतांकुरास्वादकूजलक्ष्मकंदपंचमोद्गारेण उन्मील्यद्विच-
क्षिप्रचकुडमात्रनीपरिमयेन च समाहितमनसामुत्कણ्ठिकावर्दा-
नम् ॥ पंचमोद्गारादीनां चोदीननिजावकत्वेन जस्तादिशास्त्रैः
प्रतिषेधनात् ॥

અર્થ:-લિંગધારી મુનિદિત પ્રત્યે જે બોધ્યા તમે સાધુને ઉદ્યાન-

अग्निप्रज्वालनादिभिः कारणै रचितानि कृतानि तस्मिन्नेवर्तौ तान्यचिरकालकृतानि विमासिके ऋतौ द्वितीयर्तौ तन्मिश्रं स्यात् । यत्र पुनरेकं वर्षाकालं सजनो ग्राम उपतिस्तत्र षादश वर्षाणि यावत्स्थण्डिलं चेत्ति. ततः परमस्थण्डिलं ९ । तथा विस्तीर्णं जघन्यमायामविष्कम्भान्यां हस्तप्रमाणं, उत्कृष्टं द्वादश योजनानि, तच्चक्रिर्मन्यनिवेशे ज्ञेयं, शेषं तु मध्यममिति ६ । तथा दुरवगाढं गम्भीरं यत्राधस्ताच्चत्वा-यङ्गान्यग्नितापाटिनाऽचित्ता ऋमिस्तज्जघन्यं, यस्य पुनरधस्तात्पञ्चाङ्गुलप्रचृतिकं तदुत्कृष्टं ७ । तथाऽ-नामन्नं आगमांटनानिसमीपस्थं, ऽहामन्नं विधा-ऽव्यासन्नं ज्ञावामन्नं च । तत्र ऽव्यासन्नं देवकुलहर्म्य-शशागन्धेऽत्रमगादीनां निकटं, तत्र द्वौ दोषौ संयमोपघात आत्मोपघातश्च, तथाहि-स देवकुलादि-न्या । तस्याधुव्युत्कृष्टं पुरीषं केनचित्कर्मकरेणान्यत्र त्याजयति, ततस्तत्पदेशविक्षेपने हस्तप्रक्षालने च नेऽमोपघात आत्मोपघातश्च स गृहाद्याधिपतिः प्रक्षिष्टः कदाचित्तामन्यनीति । ज्ञावामन्नमत्तिवेगे आसन्नमेव दग्धमृत्ति ८ । विलुर्वात्रनं नृमिरन्ध्रादिगृहितं ९ । तथा त्रसप्राणवीजरहितं स्थावरजङ्गमजन्तुजातयि-दुष्टं १० । पक्षि च पदानामेकछिकादिसंयोगैश्चतुर्विंशत्यधिकं सहस्रं १०२४ तद्भाः स्युः । तत्रान्त्यो-दशतन्त्रनिषक्तो नङ्गसो मुखयवृत्त्या शुद्ध इति स्थितं । ईदृशे स्थण्डिले लचारादीनि व्युत्पद्येत्, इति मृत्तिविकाम्-तिः श्रीपष्ठाङ्गवर्णिनश्रीधर्मरुचिसाधुवरपात्नीया । तथाहि—

श्रीधर्मघोषमृत्तिशिष्येण धर्मरुचिनाऽनगारेण नागश्रीदत्तं कटुकालावुकव्यञ्जनं गृहीतं, गुरुन्यो दक्षितं, गुरुस्तदयोग्यं प्राणदं विज्ञाय शिष्यं माह—“इदं शुद्धस्थण्डिले परिष्ठापय” । शिष्यः पूर्वोक्तनिर्दोषचमो

ટીકા:-ન્યૂચાનવાસ આગમે શ્રૂયતે સોડનાપાતાસંજ્ઞાઘુ-
 મૈકદારોચાનવિષયસ્તસ્ય 'ચ પ્રાયેણ કલિકાલે લોકસ્ય રાજ-
 ચારચસ્તાયુષ્પ્લવેર્વાધિતત્ત્વેન દોસ્થ્યાદસંગ્રાવ એવેત્યુચાન-
 વાસઃ । કથમધુનાતનમુનીનાં કલ્પ્યમાનઃ શોજતે ? તસ્મા-
 દિદાર્નાં જિનમ્મદ્વાસ એવ સાધૂનાં સંગતઃ પ્રતિજાતિ.

અર્થ:-ને જે ઉચાનવાસ આગમમાં સંજ્ઞાયા છે તે તો જેમાં
 લોકનો આવરો ન હોય ગુપ્ત એક દ્વાર હોય. એવા ઉચાનમાં યતિને
 રહેવું એવો શાસ્ત્રનો અગ્નિપ્રાય છે ને વધુથા તો તે પ્રકારના ઉપદ્રવે
 કરીને લોક દુઃખિત થયા છે. તથા દરિદ્રિ થયા છે, માટે સંજ્ઞાવતુજ
 નથી. તેથી આ કાલના મુનિને ઉચાનવાસ કલ્પે એવું જે કહેવું તે
 કેમ શોજે ? નજ શોજે. માટે આ કાલમાંના સાધુને ચૈત્યમાંજ ર-
 હેવું એ પદ સારો ઘટતો જણાય છે.

ટીકા:-ન ચ તત્ર આધાકર્મિકાદયો દોષાઃ ॥ તથ ચ પ્ર-
 યોગઃ ॥ ચૈત્યમિદાર્નાંતનમુનીનામુપજોગયોગ્યં ॥ આધાકર્મા-
 દિદોષરહિતત્વાત્ ॥ તથાવિધાહારવત્ ॥ નચાયમસિદ્ધો હેતુઃ
 ॥ જિનપ્રતિમાર્થં નિષ્પાદિત આયતને આધાકર્માદિદોષોનવ-
 કાશાત્ ॥ યત્યર્થ ક્રિયમાણે હિ તસ્મિન્સ સ્યાત્ ॥

અર્થ:-ને ત્યાં આધા કર્મિશ્ચાદિ દોષ પણ જણાતા નથી ને
 વહી અનુમાન પ્રયોગથી એ વાત સિદ્ધ થાય છે ॥ તે ઉપર ન્યાય-
 શાસ્ત્ર વિચાર જે ચૈત્ય આ કાલના મુનિને ઉપજોગ કરવા યો-
 ગ્ય છે, આધાકર્માદિ દોષ રહિત છે એ હેતુ માટે જેમ આધાકર્માદિ
 દોષ રહિત આહાર મુનિને જાગવવા યોગ્ય છે, તેમ ચૈત્ય પણ આ
 કાલના મુનિને જોગવવા યોગ્ય છે ॥ પણ આ હેતુ અસિદ્ધ નથી

द्व्यशीत्युत्तरद्विशततमं २७२ व्याख्यानम् ॥

अथ मनोगुप्तिनामानं पष्ठं संयमाचारमाह—

स्पष्टः । नवरं त्रयो जेदाश्चामी—आर्तरोद्धयानानुबन्धिकल्पनाममूहविरहिताऽऽद्या १ । आगमानु-
मागिणी समस्तलोकहिता धर्मध्यानानुबन्धिनी माध्यस्थ्यपरिणतिर्द्वितीया २ । युजाशुभमनोवृत्तिनिरोधेन
चम्पाया जिनदामः शुन्यागारं पौषधे सति प्रतिमायां स्थितः । इतश्च तत्पत्नी कुशीला तमज्ञातवती
सर्कल्लिकपहयङ्कपादकं तत्पादोपरि न्यवेशयत् । जारस्त्रीजारपीक्षां प्राप्य मनोगुप्त्या दिवं गतः इति १ ।

अथ वाग्गुप्तिनामानं सप्तमं चारित्राचारमाह—

स्पष्टः । नवरं वाग्गुप्तिर्द्विधा—मुखनयनभ्रुविकाराद्बुद्ध्याञ्जोदनोर्ध्वोच्चावकासितदृष्टतलोष्ठद्वेषणादी-
नामश्रमृच्चिकाना मंज्ञानां परिहारेण अद्य मया न वक्तव्यमिति अत्रिग्रहकरणमेका वाग्गुप्तिः, चेष्टा-
प्रियेक्षणं हि निजप्रयोजनादि सूचयतो मौनकरणत्रिग्रहो निष्फल प्वेति । तथा वाचनपृष्ठनपरपृष्टा-
र्थव्याकरणादिषु लोकागमाविरोधेन मुखपौतिकाद्यादितमुखकमलस्य ज्ञापमाणस्यापि वाग्बृत्तेर्नियन्त्रणं

टीका:—तथाच निश्चाकृतपदवाच्यस्य शशविपाणायमा-
नत्वेनानिश्चाकृततुल्यककृतया तत्र वंदनाजिधानमपि कथं घटा-
मटाव्यते ॥ तस्मात्तद्व्यपदेशान्यथानुपपत्त्येव यतीनां तत्र वासो
ज्वसीयते ॥

अर्थ:—ने वली ससलानां शिंगिमानि पेठे वस्तुताये निश्चा-
कृत चैत्यज नथी ने निकेवल अनिश्चाकृत एवुं जे एक चैत्य ठे, एम
श्रंगिकार करो तो निश्चाकृत चैत्यने विपे वंदननुं जे कहेवुं ते कीये
प्रकारे घटशे, निश्चाकृत चैत्यनो श्रंगीकार नहीं करोतो तेनुं कहेवुं
व्यर्थ थशे माटेज निश्चय करीए ठीए जे साधुने चैत्यमां रहेवानुं ठे,

टीका:—तथा संज्ञावणे विसदो देउलियखरंटजयणजवएसो
इत्याद्यागमे ग्लानप्रतिजागरणचिंतायां देवकुलिकशब्दादपि चै-
त्यवाससिद्धिः देवकुलिकनिवासमंतरेण देवकुलिकव्यपदेशा-
नुपपत्तेः॥ नहि ग्रामाज्ञावे सीमाविधानं नामेति लौकिकन्यायात्।
एवं चैवमाद्यागमवचनप्रामाण्यादागमोक्तत्वमप्यस्येति निश्ची-
यते ॥

अर्थ:—वली संज्ञावण इत्यादि आगम गाथाने विपे देवकु-
लिक शब्द कह्यो ठे, ते देवकुलिक शब्दथी पण चैत्यवासनी सिद्धि
थाय ठे, केम के देवकुल कहेंतां देवालय ते जेमने ठे ते देवकुलिक
कहीए, एटले देवमंदिरवाला एटलो अर्थ थयो, देवमंदिरमां निवास
कर्या विना देवमंदिरवालो एम कहेवुं न घटे ते उपर लौकिक न्याय
देखामे ठे जेम के गाम विना सीमामानुं करवुं ते निश्चे होय नहीं
ए प्रकारना लौकिक न्यायथी चैत्य निवास कर्या विना चैत्यवाला
अमुक पुरुषो एवो व्यवहार होय नहीं. एवं कहेतां ए प्रकारना

रागक्षेपमंगुलं तज्ज्ञापनमेव पटपतननिदानमिति समित्या मौनमुपेयुपस्तस्य हरिशर्मणस्तृतीयपटो नञ-
स्येय तस्मिन् । इति ज्ञातं श्रुत्या मुनिभिस्तु स्याद्वादधर्मज्ञैरवश्यं लाजादाजं विचार्य वाग्गुप्तिर्वाक्स-
मितिश्च प्रयोगयेति २ । अथ कायगुप्त्याहुमष्टमं संयमाचारमाह—

कायगुप्तिर्द्धिधा प्रोक्ता चेष्टानियुस्तिदक्षणा । यथागमं द्वितीया च चेष्टानियमलक्षणा ॥ १ ॥

स्पष्टः । अत्रार्थ इयं प्रायना—दिव्य १ मानुष्य २ तिर्यग्रकृता ३ स्फालनपतनात्मसंवेदनीय ४
रूपचतुर्विधोपमंगुल्युत्पिपासापरीपदादिसंज्ञेऽपि कायोत्तमर्गकरणादिना कायस्य निश्चलकरणं, सर्वयोग-
निरोधायस्थायां च सर्वथा यद्येष्टानिरोधनं साऽद्या कायगुप्तिः । शयनामननिक्षेपादानादिषु स्वच्छन्दपरि-
हारेण समयोनः क्रियाकलापपुरस्सरा नियता कायचेष्टा सा द्वितीया । तत्र शयनं यामिन्यामेव, न प्रसने,
तदप्यापप्रहरं न्यनीते गुरुनाष्टय पृथ्वी संप्रेक्ष्य प्रमृज्य च संस्तरणपट्टकचयं संदृत्यास्तीर्य च मूर्धनम-
पथ कायं सपादं मुग्वपट्टीरजोहरणान्यां प्रमृश्यानुज्ञापितसंस्तरकावस्थानः पठितपौरुषीपाठो बाहूपधान
आशुश्रितजानुकः कुण्डलीवच्चियति प्रसारितजहो वा प्रमार्जितज्मिन्यस्तपादो वा सङ्कोचसमये प्रमा-
र्जितमंदशक उचर्तनं च मुलवस्त्रिकाप्रमृष्टदेहपूर्वकं कुर्वन् प्रमाणयुक्तायां यस्यतौ हस्तत्रयमिते ज्ञप्रदेशे
उपनिष्ठां करोति । तयोपपेदानं यत्र स्यते चिकीर्षितं तद्यच्छुषा निरीक्ष्य प्रमृज्य च यद्विनिपद्यामास्तीर्य

તયા લક્ષણ યુક્ત જે સાધુને રહેવાનાં સ્થાન તેનો ઉદ્દેશ થયો એમ જાણીને સાધુને ચેત્યવાસ કરાવ્યો છે.

ટીકા:-કુત્ત એતદવસિતમિતિ ચેત્ ॥ આસોપદેશાત્ ॥ તથાહિ ॥ ઘ્રાસસપર્દિં વીસુત્તરોર્દિં, સિદ્ધિં ગણ મહાવીરે ॥ બુદ્ધિર્નં ચ જર્ણ, પિ ઈવંસાશ્યં ગણં ॥ વલમેહાબુદ્ધીણં, હાણિં નાજણ સુવિહિયજણસ્ત ॥ ચેશ્યમઠઆવાસો પકપ્પિઓ અઙ્ગારસ્કેર્દિં ॥

અર્થ:-વલી લિંગધારી સુવિહિત પ્રત્યે બોલ્યો જે, જો તમે એમ કહેતા હો જે ક્યાંથી એ વાતનો નિશ્ચય કર્યો? તો કહીએ ઠીએ જે હિતકારી મોટા પુરુષના ઉપદેશથી તે દેલાનીએ ઠીએ જે મહાવીર સ્વામી સિદ્ધિ ગયા પછી ઠસેં ને વીશ વર્ષ થયાં ત્યારે યતિને રહેવા યોગ્ય સ્થાનક ઉચ્ચિત થયાં ને સુવિહિત જનનાં વલ, બુદ્ધિ, અને મેધાની હાનિ થઈ તે જાણીને આર્યરક્તિ આચાર્યે ચેત્યમાં નિવાસ કહ્યો છે.

ટીકા:-ન આગમાવિરોધિન્યાચરણા પ્રમાણં, શ્યં તુ ન તથેતિ વાઘ્યં આગમાવિરોધસ્ય નિસ્સકમેત્યાદિના સમર્થિતત્વાત્ ॥ ગીતાર્થાચરણા આગમં પ્રમાણયદ્ગિરવશ્યમન્યુપેતવ્યા ॥ યદુક્તં ॥ અવલંચિજ્ઞ કજ્ઞાં, જંકિંચી આયરંતિ ગીયથ્યા ॥ યોવાવરાહ્વદુગુણ, સઘેસિં તં પ્રમાણંતિ

અર્થ:-વલી લિંગધારી સુવિહિત પ્રત્યે કહે છે જે જો તમે એમ કહેતા હો જે આગમને વિરોધ ન આવે એવું આચરણ પ્રમાણ છે અને આતો તેવી રીતે નથી માટે પ્રમાણ નથી તો તેનો ઉત્તર

दैव पादयामि. यथादिशत तदाऽहं यत्रोपसर्गा वहवः स्युस्तत्र गत्वा कायोत्सर्गे तिष्ठामि” । गुरुणा
 खानं वीक्ष्य मातृवदेवं प्रति प्रहितः । सर्वगङ्गं ससङ्गं क्षामयित्वा मातृवदेवो आमणोक्षोपान्ते सरःपादौ
 कायोत्सर्गे तस्थौ । इतश्च ग्रामसत्का विजसूनवः क्रीडायै निःसृताः साधुं दृष्ट्वाऽस्मद्गामेऽरिष्टमायातमिति
 भवा या यदिमुष्ट्यादिनिरुपाधवन् । साधुः सर्वं सहते । सरःस्थः सुरो ध्यानस्थं साधुं निश्चलं ज्ञात्वा विज-
 सुः । न निश्चयवन्दैवबन्ध । ते सर्वेऽपि रुधिरं यमन्तो जमौ पतिताः । तन्मातापितरो दुःखं धृतवन्तः
 साधुः । ममात्त्यन्ति प्रोक्तवन्तः—“हे जगवन् ! त्वं तु कृपाढ्यः साधुः, मुञ्चामून् शिशून् बन्ध-
 नान् । तत्पदं स्तूपमपि साधुर्ध्यानं न मुमोच । ततोऽधिष्ठात्रा सुरेण वाद्यकदेहेऽवतीर्य तन्मातापितर
 उवाच—“एष मुनिः किमपि न करोति, मयैतत्कृतं, यद्येतस्य चरणजलैराहोदयत तदा शिशवो
 बन्धनान्मुच्यन्ते. नान्यथा” । मातापितृन्निस्तथा कृतं, स्वसूनवो नीरुजो जाताः । ततो मातापितरो
 उवाच—“इति शिशून् समानीय साधोरुपदीकृत्येति प्रोचुः—“इदं गृह्णाण” । साधुनोचे—“न मे कार्यं वित्तेन
 दत्तं इति साधुं स्थापयन्” । ततः सर्वैरपि जनैस्तस्य मुनेर्निरीहृतया देमयिरिति नाम घोषितं । तत्रा-
 नं य नमि दृष्टो जनान वीक्ष्य गिरिकम्पदाख्यपर्वतं गतो विचित्रं तपः करोति । इतश्च मातृवदेवो
 पदा न निषण्णगोऽनू । तत्र दमोपिः पञ्चभिः सप्तभिः ककारैः खकारैः कूरकंमारकांगकोष्वकरंयक-
 द्रवपटा खारकुरुहमीखर्जूरखाजात्वांम्लीचनं, एवं गकारैः गङ्गुगोखगुंदगुंदवनंगुणगोखगोरस इत्या-
 पपरैरपि वर्षैः पारपं चकार । तपःप्रज्ञावात्मर्चेऽप्यन्निमदाः पूर्णाः । एतेऽन्निमदा न छप्करा इत्युदग्रम-

માટે વીજાએ ડ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ જાવના અનુમાનની અપેક્ષાએ ઘણો ગુણ જાણી નિવારણ કર્યું નથી તો તે આચરણ કદપે છે, એટલે કરવા યોગ્ય છે.

ટીકા:—અયં ચ ન તાવચ્છેદઃ સમાચીણો, ડ્રવ્યક્ષેત્રકાલા-
અપેક્ષયા ગુરુલાઘવચિંતયા ધાર્મિકૈરેવાસ્ય પ્રવર્તિતત્વાત્ ॥
નાપ્યયં સાવચઃ સાવચં હિ પાપં, તચ્ચ જીવવધાદિ ॥ નચ યતીનાં
ચૈત્યવાસવિધૌ જીવવધાદિકં પ્રયત્નેનાન્વેષયંતોપ્યુપલજ્ઞેમહિ ॥
નિરવચ્યત્વાદેવં ચ ન વદુશ્ચુતૈસ્તત્કાલજ્ઞાવિજિર્ગીતાર્થોર્નિવારિતઃ
અત એવ વદૂનાં ધાર્મિકાણામનુમતઃ ॥

અર્થ:—ને આ જે ચૈત્યવાસ છે તે શઠ પુરુષોએ આચર્યો નથી
એ તો ડ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલાદિકની અપેક્ષાએ ગુરુ લાઘવના વિચારથી એટલે
દોષ થોડો ને ગુણ ઘણો એવા વિચારથી ધાર્મિક પુરુષોએજ એ ચૈ-
ત્યવાસની પ્રવૃત્તિ કરી છે, એ હેતુ માટે, વલી આ ચૈત્યવાસ છે તે
સાવચ પણ નથી કેમજે અવચ જે પાપ તેતો જીવવધાદિક છે, ને
મુનિને ચૈત્યવાસ કરતાં કાંઈ જીવ વધાદિક પાપ પ્રયત્નથી છોલતાં
પણ નથી જમ્તું, માટે એ ચૈત્યવાસ નિરવચ છે એ હેતુ માટેજ તે
કાલે થયેલા વદુશ્ચુત ગીતાર્થ પુરુષોએ નિવારણ કર્યો નથી ને એહીજ
કારણ માટે ધાર્મિક પુરુષોને ચૈત્યવાસ કરવાનો સંમત છે.

ટીકા:—સિદ્ધાંતનિકપપટ્ટાનાં વિરચિતાનેકધુતોદ્ધારસા-
રશાસ્ત્રાણાં શ્રીહરિજિહ્વસૂરીણાં તથાપ્રવૃત્તિશ્રવણાત્ ॥ સ્વરચિ-
તમંથેષુ ચૈત્યવાસપ્રતિપાદનેન ચ તથાપ્રવૃત્તેસ્તેઃ સત્યાપનાત્ ॥
॥ તયાચ તદ્મંથઃ ॥ જિણવિંવપશ્ચથ્યં, અહવા તક્કમ્મતુહ્ણતિ ॥
તથા જિણવિંવસ્મ પશ્છા સાહુનિવાસો ય શ્ચ્યાદિ ॥

मुनि चैत्यवास करे ठे तेनी प्रवृत्तिनुं देखवापणुं ठे माटे. जो ए चैत्यवास गीतार्थोंने संमत न होत तो केम एक वाक्यपणे सर्व जगाय निरंतर तेमनो पसार प्रवर्तें ठे ? एटखे जो चैत्यवास नज करवानो होत तो सर्वे गीतार्थोंनुं वचन तथा प्रवर्तवुं ते एक साथे मखतुं केम आवत ?

टीका:-न च विशेषदोषोपलंभमंतरेण गीतार्थाचरितम-
प्रमाणीकर्तुं युक्तं ॥ नापि विरुद्धः साध्यविपर्ययाव्याप्तत्वात् ॥
नहि गीतार्थाचरितत्वं यत्प्रविधेयत्वेन व्याप्तं ॥ तथासति पर्यु-
पणाया अपि चतुर्थ्यामकरणप्रसंगात् ॥ नाप्यनैकांतिकः वि-
पक्षेऽगतत्वात् ॥ नहि गीतार्थाचरितत्वं यत्प्रविधेयेष्यनुष्ठाने
गतं ॥ प्राणातिपातादीनामपि गीतार्थाचरितत्वेन हि तत्
स्यात् ॥ न चैवमस्ति

अर्थ:-माटे विशेष दोषनी प्राप्ति बिना गीतार्थ पुरुषनुं आ-
चरण थप्रमाण करवुं ते युक्त नथी. ते उपर न्याय शास्त्रनो विचार
जे, चैत्यवास साधुने करवा योग्य ठे. गीतार्थ पुरुष आचरण कयों
ए हेतु माटे ए प्रकारना अनुमान प्रयोगने विषे जे हेतु ठे ते वि-
रुद्ध नथी एटखे खोटो नथी केम जे साधुने न करवा योग्य जे वस्तु
तेमां गीतार्थना आचरण रूप जे हेतु ते होय नहीं माटे जे गीता-
र्थनुं आचरण ठे ते साधुने करवा योग्य ठे, ने जो एम न मानता
हो तो चोपने विषे पर्युपशा पर्व करो वो तेने न करवानो प्रसंग
प्राप्त परो. बली अनुमान प्रयोगने विषे जे हेतु ठे ते एकांतिक पण
नथी एटखे खोटो नथी केम जे यत्तिने न करवा योग्य जे अनुष्ठान
मात्र ते रूप जे विपर्ययने विषे गीतार्थाचरणरूप जे हेतु ते ठे

वीक्ष्य कल्पयितुं पृष्टं—“विमेतत् ?” इति । तेनोक्तं—“धनव्यवहारिणः पुत्रोऽहिना दष्टः, पणमासैर्मृतोऽमी” । तत्पुत्रा मुनिनोचं—“अहो ! अमौ जीयन् कथं ज्वाह्यते ?” इति केनापि धनार्थोचं । धनमन्वेष्य यति नरोवाच—“यते ! मम पुत्रजीवितदानेन प्रसादय” । यतिना प्राप्तुकजलेन सिक्कः प्रमृष्टः स्मृता नीरुक्तः । ततो यतिः पुनरजिग्रहं लब्धौ—यदि वनप्रसूता व्याघ्री विंशतिं वट-
वान् दष्टा तदा पारयामि, नान्यथेति ।

नयप्रसूतव्याघ्री विक्रगात्र, नयस्माहिं वीहावे यात्र ।

वक्रा वीम ज्ञो पलमी देड, तो विमस्मिन्नी पारणं करेड ॥ ६ ॥

“३ वट् २० दैर्घ्यं तपःप्रतायाद्वगगन्तः प्रविष्टां नयप्रसूतां कराळां व्याघ्रीं वीक्ष्य घटकधनिका-
-२३ १५ ३ ३ नष्टा । व्याघ्रया यतिस्नयटकः प्रतिखानितः । ततो गुरुयन्दनोत्सुको यशोजिग्रहसूरि-
-२३ १५ ३ ३ मन्त्रमन्त्रिभ्या नैवाश्रोतकं प्राद्ये इत्यभिप्रेक्ष्य पत्तनं प्राप्तः । गुरवो नताः । पुनरजि-
-२३ १५ ३ ३ त्पश्य पट्टहर्मा मन्त्रो वृद्धस्त्रीयशो गो यदि स्त्रीचम्वारिकल्लरुहमीखलखजूर पतैः पञ्च-
-२३ १५ ३ ३ पट्टेन तदा पारयामि । मांसे गते सामनेदेवतया जरतीरूपं कृत्या गजो वशीकृतो यतिश्च
॥ इत्यद्वैतनरगिमितोपदेशमप्रद्वारख्यायामुपदेशमागादप्रमथवृत्तायेकोन-
विंशत्यनेन व्यतीत्युत्तरविराजन्तम् २०३ व्याख्यानम् ॥

सारशयलमलयजरसपंकितपोनकुचकलशपीठशुभनडुडुल्लिता-
नां निरंतरमेव चूरिचूरिद्विप्तपा पार्थिवसेवाहेवाकिनां जिन-
गृहावलोकनमेव न संपद्यते, दूरे तर्चिता ॥ तदज्ञाये च कालेन
जिनसदनानां विशाररुता स्यात् ॥ तथाचतीर्थोच्छित्तिरापनी-
पद्यते

अर्थः—आ कालना श्रीमंत आचक लोकोने तो ते चैल
चिंता क्यांथीज होय ? केम जे ते तो क्ये क्ये पोताना रूपादिक
गुणनी केके करीने आलसु एवी जे वेश्याथो तेमना बरास कर्पु-
वती मिश्रित जे मलयचंदननो रस तेणे करीने व्याप्त थएला अने
पुष्ट थएला जे स्तन कलश ते रूपी पीठने विपे छोट पोट थता
एटले केवल विषय शक्ति ठे ने ते धर्म कार्य नथी करी शकता
तेयो दरिद्रो जेवा ठे. ने केटलाकने तो निरंतरज घणी घणी
ऊव्य पामवानी इबाये करीने राजाओनी सेवा करवानी कुटेव
पनी ठे. एवा ते गृहस्थ श्रीमंत लोकोने जिन जवननुं देखवुंज
नथी थतुं, तो तेनी चिंता तो छेदे रही ने उपारे ते जिनजवननी
चिंतान रही त्यारे सार संजाल विना काले करीने जिन जवननो
विनाश थाय ने उपारे जिनजवननो विछेद थयो त्यारे तीर्थनो
विछेद एनी मेलेज थावी पड्यो एम जाणवुं.

टीकाः—चैत्यांतर्वासेतु यतीनां तदुद्यमेन चूरिकालं जिन-
जवनान्यवतिष्ठेन् ॥ तथा च तीर्थाव्यवच्छेदः ॥ तदव्यवच्छि-
त्तिहेतोश्च किंचिदपवादासेवनस्यागमेपि समर्थनात् ॥ यदाह ॥
जो जेण गुणेल हित्यो, जेण विणा वा नसिजए जंतु इत्यादि।
तदेवं सूक्ष्मेक्ष्मया विभूश्यतां विदुषां चंतसि चैत्यवाम एवे.
बानीतनमुनीनां संगतिमंगतीति.

आत्मस्वरूपैकाग्र्यारूपं, तसु अहर्निशमस्ति, तथापि अव्यपूर्वकं ज्ञातव्यमग्रहणमिति शासनचातुर्यं न त्याग्यं । यतः—

धनार्थिनां यथा नास्ति, शीततापादि दुःसहम् । तथा जवविरक्तानां, तत्त्वज्ञानार्थिनामपि ॥ १ ॥
यथा धनोपार्जनकुशला शीतादिकं ह्मन्ते, तथा जवविरक्तानामनशनादिकं तपो न दुःसहमिति ।
अथ षादश तपश्चाचारानाह—

षादशपा तपाचारा-स्तपोवद्विनिर्मुक्ताः । अनशाद्याः पट् वाह्याः पट्, प्रायश्चित्तादयोऽन्तगाः ॥ १ ॥
स्पष्टः । नवरं ये तपोभेदाः सूत्रे प्रोक्ताः, ते चामी—

अणसण १ मूणोदरिया २, वित्तीसंखेयणं ३ रसच्छात्रं ४ ।
कायकिंजसो ५ संखीणया ६ य, वस्रो तयो दोइ ॥ १ ॥

पायद्वित्तं १ विण्णं २, वेयावच्चं ३ तदेव सप्पात्रं ४ ।
जाणं ५ जयसग्गोडवि य ६, अग्रंतरत्तं तवो दोइ ॥ २ ॥

० तेषां स्वरूपं वक्ष्यमाणयुक्त्याऽग्रे किञ्चिन्मात्रं विविच्येऽहमाचारप्रदीपादिग्रन्थानुसारेणेति ।
अद्याप्युक्त्यामाह—

१ धा आकारान्तासपचाप्डः

होय नहीं एटले रागनी जोमे छेप पण आच्यो. ने ते पत्रवानं सर्व
दोष आच्यो माटे, ते ब्रह्मव्रत स्त्रीपोना शब्दों सांजलना तथा तेने
देखवी इत्यादिकथी सारी रीते निर्वाह करी पार पमातु नथी,
केम जे कामोदीपन आदी प्रगट थवानुं ए कारण ठे माटे, ने पर-
घरमां रहेनाराने ते श्रवणादिक अवश्य थाय ठे.

टीका:—॥ तथाच नितं पिनीनां तुलितकोकिलाकलकूजितं
गीतादिरवमधरितरतिसौंदर्यं च रूपमुपलज्य चुक्तजोगानां
पूर्वानुजुतनिधुवनविलसितप्रतिसंधानादयोऽनुक्तजोगानां च
तत्कुतूहलादयः प्राडुर्जवेयुः ॥

अर्थ:—वली स्त्रीपोनो कोयलना मधुर शब्द जेवो गीतादि-
नो शब्द साजलीने तथा कामदेवनी स्त्री तेनुं सुंदरपणुं ते जेणे
धुता पमारुनुं ठे. एवं स्त्रीयोनुं रूप देखीने पूर्वं गृहस्थावस्थामां
ये जोग जोगव्या ठे. ते साधुने पूर्वं अनुजव थएलो जे मैथु-
नास तेनुं अनुसंधान थनुं एटले स्मरण थनुं इत्यादि घणा दो-
ष थाय ने जे साधुये पूर्वं गृहस्थावस्थामां जोग जोगव्या नथी
ते मैथुननुं कौतुक थवारूप घणा दोष प्रगट थाय.

टीका:—यतिनां च सततं कर्णपीयूषवर्षिर्विशदगंजीरम-
वाभ्यायध्वानं निशम्य केषांचिन्नु शरीराण्यगण्यलावण्यश्री-
निर्वर्ण्य प्रोपितपतिकादीनां तरुणीनां रिरंसादयः प्राडुःष्युः॥
वान्योन्यं निरंतररूपावलोकनगीतश्रवणादिजिर्दुर्मथमन्म-
थदौस्थ्यचारित्रमोषादयोऽनेकदोषाः पुण्येयुः ॥

अर्थ:—ने साधुनो निरंतर कानने अमृत समान जे सुंदर

अथ विद्वान्मुनिरागु दन्ति ध्यायतो यापयत्यं तद्वदन्मरणं, एतच्च त्रयमत्रपरिणामानां मुनीनामेव
 स्यात् ५ । पशार्तपशत्यं—यस्योन्विज्ययिषयपरयशत्येनार्तो दीपशिखावलोकनाकुलपतङ्गवदाकुलिता
 वरातर्तिषां पशत्यं पशार्तमरणं ५ । अन्तः शब्दं लज्जादिवशादनालोचितदुराचाररूपं येषां तेऽन्तः-
 शब्दाभ्यां पशत्यमन्तःशब्दपशत्यं, इदं चातीयं छुष्टं ६ । तद्वयमरणं—यस्मिन् जने साम्प्रतं प्राणी
 यतत तद्वययोग्यमयानुर्ध्वं पुनस्तद्वयेण यदा म्रियते तदा तद्वयपशत्यं, इदं च सत्त्वातवर्षायुषां नृति-
 मयाम्भेत् न त्वसत्त्वातवर्षायुषां नृतिरथां देवनारकाणां च, तेषां पुनरनन्तरं तद्वयान्नावात् ७ ।
 शब्दानां मिथ्याह्वातमविरतमग्न्यह्वातां वा मरणं वाऽपशत्यं ८ । पण्डितानां सर्वविरतिमन्युपगतानां
 पशत्यं पण्डितमरणं ९ । मिथ्याणां वाऽपण्डितानां दशविरतीनां पशत्यं मिथ्रमरणं १० । उद्वस्थानां
 भूतधृतायऽपि मनःपर्यायज्ञानवतां व्रतिनां पशत्यं उद्वस्थपशत्यं ११ । केवलानां समस्तापुनर्जयनजव-
 दपशानां मरणं कंयस्त्रिमरणं १२ । विहायनि आकाशे जयं वेदायसं, अयं नायः—ऊर्ध्ववृक्षशाखादा-
 उद्वन्धयेन दृगुपातकृपपातशब्दादिनिर्वापशत्यं वेदायस पशत्यं १३ । गृध्रैरुपलक्ष्यत्वाद्यकुनिकाशि-
 वादिति यः स्पृष्टं स्पृष्टं यत्र तद्गृध्रस्पृष्टं, इदं च मृतगजादि(गृध्रादिविदारित)शवान्तः प्रविश्य गृध्राद्यै-
 रात्मनः ज्ञेयतः (मरणं वा) स्यात् १४ । जकं ज्ञो जनं तस्योपलक्ष्यत्वात्पानादेश्च परिक्षा इदं मया
 गुरितो नुक्तं ननु कं चावयमिति नपरिक्षया ज्ञात्या प्रत्याख्यानपरिक्षया परित्यागो जकपरिक्षापशत्यं
 १५ । दन्तं नृतिनिषेध एव देतो चेष्टयेत यत्र तद्विद्विनीपशत्यं १६ । इदं चतुर्विधाहारप्रत्याख्यानवतो

एवा योग्य एवं हृदयं रहरय कहुं तुं ते सांजको जे सायुने मि-
 उनुं समीपपणुं निश्चे नज करवुं. केम जे हरिणना जेवां जेनां नेत्र
 ठे एवी स्त्री नेत्ररूपी तीखा शस्त्रना प्रहारवने उपशमरूप वस्तुतरना
 नाश करे ठे ने उत्तम पुरुषनां पण मन हरे ठे.

टीकाः--अत एव निशीथे पंचमोदशके एकद मूलगुणेषु
 अविमुद्धा इति सारिया बीया ॥ तुल्यारोवणवसही, कारण
 तद्दि कथ्य वसियव ॥ अत्र तुल्यारोवणति ॥ उत्सर्गणोन्नयोरपि
 वसत्योर्वासे तुल्यं प्रायश्चित्तमित्यर्थः ॥ अथापवादे क्व वस्त-
 व्यमितिप्रश्ने ॥ अह्वा गुरुस्त दोसा, कस्मे इवरीय हुंति स-
 वेति ॥ जइ ए तवोवणवासं, वसंति लोगे अ परिवाउ ॥

अर्थः--एज हेतु माटे निशीयने विषे पांचमा उदेशामां
 कहुं ठे जे एक निवास तो मूल गुणने शुद्ध राखे एवो नथी ने
 बीजो निवास स्त्री संसक्तिवालो ठे, माटे ए वेमां निवास करतां
 तुल्य प्रायश्चित्त ठे, कारण पने त्यारे ते वेमांथी कीयामां रहेवुं, ए
 जग्याए तुल्यारोवण ए शब्दनो अर्थ टीकाकार कहे ठे जे उत्सर्ग
 मार्गे वे ए निवासने विष रहेनारने पण तुल्य प्रायश्चित्त ठे. अथ
 अपवाद मार्गे क्यां रहेवुं एम शिष्ये प्रश्न कहुं त्यारे गुरु कहे ठे जे

टीकाः--अत्र इतरस्यां स्त्रीसंसक्तायां वसतौ वासे प्रागनु-
 चूतविलसितस्मृतिकरणादिना चतुर्थव्रतजंगप्रसंगेनाऽन्यशुद्ध-
 वसत्यलाज्जेन च यतीनामाधार्मिक्यपि वसतिरनुज्ञाता
 ग्रामाद्यंतर्वसद्भिश्च स्त्रीसंसक्तिवियुता श्रुतोक्तनिखिलगुणयुता
 दुरापा वसतिः ॥ अतंत स्त्रीशब्दश्रवणस्यापि संज्ञवात् ॥

अथैतद्विषयमप्यनुरागं तपः कृतञ्चकर्मद्वयकरं क्षेयं । अत्रार्थे ज्ञातं चेदं-काकन्दीपुर्वो धनसार्थवाहो
 वसति । तस्यात्मजो पत्न्यनामाऽस्ति । संग्राहयौवनं तं भोगसमर्थं ज्ञात्वा अत्रा द्वात्रिंशत् प्रौढप्रासादान्
 कारयति । ततो द्वात्रिंशत् इत्यपरकन्यानामेकस्मिन्नेव दिने पाणिग्रहणं कारयति । स ताञ्चिः सह वैप-
 यिकं गौतम्यं दोगुन्दकदेव इव युयुजे । ताञ्चिः सह भोगाननुभवतस्तस्य कियन्ति वर्षाण्यतीतानि ।
 एवञ्च श्रीवीरधनुर्दिशदतिशयैर्विराजितस्तत्र समयसुतः । तदा धन्योऽपि जिनवन्दनोत्सुकः पादचारेण
 विजोरन्तिके समागात् । जगद्भान्धवं नत्वा देशनां देशनाशिनीं दृष्ट्वा-“यः प्राप्य दुध्याप्यमिदं
 नरस्यं, धर्मं न यत्नेन करोति मूढः । देशप्रयन्धेन स खट्वमब्धौ, चिन्तामणिं पातयति प्रमादात्
 ॥ १ ॥” इत्यादित्रिकावचिपुङ्कं मनस्यपर्य वैराग्यमापन्नो मातुरन्तिके समागत्यैवमवादीत्-“हे मातः ।
 जगज्जन्म निराग्याहं विषयेषु चिन्तस्तवाज्ञया दीक्षामङ्गीकरोमि” । तदा मात्रा मुनिप्रतपावनानुकूल-
 मतिकूलोपसंगतहृन्निरसादारकरणादिदुष्करत्वमुक्तं, तथापि भोगान् पुरीषमिव नेष्टति । तदा अत्रा
 पत्न्यस्य निष्कमणोत्सवमकरोत् । ततो भगवता स्वयमेव दीक्षितः । ततस्तस्मिन्नेव दिने स्वाम्यन्तिकेऽभि-
 प्रदन्मप्रीत्-“जगन्नन् । अवदाज्ञया निरन्तरं पष्ठतपः कुर्वन् पारणके चोज्झितत्रिद्वयाऽऽच्चाग्नं
 करोमि” । स्वान्याह-“नो धन्य ! यथागुलं तपसि प्रयतस्व” । जिनाज्ञया दृष्टस्तुष्टः सैस्तप्तपसि प्राय-
 तत । स धन्यपिः मयमपष्ठपारणे मयमपौढव्यां स्वाध्यायं करोति, द्वितीयपरीरुष्यां ध्यानं, तृतीयपौ-
 रुष्यां त्रिनमायुषं त्रिदशार्चमदस्ताचाम्वाधं गृह्णाति, नान्यत् कदाह्वे । एवं त्रिदशार्चं पर्यटनं कदाचि-

जो तमे कहेता हो तो ते न कहेयुं केम जे आधाकर्मिक तथा स्त्री
संबंध जेमां वे इत्यादि दोष समूह रहित जे जिन घर निवास
तेना वाज्र थपे ठेते आधाकर्मिक निवास करवो ते अत्यंत अघट-
तोत्र ठे. ॥

टीका:—को ह्युन्मत्तः पथ्याशनावासात्रपथ्यमश्रीयात् ॥
तस्मात्परगृह्यसतिरसमीचीनाऽधुनातनयतीनां य स्त्वागमे
परग्रहवामः भ्रूयते स तात्कालिकानि सात्विकयत्यपेक्षयेति ॥
तथा च प्रयोगः ॥ यतीनां परग्रहवासोऽनुपपन्नः ॥ अनेक दोष
दुष्टत्वात् प्राणानिपान वदिति ॥

अर्थ:—केम जे कोण उन्मत्त पुरुष पथ्य जोजननी प्राप्ति थपे
ठेते अथ्य जोजन जंमे ते माटे आ कासना मुनियोने परघरमां
निगम करवो ते ठीक नहीं, ते जे आगममां परघर निवास करवो
पण मंजझाप ठे, ते तो ते कासना अति सात्विक धीरजवाळा जे
मुनि, तेनी थोकाए ठे, रक्षी ते उपर अनुमान प्रयोग पण सिद्ध
पाए ठे जे यनियोन परघरमां रहेयुं ते अघटित ठे. केम जे ते अ-
नेक दोषे करीने दुष्ट ठे ए हेतु माटे प्राणानिपाननी पेते जेम प्रा-
णानिपान ठे ते अनेक दोष दुष्ट ठे तो यमिने करवा योग्य नथी.
तेन परघर वाम पण करवा योग्य नथी.

टीका —नया मंत्रीकार स्वमनापादन केद्विग्याह ॥ अ-
थोऽत्र विषय इदमस्य आरह नेत्यमदन त्रिनायनन ॥ तनार्थ-
क्षेत्रादि दृष्ट नय ॥ तत्र इत्यम्वीकारस्यागमं निषिद्ध-
त्वेऽपि मायानिष्ठयतीना कर्मवीकारं युक्तः ॥ तदन्तरेण ग्लान-
सत्त्वद्वैतेऽप्यन्याया जेरायपरण्यानुपपत्तेः ॥ नहिना च परमं-

धन्यपिणा साम्पतपो चिन्नेदं, संसेधितं किद्वियनिर्जरायम् ।

यस्मिन् कृणे स्वीकृतसाधुनायं, तदुत्तरं प्रोञ्जितपुरुषाज्ञाम् ॥ १ ॥

॥ इत्यब्ददिनपरिमितोपदेशमग्रहख्यायामुपदेशाग्रायादग्र्यवृत्तायं क्रोनयिंशान्नदने

चतुरशीत्युत्तरदिशान्तमं २८४ व्याख्यानम् ॥

पञ्चाशीत्युत्तरदिशान्तमं २८५ व्याख्यानम् ॥

अथ द्वितीयतपश्चाचारमाह—

ऊनोदग्निगो इव्यत्राचं नोदात्मकं परः । विशिष्याहायमानन्यान्महाकृत निरन्तरम् ॥ १ ॥

स्पष्ट. । अत्रार्थमर्थनार्थमियं त्राचना—नित्याहारं विदधतामपि साध्यादीनामूनोदग्निनपत्ता महा-
फले । तत् इव्यन्त उपकरणनक्तपानर्वपयिकमूनोदग्नि, नात्रतथोगोदग्नि क्रोधादित्यागरूपं । यतः नाभू-
श्चाहं. कदाचिदपि यथेष्टमाकण्डं यावद्भागोऽज्ञात. समायान्ति तादृशं नाशनीयं, नयमस्तथैयमुद्विगमे
निषिद्धन्वान् । अपि चोपवामपष्टाष्टममासरूपणाद्यनेकतपस्सु इव्यतोऽशनादि निषिद्धं, तथापि नावतः
क्रोधादित्यागरूपमूनोदग्निवश्यं विषयं, अन्यथा खलुनं स्यात् । यतः—

कपायविपयाहार—त्यागो यत्र विधीयते । उपवातः स विज्ञेयः, नोपे खलुनकं विदुः ॥ १ ॥

[illegible]

तस्य पुण्यामनः संतुषि, मांसः पट्टनिरपूर्यत ।

न किञ्चिदपि दुर्लभं, गच्छनिर्णीतचतसाम् ॥ १ ॥

विनाशितगृहवित्त एको द्विजो यसति
राज्ञः प्रामाददृशिन्कासितः धौरपद्मि-

કરીને નિરંતર ચૈત્યની પૂજા અર્ચાદિક ચિંતાયે કરીને તથા તીર્થ-
ની પ્રજ્ઞાવનાયે કરીને અતિશે પુણ્ય ઉપાર્જન કરવાનો સંજવ ઠે એ
હેતુ માટે, ને તે શ્રાવકનો ઉદ્ધાર કર્યા વિના તો પ્રવચનનો ઉચ્ચેદ
થવાનો પ્રસંગ ઠે એ હેતુ માટે દ્રવ્યનો અંગીકાર તે તો આધુનિક
મુનિને સંગત ઠે, ઘટલે કરવો ઘટતો હોય ને શું ! એમ જણાય ઠે.

ટીકા:-તથા શ્રાવકસ્વીકારોપ્યયતનમુનીના મુત્સર્ગાપ-
વાદપદવીવિદુરાણાં ન નિર્યુક્તિકઃ ॥ પૂર્વં હિ કાલસ્ય સૌસ્થ્યા-
દતિશયવત્પુરુષવાહુદ્યાત્ કુતીર્થ્યાનામદ્વીપીયસ્ત્વાત્ લોક-
સ્ય પ્રાયેણાસંક્ષિપ્ત્વાત્ ચ જૈનમતવાહ્યા અપિ જનાઃ સિતાંવ-
રન્નિદુષ્યઃ સવહુમાનં જિહ્વાદિકં વ્યતરિષ્યન્ ॥ સાંપ્રતં તુ
પ્રાહુર્જવદ્ભૂરિકુતીર્થિકસાર્થકુમતકદર્થિતાંતકરણતયા જૈનમા-
ર્ગવૈમુખ્યેન તેષાં તથાવિધશ્ચેતાંવરદીકાયા અજ્ઞાવાત્ ॥ અતઃ
શ્રાદ્ધસ્વીકારં વિના જિહ્વાવાસેરનુપપન્તેઃ યુક્તં સંપ્રતિ ત-
સ્વીકારઃ ॥

અર્થ:-વલી તે લિંગધારી સુવિહિત પ્રત્યે બોલે ઠે જે આ
કાલનાં ઉત્સર્ગ અપવાદ માર્ગના જાણનાર મુનિને પોતાના શ્રાવક
કરી રાખવા તે યુક્ત ઠે ॥ કેમ જે પૂર્વે તો કાલ સારો હતો ને
અતિશયશાલી ઘણા મોટા પુરુષ હતા ને કુતીર્થિક ઘણા ઊઠા
હતા, ને લોક પણ પ્રાયે સારા હતા એ હેતુ માટે જૈનમત વિનાના
પણ લોક શ્વેતાંવર સાધુને વહુ માન મહિત જિહ્વાદિક આપતા
થને આ કાલમાં તો પ્રગટ થયો જે ઘણો કુતીર્થિકનો સમૂહ તેનો
જે કુમત તેણે ફરીને ફદર્યના પામ્યાં જે અંતઃકરણ તે હેતુ માટે
તેમને તે પ્રકારે શ્વેતાંવર સાધુને આપવાની ઇચ્છાનો પણ અજ્ઞાવ

महावैराग्यादित्थं ध्यायन् ग्रामाद्वहिर्निर्ययौ । तद्ग्रामोद्याने महामुनीन् वीक्ष्य तादृत्वं जगौ—“जग
यन् ! ईदृशात् पापात्कथं मे मुक्तिर्नैविव्यति ? ” । मुनिनोक्तं—संयमे यत्नं कुरु, यतः—

एगद्विसं पि जीवो, पवज्जमुवागले अण्णमणो ।

जइ चि न पावइ मुक्कं, अवस्स वेसाण्णिं होइ ॥ १ ॥ ”

मुनितः प्रतिकारं प्राप्य स व्रतमग्रहीत् । ततस्तेन दृढग्रहारिमुनिना महानेकोऽभिग्रहो गृहीतः—
ग्रामेऽत्रैव स्थितः सोढुं, स आक्रोशपरीपहम् । आपापस्मरणं जोदये, नेत्यभिग्रहपात्रकः ॥ १ ॥
स मुनिस्तत्रैव ग्रामे कर्मक्षयाय विजहार । “असौ पापात्मा स्त्रीब्रह्मगोघ्नहन्ता ग्रामदुष्टक” इत्युक्त्वा
लोकस्तं मुनिं तर्जयति, लेष्टुवध्यादिक्षिप्य प्रत्यहं तान्मर्यति, तत्सर्वं धरित्रीव सहते शान्तिरसाधिक्येन ।
निजपातकं संस्मृत्य ज्ञोजनं न चक्रे । अस्य पणमासान्ते शमेनारुणेन ध्यस्ते तमोर्जरे इमां जावनामजा-
वयत्—“रे आत्मन् ! यादृशं वीजमुप्यते तादृक् फलमाप्यते । अत्र न पौराणां दोषः, कित्त्वमी मदी-
यदुष्कर्मग्रन्थि परुषप्तापितादिभिः क्षारैरिव चिकित्सन्तो नितान्तं मम मुहदः । एवं ममैते तान्नं कुर्वन्तु
यदिदं खलु स्वर्णस्येवाग्नियोगः सखिनत्वं व्यपोहति । पुनरयं पुरजनी मां दुर्गेतिकारागारतः कर्पन्
स्वात्मानं तत्र ग्रक्षिपति, परोपकारिणे तस्मै कथमहं कुप्यामि ? पुनर्निजपुण्यव्ययेन ये मत्पापानि व्यपो-
हन्ति तेभ्यः परमवान्धवेभ्यो द्रुपणं न देयं । अत्रि चैतत्प्रेरितवधवन्धनादयः संसारमोचकस्यागमम
दुर्पाय जायन्ते, एषां तु तदेवानन्तसंसारदेवतुः इति मामत्यन्तं ह्रनोति । तथा च पौरैस्तर्जितोऽहं, परं

प्रज्ञावनाहेतोस्तादृशसनोपवेशनस्यापि साधीयंस्त्वात् प्रवचनप्रज्ञावनायाः प्रधानदर्शनांगत्वेन यथाकथंचन विधेयत्वात् ॥

अर्थः--वळी नथी पंक्खिलेहण एटले नेत्र वने देखवुं. आदि शब्दथी प्रमार्जवुं, रजोहरणादिक करीने सूक्ष्म जीवुं दूर करवुं ते जेमां एवुं आसन पटले दोरमाए शीवेली गादी तकीया तथा जेमां गंज्जीर विद्ध वे, एवां सिंहासनादि तेने शुद्ध पंक्खिलेहणादि अइ शकतां नथी ते माटे तेने विपे वेसवुं न कळे तेने चैत्यवासी लिंगधारीतो एम माने वे जे प्रवचननी प्रज्ञावना थवानुं कारण वे माटे तेवा गादी तकीयामां तथा तेवां सिंहासनादिकमां मुनिने वेसवुं ते अतिशे सारुं वे केम जे ते तो प्रवचननी प्रज्ञावनानुं प्रधान देखानुं अंग वे माटे जे ते प्रकारे गादीए तथा सिंहासन उपर वेसवानुं अवश्य करवा योग्यपणुं वे एटले कळे वे ॥

टीकाः--॥ यथोक्तं ॥ नाणाहिउं वरतरं, हीणो वि हु पवयणं प्रज्ञावितो इति ॥ तथा सिंहासनोपवेशनस्य गणधराणां व्याख्यानविधावागमेऽपि श्रवणात् ॥ यदाह ॥ राउवणीयसीहासणोवविष्ठो व पायपीढंमि ॥ जिष्ठा अन्नयरा वा गणहारि कहेइ वीयाए ॥ तथाच तदनुसारेणाधुनिकसूरीणामपि धर्मदेशनादौ तदुपवेशनस्य समीचीनत्वात् ॥

अर्थः--ते शास्त्रमां कहुं वे जे ज्ञानथी तथा चारित्र्यथी रहित होय तो पण प्रवचननी प्रज्ञावना करता इत्यादि. वळी व्याख्यान विधिने विपे गणधर सिंहासन उपर वेसता एवुं आगममां पण सांजळीए वीए, ते आगमनुं वचन ए वे जे राजाये आपेला सिंहासन उपर तथा पादपीठ उपर वेता जेष्ठ गणधारी थयवा अ-

॥ विंशतितमः स्तम्भः ॥

पद्मशीत्यधिकद्विशततमं शण्डं व्याख्यानम् ॥

अथ षतुर्थं रसत्यागादृतपञ्चाचारमाह—

विकृतिकृद्भक्तानां यस्यागो यत्र तपो हि तत् ।

गुर्वोक्षां प्राप्य विकृतिं, गृह्णाति विधिपूर्वकम् ॥ १ ॥

१५६ । विकृतिकृद्भक्ता दुग्धदधिघृतैतैश्चगुग्गुपक्काश्नादयो ऋद्ध्याः, मधुमांसमद्यद्यक्षणा अन्नद्वयाः, तेषां त्याग मर्षेण कियता वा मयदा वर्षपर्यन्तिथिपणमासीचतुर्मासाद्यवधि वा वर्जनं विकारहेतुत्वात् । कदाचनकारण उत्पत्तौ विकृतिरमं गृह्णाणि तदाऽपि गुरुशृङ्गादिविधिपूर्वकमेव, यतो निशीथचूर्णौ—“विणय-
दुग्धं गुरुं गदिक्रणं नएइ—इमेण कारणेन इमं विगइं एवइअं पमाणेणं इत्तियं काळं तुप्पेहिं अणुन्नाए
अणुमिड्ढामि. एवं पुड्डिणं अणुन्नाए पड्ढा नित्तकं पविच्छो गहणं करेइ सि” । रसत्यागो हि यावज्जीवमपि
नवइति. उपयामादि तु कियत्समयमयंतच्च लोकेऽपि वद्धवः कुर्वन्ति, रसत्यागं तु ज्ञातत्तत्त्वा एवेत्युप-
पत्त्यादिन्योऽप्यस्यापिकथान्नत्वं । अत एवानेके त्रितिनो विकृतित्यागं विदधति । यथा श्रीनानेयात्म-
जदा मुन्ददां पट्टिमइअवर्षाणि यावदाचाम्भुः सर्वविकृतित्यागः कृतः । यथैकोनविंशतितमश्रीमन्मानदे-
वमुत्पदस्वापनावमरे चत्तन्धयोरुपरि निःस्थुहादिगुणेन प्रगन्धीजले नारतीछदम्यौ गाढाक्षीदय चारि-

प्रज्ञावनाहेतोस्तादृशसनोपवेशनस्यापि साध्रीयस्त्वात् प्रव-
चनप्रज्ञावनायाः प्रधानदर्शनांगत्वेन यथाकथंचन विधेयत्वात् ॥

अर्थः—बळी नथी पंक्लिहण एटले नेत्र वने देखवुं. आ-
शब्दथी प्रमार्जवुं, रजोहरणादिक करीने सूक्ष्म जीवतुं दूर करवुं
जेमां एवुं आसन एटले दोरमाए शीवेली गादी तकीया तथा जेम
गंजीर विद्द ठे, एवां सिंहासनादि तेने शुद्ध पंक्लिहणादि थ
शकतां नथी ते माटे तेने विपे वेसवुं न कटपे तेने चैत्यवासी लिंग
धारीतो एम माने ठे जे प्रवचननी प्रज्ञावना यवानुं कारण ठे मां
तेवा गादी तकीयामां तथा तेवां सिंहासनादिकमां मुनिने वेसवुं.
अतिशे सारुं ठे केम जे ते तो प्रवचननी प्रज्ञावनानुं प्रधान देखात
अंग ठे माटे जे ते प्रकारे गादीए तथा सिंहासन उपर वेसवा
अवश्य करवा योग्यपणुं ठे एटले कटपे ठे ॥

टीकाः—॥ यथोक्तं ॥ नाणाहिउं वरतरं, हीणो वि हु पवयए
पज्ञावितो इति ॥ तथा सिंहासनोपवेशनस्य गणधराणां व्या-
ख्यानविधावागमेऽपि श्रवणात् ॥ यदाह ॥ राजवणीयसीहा-
सणोवविष्ठो व पायपीठंमि ॥ जिष्ठा अन्नयरा वा गणहारि कहेइ
वीयाए ॥ तथाच तदनुसारेणाधुनिकसूरीणामपि धर्मदेशनादौ
तदुपवेशनस्य समीचीनत्वात् ॥

अर्थः—ते शास्त्रमां कहुं ठे जे ज्ञानथी तथा चारित्र्यथी र-
हित होय तो पण प्रवचननी प्रज्ञावना करना इत्यादि. बळी व्या-
ख्यान विधिने विपे गणधर सिंहासन उपर वेसता एवुं आगममां
पण सांज्ञळीए ठीए, ते आगमनुं वचन ए ठे जे राजाये आपेला
सिंहासन उपर तथा पादपीठ उपर वेठा जेष्ठ गणधारी अथवा अ-

નિરવધૈવ પ્રમાણં एषा च सावद्या गृहिदिग्बंधाद्याचरणान्त्यु
पगमे हि यतेस्त द्विधीयमाननिखलपापारंजानुमत्याद्यापत्तेः
तथाप्येषा चैत्यतांसिजिरावृता

અર્થ:—વલી પાપ સહિત જે આચરણ ઇટલે ગૃહસ્થોને નિ-
યમાણ પોતપોતાના ગચ્છને જજવું એ આદિ જેનું લક્ષણ છે તેને વિષે
આવર ઇટલે જે આગ્રહ (આચરણ) છે તે પાપ રહિત હોય. તેજ
પ્રમાણ છે ને આ જે પાપ સહિત ગૃહસ્થોને દિગ્ બંધાદિ આચરણ
તેનો અંગિકાર કરવાને વિષે નિશ્ચેયતિને તે ગૃહસ્થોએ કરવા માંગ્યા
જે સમસ્ત પાપના આરંજ તેમાં અનુમોદનાદિકની પ્રાપ્તિ છે એ હેતુ
માટે સાવધ છે. તો પણ એ સાવધ આચરણ ચૈત્યવાસિયે આદર્યું છે.

टीका:—यतस्तेषामयमाशयः क्षेत्रकालाद्यपेक्षया हि सर्व-
जैन मतानुष्ठानं व्यवस्थितं ॥ ततो यदि गृहिनियतगवज-
नादिकामाचरणां वयं नाद्रियेमहि ततः कपायकसुपितद्व-
यत्वात्प्रायेण संप्रतितनयतीनां गृहस्थान्योन्याकृष्ट्या कस-
हेनाव्यवस्थायां सर्वमसमंजसमापयेत् तस्मादेवाप्याचरणा
ऽयतनकाष्ठोपेक्षया युक्तिमती

અર્થ:—જે હેતુ માટે તે ચૈત્યવાસીનો આ અગ્નિપ્રાય છે જે
ક્ષેત્ર કાલાદિકની અપેક્ષાએ સર્વ જૈનમતનું અનુષ્ઠાન નિશ્ચેય રણું
છે તે હેતુ માટે જો ગૃહસ્થને પોત પોતાના ગચ્છની જજનાદિક
આચાર તે પ્રત્યે અમો ન આદર કરીએ તો, કપાય વગેરે અંતર મેઝાં
ચણાં છે માટે વધુ આ કાષ્ટના યતિને ગૃહસ્થોનું પરસ્પર સં-
વાયો કહેશે કરીને અમવાંવાદ કરીને સર્વ અપદનું પાપ માટે
આ પણ આચરણ આ કાષ્ટની અપેક્ષાએ યુક્ત છે.

ટીકા:—॥ એવંચ ॥ નવિકિંચિ ચણુત્રાયં પરિસિદ્ધં વા વિ
જિણવરિંદેહિં ॥ इति वचनादागमवद्दिष्टापि काचित्सुकुमारा
ક્રિયાઽયતનસાધુપ્રવર્તિતા વિવેકિનાં નિઃશ્રેયસાય નવિ-
પ્યતિ કિં શ્રુતેનેતિ ॥ યદુક્તં રુઘ્વિણઃ કલ્પતાં યાંતિ મૃદ્ધ્યા-
પિ ક્રિયયા યથા ॥ કાલેન ધર્મ ક્રિયયા તથા મુક્તિં શરિ-
રીણ इति ॥ ૯ ॥

અર્થ:—તે ઉપર વલી શાસ્ત્ર વચન છે જે જિનવરે કાંઈ પણ
ચાહ્યા કરેલું નથી તેમ નિષેધ્યું પણ નથી એ પ્રકારના વચનથી;
ચાગમથી વેગલી રહી એવી પણ કોઈક સુખે સુખે થાય એવી ક્રિયા-
ને ચા કાઢના સાધુએ પ્રવર્તવેલી એવી પણ ક્રિયા તેં મોક્ષજળી
યશે માટે શું શાસ્ત્રવતે છે કાંઈ પણ નથી. જે માટે કહ્યું છે જે
ચોક્કી ક્રિયાયે કરીને રોગીયાનો રોગ જાય ત્યારે જાજી ક્રિયાનું
શું પ્રયોજન છે ! શાસ્ત્રમાં તેમ સુખે સુખે થતી જે ચા ક્રિયા તેણે
કરી દેહધારી મુક્તિ પામે છે. જેમ ઘણા કાલ સુધી ધર્મક્રિયા કરે
છે તેણે કરીને મુક્તિ પામે છે ॥ ૯ ॥

ટીકા:—નથા ગુણિયુ જ્ઞાનાદિગુણવત્સુ યતિયુ દ્વેષધીર્મા-
ત્સપંચુદ્ધિઃ ॥ स्वयं निर्गुणानां तद्गुणानसद्दिग्गુणानां तदुपजि-
યાંસયા દુષ્ટામતિરિતિ યાવત ॥ કયમિયં તન્મતે ન ધર્મ इति
चेष्टुच्यते ॥ इदानीं हि नगद्विहरद्वात्मम्यग् मार्गापरिज्ञानेन व-
દુલ્લોકप्रवृत्तिरेव मोक्षमार्गः ॥ મહાજનો યેન ગતઃ સ પંચા
इति न्यायात् ॥

અર્થ:—વહી જ્ઞાનાદિ ગુણવાન્ તે યતિ તેમને વિષે દ્વેષવુદ્ધિ

स्त होइ नियमेण ॥ आरंजे पाणी बहो पाणी बहेहोश्चयजंगो ॥
अतः कथमस्य जकस्य न कुत्सितत्वं ॥

अर्थः-जेने अर्थे आटलो बधो आरंज ठे तेने ते अर्थे आ-
रंजयी उत्पन्न थयुं जे सकल पाप तेनो संबंध थवायी व्रत जंगनो
प्रसंग थशे. जे माटे शास्त्रमां कहुं ठे जे जेने अर्थे आहारनो आ-
रंज ठे तेनेज नियमाए पाप ठे केम जे आरंजने विषे प्राणीनो वध
होय ने प्राणी वध थयो एटले व्रतनो जंग थयो माटे ए जोजननुं
निंदितपणुं केम न होय थपितु होयज ॥

टीका:-एतेन वस्तुत आधाकर्मपर्यायता संघादिजकस्य
सूचिता ॥ आहाय वियप्पेणं जइण कम्ममसणाइ करणंजप ॥
ठकायारंजेणं तं आहाकम्माहंसु ॥ इत्यागमे आधाकर्मशब्द
स्येवं व्युत्पादनात्

अर्थः-एणे करीने वस्तुताये आधाकर्मनुं पर्यायपणुं संघादि
जोजनने ठे एम सूचना करी ॥ केम जे तेनुं लक्षण शास्त्रमां कहुं
ठे जे जेने मनमां धारीने ठ कायनो आरंज करयो तेने आधाकर्म
कहे ठे, इत्यादि आगमने विषे आधाकर्म शब्दनी ए प्रकारे व्यु-
त्पत्ति करी ठे ए हेतु माटे

टीका:-ननु त्रवत्वेनयथार्थमाधिनं नथापि सिद्धांतानि-
पेधात्रदुष्यन्तीति यतथाह ॥ शास्त्रेषु ग्रंथेषु निशीयादियु प्रति-
पिध्यते यतिजोड्यनया निवार्येन यदत्रक्तं ॥ कथं असकृदत्यंत
दुष्टता ल्यापनाय मुहुर्मुहुः ॥ नथाच आहारोपधिवसत्या-
भाकर्मविचारावसरे निशीयेऽभिहित ॥

टीका:-यथोक्तं ॥ सामान्यविही जणीओ, उत्सर्गो तव्वि-
सेसिओ इयरो ॥ ॥ पाणिवहाइ निवत्ती तिविहं तिविहेण जाजी-
वं ॥ पुढवाइसु आसेवा, उप्पन्ने, कारणंमि जयणाए ॥ मिगरहि-
यस्सठियस्सव, अववाओ होइ नायव्वो.

अर्थ:-सामान्य विधि ते उत्सर्ग ठे, अने विशेष विधि ते
अपवाद ठे, त्यां यावज्जीव त्रिविधे प्राणिवध न करवो ए उत्सर्ग ठे
अने कारण उपजतां यतनाथी पृथ्व्यादिकनी आसेवना निर्दोष
पुरुष करे तो ते अपवाद ठे.

टीका:-अत एव युगप्रधानैरनेकातिशयनिधानैरपि श्री
वैरस्वामीपादे महादुर्जिकेण हेतुना विद्यापिन्मुपपुज्यापि
तस्य चाधाकर्म भोजनन्यून दोषस्यैव ॥ पिन् अतोह्यंतो अ-
चरित्ति इत्यसंसत्थो नत्थि ॥ चारितंमि असंजे सव्वा दिक्का नि-
रत्थिया ॥ इति वचनाद् दुष्टतां पर्यालोचयद्भिस्तीर्थाव्यव-
च्छित्तये शिष्यमेकमन्यत्र प्रेप्य सपरिवारैः प्रवचनविधिना ज्ञ-
शनं प्रतिपेदे ॥

अर्थ:-एज कारण माटे युगप्रधान एवा ने अनेक अतिश-
यनांजंमार एवा श्री वैरस्वामीए ज्यारे, महा दुकासी पनी स्वारे
पुद्ध जोजननी प्राप्ति न थइ ए हेतु माटे आधाकर्म जोजन-
नी न्यून शय युक्त एवो विद्यापिन् नेनुं जोजन करुं; तोपण शास्त्र-
नां कहुं ठे जे. अशनादिक आहार प्रत्यं ग्रणशाधनो अचारिणी
हीए थेमां संशय नथी. चारित्र्य अतावे, सर्व दिक्का निरर्थक ठे.
वचनथी ते जोजनना दुष्टपणानी. आशोचना करता वैरस्वामी

जठराग्नि ठे ते जहण करेलां वरुनां लाकनां पण पचावे ठे. पण हमारो जठराग्नि एवो नथी एटले जे ते मोटा पुरुषतो योमो वीय लाग्यो तेने पण न सहन करीने अनशन करी गया पण अमाराथी तो कांश् एवुं थाय नहीं. त्यारे सुविहित वोढ्या जे जो एम तमो कहेता हो ते न कहेवुं जे ए हेतु माटे ते मोटा पुरुषनुं चरित्र कहि देखामयुं तेणें करीने कांश् तेमनी पेठे तमारी पासें अमारे करावुं एवो व्यवसाय नथी एटले अजिप्राय नथी. त्यारे शुं ? तो काखने अनुसारे आज पण तेवां देनारनां कुल सते पण प्रासुकने एषणीय एटले निर्दोष एवा जोजने करीने पण निर्वाह ठेते शा वास्ते संघादि निमित्त जोजनेज आग्रहे करीने तमो ग्रहण करोवो.

टीकाः-दृश्यंते चाद्यापि केचिन्महात्मानः शुद्धेन ज्ञानेन संयमपालनायात्मानं यापयंतः ॥ अथ शुद्धेनाद्वितीयसामेवेदानीं शरीर यापना अत आधाकर्मान्युपगमः ॥ तर्हि तावंत एव दीक्षयतां किञ्चिष्टैः ॥ तावद् जिरेवती र्थाव्यवच्छेदसिद्धेः ॥ बहु मुक्तादिवचनस्य ज्वतामपि प्रसिद्धेः ॥ तदवस्थामो नूनं संघजक्ताग्रहोऽधुना तनयतीनामतिशुद्धतानिवंधनो न धर्म शरीरधारणहेतुक इति नायः पक्षः ॥

अर्थः-आ कालमां पण केटलाक महात्मा पुरुष देखाय ठे जे शुद्ध जोजने करीने संयम पालवाने अर्थे आत्मानो निर्वाह को ठे ने वळी जो एम कहेता हो जे शुद्ध जोजने करीने योमानो निर्वाह आ काळमां थाय माटे आधाकर्मनो अंगिकार करीए ठीए, तो त्यां कहीए ठीए जे, “ तमो जेटलानो शुद्ध जोजने करीने निर्वाह थाय तेदखानेज दीक्षा आपो घणाने शुं करवा आपो वो तेदखावते.

यमकरणायात्मा रक्षणीय इत्येतत्परं प्रायश्चित्तविधानेन तज्जन्य
पापनाशनस्य पुणो विसोहीति वचनेन प्रतिपादनात् ॥

अर्थः—वळी जे तमे एम कहुं जे यतिये जे ते प्रकारे पोताना
आत्मानी रक्षा करवी इत्यादि, ते पण विचार विनानुं कहेवुं ठे पण
विचारथी नथी. केम जे ए सूत्र कांड एम कहेवाने तत्पर नथी. जे
देह धर्म साधन ठे माटे साधुने जावज्जीव आधाकर्म सेवन करवुं
त्यारे शुं. ? तो ते प्रकारनुं एटले कोइ मोटुं आलंवन उत्पन्न थये सते
क्यारेक आधाकर्मी आदि सेवन करीने पण फरीथी संयम करवाने
अर्थे आत्मा राखवो ए प्रकारना अर्थने कहेवाने तत्पर ठे केम जे
प्रायश्चित्तना विधिये करीने ते आधाकर्म थकी थयुं जे पाप तेने
नाश करवाने पुणोविसाही इत्यादि वचने करीने शास्त्रमां प्र-
तिपादन कर्युं ठे.

टीकाः—यावज्जीवं तदासेवने तु शुद्धे स्वसराज्ञावेन पुणो-
विसोहीति वचनस्याऽचरितार्थत्वप्रसंगादिति ॥ एतेन यत्यर्थं
घृतादिनिश्चाविधानमपि प्रत्युक्तं ॥ तस्याधाकर्मस्थापनाक्रीतादि
दोषकलापकलितत्वेना नेकजंतुविध्यंसहेतुत्वेन च जगवद्भि
निवारणात्, इतरथा सत्रागारादीनामपि तत्कल्पत्वेन जैनधर्मे
विधेयत्वप्रसंगात् ॥

अर्थः—ने जो जावज्जीव आधाकर्मी जोजननुं सेवन होत तो
शुरू जोजननो थवसर न आवत तेणे करीने “ पुणोविसोही ” ए
वचननुं व्यर्थपणुं यवानो प्रसंग यात ए हेतु माटे एनुं खंनन कर्युं
तेणे करीने साधुने अर्थे घी आदि वस्तुनी निश्चानुं जे करवुं तेहु

नियमजङ्ग छपयासन्नयं । स्वप्नावतो रात्रिपरिसेवने पूर्वार्धं, बहुशस्तदासेवने दशोपवासाः । अनाजोगतो
 लग्नगगयलायामाचाम्बुं । ऊज्जंखलसमये आचाम्बुं । साधुजिस्तु सर्वथा यावज्जीवं रात्रिचोजनं
 निषिद्धं, तस्य समीहाऽपि न कार्या, तत्करणेन महान्दोषः । श्रीपुरे धनेश्वरसूरयश्चतुर्मासौ स्थिताः ।
 गुरुरपयामं कर्तुं न शक्नोति । अन्यदा पर्युपणापर्वं समायातं । तत्र साधवोऽन्येऽपि श्राद्धाः पष्ठाष्टमादि-
 तपः कुवाणा अजयन् । तदा सूरिर्द्वयोः—“मयोपवासं कर्तुं न शक्यते तथाप्यद्योपवासं करोम्येव” ।
 ध्यात्विति सूरिः प्रथमं पौरुषीं ततः पूर्वार्द्धं, ततोऽपार्धं प्रत्याख्याति । अत्रान्तरे मुनयो जगुः—“वयम-
 दज्ञानयामः पायता” । गुरुजिस्तुः—“अद्योपवाम एव” । ततः सन्ध्याप्रतिक्रमणं कृतं । संस्तारकविधि-
 र्दत्तगुरु जायनामस्मि, अन्नमानीयता” । साधवो जगुः प्राह—“जो मुनयः !
 दत्तगुरुजनं दत्तुऽपि वादितो नास्ति, कुकुंटा अपि न शब्दयन्ति, युष्मानिरव वयं एवं पात्रिता यद्वा-
 त्रिनात्रन नमस्तुगुणदानिः स्यादतोऽधुना विदुर्तुं गन्तुं न शक्यते, खोका अपि मुक्ताः सन्ति” । सूरिः
 नमः—“दत्तुऽन्मार्था पितरं मिहितुं गतः, सूर्यस्य तु रथो जप्तः, कुकुंटा अभ्युद्धीयान्यत्र गता नञ्जसि
 गताः यतः—

उयर्दि मंगविण संख गय, बुफुन गया नदंसि । रद्द जग्नो सूरयतणो, तेष न विहाइ रसि ॥ १ ॥
 व्याकथ्येति साधवो जगुः—“परमदुष्णा मोक्ष्यते तत्तत्त्वमेव, परं बुतुष्टिताः किं न कुर्वन्ति । यतः—

અર્થ:-વઢી સંયમ રૂપી શરીરને ઉપદ્રંત કરનાર ઠે ઇટલે ઢેકો આપનાર ઠે, ઇ હેતુ માટે ઇ પ્રકારનો જે હેતુપ્રયોગ કર્યો તેપણ અઘડિત ઠે. કેમ જે વિશેષણે કરીને અસિદ્ધ ઠે, ઇટલે હેતુપ્રયોગ ઓટો ઠે કેમ જે પૂર્વે કહ્યું ઇ પ્રકારના ન્યાયે કરીને નિરંતર આધાકર્મનું ઝોજન કરનાર યતિને સંયમરૂપ શરીરનીજ અસિદ્ધિ ઠે માટે વઢી શ્રાવકની શ્રદ્ધાવૃદ્ધિ થાય ઇ હેતુ માટે ઇ પ્રકારનો વીજોહેતુ પ્રયોગ કર્યો તે પણ સારો નથી કેમ જે આધાકર્મ ઝોજનનું યદ્દણ કરવું તે આગમ વિરુદ્ધપણે વાધહેતુનું સ્થાન ઠે ઇટલે ઇ અનુમાન પ્રયોગ નિર્વાધ નથી કીયે દૃષ્ટાંતે ? તો જેમ વ્રાહ્મણને સુરાપાન કરવું ઇ સુરા ડુધની પેઠે નરમ વસ્તુ ઠે ઇ હેતુ માટે ઇ પ્રકારનો અનુમાન પ્રયોગ જેમ વાધિત ઠે તેમ આ અનુમાન પ્રયોગ પણ વાધિત ઇટલે ઓટો ઠે.

ટીકા:-તથાપિ પ્રતિવાદ્યુપન્યસ્તહેતુદૂષણમાત્રેણ ત સ્વપક્ સિદ્ધિરિતિ સ્વપક્ષેપિસાધનમુચ્યતે ॥ યતીના માધાકર્મઝોજન મનુષાદેયં પટજીવનિકાયોપમર્દનિષ્પન્નત્વાત્ તથાવિધવસત્યાદિવત્ ॥ તથા યતીના માધાકર્મઝોજનમઝોજ્યં ધર્મલોકવિરુદ્ધ ત્વાદ્ગોમાંસવદિતિ ॥ એવંચોપપન્નમેતત્સંઘાદિજ્ઞકં યતિના ન ઝોક્કલ્યમિતિવૃત્તાર્થઃ ॥ ૬ ॥

અર્થ:-તો પણ પ્રતિવાદિયે સ્થાપન કર્યા જે હેતુ તેમાં દૂષણ દેહારુવા માત્રે કરીને પોતાના પક્ષની સિદ્ધિ નથી થતી માટે પોતાના પક્ષને વિષે પણ અનુમાન સાધનના પ્રયોગ કરી દેહારુ ઠે. જે યતીને આધાકર્મ ઝોજન યદ્દણ કરવું યોગ્ય નથી કેમ જે ઠ જીવનિકાયના મર્દન યકીનુદ્ધન થવાપણું ઇ હેતુ માટે જેમ ઠ જીવનિ-

टीकाः—खलु निश्चये जिनगृहेऽर्हद्भवनेऽर्हन्मतज्ञा जगवन्ना-
गमनिष्णाता यतयो नैव वसन्ति सततमवतिष्ठन्ते ॥ तदागमे-
तन्निवासस्यात्यन्तं निवारणात् ॥ संतो विवेकिनः ॥ कुत इत्यत आह-
॥ सती शोभनाऽकृत्रिमा ज्ञक्तिः शारीरसंच्रमातिशयस्तस्य योग्य-
मुचितं तस्मिन् ॥ ज्ञकिरेव यतस्तत्र कर्तुं युज्यत इति ज्ञक्तियोग्यता-
मेव विशेषतो विशेषणद्वारेण दर्शयति।

अर्थः—अरिहन्त मतना जाण एटले जगवाननां आगम तेना-
पारगामी एवा साधु निश्चे जिनघरमां निवास नहीज करे एटले
तेमां निरन्तर नहीं रहे साधुने जिनमंदिरमां निवास करवानुं शा-
स्त्रमां अत्यन्त निवारण कर्तुं ठे माटे संत जे विवेकी पुरुष ते त्यां नहीं रहे-
शा हेतु माटे ? तो त्यां कहे ठे जे, जिनमंदिर केवुं ठे, तो सारी क-
पटर हित जे भक्ति तेने योग्य एटले ज्ञक्ति करवा घटित ठे माटे
ज्ञक्तिनुं योग्यपणुं जे विशेषे करीने विशेषणद्वारे कही देखाने ठे

टीकाः—गायन्तः कलमंडादिस्वरेण ग्रामरागेर्नगवदूगुणने-
वोत्कीर्त्तयन्तो गंधर्वाः प्रधानगायना यत्र तत्तथा ॥ नृत्यन्ती नाट्य-
शास्त्रोक्तक्रमेण करचरणाद्यंगविक्षेपं कुर्वती पणरमणी वारस्त्रीन-
र्त्तकी यत्र तत्तथा

अर्थः—मधुर गंजीर एवा स्वरे करीने नाना प्रकारना रागरा-
गणीये सहित गंधर्व एटले प्रधान गायक लोक ते जे जिनमंदिरमां
गान करे ठे एवुं ते नाट्यशास्त्रमां कला प्रमाणे हाथपग आदि अं-

ट्रांशुकमयत्वात् मुक्ताफलादिविघ्नितियुक्तत्वाच्च दीप्यमाना उ-
ल्लोचा वितानानि यत्र तत्तथा ॥ चंचंतो महाधनवसनविभूषणां
गरागप्रसाधितशरीरत्वाद् त्राजिष्णवोजनोधाः श्रावकसमुदाया
यत्र तत्तथा ॥ ततश्च गायद् गंधर्वंचतत् नृत्यरत्नयणरमणि चेत्यादि
कर्मधारयः तस्मिन् ॥ एतानि हि जगद्व्युत्पत्तिगानादीनि प्रवराणि
जिनगृहे जक्तिहेतुकानि ज्ञव्यानां शुभजावोद्धासहेतुत्वाद्भू-
खुत्तिर्विधीयन्ते ॥

अर्थः—जगवाननी प्रतिमाना विलेपनने अर्थे मर्दन करी माटे
उज्ज्वलो जे सुगंध ते छारे करीने प्रसरती ठे कस्तूरी ते जे जिनमं-
दिरने विषे, ने पट्टकूल वस्त्रमय ठे माटे शोभता ने मोतीनी विचित्र
रचनाए युक्त ठे माटे देदीप्यमान ए प्रकारना ठे चंदरवा ते जे
जिनमंदिरने विषे एवुं, ने मोटा मूलनां जारे एवां वस्त्र तथा भूषण
तथा श्रंगराग तेणे करीने देदीप्यमान एवा ठे श्रावकना समूह ते
जे जिनमंदिरने विषे एवुं, ए प्रकारनां सर्व जिनमंदिरनां विशेषण
ठे तेनो कर्मधारय समास करयो जिनमंदिरने विषे ए सर्व जगवानना
गुणगानादि श्रेष्ठ कथां ते जिनघरने विषे जक्तिनां कारणिक ठे माटे
ज्ञव्य प्राणीने जावनां उद्धासनां कारण ठे माटे श्रद्धालु पुरुष कोरे

टीकाः—पङ्क्तं ॥

परेरहिं सादृणेहिं पायंजावोवि जायणपवरो ॥
नय अन्नो उवन्नगो एएसि सयाणसछयरो ॥

अर्थः—जे माटे शास्त्रमां कसुं ठे जे सारां कारणे करीने जाय
एव श्राव सांगे पाय ठे.

तदनुगुण्या चरमभ्यासोच्चासर्पयन्तं पालयिष्यति । मया श्रीमुमुक्षुप्रणीतस्याष्टा-
 दशमप्रवचनानि निराम्य मदात्रतोषरुनमद्गीकृतमासीत्, परं क्लीववलीवर्दसदृशोऽहं जातः । गजज्ञा-
 नं न तु स्वरः । तथा विश्वे समस्तपृथ्वीजलधिनिरितरुप्रचृतिज्जारोषहने केचित्स-
 मंभ्यन्त परमस्योषहने तु अयमेव दमायान् दमो वीक्ष्यते । अत एव हे नृप ! मया चर्मनि-
 र्द्वन् नुन भूतध्व" । इति श्रुत्वा नृपादयो सैनमुनिविनयपरा वज्रवुः । इति बुद्ध्या रञ्जितनृपस्तं
 ईश्वरक चकार । नित्यं धर्मकथां ततान इति ॥

इति याऽपि चाग्निगुणान् पुरुषान्, राजा तु धर्मी कृत (तः) ज्ञात्वाहिना ।
 ०५१ न त्यक्तं विनयो गुणग्रज-सैन्य सर्वोत्तमतो न क्षप्यते ॥ १ ॥

इत्यष्टादशमोऽपि निराम्यमिदं प्रह्लादस्यायामुपदेशाप्रसादादग्रन्थवृत्तौ
 विरामभने दिनवत्यधिकछिदाततमं २९२ व्याख्यानम् ॥

त्रिनवत्यधिकछिदाततमं २९३ व्याख्यानम् ॥

अथ पुनर्विनयवर्णनमाह—

वाचा-यन्तरांशानां द्विविधो विनयः स्मृतः । पूर्वोक्तोऽपि द्वित्रिदश न लोकत्रयोद्योन्नतरसम्बन्धः ॥ २ ॥

... ટીકા:-તથા જગવત્પ્રતિકૃતિપ્રત્યાસત્તો જોજનશબ્દનાસન
નિષ્ઠીવનાયવિધિકરણેન જ્ઞાનાયાયસ્ય શાતના ઝંશનં ॥ 'જગવ-
ત્સંનિધોહિ જોજનાદિ કુર્વાણો યતિર્જ્ઞાનાદિલાજ્ઞાદ ધ્રુવ્યતીતિ
જગત્યાશાતનાઽવજ્ઞા ॥ તતશ્ચ દેવઽવ્યોપજોગ શ્વેત્યાદિઘંઘ્ર:તાજ્ય:

અર્થ:-વઢી જગવાનની પ્રતિમાના સમીપ જોજન કરવું
તથા સૂવું તથા આસન કરવું તથા થુંકવું-ઇત્યાદિ અધિકરણે કરીને
જગવાનની આશાતના થાય ટે. તે આશાતના શબ્દનો અર્થ જે જ્ઞા-
નાદિકનો જે લાજ તેનો નાશ થાય જેથી ઇટલે જગવંતની સમીપે
જોજનાદિકને કરતો જે યતિ તે જ્ઞાનાદિ લાજથી ઝ્રષ્ટ થાય ટે,
માટે અશાતના ઇટલે અવજ્ઞા ટે. દેવઽવ્યોપજોગ ઇત્યાદિ પદનો ઘંઘ્ર
સમાપ્ત કરવો.

... ટીકા:-અથગૃહિણા જગવન્નિમિત્તં સ્વઽવ્યેણ નિર્માપિતે
દેવગૃહે વસત સ્તદઽવ્યંચ કનકાદિક મનુષ્યજ્ઞાનસ્ય યતે: કયં
દેવઽવ્યોપજોગ:, જિનઽવ્યનિષ્પન્નેહિ તત્ર નિવસત સ્તદ્ઽવ્યં
સાક્ષાદ્ જ્ઞાનસ્ય વા સ્યાદિતિચેત્ ન ॥

અર્થ:-દેવે સિંગધારી સુવિહિત પ્રત્યે બોલે ટે જે, રહસ્ય
લોક પોતાને ડ્રવ્યે કરીને નીપજાવ્યું જે દેવધર તેમાં નિવાસ કર-
નાર યતિને દેવઽવ્યનો ઉપજોગ કેમ કરીને થયો ? કેમ જે તે ડ્ર-
વ્ય તે સુવર્ણઆદિક તેનો નો ઉપજોગ કરતો નથી માટે, ને જો
જિનઽવ્યે કરીને નીપજાવેલા સ્થાનમાં નિવાસ કરે અથવા તે ડ્ર-
વ્યનો સાક્ષાત્ ઉપજોગ કરે ત્યારે જિનઽવ્યનો ઉપજોગ દેવાય

नयनश्रवदश्रुतिमार्गेणुमार्घाकुर्वती यं य
 तदा सुजनैरनुक-
 तदयस्यां प्रेक्ष्य तां प्रत्य-
 मम ! दृष्टिकमुत्थार्धमस्या वच-
 योऽपि मातुर्वि-
 माध्वीप्रतप्रपद्यताथ ।
 मानुगाया मद्वाग्रतविशोपकरणमहायी
 मुक्त्वमिदं बाह्यमुन्दरमनन्तमरणा-
 नैतुण्यं च । केवला श्वत्रदाऽस्याः सर्वा
 सार्गो मः—एकथन्मुनीशोतपापमार्गः,
 ममाचर । उदानीमपि मन्मातुः शोकमुग्ध-
 मृगंश्चाऽन्तरा मद्मा समेत्य निरद-
 त्वं तत्रावि । दे निर्देय !
 मम दुःखचिन्तायां नृशोवि ? मातृनी-
 विषाद किं विरवां नृशोवि ? ” । इति

अर्थः—हवे खिगधारी कहे ठे जे जिन मंदिरमां रहेना
 देव डव्यनो उपजोग थाय तो पण तेमां शो दोष ठे, त्यारे सु
 हित कहे ठे के घणो दोष ठे. जे देव डव्यनो उपजोग करे
 तेने अन्त जन्म सुधी महा आकरुं पापनुं फल जोगवुं पने
 ए हेतु माटे एम जगवान श्री तीर्थकरे कह्युं ठे.

टीकाः—यदाह ॥

देवस्स परीजोगो अणंतजम्मेसुदारुणविवागो ॥
 जं देवजोगभूमिसु बुद्धी नहु वट्ठ चरित्ते ॥

अत्रेहि देवभूमिं जुंजानस्य यतश्चारित्राच्चावेन दारुणो विपाकः
 प्रतिपादितः ॥ तथा संकासादिश्रावकाणां चैत्यडव्योपजोगिना
 मत्तंतदारुणविपाकस्यागमेपि बहुधा श्रवणात् ॥

अर्थः—जे माटे ते शास्त्र वचन जे देवडव्यनो परिजोग को
 ठे ते अन्त जन्मने विपे दारुण पापफलने जोगवे ठे, ए जगाए दे
 भूमिने जोगवनार यतिने चारित्रनो नाश ययो तेणे करीन दारुण
 पाप फळनुं जोगवुं प्रतिपादन कयुं वळी संकासादि श्रावके च
 डव्यनो उपजोग कयों तेणे करीने अन्त दारुण पापफळ जोगवुं
 ते आगममां घणी जगाए संनछाय ठे ए हेतु माटे.

टीकाः—तथा जिणवयणयुत्तिकरं पजावगं नाशदं सणयु-
 लाणं, नस्कंते जिणदवं अन्तसंसारिचं दोइ ॥ तथा चेइयः

टीका:-छितीयेत्वकल्पनीयत्वानन्निवासानुपपत्तेः ॥ तस्य केवलसाधुनिमित्तं निष्पन्नत्वेन महासावद्यशय्यारूपत्वात् ॥ यथोक्तं ॥ कालाश्चक्रं तु वछाणा अन्निकंताचेव अणन्निकंताय ॥ वज्जाय महावज्जा सावज्जा महप्पकिरियाय ॥ समण्ठा सा वज्जा य साहूणमिति ॥

अर्थ:-ग्रहस्थे यतिने अर्थे पोताना ड्रव्ये करीने निवास कराव्यो होय ते रूप जे बीजो पद तेने त्रिये पण ते निवासनुं अरूपवापणुं ठे. केम जे ते निवास केवल साधु निमित्ते नीपजाव्यो ठे माटे महासावद्यरूप ठे ए हेतुं माटे साधुने न कल्पे, ते शास्त्रमां कथुं ठे जे ॥

टीका:-अकल्पनीयवस्तुादेर्यतीनां ग्रहणनिषेधात् ॥
॥ यदाह ॥ पिंनं सिज्जं च वछं च, चउत्थं पायमेवय ॥
अकल्पियं न गिहिज्जा, पणिगाहिज्जा कप्पियं ॥

अर्थ:-न कल्पवा योग्य जे निवास आदिक तेनुं यतिने ग्रहण करवानो निषेध ठे, ने शास्त्रमां कथुं ठे जे पिंन तथा निवास तथा वस्त्र तथा चोथुं पात्र ते सर्व न कल्प एवां होयतो न ग्रहण करवां ने जो कल्पे एवां होय तो ग्रहण करवां.

टीका:-अथापवादैन महासावद्यशय्यावासस्याप्यागमे-
न्निधानात्तद्वपसववासे यतीनां को दोषइति चेन्न ॥

प्राप्तुर्नतो येन स्वस्तिस्तज्ययुनहिस्तामेव नष्टो रात्रौ । प्रजाते पुत्रीं रुदतीं
 च स्वगृहगोमुनिः, स च गृहजामानृत्येन स्थापितः । सोऽपि तस्याः
 मुन्यगो नष्टः । विपणा धन्या तण्णिता पित्रा—“मया कुलानुचितमपि
 दातुं शक्यं, अतो दानादिधर्मकर्मकरणेन मद्गृहे तिष्ठ” ।
 च—“म्यामिन् ! अन्ति मन्त्रो वा तन्त्रो वा कर्मणं
 च नयामि ?” । माधुनिरुक्तं—“वयं किमपि न
 जानन्ति” । अथ
 गुरुनिर्गुपदिष्टं—

गुरुनिर्गुपदिष्टं ।

अ न इ अन्तो ॥ १ ॥

अन्तुष्ट्रिया त्रीया ।

वि मयन्त ॥ २ ॥

पृ. ३३ मम मुनया किं नृन ? येनयमेवंविधपदात्रोग्यकृत्तृता
 अनया सदित्तीजं गुरोरवदः कृता, तेनामस्तत्रमगु दुःप्रापयन्तुग

टीकाः—अथ केयं जगद्व्यतिष्ठतीनामाशातना? किं गुरुणा-
मिवासन्नगमनावस्थानादिना मुखनाशाकुहरनिःसरदविरसो-
द्वासनिःश्वासादिजिस्तदेहोपतापाद्यापादनलक्षणा उत तासु
जगदध्यारोपेण पूज्यबहुमान प्रकर्षसूचकसंभ्रमातिशयरूपा॥

अर्थः—हवे लिंगधारी बोले ठे जे जगवाननी प्रतिमानी आ-
शातना ते कह थाय ठे, शुं गुरुनी पेठे ते प्रतिमाने समीप जुं
तथा वेसवुं इत्यादिके करीने मुख तथा नासिका तेना रंध्रयी नीक-
ळतो जे श्वासोश्वास इत्यादिके करीने तेमना देहने उपतापादिक पाप
ए रुपनी आशातना कहो ठो के ते प्रतिमाने विषे जगवाननो अ-
प्यारोप थवो तेणे करीने पुज्यनुं जे बहुमान तेनो जे उत्कर्ष तेने सू-
चना करनार एवो जे अतिशे संभ्रम ते रुपनी आशातना कहो ठो.

टीकाः—न तावदाद्यः, जगवतां परमपदप्राप्तत्वेन तद्व्यतिष्ठ-
तीनां तदसंबंधेन तदसंज्ञवात् ॥ नापि द्वितीयः, गर्जागाराव्यवमदं
विहाय तिष्ठतां तदसंज्ञवात् ॥

॥ यथोक्तं ॥ सोऽब्राह्मंदवस्त्राणे रक्षन्मियानीरुमढविविचित्तसु ॥
ठंति मुष्णी जपणाए, तित्यपरावग्गदं मुजुं

अर्थः—तेमां प्रथम कह्यो जे आशातना ते संज्ञवती नयी
केम जे जगवान तो मोरुपदने पाप्म्या ठे माटे तेमनी प्रतिमाने जग-
वानने कांड संबंध नय्यो माटे ते आशातना संज्ञवती नयी ने धीज
एहनी पच आशातना संज्ञवती नयी केम जे जेमां प्रतिमा रहे

आराध्यमन्यन्तरेतेतदन्वह—माहारजोक्ताऽपि तपःफलं लभेत् ।
 अथदत्तत्यागफलं समीक्ष्य सा, प्रौढ्यं दधौ तद्विपुलामतिथ्य या ॥ १ ॥
 इत्यब्ददिनपरिमितोपदेशसङ्ग्रहाख्यायामुपदेशप्रासादग्रन्थवृत्तौ विंशस्तम्भे
 चतुर्नवत्युत्तरविंशततमं २९५ व्याख्यानम् ॥

पञ्चनवत्युत्तरविंशततमं २९५ व्याख्यानम् ॥

अथ दशमतपोज्जेदमाह—

स्वाध्यायः पञ्चधा प्रोक्तः सुमहानिर्जराकरः । तपःपूर्तिरनेन स्यात्सर्वोत्कृष्टस्ततो हि सः ॥ १ ॥
 स्पष्टः । नवरं पञ्चविधः स्वाध्यायः । तत्राद्यो वाचनाहः सूत्रार्थयोरध्ययनमध्यापनं च वज्रस्वामि-
 ञ्जयाहृस्वाम्यादिवदजस्रं विधेयः १ । द्वितीयः पृष्ठनाहः सूत्रार्थसंदेहापनोदाय दृढीकरणाय च पर-
 पार्श्वे पृष्ठा, सा चित्वातिसुतमहावज्जीवसुदर्शनश्रेष्ठिहरिज्जह्वादिप्रादिवदवश्यं कार्यो २ । तृतीयः परा-
 यतनाहः स्वाध्यायः पूर्वार्थीतसूत्रादेरविस्मृत्याद्यर्थं गुणनं परावर्तना, साऽतिमुक्कलुषकार्पितन्तुवायादिव-
 हित्तार्यो, यत्रैकलननुवायः पाजणी पायन् द्वयोः पार्श्वयोस्तदायततन्तुप्रान्तपल्लवग्राहिकार्यो चूयो चूयो
 व्यापुष्य तत्रागत्याद्रेनाखिलनकुचमर्दनाधरलुम्बनादिकं करोति । ततश्चैको मुनिः पथि गच्छन् सहसा

અર્થ:-જગવાન તો સમ્યક્ જ્ઞાનદર્શનચારિત્રનું, દાન કરીને સંસારરૂપી મોટી અટવીમાંથી નિસ્તાર કરનાર છે. એ હેતુ માટે યતિને પિતાથકી પણ અતિશે અધિક છે માટે તે જગવંત તો અતીશે સમીપપણે તે સાધુને અવશ્ય આદરવા યોગ્ય છે. એજ હેતુ માટે જગવંતના અપૂર્વ સમવસરણાદિક્ષે વિષે, ત્યાં સમીપે રહેનાર સાધુ જો જગવંતની પાસે ન આવે તો તેમને શાસ્ત્રમાં પ્રાયશ્ચિત કરવાનું પ્રતિપાદન કર્યું છે.

ટીકા:-યદાહ ॥ જત્ય અપુલ્વોસરણં અદિષ્ઠપુલ્લં વ જેણસ મણેણ ॥ વારસહિ જોયણે હિં સો એઙ્ગ અણાગમે લહુયા તદેવં જિનજવનાંતર્વાસેપિ યતીનાં ન જગવદાશાતનાપ્રસજતીતિ ॥

અર્થ:-તે શાસ્ત્રનું વચન જે તે કારણ માટે યતિને જિનજવનમાં રહેતાં પણ જગવાનની આશાતનાનો પ્રસંગ નથી.

ટીકા:-અત્રોચ્યતે ॥ યત્તાવંદજિહિતં જગવતાં પરમપદપ્રાપ્ત્વેન પ્રથમવિકલ્પોક્તાશાતનાઽસંજવદ્વિતિ તદયુક્તં ॥ જગવતાં મુક્ત્વેપિ તદ્વતિકૃતીનાં તદ્ગુણાધ્યારોપેણ તત્ત્વેનાધ્યવસાનાદ્ જગદાશાતનાયાશ્ચપિ સંજવાત્ ॥ અન્યથા મુક્ત્વા વિશેષે જગત્કેરપ્યનુપપત્તે:

અર્થ:-હવે લિંગધારીએ આ પ્રકારે ચૈત્યવાસનું મંત્રન કર્યું તેનું સુવિદિત પુરુષ સંમન કરે છે, જે તું એમ બોલે છે જે જગવાનતો

ટીકા:-અસ્પાર્યઃ, યદ્યાશાતનાદોપાચેત્યાવસ્થાનં યતીનાં ન સંગઠતે તદા તીર્થકૃતાં સુરૈર્યાશ્વાવર્ષણાદિકા ગંધોદકસેવન સમવસરણરચનપ્રમુદ્ધા પ્રાશૃતિકા પૂજોપચારરૂપા કૃતા, તત્ર સમવસરણે શ્રમણાનાં કથં કેન પ્રકારેણાવસ્થાનં ન્નણિતમિતિ

અર્થ:-એ શાસ્ત્રનાં વચન કહ્યાં તેનો અર્થ ટીકાકાર કહે છે જે પ્રથમ પૂર્વપક્ષ કરીને ઉત્તર કહેશે જે જો આશાતનાના દોષથી યતિને ચૈત્યમાં નિવાસ કરવો નથી સંજવતો તો તીર્થકરની દેવતાએ જે પુષ્પવૃષ્ટિ, સુગંધીમાન જલનું સિંચવું, સમવસરણની રચના इत्यादि જેટ સામગ્રી પૂજાના ઉપચાર રૂપ કરી છે તે સમોસરણને વિષે તા. ધુને કીયે પ્રકારે રહેવાનું કહ્યું છે.

ટીકા:-અત્રૈવ પરઃસ્વપક્ષસિદ્ધયે પ્રસંગમાહ ॥ જડ સમણાણ ન કપ્પઇ एवं एगाणिया जिणवरिंदा ॥ કપ્પઇય ઠાણં જે સિદ્ધાયયણે તયંવિરુદ્ધં ॥ અત્રહિ યથા જિનાનામેકાકિત્વપ્રસંગેનાઽનાહાર્યપ્રાતિહાર્યપ્રત્નૃતિસમવસરણશુચિ યતી નામવસ્થાનં કલ્પતે एवं ચૈત્યાયતનેપિ ન વિરુદ્ધયતે ॥

અર્થ:-આ જગાયે જેમ સાધુ વિના જિનનું એકાકીપણું થવાના પ્રસંગે કરીને ક્યારે પણ પ્રાતિહાર્ય વિનાનું સમવસરણ હોય નહીં માટે નિશ્ચે પ્રાતિહાર્ય સહિત જે સમવસરણની પૃથ્વી તેને વિષે સાધુને રહેવું કલ્પે છે તેમજ ચૈત્યમાં પણ સાધુને નિવાસ કરવો તેમાં કાંઈ વિરોધ નથી.

अर्थः—ते उपर कल्पनाप्यनुं वचन प्रमाण थापे ठे जे.

टीकाः—एवंच यदावहिर्मरूप निषेवणादिनापि प्रायश्चित्ता पत्तिरभिहिता तदा का कथा गज्जारादिपरिहारेण शालाव-
लानकादिष्ववस्थाने यतीनां, तत्र ततोप्यधिकतरदोषसंज्ञवादिति

अर्थः—ए प्रकारे जो बाहिर मरूपमां निवासादि करे तो पण प्रायश्चित्तनी प्राप्ति कही ठे तो केवल गज्जारादिकने मूकीने आ-
सपास निवास करनार यतीनी तो शी बात कहीए केम जे त्यां ते
थकी पण अतिशे अधिक दोषनो संज्ञव ठे ए हेतु माटे

टीकाः—यद्यप्यन्यथा जिनप्रतिमेत्यादिना श्राद्धानां गृह-
द्विर्वासप्रसंजनं ॥ तत्रापि तदवग्रहकल्पितभूजागस्यैव देवास्य
त्वात् अन्यस्य च सकलस्यापि गृहगृहत्वात् तत्रवसतां श्राद्धानां
नाशातनासंज्ञवः, जिनमंदिरस्य तु समस्तस्यापि जिनोद्देशेन नि-
र्मापितत्वात् कथंतदेकदेशेपि वसतां यतीनां नाशातनादोषः
स्यादिति ॥

अर्थः—यली अन्यथा जिनप्रतिमा स्थापि वाक्ये करीने
आवकने घर यकी बारगे रद्देयानो प्रसंग यशे एम जे कछुं तेनो
उत्तर पण एम ठे जे त्यां पण जिनमंदिरनो अवग्रह कल्पेसो ए-
सो जे गृहीनो ज्ञाग तेने देवास्यपणुं ठे ने बीजा समस्त ज्ञागने
तो गृहस्यनुं घर पृथी संज्ञा ठे माटे ते घरमां रद्देनार आवकने मा

नष्टः । तत्रापि तमपश्यन्ती साऽतर्धानेन विपद्य कापि वने वानरीत्वेनोत्पन्ना । तत्रापि कदाचित्
 पश्य विहरन् न दृष्ट्वा द्यूनीवत्तस्य पृष्ठे लग्ना । तां च तथावस्थां विलोक्य लोकैः स मुनिर्वानरीपतिरि-
 त्युच्यते । यथा यथा लोका इत्थं जटपन्ति तथा तथा तदाकर्ण्य साऽत्यन्तं सहर्षा वञ्च्य । प्रत्यहं
 नानन्दमभामपि दिव्या मुनिः कापि गतः । ततः साऽतर्धानेन विपद्य कापि जलाशये हंसीत्वेनोदप-
 न्तः । तत्र ना तपरीपदमहनाथं जलान्यर्णं प्रतिमया स्थितं तं समीक्ष्य संजातकामोदया जुजाज्यां
 नन्दी । जलचूतान्यां पक्षान्यामालिखिद्ध । पुनः पुनः करुणशब्दरव्यक्तमधुरं विरहविधुरं च रटति ।
 ननु स्वः तथ्यानममोऽन्यत्र विजहार । ततः तमपश्यन्ती तन्मनाः सा हंसी आर्तध्यानेन मृत्वा
 नानन्दं दति कृपिना सा हन्नुमुस्थिताऽपि तं मुनिं ध्यानतपसान्वितं हन्तुं न शक्नोति स्म । तदनु
 मुनिः स्वशक्त्या दिव्यानुजायमानकवनिताम्वरूपाणि विधाय प्रोवाच—“हे मुने ! त्वं किं विचार-
 नः ? अनयम् मठः समुद्रा जातः, एतान् दिव्यजोगान् जुद्धं, किं मुधा परितप्यसे ? अभ्यक्षप्राप्तं
 नृहन्तुरूपं मोक्षं स्वीकुरु । इत्यादिप्रतिकूलानुकूलपरीर्षदने जुद्धया, इति च दध्यौ—“वाह्यदृष्टेः
 भाग्यरमस्य सुन्दरी । स्त्री यमूनपरिरेक्य जाति, तदर्थं धनमजयन्ति, त्यजन्ति प्राणान्मोहमग्ना राव-
 लाप्या एष । निमग्नानन्दात्मस्वरूपायलोकनददस्य सा सुन्दरी विषमयमांसमेदोऽस्थिमज्जाशुकादीनां

ટીકા:—ઇત્યુધ્વૈવાગમાર્થં યત્રતત્ર યુંજાનસ્ય કસ્તે પ્રતિ-
મલ્લશ્ચિત્તિ ॥ તદેવં વ્યવસ્થિતમેતત્, જગવદાશાતનાતન્નાસો
મહામુનીનામિતિ ॥ એ તેનાધુનિકમુનીનાં ચૈત્યવાસમંતરેણો-
ધ્યાનવાસો વા સ્વાદિત્યાદિ કથમુધ્યાનવાસોઽધુનાતનયતીનાં ક-
લ્પમાનઃશોજેતેત્યંતં યદુક્તં પરેણ તત્ર સંપ્રતિપત્તિરુત્તરં ॥

અર્થ:—એ પ્રકારે આગમનો અર્થ જાણ્યાવિના જેમ તેમ આ-
ગમના અર્થને જોઈતો એવો જે તું, તેને નિવારણ કરવા કોણ સમર્થ
ઠે, માટે એ પ્રકારે સ્થાપન થયું જે જગવતની આશાતના થાય તેથી
મહામુનિને ચૈત્યવાસ કરવામાં ત્રાસ ઉપજે ઠે એણે કરીને લિંગધા-
રીએ જે કહ્યું તું જે આ કાલના મુનિને ચૈત્યવાસ વિના ઉધ્યાનવાસ
થશે ઇત્યાદિથી તે યતિને આ કાલમાં ઉધ્યાનવાસ કેમ શાજે ત્યાં
સુધી તેને વિષે ઉપન્યાસ પૂર્વક ઉત્તર એ ઠે.

ટીકા:—યથોક્તોદયાનાજ્ઞાવેન તસ્કરાદિજ્ઞયેન ચ સંપ્રત્યુ-
ત્થિતશ્ચૈત્યં મુનીના
રુક્તન્યાયન મુ-
નીનાં ચૈત્યોપજોગયોગ્યતાયા દેવઙ્ગવ્યોપજોગાદિદોષે રાગમેન
વાધિત્વાત્ કાલાત્પયાપદિષ્ટઃ ॥

અર્થ:—જે શાસ્ત્રમાં જેવું ઉધ્યાન કહ્યું ઠે, તેવું આ કાલમાં
મળતું નથી. ને ચોર આદિકના જય કરીને આ કાલમાં ઉધ્યાન
વાસનો જે નિરોધ કર્યો તે પણ અમારે માન્ય ઠે. વહી લિંગધારીએ
કહ્યું હતું જે તેજ કારણ નાદે મુનિને ચૈત્યવાસ કરવા યોગ્ય ઠે.

चेतसा जातमत्सरेण ततःसमागत्य व्याख्याक्षणे श्रीदुर्वलिका
पुष्पमित्रेण सार्द्धं प्रारब्धे विवादे ततोयुक्तिसिद्धांताज्यां प्रति-
पाद्यमानेनापि मिथ्याज्जिनिवेशात्तद्वचन मनज्युपगच्छता
संधोद्घाटना निन्दवत्त्वं प्रतिपेदे इत्यभिहित मावश्यकं ॥

अर्थः—जे छद्वाससएही इत्यादि हितोपदेशकतुं वचन तें
कहूं ते तो जगवंतनां कहेलां जे आगम तेने विषे क्यांइ पण देखातुं
नथी ने मूल आगमथी ए वचन विरुद्ध ठे एटले मूल आगमती
साथे ए वचन मलतुं नथी आवतुं ते कही देखामे ठे आर्य
रक्षित आचार्य स्वर्गमां गया पहेलुंज प्रतिवादिनुं निराकरण
करवानी इच्छाये मथुरांपुरीमां मोकदयो जे गोष्टामाहिल तेणे लोकनी
परंपराये गुरुस्वर्गमां गया अने दुर्वलिका पुष्प मित्रने सूरिपदनी
प्रतिष्ठा आपी ए बात सांचळी गर्वे करीने उन्मत्त जेनुं चित्त ठे ने
थयो ठे अहंकार जेने एवो ते गोष्टामाहिल त्यांची आवीने व्या-
ख्यानने अवसरे श्री दुर्वलिका पुष्पमित्रनी साथे विवाद आरंज्यो
त्यार पठी युक्तिची तथा सिद्धांतची घणुं समजाव्यो पण मिथ्या-
त्वना अज्जिनिवेश थकी ते दुर्वलिका पुष्पमित्र आचार्यनुं वचन अं-
गीकार न करतां एवो ते गोष्टामाहिल संधनो उगाड करवाची
निन्दवपणाने पाम्यो एम आवश्यकजीमां कहूं ठे.

टीकाः—तथाहि कार्यमत्र ज्ञानादिकं ॥ कक्षांनाणार्श्य मि-
तिवचनात् ॥ तस्य च खेशेनाप्यत्रानुत्सर्पणात् ॥ गीतार्थाचरि-
तत्वस्य काळमानविरोधेना पास्तत्वात् ॥ देवद्रव्योपज्ञोगाशा-
तनादि निश्च मद्वादोपत्तेनास्य ॥ स्तोकापराधत्वानुपपत्तेः ॥

अर्थः-आचरणा पण जे तीर्थंकरनी आज्ञाने अविरुद्ध होय ते प्रमाण गणाय वाकी बीजी तो तीर्थंकरनी आज्ञातना ठे ॥

टीका:-यदप्यत्राश्रया चरितवाद्या चरितलक्षणोपपादनं तदवयवं ॥ तथाहि ॥ कालाद्यपेक्षया गुरुलाभवर्चितया अश-
ठैरियमाचरणा व्यधायीत्यवादि जवत्ताव तत्रनताव दुत्सूत्रा चर-
णापराणां कालापेक्षा परित्राणाय ॥

अर्थः-वली जे तें अर्ही अश्रय पुरुषे जे आचरण कर्युं
इत्यादि आचरण लक्षणनुं जे प्रतिपादन कर्युं ते पण दोष जरेखुं ठे
तेज कही देखामे ठे जे कालादिकनी अपेक्षाये करीने तथा गुरु-
लाभवना विचारे करीने अश्रय पुरुषोए चैत्यवासनुं आचरण कर्युं
ठे एम जे तमे कह्युं. तिहां पण उत्सूत्र आचरणाने विषे तत्पर
एवा जे पुरुष तेने कालादिकनी अपेक्षा करवी ते कांइ रक्षण
जणी नथी.

टीका:-तथाच तन्निर्युक्तिः पंचसीए चुलसीए तस्या सिद्धिं
गयस्त वीरस्त ॥ अत्रष्ठियाणदि दसउरनयरे समुष्पन्ना ॥

अर्थः-वली तेनो निर्युक्तिकारे कह्यो ठे जे.

टीका:-तथाचा नयोगाथयो रव्यक्तदृष्टयुत्पाद जवदुपव-
र्शितार्यरक्षित प्रकल्पित चैत्यवासयोः कालमानं पर्यालोच्यमानं
न घटांप्रांचतीति कथं न विरोधः ॥ किंच सिद्धांतात् साक्षाद-

मह गन्धपती नदीमागत इति दध्यौ—“प्रतिक्षणमनेन धनानुज्ञावेन रौद्रध्यानं मम प्रजायते, अत एनां नकुलिकामनर्थकरीं नदीहृदे निक्षिपामि” । इति ध्यात्वा ऊटिति हृदे परिष्ठापिता । लघुबन्धुना पृष्ठं—“किमिदं त्वया कृतं ?” । स स्माह—“पापध्यानेन सहासौ नवलिकाऽगाधहृदे निक्षिप्ता” इति तन न्यानिप्रायः प्रोक्तः । तदाऽनुजः स्माह—“वर्यं विहितं प्रवता, मदीयाऽपि दुष्टबुद्धिः प्रक्षीणा” । ततः स्वायाम उच्यतुः । अथ सा नकुलिकैकेन मत्स्येन लुधातुरेण निक्षिप्ता । स मत्स्यो मात्सिकजालेऽपतत् । धीरेण हत्वाऽऽपणे विक्रीतः । तयोर्मात्रा मूढयं दत्त्वा गृहे समानीतः तद्विदारणार्थं स्वमुतायै दत्तः मत्स्यं विदारयन्त्या तया नकुलिका दृष्टा, प्रसन्नं स्वोत्सङ्गे गोपिता । मात्रा पृष्ठं—“त्वया किं गोपितं ?” । साऽऽह—“न किमपि” । ततः सा विद्वोक्तनार्थं यावदायाति तावन्मग्नगिन्या मर्मस्थाने कृपाणिकया सा स्थविरा हता, मृता च । तद्दीदृश्य ससंभ्रमं मग्नगिनी ललित्यता । ततः तदुत्सङ्गात्पतन्ती नकुलिकाऽऽवान्यां दृष्टा । “अहो ! सोयमर्थोऽनर्थदो नूनं” इत्यादि ध्यात्वा स्थविरां संस्कृत्य तां नकुलिका विहाय समुत्पन्नवरागेण द्वावपि प्रव्रजितावावामिति । तस्माच्च श्रावक ! एतन्नयं संस्मृतं । त्वं मेहस्व, कीदृग्नयकृदर्थोऽस्ति ? । अन्नयः स्माह—“स्वामिन् ! प्रमाणं युष्मच्छाक्यं, जगवन् !

पापेण वेरपरिणामकारगो निष्कवंधवाणं पि ।

अद्वो दोषमयकरो दुष्कसहस्सागरो निचं ॥ १ ॥

ટીકા:—॥ યદાહ ॥ કાલોવિ વિતત્કરણેગં તેણે વહોશ્ક-
રણં તુ ॥ નહિ એયંમિવિકાલે વિસાદ સુદયં શ્રમંતજુશ્રં ॥

અર્થ:—હોટું કામ કરવામાં કાલનું આલંબન પ્રમાણ ગણાય
નહીં કેમ કે આ કાલમાં પણ મંત્રિત કર્યા વગર વિપાદિક સા-
વાથા પ્રાણ જાય છે.

ટીકા:—કિંચ કેયંગુરુલાઘવચિંતા કિંસ્તોક ગુણપરિત્યાગેન
પ્રજૂતતમ ગુણોપાર્જનં ॥ યદાહ ॥ અપ્પપરિચ્છા એણં વહુતરગુ-
ણસાદ્દણં જર્હિદ્દોશ્સા ગુરુલાઘવચિંતા જમ્હાનાનુવવન્તિ ॥

અર્થ:—વઢી તે કહી જે ગુરુ લાઘવ ચિંતા તે કહ છે- શું
થોડા ગુણના ત્યાગે કરીને અતિશે ઘણા ગુણનું ઉપાર્જન કરવું એ
કે વીજી છે. જે માટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે અદ્યનો પરિત્યાગ કરીને
અતિશે ઘણા ગુણનું જ્યાં સાધન છે તે ગુરુ લાઘવ ચિંતા કહીય.

ટીકા:—તથાહિ અસ્યાંચૈત્પચાસા ચરણાયાં તીર્થાનુઘ્રિત્યા-
વયો નૃયાંસો ગુણાઃ ॥ દોષથ દેવચિંતાકરણેન દ્રવ્યસ્તવાંગી
કારોઽદ્યપ્તિ ॥ અહોસ્વિદ્ ગુરોર્જગવતો લાઘવં અવજ્ઞાચિંતયેતિ ॥

અર્થ:—તેજ કહે છે જે આ ચૈત્પચાસની આચરણાને વિષે
તીર્થનો ઉત્તેદ ન થાય ક્રિયાદિક ઘણા ગુણ છે ને દોષતો દેવની ચિંત્યા
કરવી તેણે કરીને દ્રવ્ય સ્તવનો યંગીકાર કરવારુપ અદ્ય છે ૬

“यूयं स्त्रियः कथं न हरथ ?” । तैस्तदीहां ज्ञात्वा हता, पद्मीपतेः
 मसर्पिता । ततः स स्वजनानिति प्राह—“यूयं स्वपां बन्धनात्कथं न मोचयथ ?” । तैरुक्तं—“त्यमेव
 मोचय” । ततः स प्रसह्य चौरपट्यां गतः । एकस्यविरैकसि लपितः । एकदा स्वचार्याहरणं तस्यै
 दापितं । वृद्धया तत्र गत्या प्रोक्तं—“त्वत्कृते त्वत्पतिरागतोऽस्ति” । प्रार्थयोक्तं—“अथ पद्मीपतिर्गन्तुका-
 माऽस्ति । तस्मिन्निर्गते चिक्राखेऽत्र प्रेपणीयः” । ततोऽहं चिक्राखे गतस्तत्समीपे । तयाऽतिसंमानित
 आत्मनदानादिनिः । इतश्च पद्मीशोऽपराकुलानि वीक्ष्य प्रतिनिवृत्तः, स गृहमागतः तया स ससंभ्रमं
 पर्यवृत्तो गच्छितः । पद्मीनास्तु तस्मिन्नेव पट्येङ्गे स्थितः । तदाऽहं सन्नयो जातः । इतश्च तयेति पृष्टं—
 “पद्मीना ! यदि कथमपि मन्त्रनोऽन्निति तर्हि त्वं किं कुर्याः ?” । सोऽवोचत्—“सत्कृत्य तस्मै त्वां प्रय-
 दाभिः । तदा च तया यकां चृकुटिं विधाय मंझा कृता । ततः पुनः प्राह—“यदि पश्यामि तदा हन्मि” ।
 तदा नेत्रमन्दया दर्शितः । तेन कंशेषु गृहीत्या निष्क्रामितः, आर्षेयाध्रेण बन्धितश्च । ततः प्रसुप्ते पद्मी-
 नादिबे तत्र मारमयाः ममयुः । तैर्वन्धाः मयै जडिताः । तेनाहं मुक्तोऽञ्जयम् । तदनु तचोरसंबंधि-
 नाऽस्मिता स पद्मीना इतः । माऽपि मया कंशपाशेनाकपिता, शिद्धिता च—“यदि बुभुक्षारवं करिष्यसि
 तदाऽहं त्रिदिग्भेऽस्यामि” । माऽपि मौनं विधाय स्थिता । ततोऽहं तां गृहीत्या निर्गतः । साऽपि पदे
 पदं वामेति ललितेनाराचानस्थापयत् । ततः प्रजाते नया सह वंशकुम्भगे स्थितः । ततो मञ्जार्योनिच्छि-
 म्माहं दान्तराजानुगारेण तदुपवीपिनस्तत्र समनुगताः । तेः प्रहारे मशान् दत्तः । पञ्चाङ्गानि पञ्चवीर्ये-

અર્થ:—હવે વીજો જે પદ્મ કહ્યો તે તેમજ છે. જે એ પ્રકારની ઉત્સૂત્ર આચરણા કરવી. તેનેજ જગવાનની ક્ષયુતાનુ હેતુપણુ છે જે

મોટે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે શાસ્ત્રમાં વાંધેલી જે આચરણા તેને વિષે આસક્ત એવા જે પુરુષ તે જે પ્રમાણે કરે છે તે, જે પ્રકારે કરે છે તે પ્રકારે લોક પણ કરે છે કેમજે મોટા પુરુષ વિના વીજાનું પ્રમાણ નથી થતું.

ટીકા:—અતએવૈવંચિધાનાં ધર્માયોગ્યતૈવ સિદ્ધાંતે પ્રતિપાદિતા ॥

યદાહ ॥ સુત્તેણ ચોર્જજો અન્નં ઉદ્વિસિય તં ન પન્નિવજ્જે સો તં તવાયવજ્જો ન હોઈ ધમ્મંમિ અદ્વિગારી ॥

અર્થ:—એજ કારણ મોટે એ પ્રકારના પુરુષોને ધર્મનું અયોગ્યપણુંજ સિદ્ધાંતને વિષે પ્રતિપાદન કર્યું છે.

... ટીકા:—એવંચોત્સૂત્રં ચૈત્યવાસ માચરંતસ્તે કથમશઘાસ્તાદ્દશાંશ્રુતે શઠત્વાન્નિધાનાત્ ॥

યદાહ ॥ ઝસ્સૂત્તમાયરંતો વંધઈ કમ્મં સુચિક્કણં જીવોસંસારં ચ પવદ્વઙ્ માયામોસં પક્કુવશ્ય ॥

અર્થ:—મોટે એ પ્રકારે ઉત્સૂત્ર ચૈત્યવાસને આચરતા તે કેમ

અર્થ:-એજ કારણ માટે નિશ્ચે ગીતાયોએ એ ચૈત્યવાસના
આચરણા નિવારણ કરી છે તોપણ કેટલાક આ લોકના સુત
લોહુપિને પરલોકની અપેક્ષા રહિત એવા લિંગધારી પુરુષોએ આ
કરી છે. વળી તેં કહ્યું જે હરિજ્ઞાદિક આચાર્યની તે પ્રકારની
વૃત્તિ છે એટલે ચૈત્યમાં રહેવાની પ્રવૃત્તિ સાંજઢીએ ઢીએ માટે
પ્રવૃત્તિ વહુ પુરુષોએ અનુમોદેલી છે એમ જે કહ્યું તે પણ શું હરિ
જ્ઞાદિ આચાર્યની તેવી પ્રવૃત્તિ સંજઢાય છે તે લૌકિક વાત
પરંપરાથી સંજઢાય છે કે તે હરિજ્ઞસૂરિના મંથને ત્રિપે ચૈત્યવાસ
પ્રતિપાદન કર્યું છે તેથી સંજઢાય છે. ?

ટીકા:-ન તાવદાયઃ ॥ પ્રમાણશૂન્યસ્યપ્રવાદપારંપર્યસ્યઅ
કરક ઇત્યાદિવદ સત્યત્વાત્ ॥ અસ્ત્યેવાત્ર તદૂમંથેષુ ચૈત્યવાસ
પ્રતિપાદનમેવ પ્રમાણં દ્વિતીયઃ પદ્ધતિરિત્યેત્ ॥ નાતદૂમંથાર્યપર્યા
લોચનૈન યતીનાં ચૈત્યવાસનિષેધાધ્યવસાયાત્ ॥

અર્થ:-તેમાં પેહેલો પદ્ધતિ જે લોકની પરંપરારૂપ તેતો પ્રમા
ણશૂન્ય છે એટલે લોકની વાતનું કાંઈ પ્રમાણ શાસ્ત્ર ચર્ચામાં અપ
તરી કેમ જે કોઈએ કહ્યું જે તું ત્યાંસ રાસ, ઇત્યાદિ લોક વચન
સત્ય છે માટે તારો એ પેહેલો પદ્ધતિ લેવુંન યયો એટલે યુક્ત નથી.
ત્રીજો પદ્ધતિ જે એ હરિજ્ઞસૂરિના મંથને ત્રિપે ચૈત્યવાસનું પ્રતિપા
દ્યું છે એમ જો કહે છે તેનો ઉત્તર જે એ હરિજ્ઞસૂરિના મંથ
નનું પૂર્વાપર વિચારી જાયું તેણે કરીને યતિને ચૈત્યવાસ ન કર
વું નિષેધ વાત છે.

પરિવ પદ્મત્ય મિત્યાદિના ચેત્યવાસપ્રતિપાદનોપસંજાદિતિ-
 ચેત્ ॥ ન ॥ પ્રયાંતરાણા મપ્યેતદિરોધનેવ વ્યાખ્યાનાત્ ॥ નદિ
 તથાવિધા મહાપ્રયંકારાઃ પરમાત્માન એવંગુનીસમપસિ-
 હાંતાર્યપારાવારપારગતાઃપરસ્પરિરોધિનમયં સ્વપ્રયેષુ નિ-
 જ્ઞત્સંતીતિ સંજવતિ ॥

અર્થ:-ત્યારે ઝિંગશારી કોણે છે જેણે નિશ્ચય ક્યાંથી કર્યો,
 જે માટે પુનરાજ કરેજા વીજા પ્રયત્ને વિષે કહ્યું છે જે ઝિનવિંચની
 પ્રતિદાને થયેં જ્યાંથી રચને કરીને ચેત્યવાસનું પ્રતિપાદન પ્રમોષ
 કર્યું છે, ત્યારે ઘનર કરનાર કહે છે જે પમ જો તારે કહેતું હોય તો
 તે ન કદીય કમને વીજા પ્રયત્ને પણ પ પ્રયત્ની સાથે વિરોધ સહિત
 વ્યાખ્યાન છે પ જેનું માટે, કેમ જે તેના મોટા પુરુષ મોટા પ્રય ક-
 મનાર ને જ્યાં કાળના સમયનાં સિદ્ધાંત, તેના પ્રય તે સ્ત્રી સામુદ્ર
 તેના સામગ્રી ને વચ્ચે વિરોધ સહિત પ્રયને પોતાના પ્રયત્ને વિષે
 કયા સંસારે નદિન થઈ પડે સંજવ છે.

ટીકા:-અન્યથા તેવામપિયો દક્ષિણિપ્રસંગે પ્રવૃત્તરિનાતા-
 હારદમંચત્ ॥ તન્માત્મ તદુપયઃ મહ્યોપિ પુર્ણપરપિતંબત્
 મરદ્ધ વિવિજ્ય આન્યેયઃ ॥

અર્થ:-જો પમ ન કદીય તે ને મોટા પુરુષને પણ પ્રોહ્ન
 કરતો જાય, પ્રયેત્ત રી અદિદામંચનાને પ્રયત્ન થાય ને જેનું
 દેહે તે સર્વે પ્રયત્ન પુર્ણ થય વિરોધ મદિન નામી જેને વિનારીને
 જ્ઞાતરત્ત હ્યત્ત કેમ છે, પણ પદ કદ્યો નેનાવી કદ્યને પોતાના

વિવની પ્રતિષ્ઠાનો ઉદ્દેશ કરીને ગૃહસ્થે કરાવી તે પણ સ્વાર્થા ક-
હીય, પણ એ સાધર્મિક નિમિત્ત કરાવી છે. માટે યતીને નહીં કલ્પે
એમ નહીં કહેવું એતો સાધુને કલ્પે છે એમ કહે છે.

ટીકા:-તત્કર્મ્મતુલ્યા જિનાધાકર્મસમા ॥ યથા જિન-
સ્યાસાધર્મિકત્વાત્તન્નિમિત્તં નિષ્પત્તં જક્તાદિમુનીનાં કલ્પતે એવં
વસતિરપિ ॥ યથોક્તં ॥ સાહમ્મિત્તં ન સક્ખા, તસ્સકયં તેણ કપ્પઇ
જઈણં ॥ જંપુણ પન્નિમાણ કયં, તસ્સ કહ્વા કા અજીવત્તા ॥

અર્થ:-જે તે જીવના કર્મને તુલ્ય છે. એટલે જિનના આધાકર્મ
સમાન છે કેમ જે જિનના સાધર્મિક છે. એ હેતુ માટે તે જિનને
અર્થે નિષ્પત્ત્યું જે જક્તાદિ તે મુનિને પણ કલ્પે છે તે શાસ્ત્રમાં
કહ્યું છે જે.

ટીકા:-તેનેતદુક્તં જવતિ ॥ પૂર્વં હિ પ્રતિષ્ઠા પ્રયોજનેન ગૃહિ-
ણા સ્વઙ્ગવિણેનપૃથક્ મંરુપાદિઃ કારિતઃ ॥ તતઃપથ્યગૃહે પ્ર-
તિષ્ઠાપ્રયોજને પ્રતિમા મધ્યેજિનગૃહ નિવેશિતા, મંરુપાદિશ્ચ
પ્રતિમાધિષ્ઠાનશૂન્યઃ શ્રાવકસત્તેયેવ ॥ તતસ્તદનુજ્ઞયાતુર્ગો હે
શ્ચ તત્રાપિ યતીનાં નિવાસે ન ચેત્યવાસસિદ્ધિઃ જિનવિવશૂન્ય
ત્વાત્તસ્યેતિ ॥

અર્થ:-તેહીજ કારણ માટે કહ્યું છે જે પૂર્વ પ્રતિષ્ઠાનું પ્રયોજન
છે, તે હેતુ માટે ગૃહસ્થે પોતાના ઇન્દ્રિયવતે જુદા મંરુપાદિક ક-

સાધુનો નિવાસ થાય માટે એ વચન ચક્રી કેમ જિનમંવન વાસ સિદ્ધ થાય.

ટીકા:—एवंदेयंतु न साधुन्य इत्यस्याप्ययमर्थः ॥ कारपि-
त्वापि गृहिणा साधुन्यः पुनर्वस्तुं जिनगृहं न देयं जगवदागमे
निवारणात् ॥ यथाच येनच प्रकारेण शुद्धवसतिजक्तपानकादि
धर्मोपग्रहदानेन तत्र नगरादौ विहारक्रमेणागताः संतस्ते ति-
ष्ठन्ति तथा कार्यं ॥ वसहीसयणासनजक्तपाणजेसज्जवत्यप-
त्ताशांजिइविन पज्जत्तघणो, थोवाविहु थोवयं देइ ॥ इतिवचनात् ॥
वसत्याविदानं विना तत्रागतानामपि यतीनामवस्थानानुपपत्तेः॥

અર્થ:-વઢી એમજ સાધુને ન આપવું તેનો પણ આ અર્થઠે.
જે ગૃહસ્થે કરાવીને પણ સાધુને નિવાસ કરવાને જિનધર ન આપેવું
કેમ જે જગવત્ના આગમમાં નિવારણ કર્યું ઠે એ હેતુ માટે જે પ્રકારે
ઘટલે શુદ્ધ નિવાસ જક્તપાન આદિક ધર્મનાં ઉપકરણ દેવે કરીને
ત્યાં નગરાદિકને વિષે વિહારના અનુક્રમે આવ્યા જે સાધુ તે રહે
તેમ કરવું, નિવાસ, શયન, આસન, જક્ત, પાન, ઓપધ, વસ્ત્ર, પાત્રા-
દિક યતિને આપે કેમ જે યતિનો વિનય કરવાને વિષે જેણે ધન જો-
ન્યું ઠે એવો વિતિત ગૃહસ્થ ચોનામાંથી ચોરું પણ આપેં ઇત્યાદિ
વચનથી નિવાસ આદીક દીધા વિના ત્યાં નગરાદિકને વિષે આવ્યા
એવા પણ યતિને રહેવાનું ન થાય એ હેતુ માટે.

ટીકા:—गृहिणोपि च यनि विहारदेश मंतरेणोत्सर्गेण वा-
सानधिकारान् ॥

साधूनां जिनगृहागतानां धर्मदेशनया ज्ञव्यलोकस्योत्तरोत्तरं
गुणस्थानप्रापणेनाक्षयनीवीसमारचनादिना भूरिकाल मनु-
वृत्याच कारयितुस्तद्वंश्यानां तदन्येषां चाचिंत्यपुण्यसञ्चारका-
रणत्वात् संसाराकूपारतारणाच्च ज्ञवति जिनज्वनं वेशतरं
कांक्षमिति ॥

अर्थः—तेज कही देखाने ठे जे जे हेतु माटे ए प्रकारे ए
जिनधर वंशतहकांठ ठे एम जाणवुं एटले वंश परंपराने तारणहार
ठे ते कशुं ठे जे ते नगरादीकने विपे रह्या जे साधु ते धर्म देशना
देवी ए हेतु माटे जिनधर प्रत्ये आवेला तेमनी धर्मदेशनाए करीने
ज्ञव्य प्राणीने उत्तरोत्तर गुण स्थाननुं पामवुं थाय ए हेतु माटे ने
अक्षयनीवीए करीने जिनधरनी सारसंज्ञाळ घणा काळ सुधी चा-
खती रहे तेणे करीने करावनारने तथा तेना वंशमां थपला पुरुषोने
तथा वीजाने चिंतनमां पण न थावे एवो पुन्यनो समूह थवानुं
कारणपणुं ठे. ए हेतु माटे ने संसार समुद्र थकी तारण करनार ठे
माटे ए जिनज्वन वंशतरकांठ ठे एटले वंश परंपराने तारण करनार ठे.

टीकाः—एवंचास्य तात्विके व्याख्याने कुतश्चेत्यगृहवासा
वकाशः ॥ यदपि समरादित्यकथायां साष्टयाश्चेत्यांतः प्रतिश्रय
प्रतिपादनेन चेत्यवाप्तव्यवस्थापनं तदपि सकलजनताप्रकृतिमु-
जगत्वेनास्यामसर्वं दोषायामतिसरसायां माधुर्यसौकुमार्यं
वर्षायां कथायां पृथिव्यामिवनिहितं चेत्यवाप्तं प्रतिपादनं
वीजमिव प्रयते इति विचिंत्य केनापि भूचिंता खेसीति संज्ञाप्यते ॥

निष्कामितमेव । तदनु नृपेण पृष्ठः—“त्वं केन कृपे पातितः ? तमहं शिक्षयामि” । स आह—“स्वामिन् ! तदग्रं त्वं कियन्मात्र ? इच्छादयोऽपि तस्य शिक्षाकरणे न क्षमाः, का कथाऽन्येषां ?” । नृपस्तु स्वधनुगयितो जगत्—“अहं पृथ्वीशत्वात्तद्वस्त्रेय नास्ति यत्करणे नाहं क्षमः” । ततस्तेन काष्ठवाहकेन सः निवेदितः । तदाकर्ण्य नृपः प्रबुद्धः स्माह—“सत्यं जट्टितं त्वया, स्त्रीविलासजेतारस्तु महर्षय एव” । ततः स नगरवाही प्रबुद्धः । यादृशो ह्ययः प्राग्विज्जवपदार्थेष्वचूत्तादृश एव सत्त्वादिगुणरहितनैर्गुण्यभावात्तयोऽनृत । इत्याद्यनेकलोकलोकोत्तरगदितावदातान् श्रुत्वा स सुधर्मश्रेष्ठो प्रतिबुद्धः । एकं स्वमुपदिष्टं नित्यमनेकपमकथाजिग्वोषयत् । स तु सुहृत्सीत्रमोहाक्षानादिसमन्वितत्वात्क्षणमात्रमपि अहर्निशमार्गं गन्तुं न शक्नोति । तदनु सुधर्मा विपश्च एकाक्षयं प्रव्रज्यां जग्राह । एकादशाङ्गपाठी जातः । एकदा पुरमा प्रविशन्तं कत्र स्युः विवाहोत्सवे मधुरगीतनृत्यवादित्रादिमुशब्दान् श्रुत्वा कमनीयकामिनीवृन्दान् कलानाहं । एकल्लावण्यनपश्यगीताद्यापैः कामिजनमनोविह्वलताकारकान् वीक्ष्य शीघ्रं पश्चादपसृतः । व्यापुत्रागण्यकंदनं यथा हरितनृणपत्रवीजादिविराधना न स्यात्तथा वृक्षाधोज्ञाने इर्यापत्रिक्रीमाद्योच्यमानतत्परः स्थितः—“अहो मदालसा महाद्योद्युपः ! यदि तानि मोहजनकनिमित्तानि वीक्ष्य न निवृत्तोऽनविष्यत्तदा मदनी कर्मवृद्धिरत्र विष्यत् । धन्यास्ते ये रम्भातिद्योत्तमाऽहिकुञ्जे पतित्वा अपि क्षणमात्रमपि म्यात्मनश्चरति न मुञ्चन्ति” । इत्यादिद्युन्रथानेनावधिज्ञानं स प्राप । तस्मिन्नेव समये स्वचोत्तरादृशोऽपि तच्छृण्वन्ममभयत् । तदा मुनिनेति श्वाते—“एतत्पत्रमध्येऽहमप्यनेकदा लिखितः । मम

સ્વમંથેષુ વસતિં વિસ્તરેણ યતીનાં વ્યવસ્થાપ્ય ક્વચિદાગમ વિ-
રુદ્ધચૈત્યવાસ મજ્ઞિધાસ્યંતિ ॥ આગમવિરોધશ્ચાત્ર સ્ફુટ૯વ ॥

અર્થઃ—માટે એ વાત જો એ પ્રકારે ન હોય અને તું કહે વે
તે પ્રકારે હોય તો એવા મોટા પુરુષ શ્રુતધર પંચવસ્તુકાદિ પોતાના
મંથને વિષે સાધુને વસતિસાં નિવાસ કરવો એમ વિસ્તાર સહિત
સ્થાપન કરીને ક્યારે પણ આગમ વિરુદ્ધ એવા ચૈત્યવાસનું સ્થાપન
ચાપ્ય એવું કહેજ નહીં ને તે આગમ વિરુદ્ધ તો આ જગાએ પ્ર-
ત્યક્ષ દેખાય યે.

ટીકાઃ—તથાહિ ॥ અવસ્યર્પિણાં સુપમદુઃપમાદુઃપમ
સુપમયોઃ સામાન્યેનૈવ કેવલજ્ઞાનોત્પાદપ્રતિપાદનાત્ ॥ દુષ-
માયાં તુ ચતુર્થાર્કપ્રવ્રજિતાનામેવ તદજિધાનાત્ ॥ ચૈત્યવાસસ્ય
ચાનંત તમેન કાલેન દુઃપમાયામેવસમાસ્નાતત્વાત્ ॥

અર્થઃ—તેજ વિરોધ દેખાને યે જે અવસર્પિણી કાલમાં સુલ
દુઃખમા જે ઘીજો ચારો ને દુઃખમસુખમા જે ચોથો ચારો તેને વિષે
સામાન્યે કરીને જ કેવલજ્ઞાનની ઉત્પત્તિનું પ્રતિપાદન કર્યું, તે માટે
અને દુઃખમા જે પાંચમો ચારો તેને વિષે તો જે ચોથા ચારામાં
પ્રવ્રજ્યો હોય તેનેજ કેવલજ્ઞાન ચાપ્ય, ઘીજાને ન ચાપ્ય એમ કહ્યું યે
પરંતુ માટે ચૈત્યવાસનું થયેતેકાલે દુઃખમા કાલમાંજ યજ્ઞાપણ
કર્યું યે માટે એ વિરોધ જણાતોજ યે.

ટીકાઃ—નચ તદારંજન્ય ચૈત્યવાસાન્યુપગમ ઇતિગદ્યં ॥

ज्ञासनिरासप्रतिपादनं तदपि मुग्धस्य निविममंशुक ग्रंथो कांचनं
वध्नतस्त्रिज्जेण तत्पतनमनुपलक्षितो वृत्तांतमनुहरति ॥ इत्या-
ज्ञासोद्धारं कुर्वतापि जवता हेतोर्गीतार्थाचरितत्वस्योक्तन्यायेन
पतनानवगमात् ॥

अर्थः—एणे करीने जे तें पूर्वे गीतार्थ आचरणरूपी खोटा
हेतुनो नाश प्रतिपादन कर्यो हतो एदळे चैत्यवास साधुने करवा
योग्य ठे. गीतार्थे आचरण कर्यो ठे. ए हेतु माटे ए प्रकारना हेतु
सत्यपणुं प्रतिपादन करवा गयो, तो पण जेम कोइक मुख पुढे
सोनानो करुको वखने ठेके आकरी गांठ वाळीने वांध्यो पण ते वख
काणुं हतुं तेमांथी नीकळी पर्यो ते न दीगो तेम तुं पण ते मूर्ख
जेवो तुं जेम जे तेनुं दृष्टांत तारा उपर लागु थाय ठे शायी के जेम
जेम ते हेतुने साचो करवा प्रयत्न करुं तुं तेम तेम ते हेतु पूर्वे
कह्यो एवा न्यायथी खोटो परतो जाय ठे ने उलटुं गीतार्थाचे चै-
त्यवास कर्यो नथी, तेमणे पण घणो निषेधज कर्यो ठे माटे करवा
योग्य नथी एतुं स्थापन थाय ठे.

टीकाः—यदपि किंच चैत्यवासमंतरेणेत्यादिना तथा तीर्था-
व्यवहेद इत्यंतेन तीर्थाव्यवहित्या चैत्यवासप्रतिष्ठापनं तदपि
न सुंदरं ॥ यतः ॥ केयं तीर्थाव्यवहितिः ? किं यतीनां चैत्यांतर्वा-
सेन बहुकालं जगद्वेदगृहविवाद्यनुवृत्तिः ॥ अहोस्वित् शि-
ष्यप्रतिशिष्यपारंपर्येणाविद्विन्नप्रसरा सम्यग्ज्ञानदर्शन चारित्र्य-
प्रवृत्तिः

तत्तत्कुमारोऽगात् । अत्रान्तरे केनापि अश्वपतिना कुमाराय यराश्व उपढौकितः, तमारुह्य याहयितु-
मारेजे । तदा सोऽश्वः हृष्टात्सर्वेषां हृष्टागोचरोऽभूत् । ततोऽश्वसेनञ्चपेन गवेपितोऽपि साश्वः पुत्रः
कुत्रापि न लब्धः । तदा चक्रिमित्रं क्षापमापृष्ट्य मित्रदर्शनाय महेन्द्रसिंहश्चाल । एकं वर्षं महाऽरण्ये
वव्राम । एकदा सारमध्वनिं श्रुत्वा यावदग्रे याति तावत्सरोवरमेकं दृष्टं, तत्र कदलीगृहे स्त्रीवृन्दैरनु-
गम्यमानं वन्दिमुखादेवं स्तुतिश्लोकमश्रुणोत्—

कुरुदेशैकमाणिक्य, अश्वसेननृपाङ्गज । श्रीमन् सनत्कुमार त्वं, जय त्रैलोक्यविश्रुत ॥ १ ॥
इति पाठश्रवणेन हृष्टो यावदग्रे वीक्षते तावद् दृष्टश्चक्री । परस्परं मिलितौ । मित्रं पप्रभु—“हे
कुमार ! एतावन्तो वासरास्त्वया क्व गमिताः ? ” कुमारोणोक्तं—“मम निष्ठाऽऽयाति, अन्यत्स्वरूपं
वकुलमती मम प्रिया प्रक्षसिविद्यया कथयिष्यति” । एवं निगद्य स सुप्तः । वकुलमती प्राह—शृणु
महेन्द्रसिंह !

तदाऽश्वेनापहृतः स महारण्ये पतितः, तृतीये दिने कुधातृपाक्रान्तो जिह्वां कुप्रा तुरङ्गो मृतः । कुमारोऽपि
जलाप्राप्त्या त्रान्ताक्षोऽचेतनो ज्रमां पतितः । तदैकयक्षसिक्तजलैर्लब्धे चेतन्ये तेनोक्तं—“एवंविधं जलं
क्वास्ति ? ” । यक्षोऽव्यू—“मानससरसि” । कुमारः साह—“यदि तत्र स्नानं करोमि तदा देहातपो
यानि” । यक्षेण तत्र सरसि नीतः । तत्र स्नात्वा जलं पीत्वा सरःपाट्यामुपविष्टः तावत्पूर्वचतुर्जवैरि-
णाऽमितयक्षेण दृष्टः । कुमारयक्षयोर्युद्धं वञ्च्य । चिरं युष्माकुरुक्षस्तव सुहृत्प्रसारेण मुष्टिना तं जघान, ()

किं निष्फलेन चैत्यवाससरंजेण ॥ न चैतावता तीर्थाव्युत्तेदकार्यनिःश्रेयसादिफलसिद्धिः ॥ मिथ्यादृष्टिपरिग्रहितानां प्रतिमानां मोक्षमार्गानंगत्वेनान्निधानात् ॥ मिथ्यादृष्टिपरिग्रहिणोऽपि पक्वमात्रं ज्ञावगामो न हुंतिति वचनात् ॥

अर्थः—माटे एटलाज वने तें मानेलो जे तीर्थनो न उठे तेनी सिद्धि थई माटे शा वास्ते निष्फल चैत्यवासनो समारंज करूं ने जो तुं एम कहे जे एटला वनेज तीर्थनो उठेद न थाय ने मोक्षादि फलनी सिद्धि पण थाय तो मिथ्यादृष्टि ग्रहण करी जे प्रतिमा तेने मोक्षमार्गना अंगपणुं पण नथी एम शास्त्रमां कहुं ते ते हेतु माटे जे मिथ्यादृष्टिये ग्रहण करी जे प्रतिमा तेथी ज्ञावने समूह न होय एवा वचनथी ए प्रथम पकने मुकी बीजा पकने अंगीकार कर. ॥

टीकाः—अथ छित्तियः कल्पः ॥ तर्हि सैवतीर्थाव्यवच्छिन्नि रन्युपेयतां मोक्षमार्गत्वात् ॥ किं तदननुगुणोत्सूत्रचैत्यवासाश्रयणेन ॥ यदाह ॥ सीतो सज्जलगोत्रा गणिवेर्त्तवा न सुगमं निति ॥ जं तत्थ नाणदंसणचरणा ते सुगमं मग्गो ॥

अर्थः—हे ते बीजो पक्ष कहीण ठीए जे परंपराये ज्ञानदर्शन चारित्र्यनी प्रवृत्ति थाय ए रूप बीजो कदर तेज तीर्थनो न उठेव ए प्रकारे अंगीकार करो केम जे मोक्षमार्ग ते ए हेतु माटे ते मोक्षमार्गने अनुगुण नहीं एवो जे उत्सूत्र चैत्यवास तेनो आश्रय करवो तेने करीने शुं ! जे माटे शास्त्रमां कहुं ते जे.

मानं तपस्तपः, तस्यायं महामहिमा” । पुनः सुरैः पृष्टः—“देव ! देवो वा मानवो चेदहं कोऽप्यस्त्य-
न्योऽपि ?” । इन्द्र इति प्रोचिष्यन्—

सनत्कुमाररूपेन्दोस्तंजो रूपं च यादृशम् । अस्ति तस्य प्रतिष्ठन्दो न नरेषु सुरेषु वा ॥ १ ॥

तच्छाक्यमश्रदधानौ हौ देवौ विप्ररूपं विधाय चक्रिमन्दिरे आगतौ । निरुपमं रूपं चीदय विस्मितौ
इति अजहृतां, यतः—

अहो रूपमहो कान्तिरहो खयणिमाऽद्भुतः । त्वदङ्गवर्णने नूनं मूकाः कविवरा अपि ॥ १ ॥

एकमेव प्रतीकं ते पश्यतां पूर्वतो (यतः) जयम् (यः) । कतित्रिस्तत्रैर्जयं प्रेक्ष्यते निखिलं वपुः ॥ २ ॥

तदा चक्रिणोच—“अपुना खल्वतलान्यङ्गेन पिञ्जलङ्गे किं लावण्यं पश्यथः ? सत्रावसर आग-
न्वथ” । तौ विमृश्य स्नात्वा सर्वालङ्कारानन्दे निधाय उत्राद्यलङ्कृतः सदसि सिंहासने स्थितः । ततस्तौ
विप्रायाकायं स्वरूपमदीदृशत् । स्फारशृङ्गाराञ्चितं तं वीक्ष्य तौ विज्ञौ जयात् प्रदोषे पद्मवन्मृगानान-
नये नञ्जु. । तौ दध्यतुः—“अहो ! नृणां कीदृग्विनश्वरं रूपं ?” । अथ तौ चक्रिणा पृष्टौ—“किं
वा वैवर्ण्यकाणं ?” । तावूचतुः तववृत्तं त्वदङ्गे रुगागमं च । “युवान्यो कथं ज्ञातं ?” । “हे नरेन्द्र !
ज्ञानेन, परं त्वमपि तन्मोखनिष्ठयूतेऽथलोकय, मृस्यर्णे त्यक्त्वा पूयसदृशं निष्ठूतं जातं कास-

वेद ए प्रकारे होय तो पण यतिने चैत्यवास करवो ने जिनघर आदिकनी अनुवृत्ति करवी ए वेने प्रयोज्य प्रयोजक जाव संबंध नथी. एटले कार्य कारणजाव नथी के जिनघरनी अनुवृत्ति थाय ए कारण माटे साधुने चैत्यवास करवा योग्य ठे एम नथी. जेस श्यामपणुं ने देवदत्त पुत्रपणुं ए वेने कार्य कारणजाव नथी तेम केमजे श्यामपणुं तो श्यामने विपे रहुं ठे. ने देवदत्त पुत्रपणुं ते देवदत्त पुत्रने विपे रहुं ठे. माटे यति चैत्यवास करेतोज जिनघरनी अनुवृत्ति थाय एम काइ नथी केसजे ते चैत्यमां निवास करता ने अतिसुख शीखीयापणे ते जिनघर पने श्रुटे अथवा जीर्ण थाय तो पण तेनो उद्धार करवो इत्यादि चिंताने न करता एवा यतिये करीने पण ते जिनघरनी अनुवृत्ति आदिक यवानी सिद्धि नथी. एटले जिनघरनी सेवादि यइ शकतुं नथी. माटे जिनघरनी चिंतादिक जे सेवा तेने करता एवा जे आवश्यक तेणे करीनेज शुं सेवादि अनुवृत्ति नहि थाय यशोज. माटे शास्त्र विरुद्ध चैत्यवास शीद करोगो.

टीका:-नचोक्तन्यायेन आद्यानां दुर्गतानां श्रीमतां चेदानीं त्वं विताकरणासंनवइति वाच्यं ॥ इहः समदोषात्केवां विनश्यात्वेऽन्येषां नृदात्मनां भुज्ज्वादां धुराणां तत्संनयान् ॥ तथाहि ॥ इदं पत्र एव संप्रति केचन पुण्यजातः आचकाः स्वकुटुंबजागटापं क्षमत्तुनपेषु निरुप्य जिनपूजादिनिर्वातामिव मतनं विदधानाः ॥ अतस्तेरेवानुवृत्तिहेतुताद्वितासिद्धेः किमर्गी इदानींतना मुनयश्चैत्योपदेशादनेकानारंजनारंजमाणा मुभवे द्विश्यन्ति ॥

अर्थ:-वदी ने कयुं जे आचरुनो या कष्टमां इरिडी यपा

“अप्यपि विज्ञेयः, वायुप्रतीकारं त्यहं जानामि” । इत्युक्त्वा निजामङ्गुलिं श्लेष्मणा विष्टिप्य हेमरूपां दर्शितवान् ।

अथोऽन्येषामनुनिः कर्माण्यथौ जायरुजः स्मृताः । अष्टपद्याशदधिकं, शतं तत्प्रकृतीर्विदुः ॥ १ ॥
एषामहं प्रतीकारं, क्रियानिर्विदये स्वयम् । दुष्करः स च विज्ञानविक्रैः कवीवजन्तुजिः ॥ २ ॥
चित्तं पुनः क्रियायत्तं, न मुद्यामि कदाचन । इत्यहं जावरोगेन्यो, विन्यत्तिष्ठामि सर्वदा ॥ ३ ॥
युवा यदि वैद्यो सस्ताहिं जावरोगप्रतिकारं कुरुतं । इति निशम्य तौ देवौ निजागमनकारणं निवेद्य मुमुक्षु गतौ तथैव रात्रस्य पुरतः प्रोचतुः । इति ॥

कृत्वेत्ययं मुनिवरस्तरवारिधारातीव्रं व्रतं विरचितानशनोऽन्तकाक्षे ।

व्युत्सुस्य देहमनुषाधिसमाधिनाऽन्नतः, कष्टे महद्विक्रितस्त्रिदशस्तृतीये ॥ १ ॥

इत्यष्टदिनपरिमितोपदेशसंग्रहाख्यायामुपदेशमासादयन्त्यवृत्तावेक-
विंशतितमे लग्ने चतुरधिकत्रिंशततमे ३०४ व्याख्यानम् ॥

पथोत्तरत्रिंशततमं व्याख्यानम् ३०५ ॥

अथ मोहत्यागाधिकारमाह—

स्वरूपानपवोपेन, मोहमूढा ममत्वगाः । व्रमन्ति जवकान्तारे, देवो मोहस्ततोऽद्युजः ॥ १ ॥

जाणपणुं ठे तेने प्रगट करी आपे ठे. केम जे “ जोजेण ” इत्यादि
 वचननो अन्य अर्थ ठे ते कहे ठे जे आ जगाये यति आदिजेकां
 शक ज्ञानादि गुणे करीने अधिक होय ने जेना विना जे जगाये सं
 घादिकनुं मोडुं काम सिद्ध न थतुं होय ते पुरुष ते जगाण पोतानुं
 वीर्य फोरवतुं ए प्रकारनो अर्थ ठे ते अर्थने प्रकाश करनारुं ए गा
 थानुं उत्तरार्द्ध आ प्रकारनुं ठे जे बीजावते आ कार्य थाय एतुं नथी
 माटे ते जगाए जे पोतानुं सर्व सामर्थ्य फोरवतुं माटे ए गाथा क
 चनथी पण तारा चांदित अर्थनी सिद्धि नथी. एटले गाथा क
 ननो अवसो अर्थ करीने चैत्यवासनुं स्थापन करे ठे ते नहीं थाय.

टीका:—एवंच समस्तपरोपन्यस्तोपपत्तिनिराकरणात् य
 तीनां जिनजवनजासनिषेधसिद्धौ स्वपक्षे साधनमभिधीयते॥
 जिनइहवासो मुनीना मयोग्यो, जायमानदेवद्रव्योपजोग-
 त्वात् प्रतिमापुरतो जक्तवितीर्णवलिग्रहणवत् ॥

अर्थ:—ए प्रकारे समस्त लींगधारी पुरुषोए चैत्यवास
 स्थापन कुयुक्तिउंथी कयुं हतुं तेनुं सिद्धांतने अनुसरति युक्ति
 वते खंरुन करवाथी यतिने जिनजवनमां निवास करवानो निषे
 सिद्ध थयो माटे पोताना पक्षमां पुष्टि आपनार न्याय शास्त्र अनुमा
 प्रयोगनुं साधन कहे ठे जे मुनिने जिनजवनमां निवास करवो ते
 अयोग्य ठे शायी जे देवद्रव्यनो उपजोग थाय ए हेतु माटे ॥ ६
 प्छांत ॥ जेम प्रतिमानी आगळ जक्तजने वलिदान मुक्यां होय एटले
 नैवेद्य मुक्यां होय ने तेनुं जेम ग्रहण करवुं मुनिने अयोग्य ठे, तेम
 जिनजवनमां निवास करवो ते अयोग्य ठे.

‘नैवमाद्यौ नरनकारितं चैव्यं ददर्श, तत्र चतुर्विंशतिं जिनाञ्चनाम ‘जगच्चिंतामणि जगनाह०’
‘१११’ ‘यैव्यान्निर्गत्य गत्रियामायाशोकतरोत्तमस्य उच्यते । उत्तमः शक्रदिक्पाखोऽहं तो नन्तु
‘११२’ ‘जिनाञ्चनाया गणितं प्राणम्येति देवानामश्रुणोत्—

‘‘तत्र तत्र प्रगल्भीकृत्य-जोषितविग्रहाः । ताग्यन्ति परं ये हि, तरन्तः पोतवन्म्वयम् ॥ १ ॥’’

तत्र तत्र श्रीदा दध्या—

अन्तप्रान्ताशनये हि नेदृक् स्यादङ्गसाष्टवम् ।’’

‘‘नि देवप्रण, किञ्चि-ज्ञाहाम विक्रमन्मुखः ॥ १ ॥

‘‘तन्मदाकृतं तान्ता गृह्णीक वयनं प्रकाशितम् ।

‘‘शास्त्रि पश्य द्रव्यानां, कण्ठग्रीको ययावधः ।

‘‘पृथग्वि गृह्णीकम्, शुभध्यानात्मगे-तयत् ॥ १ ॥

‘‘तत्र तत्र श्रीदा दध्या वयं । तदा श्रीदभामानिहो वञ्चम्वामिजीवः सम्यक्त्वं प्राप ।

‘‘तत्र तत्र श्रीदा दध्या वयं ।

‘‘तत्र तत्र श्रीदा दध्या वयं—‘‘व तो गुरुः, वयं तव शिष्याः’’ । गणी स्माह—‘‘युष्माक-
‘‘च गुरु श्रीदा दध्या वयं । तन्मन् देवार्पितवेषा गातमान्तिकं प्राव्रजन् । ततस्तत्पारणार्थं प्राप्तुक-

नयी केमजे मुनिने योग्य एवी पण शुद्ध वसति आदिकने विषे ए हेतुनुं रहेवापणुं होत तो ए हेतु अनेकांतिक केहेवात पण ते शुद्ध निवासने विषे देवद्रव्यना उपजोगनुं लेशमात्र पण देखावापणुं नयी माटे ए हेतु अनेकांतिक पण नयी एटले व्यञ्जिचारी नयी

नदी प्रमाणानुसारं विचार्यते इति चेन्न विचार्यते

टीकाः--नापि सत्प्रतिपक्षः प्रतिबलानुमानानामोक्तत्वाः

दिनां प्रागेव निरस्तत्वात् ॥ नापि बाधितविषयः प्रत्यक्षादिजि-

नपद्वृत्तविषयत्वात् ॥ ननुप्रत्यक्षेणैव संप्रति जिनग्रहेवासदर्शनेन

चित्तदासस्य धर्मिणो मुख्ययोग्यतायाः साध्यधर्मस्य हेतुविषयस्य

बाधितत्वेन विषयापहारात्कथं नहेतु बाधितविषय इति चेन्न ॥

प्रमाणानुसारं विचार्यते इति चेन्न विचार्यते

अर्थः--वळी ए हेतु सत्प्रतिपक्ष नयी केमजे प्रतिवादिनां

अनुमान जे शास्त्रोक्त चैत्यवास ठे तेनुं पूर्वे खंमन कथुं माटे ए हेतु

हवावनार प्रतिपक्षीनो हेतु नयी माटे वळी ए हेतु बाधित विष

वाळोटे पण नयी केमजे प्रतिपक्षादि प्रमाणवर्गे ए हेतुनो विषय ना

पांस्यो नयी माटे एटले प्रत्यक्ष जणाय ठे जे मुनि होय ते चैत्यम

रहेता नयी माटे ए प्रकारे पांच हेत्वाज्ञास एटले दोष ते आ हेतु

मां नयी माटे त्यां सखेनु कहेवाय प्रतिवादिना जे सर्व हेतु तें अ

सखेनु करी देखामया माटे हवे लिंगधारी आशंका करे ठे जे अ

कालसां प्रत्यक्षपणे जे जिनजुवनमां साधुनो निवास देखाय ठे ते

करीने ते साधुना निवासरूपी जे धर्म तेने मुनिनी अयोग्यतारूपी जे

साध्य धर्मरूप देवद्रव्यनो उपजोग थाय ए रूपी जे हेतु तेनो विषय

जे अयोग्यता तेनुं बाधितपणुं थयुं तेणे करीने विषयनो अपहार थयो

एटले विषय नाश पांस्यो एटले अयोग्य हेतुनुं योग्यपणुं थयुं माटे

टीका:-इदानीं जिनाद्यासेवितत्वेन सिद्धांतोक्तत्वेन च
तीनां परगृहवसतिं व्यवस्थापयन् वस्तत्यक्रमाद्वारं वृत्तद्वारं
निरसितपुराह ॥

अर्थ:-इवे साधुने परघरमां निवास करवो केमजे जिन
रमात्मा आदिक पुरुषोए परघर वास कर्यो ठे ए हेतु माटे ने
आंतमां पण परघर वास करवानो कह्यो ठे, माटे साधुने परघर वा
करवो ए प्रकारे स्थापन करता सता वसति अक्रमा नामे द्वारे
काव्य वने निराकरण करता एटले वसति जे परघर तेमां साधुने
रहेउं एवां जे सिंगधारीनां वचन तेनुं खंनन करता सता कहे ठे.

॥ मूलकाव्य ॥

साक्षाज्जिनैर्गणधरैश्च निपेवितोक्तां, निःसंगताग्रिमपद
मुनिपुंगवानां ॥ शय्यातरोक्ति मनगारपदं च जानन्
विद्वेष्टि कः परगृहे वसतिं सकर्णः ॥ ८ ॥ चित्रोसर्गाप-
वादे यदिह शिवपुरीदृतज्ञाने निशीथे, प्रागुक्ताभूरिजेदा
ग्रहिगृहवसतीः कारणे पोथ पश्चात् ॥ श्रीसंस्कारादियु-
क्तेष्वनिहितयतनाकारिणां संयतानां सर्वत्रागारिणा-
न्नि न्ययामि ननु मतःस्यापि चैन्ये निवामः ॥ ९ ॥

टीका:-इमं रूपं पुमान् परगृहं गृहिमदने यमति निवासे
विद्वेष्टि अनुशानं मान्मयांश्चरुमनं निषेधनीतियावत् । मुनिपुं-
गवानां

मुनेनादीनामनसा

॥ १ ॥

तन्वेष्य गुण अमृते

विषयोमयमिति ते

॥ २ ॥

यस्य न पञ्चविधो

विषय अमृते नास्ति,

मद्वय

जमां साधुने एवा निवासनो आश्रय करवापणे कहेलो प्रतिष्ठा
करेलो माटे शास्त्रमां कहेलो ने गृहस्थोए जोगवेलो ए वेपदनो कर्म
धारय समाप्त करवो. कये प्रकारे कहेलो ? तो साक्षात् प्रत्यक्ष पोते
कहेलो एटलो अर्थ ठे, कोणे कहेलो तो तीर्थंकर तथा गौतमस्वामी
आदि गणधरोए कहेलो चकारनो समुच्चय अर्थ करवो.

टीका:-तथाहि ॥ जगवान् श्रीमहावीरोवर्पाचतुर्मासकं
तिष्ठासुद्वयमानपाखंनिनामाश्रमं गतस्तत्कुलपतिना जगवत्
पितुवयस्येन सवहुमानमनुज्ञातस्तदुज्जमध्युवासेत्यादि श्रू-
यते तथाचावश्यकचूर्णिः ॥ ताहे सामी वासावासे उवागएतं
चेव दूश्जांतग गामं एइ॥ तत्ये गंमि उरुए वासावासंठिओत्ति॥
तथा ॥ ताहे सामी रायगिहउं तत्यवाहिरिगाए तंतुवायसावाए
एगंदिसिं अहापनिरूवंअवगहं अणुन्नवित्ता चिछइत्ति ॥

अर्थ:-परघर वास तीर्थंकर महाराजे कयों ठे ते कही ते
खामे ठे. जे जगवान श्रीमहावीर रवामी वर्पाचोमासु रहेवा इच्छ
तासता, दुख पामता पाखंनि तेमना आश्रममां गया. त्यारे जगवा-
नना पितानो मित्र कुलपति तेणे बहुमानपूर्वक अनुज्ञा करी तां
तेनी पर्ण शाळामां निवास कयों इत्यादि सांचळीए ठीए. वळी
आवश्यक चूर्णिमां कहुं ठे जे.

टीका:-तथा श्री सिद्धगिरिसूरयोवैरमुनिंवसतिपाखं संस्था-
व्य वहिः संज्ञाभूमिं गता इतिचश्रूयते॥ तथाहि ॥ अन्नयात्रा

मया विदितं यथा प्राणायामो
 यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः
 यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः
 यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः
 यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः

यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः
 यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः
 यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः
 यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः
 यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः यन्त्रिंशत्तमः

इदियपुष्पाए अहो, तिउतुगमिसं रि देगु मा पमरं ।

अह दिगो तो नीउं, जाय सगो यरिमकोहिममो ॥ १ ॥

गन्धियोपरि ज्ञाताधर्मकपाद्गन्धोक्तः कूर्मघट्टदान्नः । तथा च तदुगाथे—
विमएगु इंदियाइं, रंनंता रागदोमनिम्मुका ।

पावंति निघुइसुहं, कुम्मु प मयंगददुगुक्कं ॥ १ ॥

अचरे उ अणत्तदपरं—परा उ पावंति पावकम्मवमा ।

संभारनागरगया, गोमाउअगमिथकुम्मु प ॥ २ ॥

तच्चारि-याएरस्यो गद्गायो मृदन्नरीरे इदे गुष्ठेन्द्रियागुत्तेन्द्रियां कूर्मो वमतः । तो स्यसचरकीटका-
टाभिषायिनो वरिर्निर्गतां हुरभृगाडान्यां हृष्टां, जीनां चतुष्पादीं ग्रीयां च करोटिमध्ये संगोप्य निश्चेष्टी
निर्जीराशिव स्थिता । उम्बूकान्यामनकृष्टोन्नोत्ताटनाथः पातनपादपातादिजिरपि किञ्चिद्विप्रकर्तुमश-
क्यः । किञ्चिदरे गरगा रहोऽस्थीयत । अगुष्ठेन्द्रियध्यापदयादेकं पादं यावद्ग्रीयां कर्पस्ताज्यां स्रष्टुमश-
क्यः । छिनीयस्त्वचरगुः सुचिरं तथैव स्थितः तावथावद्विचूर्त्वा बहु स्थित्वा श्रान्तौ गतौ । ततः स
दिगयडोक्क कृत्तवोपत्य सगो इदे प्राष्ठः सुन्नी जातः ॥

पश्चाद्गोपककूर्मवत् पठेन्द्रियगोष्ठा मुहूर्त्वा स्यादित्पाद्युपनयः । तथा सर्वेषामपीन्द्रियाणां प्रयुञ्जने
दरस्त्वचरस्त्वचरमाद्यान्दां द्विक्विपं स्यात् । तत्र अचरेन्द्रियं प्रनालं देवगुरुगुणधर्मदेदानाश्रयणादौ

अर्थः—ए हेतु माटे निःस्पृहने परधरमां रहेवुं ए निःसंग-
तानुं चिन्ह ठे केमजे निःसंगता ढांकेली नथी उघाम्नी ठे ए हेतु
माटे ने कोइ पण माह्यो पुरुष पोताने आधिंन विज्ञव ठेते परधर
प्रत्ये निवास करीने उपजीका करे ? न करे आ जगाए पद शब्द
अजहत् विंगे ठे. माटे विशेषपना जेवुं स्त्री लींगपणुं न थयुं, नित्य
नपुंसकपद शब्द रह्यो.

टीकाः—किं कुर्वन् न विद्वेष्टीत्यत आह ॥ जानन् आगम
श्रवणेना ववुष्यमानः ॥ कांशय्यातर इत्युक्ति र्ज्ञाया तां ॥ सि-
द्धांतिहि शय्यातर इति ज्ञाया श्रूयते ॥ नचासौ साधूनां प-
रगृहवासं विनोपपद्यते ॥ तथाहि ॥ शय्यावसत्यायतिच्योदाना
त्तरति संसारपासावार मिति शय्यातर शब्दार्थः ॥

अर्थः—शुं करतो ठतो विद्वेष न करे एवी आ शंकाथी कहे
ठे जे आगमना श्रवणे करीने शय्यातर ए प्रकारनी उक्ति एटले
ज्ञाया तेने जाणतो ठतो सिद्धांतमां शय्यातर ए प्रकारनी ज्ञाया
संज्ञळाय ठे, ते साधुने परधरमां निवास विना घटती नथी माटे
तेज कही देखामे ठे जे शय्या जे वसति एटले निवास तेनुं साधुने
आपवा थकी संसार समुद्रने तरे. तेने शय्यातर कहीए एमं श
य्यातर ..

टीका-
यस्तरति

परगृहवसतिं विना-

(२०८)

—१३ अथ श्री संपदहस्तः ॥—

ते माटे केम त्यां निवासनो नियम कयों तेनो
उत्तर थापे ते.

टीका:—अजिहिता निशीथे प्रतिपादिता य
क्त्यादितंजवात्कंदर्पविकाराद्यसत्प्रवृत्ति नीवृत्ति
तिरस्करणीकटाद्यंतर्जानरूपाचेष्टा ॥ यदाह ॥ जी
पवित्तिविणिवित्तिलक्षणं वर्युं सिज्जइ चिछाइ
जयणा णाइविविश्मिं ॥

अर्थ:—जे साधुने गृहस्थना घरमां निवास कर
गीय सूत्रमां प्रतिपादन कर्युं ठे. ने तेमां छियादिकनो स
होय तो यतना करवानी कही ठे. ते यतना तेशुं ? तो क
थादि अस्तप्रवृत्तिनी निवृत्ती करवामां चतुर एवी चेष्टा क
नाम यतना कहीए एटसे श्रियादिकनां रुपादिक न देख
चक नांखयो थयवा कनीत, सादनी, इत्यादिकनो वचे पन्ने
वो जेयी ते न देखाय एम कर्युं ए प्रकारनी यतना करी
गृहस्थना घरमां निवास करयो पण चेत्यादिकमां न करवो.

टीका:—आणाइ विविइमिनि ॥ आइयाआतोपदेशनीत्य
विपदिज्ज्येहप्रसाप्रभावादीत्यर्थः ॥ तत्कागिणां तदुच्यतानां ॥
यदाह ॥ ज्ञावंनि गायमाणा पदमं गायंनि रूपवन्निदं ॥ तद्वि
कनगविप्रमिश्रो तन्मानइ वंनि पामरणां ॥ पामरणमनपमुं
हाले अज्ञय विविमिश्रो रं मज्जाए ज्ञांगेस आशरणेस

संज्ञा निश्चिताः" इत्यादिगुणानाम् तेषां मुखाच्छ्रुत्वाऽनयः कृतकृत्यो मुनिं विद्युग्य जिनधर्ममा-
 र्गम् एवार्थं स्वगुहं गदो । मुनिस्तु नुनोपयोगार्थः स्वात्मकार्यममाधयदिति ॥

नो विश्वमेतः एतन्निश्चयार्थो, नुनवेन्निश्चयार्थान् स्मृतवीर्यावयः ।
 परदेन्दिपः सोऽपि मुनिर्ज्ञेयः—मध्यात्मधर्मं प्रकटीचकार ॥ २ ॥

इत्यभद्रितपरिनिर्गोपेदराजद्वहाख्यायामुपदेशायामादमन्यवृत्तावेकवि-
 त्संगेऽहोन्निरविदातनं व्याख्यानम् ॥ ३०० ॥

तत्रोन्निरविदातनं ३०० व्याख्यानम् ॥

कथं पुनर्गन्धियस्वरूपमेवाह—

कथं विषयः पादौ—तत्रोन्निरविदातनम् ।

गन्धियस्वरूपं निश्चयान्ति, मोदराजस्य किट्टराः ॥ १ ॥

उद. समस्तस्त्विति दानं निश्चयान्ति पराशक्तः निश्चयं त्रिचिन्मम् आत्मानमिच्छियापि निश्चयान्ति ।
 किट्टराः कृत्वा कत्र पदं (तावि) मोदराजस्य किट्टराः ॥

कथं पुनर्गन्धियस्वरूपं निश्चयान्ति—

पुनर्गन्धियस्वरूपं निश्चयान्ति निश्चयान्ति, पदार्थान्ति, त्रिचिन्मम् आत्मानमिच्छियापि निश्चयान्ति नो

टीका:-नन्वेवं यतनावतां चैत्यवासेपि कोदोष इत्यत आह ॥
 ननु ॥ तुर्जदेशधारणेवा ॥ तेन नपुन नैववा मतश्छः ॥ क्वापि
 उद्देशकादौ चैत्ये जिनगृहे निवासो ॥ निवास इत्युक्तयत्रयोज्यते ॥
 एतदुक्तं भवति ॥ यदिहि चैत्यवासो यतीनां क्वचिन्मतः स्या-
 तदा स्त्रीसंसक्त्यादियुक्त इव गृहे वसतां तत्रापि कांचिद्यतनां
 वृषान्नचेवं ॥ ततोऽवसीयते आगारिधाम्न्येव संयतानां वासो, न
 चैत्य इति तस्मान्न सकर्णेन तत्रविद्येयो विधेयइतिस्थितं ॥

अर्थ:-प्रतिवादिये तर्क क्यों जे ए प्रकारनी यतनावसाने
 चैत्यवासमां पण शो दोष ठे ? ते तर्कनुं समाधान कहे ठे के कोई
 उद्देशादिकने विषे चैत्यमां साधुने निवास करवो अज्जिमत्तज नयी
 एट्ठे कक्षोज नयी. तु अव्यय जेवरुपी अर्थने विषे अथवा निश्चय
 रूपा अर्थने विषे ठे माटे चैत्यवास मान्य नयीज एट्ठो अर्थ यपो
 निवास शब्दनी योजना त्रे पास करवी तेणे करीने था प्रकारे अर्थ
 यपो जे साधुने चैत्यमा निवास करवानुं कोइ जगाए कक्षुंज नयी.
 साधुने गृहस्थना परमांज निवास करवो एम कक्षुं ठे जे जो कोइ
 जगांय साधुने चैत्यवास करवानुं कक्षुं होए तां जेम गृहस्थना परमां
 निवास करनारे स्त्रीयादिकनो संबंध थाए त्यां यतना करवी कही वे
 तेन चैत्यवासमां पण कांश्च यतना कहेत पण ते तो कही नयी.
 नाटे एम निश्चय करीए गीए जे गृहस्थना परमां निवास करणा
 नुतिने विषे द्वेष न करवो एट्ठु सिद्धान्त थयुं ॥

टीका:-यनेन समंत्रेणु निगमसंदे हीत्यादिना धनरपसा
 अगुनां इत्याद्यनेन पयनीना परगृहसतिरूपं यज्ञाये परे-

सम्यग्प्रवृत्तयामसकाममान-
 उपपत्तेः, न एव सम्यग्दर्शनसा-
 युक्तः ॥

1. Cu^{2+} 2. Fe^{3+} 3. Zn^{2+} 4. Mg^{2+} 5. Al^{3+} 6. Ba^{2+} 7. Ca^{2+} 8. Na^{+} 9. K^{+} 10. NH_4^{+} 11. H^{+} 12. OH^{-} 13. Cl^{-} 14. SO_4^{2-} 15. NO_3^{-} 16. CO_3^{2-} 17. HCO_3^{-} 18. S^{2-} 19. HS^{-} 20. H_2S 21. H_2O 22. H_2O_2 23. H_2O_2 24. H_2O_2 25. H_2O_2 26. H_2O_2 27. H_2O_2 28. H_2O_2 29. H_2O_2 30. H_2O_2 31. H_2O_2 32. H_2O_2 33. H_2O_2 34. H_2O_2 35. H_2O_2 36. H_2O_2 37. H_2O_2 38. H_2O_2 39. H_2O_2 40. H_2O_2 41. H_2O_2 42. H_2O_2 43. H_2O_2 44. H_2O_2 45. H_2O_2 46. H_2O_2 47. H_2O_2 48. H_2O_2 49. H_2O_2 50. H_2O_2 51. H_2O_2 52. H_2O_2 53. H_2O_2 54. H_2O_2 55. H_2O_2 56. H_2O_2 57. H_2O_2 58. H_2O_2 59. H_2O_2 60. H_2O_2 61. H_2O_2 62. H_2O_2 63. H_2O_2 64. H_2O_2 65. H_2O_2 66. H_2O_2 67. H_2O_2 68. H_2O_2 69. H_2O_2 70. H_2O_2 71. H_2O_2 72. H_2O_2 73. H_2O_2 74. H_2O_2 75. H_2O_2 76. H_2O_2 77. H_2O_2 78. H_2O_2 79. H_2O_2 80. H_2O_2 81. H_2O_2 82. H_2O_2 83. H_2O_2 84. H_2O_2 85. H_2O_2 86. H_2O_2 87. H_2O_2 88. H_2O_2 89. H_2O_2 90. H_2O_2 91. H_2O_2 92. H_2O_2 93. H_2O_2 94. H_2O_2 95. H_2O_2 96. H_2O_2 97. H_2O_2 98. H_2O_2 99. H_2O_2 100. H_2O_2

11211

तदर्थं तदनुगम्यन्ति अत्रानुगम्यन्ति नयन्ति तदर्थं तदनुगम्यन्ति

1. The first part of the document is a list of names and their corresponding dates. The names are listed in a column on the left, and the dates are listed in a column on the right. The names are: John Doe, Jane Smith, and Bob Johnson. The dates are: 1/1/2020, 2/1/2020, and 3/1/2020.

$\frac{1}{2} \log \frac{1}{\pi} \left(\frac{\partial f}{\partial z} \right)^2 = -\frac{1}{2} \log \frac{1}{\pi} \left(\frac{\partial f}{\partial z} \right)^2$

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ २ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ३ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ४ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ५ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ६ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ७ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ८ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ ९ ॥
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥ १० ॥

पण चौरादिकनो उपजव बहुधा शास्त्रमां संजळाय ठे, वखी ते काखे
पण यतिने परघरनो आश्रय करवानुं शास्त्रमां कहुं ठे ए हेतु माटे ॥

टीका:-॥ यदाह ॥ बाहिरगामे बुत्था उज्जाणे वाणवसहि
पमिलेहा ॥ इहराज गहियजंमा वसहीवाघायउडाहो ॥ सवेवि-
य हिंमंता वसहिं मगंति जहउ समुयाणं ॥ लखे संकखियनिवे-
यणं तु तत्थेवउ नियाहे ॥

अर्थ:-आवी गयो ठे.

टीका:-॥ तथा वृषजकल्पनया स्थापिते ग्रामादौ यतीनां
वसतिगवेपण चिंतायामुक्त यथा, नयराइएसु धिप्पइ वसही
पुबामुहं ठविय वसहं ॥ वासकमीइ निविठे वीकय अगंमिका-
पयं ॥ सिंगरकौमे कलहोछाणं पुण नत्थि होइ चळणेषु ॥ अहि-
छाणे पुट्टरोगो, पुठ्ठंमिय फेरुणं जाण ॥ मुहमूळंमिय चारंस्तिरेय क-
कुहेय पूयसकारे ॥ खंधे पहीइजरो पुठ्ठंमिय धायओ वसहो ॥

अर्थ:-अर्थ पाधरो ठे.

टीका:-नचैवं विधावसतिग्रामादिमध्यमंतरेण संजवति ॥
उद्यानवासएवच तदानी मज्जिमते प्रतिपदमुक्तन्यायेन ग्रामाद्यं-
तर्वसतिनिरूपणानोपपद्येत ॥ एवचं तदानीमपि परगृहवसतेर्यती-
नां जायान्नप्रथमपक्ष ॥

विद्यागुणं स्वयं नाना। वाङ्मयविद्वत्पुत्रं नन्तावद्वत्पुत्रं नाना।
 वाङ्मयविद्वत्पुत्रं नाना। वाङ्मयविद्वत्पुत्रं नाना।

गुणस्त्वैव दृष्टव्यः—

स्वानुवृत्ता किं वाङ्मयं, नानावृत्तौ व्यङ्ग्यं नाना।

मदीयः स्वयंकारोऽपि नैवपुत्र्योदिक यथा ॥ ३ ॥

‘‘३३’’ पदातिरूपस्य नानावृत्तौ व्यङ्ग्यं नाना। वाङ्मयविद्वत्पुत्रं नाना।
 वाङ्मयविद्वत्पुत्रं नाना। वाङ्मयविद्वत्पुत्रं नाना।

अथ किंवा निष्पादनमनुनाह—

गुणस्त्वैव दृष्टव्यः— नित्यस्मृत्या च मन्त्रिया ।

वाङ्मय नानावृत्तौ—मन्त्रितं नानावृत्तौ ॥ ४ ॥

‘‘४४’’ पदातिरूपस्य नानावृत्तौ व्यङ्ग्यं नाना। वाङ्मयविद्वत्पुत्रं नाना।
 वाङ्मयविद्वत्पुत्रं नाना। वाङ्मयविद्वत्पुत्रं नाना।

वा निवासनी प्राप्ति न थाय. ल्यारे शास्त्रमां कहेली यतनां करीने
 मां निवास करवो पण ते विनानुं बीजुं. समाधान न हतु तेमज
 प्रा. कालमां पण तेज प्रकारनो आश्रय करो केम जे ए न्याय तो
 । काले ने आकाले सरखो ठे ए प्रकारे शास्त्रमां कही एवी यतनाने
 करता. एवा मुनीयोने स्त्रीयादिकना संबंध सहित एवा पण निवास-
 णं रहेतां तेमने ब्रह्मचर्यनी अगुप्तिआदि दोष नही थाय ए प्रकारे
 प्रेगधारीए जे परघरमां निवास करनारने दोष देखामया हता तेनुं
 करुन कयुं.

टीका:—यद्यपि तात्पर्यवृत्त्या चैत्यवासप्रसाधनार्थे एकामूल-
 गुणेषु मित्यवष्टंजेन स्त्रीसंसक्ताधाकर्मिक वसत्योः संचवे आधाक-
 र्मिकमेव वसतिग्रहणमुपपादितं तदप्यनवगतजिनमत तत्त्वस्य
 प्रवतो वचः ॥ नह्यत्र सामान्यस्त्रीसंसक्तवसत्यपक्षयाऽधाकर्मिक
 वसत्युपादानमुदितं किंतु तरुणयोपित् संसक्ति मरुसत्यपेक्षयेति
 बोद्धव्यं ॥

अर्थ:—जे चैत्यवासनी सिद्धि करवानी तात्पर्य वृत्तिए करीने
 एखे तमारे जे ते प्रकारे चैत्यवास सिद्ध करवो एवा अग्निप्रायशी
 का मूलगुणे ॥ ए गायानुं आखंवन करीने एकर तो स्त्रीना संबंध
 सहित निवास ठे ने बीजा आधाकर्मिक निवास ठे तेमां आधाक-
 र्मिक निवासनुं ग्रहण करवुं एवुं जे तमे प्रतिपादन कयुं ते तमारुं
 जन मतना . तेथी एवुं वचन कहो ठो ॥ केम
 ए जगाए साम सहित निवासनी अपेक्षाए
 आधाकर्मिक कांड कयुं. नथी ए तो जवान

व्यथ ॥ तस्याः साऽऽमुन्दरी धौण्डुना तापयिषीश्रीपयिता परिणीता । तया सह यणिकु
 रागुः बलितः । पोते नम्रे हयमयेकत्र पत्रके छत्रं, कापि दीपे स्थितम्, चिह्नं कृतम्, केनापि
 वलिता तद्विहं वीर्य स्वपोते दम्पती नीता । वपिजा रुद्रिमुन्दरीयुद्धेन नर्ता समुच्च पातितः । सा
 प्रादत्ता । तयोपदेशः प्रदत्तः । स ग्राह—“तत्र कृते तत्र पतिः समुच्च मया पातितः” । सा तत्स्वरूपं
 दत्ता बाहुविद्युत् दयपत्त । पोते ज्ञेये मा पत्रकेन मोषारं प्राप्ता, तत्र पत्रकेन पूर्यायातेन जत्रो सह
 ज्ञापकी सः । सोऽपि वणिकु पोते ज्ञेये पत्रके युद्ध्या तत्रैवागात्, पापेन कुष्ठी ज्ञेये । ततो दम्पत्यो-
 न्वापनपनगोचर गतः । पूर्वोपकारकृतं तं विहाय तान्यां स श्रापधादिना नीरोगः कृतः । तेन तौ
 स ज्ञेये । तान्दा स धर्म प्रादितः । ध्रियमुगान्यं स्वस्थानं गता । सा दीक्षामाददे । इति रुद्रिमुन्दरी ॥

तत्र दम्पत्योऽप्यन्तमुगान्यजन्तरनृषिवर्षेनायमरं संपयोऽयं योः स्वरूपं विविच्यामीति ॥

प्रदानन्विचिन्नेन जिनाहमावे—नैवाहता मा मपत्रा क्रिया च ।

मपत्रेऽपि कष्टं स्वक्रियां मुरीया, मुचन्ति नो तां रतिमुन्दरीयत् ॥ १ ॥

इत्यहर्दिनपरिमितोपदेशमन्त्रहात्यायामुपदेशायामादमन्यवृत्तायैकविंशे

समने एकादशपिक्कविराजन्ते व्याख्यातम् ॥ ३११ ॥

જવાન સ્ત્રીશ્રોના સંવંધ સહિત નિવાસને આધાકર્મિકનિવાસ એ
 વેની પ્રાપ્તિ થયે સતે આધાકર્મિક નિવાસનું ગ્રહણ કરવું ॥ પણ
 વચન ચૈત્યવાસનો નિપેધ કરે છે ॥ ને જો એમ ન હોય તો આધા-
 કર્માદિ દોષ રહિત નવાસનિ પ્રાપ્તિ થયે ઠતે જે આધાકર્મિક નિ-
 વાસનું ગ્રહણ કરવું કહ્યું તે ન કહેત ॥ વઢી સ્ત્રીશ્રોના સંવંધ સહિત
 નિવાસ ને આધાકર્મિક નિવાસ તે વેની પેઠે જવાન સ્ત્રીશ્રોના સંવંધ
 સહિત નિવાસ ને ચૈત્યવાસ એ વેમાંથી એકનો નિર્ધાર કારણ ઠતે
 પણ કોઈ આગમમાં પ્રતિપાદન કર્યો નથી..

ટીકા:-યથાપિ પ્રામાયંતર્વસંઙ્ગિરિત્યાદિનાશ્ચુના જિનગૃહ
 વાસસ્યા સ્મીચીનતાપાદનં તદપ્યજ્ઞાનવિજૂઞ્ઞિતં ॥ જવદ્વિમત
 જિનસદનવાસપક્ષેપ્યધિકતરવિવક્ષિતદોષસજ્ઞાવાત્ ॥

અર્થ:-વઢી જે તમે પ્રામાદિકના માંહી વસતાને ॥ એ વ-
 ચનથી ચારંજીને હાલમાં જિન ઘરવાસ કરવો એ ઠીક છે એ પ્રકારે
 કહ્યું તે પણ તમારા અજ્ઞાનનું પ્રકાશપણું છે. કેમજે તમે માન્યો જે
 ચૈત્યવાસ તે પક્ષમાં પણ ત્યાગલ અમે કહીશું એવા અતિશય અધિક
 વોયનું વિચિત્રાનપણું છે માટે ॥

ટીકા:-તયાદિ પ્રત્યહં જગત્પુરતઃ શૃંગાર સાર ગાયન્નૃસ્ય
 દ્વારાંગનાં ગત્રંગા પાંગ નિરીક્ષણ સ્તનતટાચ લોકનાદિના તપ્ર
 વસતામિદાર્નો તનમુનીનાંકયં સાતિરેકા મન્મથ વિકારાંગારાન
 લોપ્થેરન્ ॥ તતથ્વેદ મુપસ્યિતં યત્રોનયોઃસમોદેવઃ પરિહારથ
 તાદરઃ ॥ નેકઃપંનુપોક્તય્સ્તાદૃશાયં વિચારણે ॥

टीकाः—नच वक्तव्यं गृहिगृहाणां संकीर्णत्वाद्यतनात्
नोक्तदोषमोषःकर्तुंशक्यत इति प्रमाणयुक्तस्यैव गृहिमां
प्रायेण यत्प्राश्रयणीयत्वेनाभिधानात् ॥ तत्रंचोक्तदोष
रस्य सुशकत्वात् ॥ अतएव गृहिणा सकलगृहसम
यतीनां तस्यान्यस्य वा दौर्मनस्यचिरासाय मित्तावप्रहा
सूत्रे प्रत्यपादि ॥

अर्थः—बळी तमारे एम न कहेवुं जे गृहस्थनां घर
होय माटे तेमां यतना करे तो पण पूर्वे कहेला दोषनो
करवाने समर्थ न थवाय ॥ केम जे बहुधाए प्रमाणयुक्त
गृहस्थनुं घर साधुने आश्रय करवा योग्य ठे, एम शास्त्रमां
पणुं ठे माटे तेमां तमारा कहेला दोषनो परिहारसुखेथी थ
ठे ॥ एज कारण माटे गृहस्थ पोतानुं समस्त अर्पण करे
यतिने परिमाण युक्त एवाज अवग्रहने विप्रे रहेवुं केम जे
स्थने अथवा वीजा कोशने ए स्थान संबंधी मनमां मातुं चिं
थाय माटे ए प्रकारे सूत्रमां प्रतिपादन करुं ठे.

टीकाः—॥ यदुक्तं ॥ एवं ह्यवि जं जोगं तदेयं जज्ञणि
यज्ञणि ॥ चुह्वीखट्टाय ममं, सेसमणुनाय तुज्ज मए ॥ अ
एवि सबंमि, उग्गाहे घरसामिणो ॥ तद्वावि सीमं विंदति, स
तप्पियकारिणो ॥ जाणठया जायणधोचणठा, दुज्जठया अ
हेउयं च, मिउग्गहं चेव अणिदयंति, मासो व अदं
करिउमन्नुति ॥

योने जगवतनी आशातनानुं कारणपणुं ठे ए हेतु माटे ने ते ये
पण आशातनाने अनंत जवत्रमण रुपी रोगनी वृद्धि यवानुं
एपणुं ठे माटे अपथ्य जोजन तुदय ठे कोई प्रकारे आधाका
एवा पण निवासने विषे वसतुं पण जिनघरमां तो निवास कर
नहि ए प्रकारे निरुद्धार ययो.

टीका:-तस्मादुक्तन्यायेन यतीनां परगृहवासस्य तदा
मिवेदानीमपि दोषाज्जावात्समीचीनं यतीनां परगृहवासो
पपन्नः अनेकदोषदुष्टत्वात् प्राणातिपातवदिति साधनप्रयोगो
पि अपरोक्षित उक्तानेकदोषनिरासासिद्धत्वादसिद्धः प्रति
पादितो जवति, स्वपक्षसाधनं तु यतीनां परगृहवासो विधेय
निःसंगतानिर्व्यञ्जकत्वात् शुद्धोत्तरमहणवदिति ॥ तदेवं य
तीनां चेत्यपरित्यागेन परगृहवसतिरेव श्रेयसी ने तरेति वृ
क्ष्यार्थः ॥ ९ ॥

अर्थ:-ते हेतु माटे अमारा कहेसा न्याये करीने य
परपर निवास करवामां ते काक्षे जेम दोष न हतो तेमज आ
खमां पण दोष नयी. माटे परघर निवास करयो ते ठीक ठे ने
जे अनुमान प्रयोग कयों हतो जे यतिने परघर निवास करव
अपठिन ठे, अनेक दोषे करीने दुष्ट ठे ए हेतु माटे प्राणातिपा
पेठे एवो जे अनुमान प्रयोग ते पण र्गी पक्षयो एद्वेद्वयं ग
केम जे अने कथा जे अनेक दोष तनुं निकारण न यनुं. माटे
सिद्ध प्रनिपादन कयों ठे, ह्वे अमारा पक्षमां तो अनुमान सा
आ प्रमाणुं ठे, जे यतिने परघर निवास करयो ॥ निःसंगत

इत्याद्यध्यात्मस्वरूपं श्रीगुरुमुखाच्छ्रुत्वा प्रबुधः कुरुदत्तः प्रव्रज्यां जग्राह । श्रुतं चाधीत्यान्यदा एकाकि-
विहारप्रतिमां प्रतिपदे । सोऽथैकदा विहरन् साकेतनगरान्तिके तुर्यपौरुष्यां धैर्यमन्दरः प्रतिमया
तस्यां, तदा चौराः पुतश्चन ग्रामाजोधनं हत्वा तस्य मुनेः पार्श्वस्थेनाध्यना ययुः । अथ साधुपार्श्वं गोध-
नान्येषका अप्यन्येयुः, तत्र ते द्वा मार्गौ दृष्ट्वा इति तं मुनिं पप्रवुः—“हे साधो ! सगोधनाश्चौराः केन
पथा जग्मुः ?” तच्छ्रुत्वाऽपि मुनिस्तेषां न किञ्चिदुत्तरं ददौ । यतः—

मुखजं वागनुच्चारं मौनमेकेन्द्रियेष्वपि । पुण्ड्रेष्वप्रवृत्तिस्तु योगिनां मौनमुत्तमम् ॥ १ ॥
वागनुच्चारं वचनाप्रदापरूपं मौनं मुखजं सुप्रापं, तत् एकेन्द्रियेष्वप्यस्ति, तन्मौनं मोक्षसाधकं नास्ति,
पुण्ड्रेषु अप्रवृत्तिः रम्यारम्यतयाऽव्यापकत्वं मौनमुत्तमं प्रशस्यम् । स्वरूपखीनः स कुरुदत्तमुनिः कथं
मावयं वाक्यं सत्यमपि जहपति ? यतः ‘न सत्यमपि ज्ञापेत् परपीमाकरं वचः’ ततस्ते चौराः कुपिता
वारिष्णिन्नां मृत्तिकाभादाय ते द्रुष्टचेतसः तस्य मुनेः मौलौ पाखीं ववन्धुः, तत्र क्रोधविह्वलास्ते चिन्ता-
द्भारान् दिष्ट्वा ययुः, तैर्ज्यदन्मौलिरपि मुनिः हृद्येवमचिन्तयत्—

सह कलेवर ! खेदमचिन्तयन्, स्ववशता हि पुनस्तव दुर्लभा ।
वदुतरं च सहिष्यसि जीव हे, परवशो न च तत्र गुणोऽस्ति ते ॥ १ ॥
इति ध्यायन् यतिर्न हि मौलिं मनश्चाकम्पयत् । तमुपसर्गं सहित्वा परलोकमसाधयत् ।

परेण तदप्यपास्तं मन्तव्यं ॥ केषांचिद्गृहिणां निर्धनत्वादिना
सांप्रतं यतिचिंताद्यविधानेप्यन्येषां तथोपलंभात् ॥

अर्थः—आ जगाए दीक्षानुं विरोधी एवुं जे ड्रव्य ठे एमजे
विशेषण दीधुं तेमां आ तात्पर्य ठे जे तमे यतिने धननो अंगिकार
दीक्षानो विरोधी ठे माटे तेनो निषेध सर्वथा सिद्ध कयों एणे करीने
तमे एम जे कहुं हतुं जे शास्त्रमां साधुने धन राखवानो निषेध
कयों ठे. तो पण इत्यादी आरंभीने श्रावक यतीनी चिंतादि करता
नथी त्यां मुधी जे धननुं अंगिकार करवुं सिद्ध कयुं हतुं आ कायना
यतिने ते सयेंतुं खंखन ययुं एम मानवुं केम जे केटसाक एहस्योनुं
निर्धनपणुं ठे तेणे करीने हासमां यतिनी चिंतादिकने करी शकता
नथी पत्त बीजा केटसाक एहस्यो साधुनी चिंतादिकने करी शके
परा देगाए ठे परा हेतु माटे ॥

टीकाः—॥ तथाहि दृश्यंत एवाद्यापि केचिदुदाराशया ग्या-
नाद्यस्यायां निरवग्रहा निमद्गुरस्तरं पथ्योपधादि दानेनप-
तीनां संयमशरीरोपश्रुतं विदधानाः पात्रस्य द्रविणविज्ञानमा-
त्रादमाः ॥ ननु अत्र पयोमं, किं सिद्धांत निषिद्धनानयं साध-
नं न विनिरिद्धेय ॥

अर्थः—जे देवाने ठे जे आ कायमां पण केटसाक उता
विनिराष्ट्र आनक देगाए ठे के जे ग्यानादिक थवस्याने नि था-
मद्गुरहित अतिमद्गुरं पथ्योपधा आदिकनुं जे देव को
हसने साधुनुं संयमशरीरोपश्रुतं जे शरीर तेनो उपश्रुत करे ठे एहस्यो मा-

पिनभरमध्यवसायादिविघ्नोपयुक्तं चिन्तयेत्, ययुः—शरीरम् अप्रवन्नङ्गुरं चङ्गशीलं चानुध्यायेत् ।
शुचीन्यप्यशुचीकर्तुं, समयेऽशुचिसंज्ञे । देहे जलादिना शौचं, प्रमो मूढस्य दारुणः ॥ २ ॥

मूढस्य अज्ञस्य ययाथोपयोगरहितस्य देहे—इन्द्रियायतने जलादिना—नीरमृत्तिकादिसंयोगेन शौचं
प्रमः श्रोत्रियादीनां दारुणः—अयकृत् । कथं ज्ञते देहे ? शुचीन्यपि—कर्पूरादीन्यपि अशुचीकर्तुं—मलिन-
कतुं ममथे देहसङ्गान्मलयजविलेपनादयोऽप्यशुचीभवन्ति । पुनः अशुचिसंज्ञे अशुचि-आर्तवं रक्तं
पितुः शुक्तं (च) तेनोत्पत्तिर्यस्य स तस्मिन् । उक्तं च—
मुक्त्वा पिण्डो मातए सोणियं तदुज्जयं पि संमष्टं । तत्पटमाए जीयो आहारे तत्थ लप्पन्नो ॥ १ ॥

अतोऽस्मिंरऽपवित्रे औपाधिकेऽजिनवकर्मबन्धकारणे ज्ञव्यज्ञावाधिकरणे कः संस्कारः ? अतस्तन्नि-
वाय स्वरूप आत्मनः पावित्र्यं कार्यम्, तदुपदिशति—
यः स्नात्वा समताकुण्ठे, हित्या कदमलजं मलम् ।
पुनर्न याति माखिन्यं, सोऽन्तरात्मा परः शुचिः ॥ १ ॥

इत्यादिश्रीवीरपूज्यप्रमादात् स धर्मज्ञ आसीत् । एकदा स प्रवहणवाणिज्यं कुर्वन् पिङ्गुपुरे समा-
गात् । तत्पुरायामी कोऽपि वणिक् तस्मै स्वपुत्रीं ददौ । तां ज्ञातगर्भो प्रतिगृह्य स्वदेशं प्रस्थितः । अथ
प्रवहणमथ्ये सा गर्भं प्रसूतवती । तस्यात्मजस्य समुद्रपाल इति नाम स्थापितम् । केमेण इन्द्रो गृहमा-
गात् । स पुत्रो यौवनं प्राप । तस्य पितृन्यां रूपवतीकन्यापाणिग्रहणं कारितम् । तथा सह क्रीमा-

म गद्य ॥ विद्योक्तीशङ्खउधीगर्ददुष्परमागममंयोमनीउत्तमरविवेकेन
निवृत्त परमस्वरूपमापन्नः स्यादित्युक्तम् । परमायविज्ञावाच्यो

आचार्ये नृदाहरणं पेशन्—

चमपादा जिह्वागुणमुक्तः धमएनडाहोएज्जनि । न एहदा धमंधोगुरोः पार्थ्वं धर्ममश्रूणीत् । तथाहि-
पथा योपे । कृतं मुक्तं, स्वामिन्येवोपचरन्ते । गच्छामस्यजिह्वे ।

एषा दोष्टः सुजटो कृतं युद्धं तेषु दृष्टवर्तने क्षयं न्ये जिह्मः ॥ १ ॥

॥४॥ शुद्ध आत्मनि अविरोधेन अनेपनेन कर्मरन्ध्रस्य कृत्रिमे मायायमुपचर्यते उपचारः क्रियते ।

७४१६ एतद्विषयिद्वारास्यं प्रतिमां प्रपञ्चयान् । अन्यदा म मुनिर्निघ्नन्मिमदेशु विहरन् शारत्कावे
७४१७ निदि प्रतिमया तर्ह्य । तत्र मूचीसमानवयव्याः पञ्चान्

२३६१ १५ । निरन्तरविद्यमंदसानतत्परत्वेदंदाः स्वएवलोद्यं स मुनिखोद्यर्णं दयायनौ । दयासु तेषु

इति श्री भद्राक्षरः प्रवक्ष्यतीति । इति उपनिषद्गुह्यं । ननु तावन्मात्रं, दध्यौ च—“दंशो-

तारकालो दयदा वृद्धं, वारुण्ये वानिनाम्नि त ॥ ३ ॥

गमनुं थापन कयुं ते पण ते तमारुं खिगधारीजुनुं इवितने
करनार नथी, केम जे ए आगमनो तो बीजो अर्थ ठे, पण स
गृहस्थनो परिग्रह करवो एम सिद्ध करनार 'जाज्जसिद्धि' ए
गम वचनयी तारे शुं सिद्ध करनार ठे तो ए के गणधरादिकना सि
तेमने बीजा गणधरादिकना शिष्य तेमनो परिग्रह करवा सि
भागम वचननो अर्थ ठे.

टीका:-तथाहि ॥या काचिद्यस्य गणधरशिष्यप्रतिशिष्यादेः
स्थितिः प्रतिक्रमण वंदनादौ न्यूनाधिककमाश्रमणदानादि
लक्षणा समाचारी याच यस्य संततिगुरुपरंपर्येणालाचनादि
विषयः संप्रदायः याच पूर्वपुरुषकृता गणधरादिप्रवर्तिता मर्याद
गच्छव्यवस्था तामनति कामन्ननंतसंसारिको न भवतीति ॥

अर्थ:-तेज स्पष्ट करी देखाने ठे के जे जे कोइ जे गणध
॥ शिष्य प्रतिशिष्य आदिकनी स्थिति एटले प्रतिक्रमण वंदन
हने विषे न्यून तथा अधिक खामणां देवां इत्यादि लक्षण
री ठे, तथा जेनी जे संतति एटले गुरु परंपराये आशेषवत्ता
; देवाने विषे संप्रदाय ठे. बळी जे पूर्व पुरुष करेली ते गणध
...देके प्रवर्त्तावळी मर्यादा एटले गणधनी व्यवस्था तेनुं अनुसर
नथी करता ते अनंत संसारी नथी यत्ता.

टीका:-तथाहि गणधरशिष्यादीनां स्वस्वगुरुप्रदर्शित
प्रतिक्रमणवन्तसंसारितापत्या प्रतिनियतगणधरशिष्य
इत्येवमनवत्सोवते ॥ श्रावकाणां तु सर्वधार्मिकगणेशेन

વાન જ્ઞાતિનું પ્રતિપાદન કર્યું, તે તો તેમના ઉપકારનું સહજપણું નથી માટે કહ્યું છે. પણ તેનો અંગિકાર કરવા વિષે નથી કહ્યું.

ટીકા:—યદપિ સમ્યક્તદીક્ષાવસરે શ્રાદ્ધાનાં ગુરોરાત્મસર્વ-
સ્વસમર્પણેન પરિગ્રહસમર્થનં તદપિ ન શોજનં ॥ તથાહિ ॥
કોયં પરિગ્રહઃ ॥ કિમુપાસ્યોપાસકસંવંધઃ, શ્રાદ્ધો પ્રતિનિયતા
જ્ઞાવ્યવ્યવસ્થાવિષયતયા નિયમનં ॥ તત્રાદ્યપદ્ધૌ સિદ્ધસાધનં ॥
એવંવિધપરિગ્રહવિષયતાયાઃ સાધુશ્રાદ્ધાનામસ્માકમપ્યનુમતત્વાત્ ॥

અર્થ:—બાળી જે તમે સમક્ત દીક્ષાને અવસરે શ્રાવકને પો-
તાના ગુરુને સર્વસ્વ અર્પણ કરવું તેણે કરીને પરિગ્રહ કરવાનું પ્રતિ-
પાદન કર્યું તે પણ શોજનું નથી, તે કહી દેવાને છે એ પરિગ્રહ તે
કયો? ॥ શું ઉપાસ્ય ઉપાસક સંવંધ રૂપી છે, કે નિયમ પૂર્વક
જે શ્રાજ્ઞાવ્યવ્યવસ્થા છે તેણે કરીને નિયમ કરવો એ છે. તેમાં પ્રથ-
મનો પદ્ધ જે ઉપાસ્ય ઉપાસક સંવંધ તે તો ઘટતો નથી; કેમ જે
તેમાં તો સિદ્ધ સાધન દોષ આવે છે જે એ પ્રકારનો પરિગ્રહ તો સાં-
ધુને તથા શ્રાવકને તથા હમારે પણ માન્ય છે એ હેતુ માટે ॥

ટીકા:—અથદ્વિતીયઃ ॥ તત્ર ॥ શ્રાજ્ઞાવ્યવ્યવસ્થાયાઃ પ્ર-
વિવ્રજિપૂત્રવ્રજિતદ્વિવિષયતયે વાગમેદર્શનાત્ ॥ તથાહિ ॥
કલ્પવ્યવહારોક્તાદિ ગવ્યવસ્થેવ મુપલજ્યતે ॥ યઃ પ્રવિવ્રજિપુ સા-
માયિકાદિપાઠપ્રવૃત્તઃ સત્રીણિ વર્ષાણિ યાવત્ પૂર્વાચાર્યસ્ય સ-
મ્યક્તવાતુરેવ જવતિ ॥

॥ १३३ ॥ अतः प्रथमं ज्ञाते मुक्तमनुः तानि पञ्च साधुशतानि तस्मै शिष्यतयाऽदात् । अन्येद्युरहन्तं स्कन्दकः
 ॥ १३४ ॥ 'यदि प्रजोगोदेताः स्वात्तदाऽहं स्वमुदेतां प्रजामि' । प्रजुर्जगौ—'तत्र मारणान्तिक उपसर्गः
 ॥ १३५ ॥ तदुक्त्या स स्माह—'स्वामिन् ! तस्मिन्नुपमर्गे ममुपस्थिते वयमाराधका जविष्यामो
 ॥ १३६ ॥ वा' । स्वामी स्माह—'त्वां विना सर्वेऽप्यासथकाः' । तन्निशम्य निर्जयः स दध्यौ—
 ॥ १३७ ॥ 'यत्तु स तुल्यं पश्यति, विचिन्त्य स्कन्दकोऽचलत् ॥ १ ॥
 ॥ १३८ ॥ ततः प्राग्वरशुद्धाश्रं तत्रोद्याने
 ॥ १३९ ॥ तदनु नृपं स्माह—'स्वामिन् ! स्कन्दकोऽत्रागतोऽस्ति,
 ॥ १४० ॥ माधुषेधपरं नृपानां पश्यतेत्युतो यनभृगोपितशस्त्रप्रकरो
 ॥ १४१ ॥ मन्वचने प्रत्ययो न चेत्तत्र तदा तज्जोपिता-
 ॥ १४२ ॥ नृपः क्रुधो मुनीन् सर्वान्
 ॥ १४३ ॥ 'यत्तु नृपः क्रुधो मुनीन् सर्वान्
 ॥ १४४ ॥ 'यत्तु नृपः क्रुधो मुनीन् सर्वान्
 ॥ १४५ ॥ 'यत्तु नृपः क्रुधो मुनीन् सर्वान्
 ॥ १४६ ॥ 'यत्तु नृपः क्रुधो मुनीन् सर्वान्
 ॥ १४७ ॥ 'यत्तु नृपः क्रुधो मुनीन् सर्वान्
 ॥ १४८ ॥ 'यत्तु नृपः क्रुधो मुनीन् सर्वान्
 ॥ १४९ ॥ 'यत्तु नृपः क्रुधो मुनीन् सर्वान्
 ॥ १५० ॥ 'यत्तु नृपः क्रुधो मुनीन् सर्वान्

ન્યેવતાનિયમાચાર્ય મિચ્છંતિ, તસ્યાસોદદા
 જવંતીત્યન પત્યસ્યાયં વિધિઃ ॥

અર્થ:-જેણે પ્રવજ્યા મૂકી છે તે પણ વે
 સા રૂપી તે રજોહરણ વિના કેવલ સાધુવેપનો ધર
 વજાવ પૂર્વાચાર્યનોજ છે. ને તેણે મુંઠન કરેલા અથ
 કરેલા કેવલ પ્રતિવોધનેજ પમાડ્યા તે સર્વેતો જે અ
 નેજ એ શ્રાપે તે તેનાજ એ કહેવાય વિધિ છે તેજે
 હોય તેનોજ એ વિધિ છે.

ટીકા:-સાપત્યસ્યત્વડપત્યાન્યપિ પૂર્વાચાર્યસ્યેવ ॥
 સારુવી જાજીવં પુઠ્ઠાયરિયરિસ્ત જેય પઠાવે ॥ અહ્વ
 વો ઇઠાએ જસ્ત સોદેડ ॥ ગૃહસ્થઃપુનર્દિવિધો મુંઠિતઃ સ
 સ ચ દ્વિવિધોપિ પૂર્વાચાર્યસ્ય ॥ યાનિચ તેનોત્પ્રવ્રજનાનંત
 ત્રયાચ્યંતરે વોધયિત્વા મુંઠીકૃતાનિ તાન્યપીતિ ॥ આહ્વ
 પુણગિહૃત્યમુંઠો અહ્વ અમુંઠોઝ તિત્રિ વરિસાણાઆરેણં ધ
 સયંચ પુઠ્ઠાયરિયસવે ॥

અર્થ:- તે જે શિષ્ય પરિવાર સહિત છે તેને તો પોતાના શિ
 છે તે પણ પૂર્વાચાર્યનાજ છે; જે માટે તે કહ્યું છે જે ગૃહસ્થ પણ વ
 વે પ્રકારનો છે એક તો મુંઠિતને વોજો શિલા સહિત તે વે પ્રકાર
 છે તે પણ પૂર્વાચાર્યનાજ છે ને જે તેણે પ્રવજ્યા મૂક્યા પઠી ત્રણ વ
 માં વોધ પમાનીને મુંઠન કર્યો છે તે પણ પૂર્વાચાર્યનાજ છે તે કહ્યું છે જે.

न होय ए हेतु माटे ॥ ने जो एम न कहिए तो समक्ति प्राप्ति
नी सिद्धि न थाय ए हेतु माटे ॥

टीका:-तदुक्तं ॥ काजक्तिस्तस्य येनात्मा सर्वथा न हि यु-
ज्यते ॥ अजक्तेः कार्यमेवाहु, रंशेनाप्यनियोजनं ॥ नचैवंगुरो-
पि तदनुमत्यादिना तज्जताधिकरणप्रसंगः ॥ ममकारविरहित-
त्वेन तस्य जगवदाज्ञयैव प्रवर्त्तमानस्य तदज्ञावात् ॥

अर्थ:-जेनो जक्ति ए करीने आत्मा सर्वथा न जोमाय ते
ते पुरुषनी ए जक्ति सारी न कहेवाय केम जे अंश मात्र पण जेने
जोमावबुं तेतो अजक्तिनुं कार्य ठे. एटले गुरुने आत्मानुं समर्पण
करबुं ते गुरु साथे पोतानो आत्मा जोमा ने जो आत्मा अंश मात्र
पण न जोमाय ए जक्ति न कहेवाय. ने वळी एम पण आशंका न
करवी जे गुरुने पण तेनी अनुमोदना आदिके करीने तेमां रक्षा जे
अधिकरण तेनो प्रसंग गुरुने पण थाय; केम जे ते गुरुने ममता-
रहितपणे जगवंतनी आज्ञाए करीनेज प्रवृत्तपणुं ठे, माटे ते अधि-
करणनी प्राप्ति नथी.

टीका:-यदुक्तं ॥ गुरुणो विना हि गणं, ममत्तरहियस्त एव
वत्युमि ॥ तद्वत्तावमुद्दिष्टं, आणाइ पयदमाणस्त ॥ एतेन अ-
ज्ञानगुण्येन दानोपदेशादिना गुरोर्यद्वाद्दस्वीकारसमर्थनं, तद-
प्यसंगतमेव ॥ स्वीकारमंतरणेन ज्ञानानुरूप्येण धर्मं वृष्यं
गुरोस्तेषु सद्भिषयदानाद्युपदेशप्रवृत्तेः ॥ यदुक्तं ॥ नाज्जणपत्त-
वत्तावं, जह्द होइ इमस्स धम्मवृत्तिं ॥ दाणा पुण पसाउं, अणेषा त-
द्वश्यं जह्दवं ॥

ચૈત્યસ્વીકારેહિ યતીનાં તચ્ચિંતનં સકલમનુષ્ટેયં તસ્યચારંત
પવત્તયા દ્રવ્યસ્તવત્વેન યતીનાં નિવારણાત્ ॥ તદધિક્ય
સ્થાનકજ્ઞાવસ્તવનિષ્ઠત્વાતેપાં ॥ તદશક્તસ્યચ દ્રવ્યસ્ત
ધિકારાન્નિધાનાત્ ॥

અર્થ:-બહી ચૈત્ય કેતાં જિનમંદિર તેનો સ્વીકાર એટલે
તાનું કરી રાખવું તે પણ અતિ નિંદ્ય છે. તેમાં તુ શબ્દ જે છે તે
થમદાર થકી થા દારનો ખેદ કહે છે. ને સાધુને નિરંતર સ
ચૈત્યના કામકાજની ચિંતા કરવી તથા તે ચૈત્યના દ્રવ્યનો ઉપ
કરવો इत्यादिके કરીને લોકમાં અતિ નિંદ્યપણું છે. ને તેથી મુ
મઠપતિપણું હોય એ વાત કહી છે જે જો ચૈત્યનો થંકિરણ કરે
નિશ્ચે સાધુને તે ચૈત્યનું ચિંતન આદિ સકલ કરવા યોગ્ય કાર્યતે
આરંજનો દોષ આવે એ હેતુ માટે ને એ દ્રવ્યસ્તવ કહેવાય એ
માટે યતિને એનું નિવારણ કર્યું છે કેમ જે એ દ્રવ્યસ્તવ કરતાં અધિ
ગુણસ્થાનક જે જ્ઞાવસ્તવ તેને વિષે તે મુનિને રહેવાપણું છે માટે
જે જ્ઞાવસ્તવ કરવાને અશક્ત છે એટલે અસમર્થ છે તેને દ્રવ્યસ્ત
કરવાનો અધિકાર છે એમ કહ્યું છે.

ટીકા:-જ્ઞાવચ્છણ મુગ્ધવિહારિયા ઝઢવચ્છણં તુ જિણપૂઆ॥
જ્ઞાવચ્છણાઝજ્ઞો,હવિજ્ઞાવચ્છણુ જુજ્જો॥તચ્ચિંતનેતુ યતીનાં જ્ઞાવ
સ્તવાજ્ઞાવપ્રસંગાત્ ॥ દ્રવ્યસ્તવસ્યચ પદ્ધત્તીવનિકાયવિરોધિ
ત્વેન તતોન્યૂનતરત્વાત્ ॥ તત્સંયમસ્યૈવચ પૂર્ણસ્ય જગવતા
મજિમત્ત્વાત્ ॥

निस्साय ॥ अहवावि अज्जवइरंतो सेवंती अकरणिज्जं ॥ ओहावणं
 परोसिं सतित्थओब्जावणं च वच्छं, न गणिति गणेमाणा पुब्बु-
 च्चियपुष्फमहिमं च ॥ गणेमाणति आलंबना निगणयंतः इत्यहो
 अविवेकसेकः सातिरेकः प्रव्रजितानामपि यदेवमंकुरयति महारं
 ज्ञजूसीरुहान् ॥ चइण घरावासं आरंज परिग्गहेसु वटंती ॥
 जं सन्नाजेणं एयं अविवेयसामत्यं ॥ सन्नाजेणंति देवायर्थं
 मेतदिति नामजेदेन ॥ मंसनिविचिंकाजं सेवइ दंतिमखयंति ध-
 णिजेया ॥ इय चइज्जणारंजं परववएसा कुणइ बालो ॥ अथ, चोएइ
 चेइयाणं खित्तहिरन्नाइ गामगोणाइ ॥ लगंतस्सत्र मुणिणो तिगरण
 सुद्धी कहनु जवे ॥ इत्यादिना चैत्यक्षेत्रादिचिंतां विदधतो यते
 स्त्रिकरणशुद्धिं दूषयतः पूर्वपक्षिणो वचनादवसीयते यतश्चेत्यो
 वेशेनारंजो न दुष्यतीति चेत्तन सिद्धांतार्था परिज्ञात् ॥ आगमे-
 शुत्सर्गतस्तावदारंजादिदोषेण सत्तायां क्षेत्रग्रामादीनां निषेध
 एव प्रत्यपादि ॥ तथाच कुतस्तया तच्चिंता यतेः ॥ अथ कयंचित्
 केनापि नडकादिना राज्ञा चैत्यस्य ग्रामादयो वितीर्णाः सन्ति ते
 च कदाचिद्वसवता केनापि हृतेनापहर्तुमारब्धास्तदा संवत्सायव
 रिरक्षिपया साधुश्रावकाणां तच्चिंताऽनुज्ञाता यदि तु सोनादिना
 यतिः स्वयं देशनाद्वारेण वा तान् मार्गयेत्तच्चिंतां वा विदध्यात्तदा
 तस्य चारित्र्याशुद्धिरय ॥

अर्थः—इत्यादि चैत्य संबंधी खेतीवामीनी चिंता कर्तव्यं ते
 त्रिकरण शुद्धिने दोष पमामनो ने पूर्व नरु करता एवो ने
 विगभारी नेना वचनयीन नाणीए गीए ने यतिने चैत्यना संरथ

આ કાઢના યતિને કેમ દોષ ન લાગે. ને વ્રહ્મી જો આ કાઢમાં
 એવો સંપૂર્ણ જાવ છે જે જાવ પૂજા કરવા સમર્થ નથી. માટે તેનો
 અપેક્ષાએ ચૈત્ય સંવંધી ચિંતા કરવી તેમાં પણ મોટું ફલ છે એમ જો
 જાણતા હો તો તે સાધુપણને જણાવનાર રજોહરણાદિક તેનો ત્યાગ
 કરીને ગૃહસ્થના આજીવણરૂપ રૂપ જે જિનપૂજા તેનો આદર કરો.

ટીકા:—યદુકં ॥ જડ ન તરસિ ધારેઝં, મૂલગુણજરં સજતર
 ગુણંચ ॥ મુતૂળ તોતિજૂમી સુસાવગતં વરતરાગં ॥ અરહંતચે-
 શ્ચાણં, સુસાદુપૂયારઝ દઢાયારો ॥ સુસ્તાવગો વરતરં, ન સાદુવે-
 સેણ ચુથધમ્મો ॥ રજોહરણાદિલિંગં વિવ્રતાં તુ ચૈત્યોદેશનાપિ
 યતીનામારંજવિધાતં મહતે પાપાય લોકશોકાયચ ॥ યદાહ ॥
 ઠઙ્ગીવનિકાયવયાવિવજ્જિઝ નેવ દિલ્હિલઝં ન ગિહી ॥ જશ્ધમ્માઝં
 ચુકો, ચુકશ્ ગિહિદાણધમ્માઝં ॥

અર્થ:—રજોહરણાદિ લિંગ ધારણ કરનાર યતિને તો ચૈત્યનો
 ઉદેશ કરીને આરંજ કરવો તે મોટા પાપ જણી છે ને લોકને
 શોક જણી છે.

ટીકા:—તયા ॥ સંપ્રતિવ્રતિવેપેણ, લોક મોષદ્વમેષ્વહો ॥ તિ-
 તાંત્રેણ જાતેષુ, ચૌરાઃ કિંનિર્મિતા મુધેતિ ॥ એતેનોક્તન્યાપેન સંપ્રતિ
 શ્દ્વમેષિનામિત્યાદિના યતીનાં ચૈત્યસ્વીકારસમર્થનંતદપિ શ્રદ્ધા
 સમૃદ્ધાનાં કેષાંચિન્નૂદ્ધાના મયાપિશ્રુતોક્તવિધિના ચૈત્યચિંતા-
 કરણદર્શનેન નિરસ્તં ॥

टीका:-अज्ञानावे जयणाइयगना सो हविज्ज मा तण
 कयायगणाइसु ईसिंयुण संजवेइहरा॥ चेइयकुल्लगणसंवे आ
 यरियाणं च पवयणसुएया॥तव्वेसुवि ते ह कयं, तवसंजममुज्जु
 तेणअस्यार्यः-अन्याज्ञावे श्रावकायज्ञावे यतस्तत्र श्राद्धा न संति
 येन तएव समारचनं कुर्वीरन् अतःस्वयंयतनया कुर्वंति॥ माभू-
 चैत्यसमारचनं ॥ कावेहानिरितिचेत्अतथाह ॥मार्गनाशो जैन
 मार्गोच्छेदोमानूचत्रतेन हेतुना पूर्वकृतायतनादिपु चिरंतनजि-
 नगृहेषु ईपद्गुणसंजवे सति मनाग्लोकस्य जिनमार्गप्रवृत्ति
 संज्ञावनायां ॥

अर्थ:-आ वे गाथानो अर्थ टीकाकार लखे ठे जे श्रावक
 आदिनो अज्ञाव सते जे हेतु माटे ते गाममां श्रावक रहेता नयी,
 जे ते चैत्यनुं समारखुं इत्यादि करे. ए हेतु माटे सुविहित यतनाये
 करीने ते काम करे ठे. त्वारे कोइ कहेशे के चैत्यनुं समारखुं न थाय
 एमां तमारी शी हानी ठे ? एवी आ शंका करे तो ते उपर कहे
 ठे जे वैतमार्गनो उछेदमां थाय ते गाममां ए हेतु माटे पूर्वे करेलां
 माटे अतिशयजुतां थयेलां जिनमंदिर विद्यमान ठे ते थोनोकगुण
 यवानो संजव ठे. एटले लोकने जिन मार्गमां प्रवृत्ति थाय एम
 संजव ठे.

टीका:-अथमाशयः॥ तत्रहि देशे तदेवैकं जिनजवनं ततश्च
 गवकाज्ञावेन देवकुल्लिकानांचसुखरसिकत्वेन चैत्यर्चितायज्ञा-
 तत्रदेशे जिनगृहानावान्मागार्थोदोमानूदिति ॥ तत्रत्यंलोकस्य

अर्थः—हवे थसंजम आदि दोष देखानवे करीने पखेव न थाय एवां आसन तेनो द्वार प्रत्ये निषेध करता सता कहे ठे.

॥ मूल काव्यम् ॥

जवति नियतमत्रा संयमःस्याद्विज्जूपा, नृपतिककु-
दमेतल्लोकदासश्च जिह्वोः ॥ स्फुटतरइह संगः सात
शीलत्वमुच्चै, रिति नखलु मुमुक्षोः संगतं गव्दिकादि
॥ ११ ॥

टीकाः—जवति जायते नियतं सर्वदा अत्र गव्दिकाद्यासने
ऽसंयमो जीवरक्षाऽज्ञावः ॥ गव्दिकादेर्नित्यस्यूतत्वादिना प्रत्यु-
पेक्षणाद्यज्ञावे विवरादिना तदंतःप्रविष्टानां तदंतरेचोत्पन्नानां
वा त्रसादीनां तत्रोपवेशनेन विनाशसंज्ञवात् ॥ जिह्वोरितिवृत्त
मध्यस्थपदं सर्वत्र संबध्यते स्यात् जवेत् विज्जूपाशोक्षा तत्रोपवि-
ष्टस्य जगतोप्युपरिवर्त्यहमिति विज्जूपाकार्याजिमानप्रवृत्तेर्विज्जू-
पा च यतीनामवश्यं वर्जनीया ॥

अर्थः—गादी आदिक आसन राखे ठेते निश्चे निरंतर अ-
संजम थाय ठे एटले जीव रक्षा थइ शकती नथी केम जे गादी
आदिकजे आसन ते निरंतरशीवेलां ठे ए हेतु माटे पनीलेहण आ-
दिक थइ शकतुं नथी माटे तेनां ठिड्आदि द्वारे करीने तेमां पेठा
जे जीव तेमनुं तथा तेमां उत्पन्न थया जे त्रसादिक जीव तेमनुं ते

બહુધાએ રાજા આદિક મહર્ષિ લોક તે તેવા આસન ઉપર
 એમ देखीए ठीए, ને વઢી યતિની લોકમાં હાંસી યાચે.
 બદનો એ અર્થ છે જે દોષનો સમૂહ એથી યાચે છે. લોકની
 એમ યાચે છે જે અહો ! જીવ માગીને આજીવિકા કરનાર
 માયાવાલા પણ આ પ્રકારના આસન ઉપર વેસે છે. આથી
 સહિત લોકનાં વચન સંજ્ઞાલાય એ હેતુ માટે લોકમાં
 પ્રસિદ્ધ ગાદી આદિકનો પરિગ્રહ છે તે મહા ધનપણે સંસાર
 ઝાંતું કારણ છે ને વઢી સુખકારી જેનો સ્પર્શ છે ને અતિ
 મઠ્ઠા રૂ આદિક વસ્તુએ ઝરેલાં સાત શીલપણને જણવનાર
 સિદ્ધાંતમાં મુનિને અઘટિતપણે વેસવાનો નિષેધ કરેલો છે.
 ગાદી આદિક આસન તેને વિષે સાધુને વેસવાનો સંજ્ઞાવજ તો

ટીકા:—ઉચ્ચૈ રતિશયેન ઇતિહેતૌ એન્યો હેતુન્યો ન સ્વ
 નૈવ સ્વલુ સ્વધારણે મુમુક્ષોર્મોદાર્થિનો યતે: સંગતં યુક્તિ
 ગદ્વિકાઆસનં ઉપજોગતયેતિ શેષ: ॥ લોકપ્રસિદ્ધો રૂપાતિ
 જૂતઆસનવિશેષો ગદ્વિકા ॥ આદિશબ્દાન્મસૂરકર્સિદ્ધાત
 નાદિપરિગ્રહ: ॥ એતેન યદપિ—નાણાહિંચરતરમિત્યાધાર
 વલેન પ્રવચનપ્રજાવનાંગતયા યતીનાં ગદ્વિકાસિંહાસનાયાત
 નોપવેશનસમર્થનં તદપિ સુખશીલતાવિલસિતં ॥

અર્થ:—મોદના અર્થી યતિને ગાદી આદિક આસન ઉપર
 શય અઘટિતજ છે. 'ન સ્વલુ' એ અવ્યયનો નિશ્ચયવાચક અર્થ
 માટે યતિને એ પ્રકારના આસનનો ઉપજોગ કરવો તે યુક્તિ
 નિષેધ નથી. 'ઉપજોગતયા', એટલું પદ ઉપરથી શેષ છે.

विना इति ग्राहः शाखाणां युक्तयस्तेषां शतेनापि अनेकागमरहस्यावबोधेनापि निर्मलानुभवम-
 न्नास्ति इत्येवमनेनागम्यं परमुक्तुं ब्रह्म चेतन्यं न ज्ञातुं शक्यम् ।

अथ मर्मोक्त्या—ज्ञापि च स्वापज्ञागरी । कष्टपनाशिष्टपविश्रान्तेः, तुर्यवानुभवे दशा ॥ २ ॥

अथ तत्र बहुशयनरूपा मिथ्यात्वस्थानां, शयनायस्था सम्यग्दशां, जागराऽप्रमत्तमुनीनां,
 अज्ञानां मर्मोक्त्या पुनर्मन्यान्तरे मुमुक्षुस्तीव्रनिष्ठाघृणितचेतसां, साऽनुभवघतो न
 अनुभवे अनुभवे मोहमहित्यात्, तथा व्यापदशा जागराऽपि च न, एतदशाद्यं कष्टपनो-
 क्त्या कष्टपना विकष्टपर्त्ना चेतना तस्याः शिष्टं विज्ञानं तस्य विश्रान्तिरज्ञावः तस्याः, अतः
 अतः तस्या एव दशा वार्या ।

अथ गुरुपदशाप्रमुक्तो वणिग् गुरुं स्माह—“हे विनो ! बन्धूनामृद्धय दीक्षायं यावदहमायामि
 न्ययम्” इत्युक्त्या गृहे गत्वा स्वजनान् ज्ञायां चेति जगाद—“दृष्टव्यापाराद्वाजः स्वहृप
 अना रिदनावाण्डयं प्राग्यज्ञानार्थेऽहं कश्चिदे । मार्यवाही वायत्र विद्येते, तत्रैकः स्वधनं
 गुरुं नयति उपाजितचित्तमध्याय स्वयं नाम न गृह्णाति, द्वितीयस्तु निजं वित्तं नैव प्रदत्ते,
 अतः पूर्वाजित मकड तुम्यति । तस्माद्युयमादिशत केन मार्यनाथेन साकमहं प्रजामि ?” ।
 अतः प्रोषु—“जयान् यथेमेन माकं यानु” । ततः स पन्थुनिर्द्धनं तथोचाने ययौ ।

नथी. जलटो ते पुरुष प्रवचननी लघुता करे ठे. केम जे ते पुरुष तेवा प्रकारना आसन उपर बेगो ते वखत कोइक आकरी वाणीरूपी शस्त्रना प्रहारवते शत्रुना पराजय करवाने पंक्ति एवो तर्कवादी प्रतिवादी पुरुष ते पराजय पमाने ठे. शायी के पंक्तिना मनने प्रसन्न करे एवो तेथी उत्तर न थाय ए हेतु माटे तेवो पुरुष तो प्रवचननी लघुता करनार ठे.

टीका:—तथाच पठ्यते ॥ गुणो रुचुंगतां याति, नचोच्चासन संस्थितः ॥ प्रासादशिखरस्थोपि काकः किं गरुनायते ॥

अर्थ:—वळी ते उपर साहित्यनो श्लोक आ प्रकारनो कहेवाय ठे जे गुणे करीने मोटापणुं पमायटे. पण उंचा आसन उपर बेठाथी नथी पमातुं. जेम मोटी ह्वेलीना शिखर उपर कागनोजइने वेगो पण ते शुं गरुड पक्षीनी पेठे मोटापणानुं काम करी शकशे ? नहि करे. तेम ते पुरुष पण प्रवचननी प्रज्ञावना नहि करी शके.

टीका:—अथ द्वितीयः ॥ तार्हितत्रैव प्रज्ञावनाकल्पसता मूलतया प्रयत्यतां किं हृदासनायाटोपेन मुग्धजनबंधीकरणेन ॥ यद्बुध्यते ॥ गुणेषु यस्तः क्रियतां, किमाटोपैः प्रयोजनं ॥ विक्री-यंते न घंटानि, गावः क्षीरविवर्जिताः ॥

अर्थ:—ह्वे बीजो पक्ष थंगिकार करो जे गुणनेविषे प्रयत्न करवुं केम जे ते गुण मांद्देज प्रज्ञावनारूपी कल्पसतानुं मूलपणुं रणुं ठे माटे जोड्या माणसने बंधन करनार एवो मोटा आसननो आटोप

अर्थः—तेमां जो प्रथम पहनो अंगिकार करो त्यारे तो गणधरना न्यायने अनुसारे तमारे पण राजाए आपेला सिंहासनने विपेज वेशीने व्याख्यान करवानो प्रसंग आवशे. ने वळी बीजो पक, जे राजाए आपेलुं ने बीजाए पण आपेलुं एवा पहनो अंगिकार करशो तो तेमां पण वे विकटप ठे जे शुं राजा विना बीजा लोके आपेलुं के अहो पोताने अर्थं करावीने एटले यतिने अर्थं करावीने बीजा लोके आप्युं राजाए पोते आपेलुं.

टीकाः—न तावदाद्यः ॥ राजव्यतिरिक्तलोकानां सिंहासना जावेनतदुपनीतत्वानुपपत्तेः ॥ नृपासनं विनाऽन्यस्यानिधान कोशादिषु सिंहासनव्यपदेशासिद्धेः ॥ नृपासनं यत्तद्भासनां सिंहासनं च तदिति वचनात् ॥ अन्यत्र तु तद्व्यपदेशस्य जाकत्वात् ॥ ननु जवत्त्वनिर्माणवकश्रत्यादौ सर्वथा तदाकारधारणतदर्थक्रिया कारित्वादिविरहेण कतिचित्तद्गुणयोगादग्निशब्दस्य माणव-के जाकत्वमिदं तु मात्रयापित छिरहाजावेन सकल तद्गुणोपपत्तेः कथं जाकत्वं ॥

अर्थः—तेमां प्रथमनो विकटप जे राजा विना बीजा लोके आपेलुं तो राजा विना बीजा लोकोने सिंहासन होय नहीं मांटे तेणे आपेलुं एवात केम सिद्ध थाय ने राजासन विना बीजानुं सिंहासन एवुं नाम अनिधान कोशादिकने विपे सिद्ध करुं नयी. ॥ केमजे ते कोशनुं वचन आ प्रकारनुं ठे जे राजानुं आसन ते न-द्रासन कहीए तथा सिंहासन कहीए ए हेनु मांटे ने बीजा जगाए ते सिंहासननुं नाम कहेवाय ठे ते तो सारुणिक ठे, पट्टे मुदप

હાસન ત્યાં લઈ જાય છે. ત્યારે તેના ચિત્તની અનુવૃત્તિ રાખવે કરીને પ્રજ્ઞાવનાદિ લાજની સંજ્ઞાવના કરતા સતા તે આસન ઉપર બેસીને પણ વ્યાખ્યાન કરે છે.

ટીકા:—અન્યથાતુ તેપાંજગવત્સમીપવર્તિનામુત્સર્ગેણતત્પાદ પીઠાધ્યાસનેન કદાચિત્તતઃ પૃથ્વીહરતાંચૌપગ્રહિકપટ્ટાણુપવે-
શનેન સ્વનિપદ્યોપવેશનેન વા ઇયાલ્યાવિધિઃ પ્રતિપાદિતઃ ॥ એવ મધુનાપિગીતાર્થસૂરિનિરુત્સર્ગેણૌપગ્રહિક પટ્ટસ્વનિપદ્યાણુપવેશ નેન વ્યાખ્યાનં વિધેયં ॥

અર્થ:—એમ જો ન હોય તો જગવતની સમીપ રહેનાર એવા તે ગણધરને ઉત્સર્ગે માર્ગે તે જગવંતના પાદપીઠ ઉપર બેસવાનું છે એ હેતુ માટે ને કયારેક તે જગવંતથી જુદા વિહાર કરે ત્યારે તો ચૌદ ઉપકરણથી બાહ્યાર જે ઉપકરણ તે ઔપગ્રહિક કહીએ તે ઔપગ્રહીક એવાં પાટપ્રમુખ આસન તે ઉપર બેસવું તેણે કરીને અથવા પોતાના આસન ઉપર બેસવું તેણે કરીને વ્યાખ્યાન વિધિ પ્રતિપાદન કર્યો છે. એમ આ કાલમાં પણ ગોતાર્થસૂરીએ ઉત્સર્ગ માર્ગે ઔપગ્રહીક પટ્ટ અથવા પોતાનું આસન તે ઉપર બેસીને વ્યાખ્યાન કરવું.

ટીકા:—અપવાદતસ્તુ કદાચિદ્વાજકુલાદિગમને તદ્વાર્થ-
નયા સિંહાસનાયુપવેશનેનાપિ ॥ નત્વિદાર્નાંતનરુદ્યાય યાકયં-
ચિત્તિંહાસનાદાયુપવેષ્ટવ્યમિતિ ॥ એતેન યદપિ ચેરસ્વામ્યુ-
દાહરણેન યતીનાં મહાર્હિસિંહાસનાધ્યાસનપ્રતિપાદનં તદ-

[illegible]

गच्छने विषे रहे तेणे करीने निश्चे आ कालना यतिने सर्वं उक्त
पानादिक निरावाध प्राप्त थाय, सुखे करी निर्वाह थाय, ए बुद्धि
करीने श्रावकने गच्छनुं अजिधान धरावे ठे. जवति क्रियापदनोश्च
ध्याहार करी ज्यां जेम घटे तेम जोरुवुं ने ज्यारे गृहस्थ एक गच्छने
जजे त्यारे यतिने ते श्रावकोए करेला जे सकळ आरंजतेनी अनु-
मोदनादिके करीने पाप लागवानो प्रसंग थाय ठे ते हेतु माटे ए
लिंगधारी न करवानुं करे ठे.

टीका:-यदप्युत्पद्यतेहीत्यादिनाऽद्यतनकालोपेक्षया तत्स-
मर्थनं तदपि न युक्तं तस्यापवादिक तयागमोक्ताधाकर्मादिवि-
षयत्वान्नसर्वथानिषिद्धगृहिणियतगच्छजनविषयत्वं ॥ किं-
चगृहिणियतगच्छजनमंतरेणाधुनातनयतीनां मात्सर्यादृष्ट-
स्थान्योन्याकृष्टयाकलहः स्यादिति जवतांतदच्युपगमःसत्वासंगतः॥

अर्थ:-बळी लिंगधारी प्रत्ये कहे ठे जे तमोए उत्पद्यते इ-
त्यादि वचनने आरंजीने आ कालनी अपेक्षाए साधुनो निर्वाह
थाय इत्यादि कारण गृहस्थने पोते पोतानो गच्छ करी राखवानुं प्र-
तिपादन करुं ते पण युक्त नथी केम जे ते तारुं प्रतिपादक वचननो
अपवादपणे करीने शास्त्रमां कहेलो जे आधाकर्मादि दोष तेनुं वि-
षयपणुं ठे. ए हेतु माटे सर्वथा निषेध करेळुं जे गृहस्थने नियमायी
एक गच्छमां रहेवापणुं तेनुं ए स्थान ठे बळी तमे कळुं जे गृहस्थने
नियमाये एक गच्छमां रखा विना द्वालकालना यतीने मत्सरपणा
यकी मांदोमांदे एक बीजाने खंचाताण करवायी क्लेशनी उत्पति
थाय ए प्रकारुं जे तारुं कहेवुं तथा जाणवुं ते अघटनुं ठे.

કરતાં પણ અતિ મોટું પાપ છે. તે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે જે જે
અજ્ઞાનથી પોતે પાપમાં પડ્યો છે તેને વીજો પાપમાં નાંખે છે
વીજું શું મોટું પાપ છે ? કેમ જે મુઠ પુરુષ પોતાની સંગાથે ચાલ
ને પણ આંધળા કુવામાં નાંખે છે. આગમમાં પણ કહ્યું છે જે, એ
કારનો વિચાર કરતાં આ કાલના મુનીને સાવચતું આચરણ કર
તે આગમ વિરુદ્ધ છે એ હેતુ માટે અતિશે ઘટતું નથી.

સાવચ ક્રિયા નિષેધનો અષ્ટમદ્વાર સંપૂર્ણ થયો.

ટીકા:—ઈદાનીંશ્રુતપથાવજ્ઞાદ્વારનિરાસમુપક્રમતે ॥ તત્રચ-
નાનાવિધાઃ શ્રુતાવજ્ઞા જિનાજ્ઞાવાદ્યલિંગિનિરુપકલ્પિતા સ્તત્ર
પ્રથમ મયોગ્યસ્યાપિસ્વગુરુશિષ્યસ્ય ગચ્છન્મહાન્મહાજનાપૂજોપલ્લંજેન
શ્રુતપથાવજ્ઞાં પદ્યં સ્તામેવમોદ્દમહિમપ્રદર્શનદ્વારેણનિરાકુર્વન્તાઃ॥

અર્થ:—હવે સિદ્ધાંત માર્ગની અવજ્ઞા એટલે અપમાન
દ્વારનું સંક્રમન આરંભે છે તેમાં નાના પ્રકારની સિદ્ધાંત માર્ગની અ
વજ્ઞા જિન જગવંતની આજ્ઞાથી રહિત પણ લિંગધારીલોકોએ કક્ષી
છે તેમાં પ્રથમ પોતે પણ અયોગ્ય થને પોતાના સરથો અયોગ્ય છે
ગુરુ જેનો યોગે તે શિષ્ય તે ગચ્છના આગ્રહથી મહાજન સંવંધિ
પોતાને પૂજાર્થી પ્રાપ્તિ થાય એ હેતુ માટે સિદ્ધાંત માર્ગની અવજ્ઞા
છે છે. તેને જાતાં જે પ્રયત્ન કરે, એના માટે માંડા માંદનો મહિમાને
કારનું દેશાન્નાદિ દ્વાર કરીને તે સિદ્ધાંતની અવજ્ઞાનું સંક્રમ
ન થતા કહે છે.

हामनीक्रोधलोजाद्यै—र्यन्मया ज्ञापितं मृषा । तत्सर्वमपि निन्दामि, प्रायश्चित्तं चरामि च ॥ ४ ॥
 अहंपं नरि च यत्क्यापि, परह्वयमदत्तकम् । आत्तं रागादथ देपात्, तत्सर्वं व्युत्सृजाम्यहम् ॥ ५ ॥
 तैरश्वं मानुषं दिव्यं, मैथुनं मयका पुरा । यत्कृतं त्रिविधेनापि, त्रिविधं व्युत्सृजामि तत् ॥ ६ ॥
 बहुधा यो धनधान्य—पश्वादीनां परिग्रहः । लोचनदोषान्मयाऽकारि, व्युत्सृजामि त्रिधाऽपि तम् ॥ ७ ॥
 पुत्रं कलत्रं मित्रं च, वन्धो धान्ये धने गृहे । अन्येष्वपि ममत्वं यत्, तत्सर्वं व्युत्सृजाम्यहम् ॥ ८ ॥
 उन्डिर्यरन्तिनृतेन, यदाहारश्चतुर्विधः । मया रात्रावुपाजोऽजि, निन्दामि तमपि त्रिधा ॥ ९ ॥
 क्रोधो मानो माया लोचो, रागो षण्पः कलिस्तथा । पैशून्यं परनिर्वादोऽ—न्याख्यानमपरं च यत् ॥ १० ॥
 चाग्नित्राचारविषयं, दुष्टमाचरितं मया । तदहं त्रिविधेनापि, व्युत्सृजामि समन्ततः ॥ ११ ॥
 यन्मप.स्यनिचारोऽनृत्, बाह्येष्वन्यन्तरेषु च । त्रिविधं त्रिविधेनापि, निन्दामि तमहं खलु ॥ १२ ॥
 धर्मानुष्ठानविषयं, यद्दीयं गोपितं मया । वीर्याचारातिचारं च, निन्दामि तमपि त्रिधा ॥ १३ ॥
 हनो दुरुक्तश्च मया, यो यस्याहारि किञ्चन । यस्यापाकारि किञ्चिद्वा, मम ह्याम्यतु सोऽखिलः ॥ १४ ॥
 यश्च मित्रममित्रो वा, स्वजनोऽरिजनोऽपि वा । सर्वः ह्याम्यतु मे सर्वं, सर्वेष्वपि समोऽस्म्यहम् ॥ १५ ॥
 तिर्यक्त्वं मति तिर्यग्घो, नारकत्वं च नारकाः । अमरा अमरत्वे च, मानुषत्वे च मानुषाः ॥ १६ ॥
 ये मया स्थापिता दुःखे, सर्वे ह्याम्यन्तु ते मम । ह्याम्याम्यहमपि तेषां, मैत्री सर्वेषु मे खलु ॥ १७ ॥
 जीषितं यौवनं खदमी, रूपं प्रियसमागमः । चक्षुं सर्वमिदं वात्या—नर्हिताब्धितरङ्गयत् ॥ १८ ॥

टीका:-अयंतु क्षमायंशेनापि त्यक्तः ॥ तथा शीलं स्वज्ञातं सद्रूपं ॥ अन्वयश्च कुलं शीलंचान्वयश्चेति द्वंद्वः ॥ ततश्चाज्ञातावविदितौ शीलान्वयौ यस्य स तथा तं ॥ परीक्षितशीलकुलसहि प्रवज्यादानं शास्त्रेऽभिहितं ॥ अविदितस्वज्ञाबोद्धिक्पण्डितादिः क्वचिदपराधे गुर्वादिना शिक्षितस्तमपि जिघांसति ॥

अर्थ:-ने आतो क्षमादि गुणना अंशे करीने पण रहित वे वळी शील कहेतां स्वज्ञाव तथा शील कहेतां स्वज्ञाव तथा शील कहेतां सार वृत्तांत तथा अन्वय कहेतां कुल ॥ शीलने अन्वय वे पदनो द्वंद्व समास करवो त्पारपठी नथी जाण्युं शीलकुल जेनुं एवो शिष्य वे, शास्त्रने विषे कहुं ठे जे शील कुलनी परीक्षा करीने गुर्वादिक अपराध थये सते शिक्षा देता रते गुरुने पण करवाने इच्छे माटे.

टीका:-एवमज्ञातवृत्तोपि तत्स्करादिः प्रवृजितस्तच्छीलत्वात्स्तेन्यादिकं कदाचिदाचरन् गच्छमपि तुलायामारोपयति ॥ तथाऽविदितकुलोदीक्षितः कथमपि कर्मोदयादीक्षां जीह्वासुनिर्दुःशतया जहात्येव ॥ कुलीनस्तुरुदाचिदकार्यचिकीर्षुरपि कोऽप्यसततगुरुशिक्षानिविरुनिगमनियमो न करोत्येव.

अर्थ:-ए प्रकारे नथी जाण्युं वृत्तांत ते जेनुं एव जे पण ते पण कदापि चोर होय ने तसे दोषा सोधी होय स्वार तेन चोरी करवानो स्वज्ञाव होय ए हेतु माटे कदापि कोइ चोरी थादि ॥

ની સમાન વંશને વિષે થયેલા ગુરુ અજાણ્યા કુલમાં થયેલો એટલે
અર્થ છે. વઢી એ ગુરુ શિષ્યને તુલ્ય ગુણવાલો છે એટલે શિષ્યની જે
ઠેજ શીલરહિત જેના ધર્મ છે એવો, ત્યારપછી તાદક્વંશજ ને તફુલ
વે પદનો કર્મ ધાત્ય સમાસ કરવો તેણે કરીને એ ગુરુના શિષ્ય
વંશને ગુણ એ વેનું અતિશે સજાતિપણું એટલે સરસાપણું પ્રગટ કરી
દેખાને છે જે, તેવો ગુરુજ તેવા શિષ્યને મુને કેમ જે જેના ગુણ તમ
આચરણ સરસાં હોય તેનજ મિત્રપણું થાય છે એમ નીતિ શાસ્ત્ર
વચન છે એ હેતુ માટે.

ટીકાઃ—સ્વાર્થાય સ્વપ્રયોજનાય સ્વશરીરશુશ્રૂષાદિદેત્વે તત્તુ
સંસારદુઃખેન્યો મોચયિતું તમેવંવિધં યદર્ચયંતિ મલયજપુમૃણ
યનસારાદિના વસ્ત્રાદિના ચ સતતં પૂજયંતિ અધિકમિતિ ક્રિયા-
વિશેષણં અતિરિક્તં દેવેન્યોપિ જનાઃ શ્રાવકલોકાઃ ॥ નનુ તેષિતં
પૂજયંતસ્તાદ્ગુણા ણ્વ જીવિષ્યંતીત્યતઆદ્ ॥ વિખ્યાતગુણાન્વયા
અપિ જગતીપ્રતીતગાંત્રીયોદાય ક્રમાદિગુણમહાકુસાઅપિ ॥
આસતાંતદિતર ઇત્યપિ શબ્દાર્થઃ ॥

અર્થઃ—પોતાના શરીરની સેવા કરાવવી ઇત્યાદિ જે પોતાનો
સ્વાર્થ તેને અર્થે ને શિષ્યને મુને છે પણ સંમાનના દુઃખ થકી શુ-
ભાવશને નથી મુક્તિ એ પ્રકારના મુક્તિ કેવલ સિંગધારી ગુરુને
શ્રાવક લોકો મલયાગર, કેડાર, ચંદન, કુકમ આદિક વસ્તુ અને
તથા વસ્ત્રાદિક કરીને નિરંતર તેમને પૂજે છે એવું થઈ પણ અધિક
પૂજે છે, ત્યાં આશક્ત કરી રહે છે જે ને શ્રાવક પણ નેરા મુક્તિ
પૂજે છે માટે ને પણ તેવા દુઃખ ના ન જગાળે વિશેષણ આપે છે જે

तदिति तादृशस्यापि तथाविधार्च्यर्चनादिकं जृजितं लीलाशितं
 ॥ तथाहि ॥ नगुरुपदर्शितत्वं निर्गुणेषु तद्विषयेऽर्च्यर्चनादि नि-
 बंधनं ॥ यदिहिगुरुःस्वाजन्यादिना निमित्तेन निर्गुणमपिशिष्यं
 मोहादगुरुतया दर्शयति नेतावता सो बहुमानमर्हति विवेकिनां ॥
 गुणानामेव बहुमानहेतुत्वात् ॥ ते चेत्तत्र नसन्ति तदा किं नि-
 फलेन गुरुपदर्शितेन ॥

अर्थः—हवे जाणता एवाय पण श्रावकने ते प्रकारनो चित्तां
 गढनो आग्रह रहे ठे तेनुं शुं कारण ठे ? तो ए जगाए उत्तर कहे
 ठे जे ते प्रकारना जाण पुरुषोने ते प्रकारना खिगधारीश्रोनुं पूजन
 करुं ए सर्व मोहनी लीला ठे. एटले ए सर्व मिथ्याजि निवेशुं
 प्रगटपणुं ठे. तेज देखाने ठे जे गुण रहित शिष्यने विषे पूजादिक
 जे करवानुं ते गुरुनुं देखानेखुं न जाणवुं. केम जे गुरु थइने आपो-
 तानो शिष्य ठे इत्यादिक कारणे पण निर्गुण शिष्यने गुरुपणे देखाने
 गोपण ए शिष्य बहुमानपणाने न पामे केम जे विवेकीआ योनी
 मध्ये गुणनुंज बहुमानपणुं ठे ए हेतुं माटे जो ते गुण ते शिष्यमां
 थी तो निष्फळ एवुं गुरुनुं देखारुं तेणे करी शुं ? कांड नहि.

टीकाः—यद्युक्तं ॥ गौरववीजं शिष्ये, गुणाः सतांनगुरुदर्शित-
 त्वं यत् ॥ गुरुदिष्टमप्यसत्त्वा ह्योकायतमतमगौरव्यं ॥ तथा स्व-
 वंशजाच्युपगमस्यापि निर्गुणगुरुबहुमानहेतुत्वे लक्ष्मीप्राप्ता-
 वपि नृणां स्वकुलक्रमागतदारिद्र्यादरे परित्यागप्रसंगात् चैवं
 लोके उपलक्ष्यते ॥

टीका:-यदाह ॥ गुरुगुण रहित्यो य गुरु न गुरु
 गमोयतस्सिद्धो ॥ अन्नत्यसंकमेणं नउ एगागितणेषं पि ॥
 काश्चप्याहुः ॥ गुरोरप्यवलित्तस्य, कार्याकार्यं मजानतः ॥
 प्रतिपन्नस्य, परित्यागो विधीयते ॥ ततश्चवं स्थिते यन्निर्यु
 गुरुवाच्युपगमेनाच्यर्चना न्निसंधिः समहामोहमहिमेतिवृत्ताय

अर्थ:-जे कारण माटे ते वात शास्त्रमां कही ठे जे. लोकि
 शास्त्रमां पण कथुं ठे जे जे गुरु अहंकारी होय ने त्या करवा योग्य
 त्या न करवा योग्य एवुं न जाणता होय ने उन्मार्गे चाखता होय
 ते गुरुनो सर्व प्रकारे त्याग करवो. ते हेतु एम सिद्धांत थयो रे
 गुणने विवे पण जे गुरपणुं मानीने पूजनादिक करवुं ते मोटा मो
 हनो महिमा ठे ए प्रकारे त्या काव्यनो अर्थ थयो. ॥ १३ ॥

टीका:-एतर्हि गच्छ मुद्रामुद्रिततया लोकानां सद्धर्माप्रति
 पत्त्यादिना श्रुतावज्ञामी क्रमाणः सविषादमाह ॥

अर्थ:-द्वे गुरुरूपी बंधने करीने बांधेला लोकोने सारा ध
 प्राप्ति नयी थती ए हेतु माटे सिद्धान्तुं अपमान जोता सता
 कार खेद सहित कहं ठे.

પુરુષસ્ય નદીશ્રોતઃ સુગમં સાગરગામિચ જવતિ ॥ એવમયમપિ પ્રકૃતો માર્ગઃ સુકરત્વાત્ સંસારપ્રાપકત્વાચ્ચ તથોચ્યતે શ્રુતોક સકલયુક્ત્યુપપન્નઃ સ્વયંજગવત્પ્રજ્ઞાપિતઃ પ્રેક્ષાવત્પ્રવૃત્તિ વિષયસ્તુ પ્રતિશ્રોતઃ ॥ એતદુક્તં જવતિ પ્રતિપથેન પ્રતિષ્ઠમા- નસ્ય હિ નદીશ્રોતો દુર્ગમંપારપ્રાપકંચ જાયતે એવમયમપિ- પંથા દુઃકરત્વાત્સંસારતારકત્વાચ્ચેવમન્નિધીયતે ॥

અર્થઃ—તેજ અનુશ્રોત, પ્રતિશ્રોતપણું દેલાને ઠે. જે વિષય તયા કુમાર્ગ તયા ડ્રવ્યક્રિયા તેમનું અનુકૂળપણું સતે જે સુસફી- લીયા લોકોએ સિદ્ધાંતની અપેક્ષાએ રહિત પોતાની ઇચ્છામાં આવે તેમ પ્રરુપણા કરેલો જેમાં ઘણા લોકની પ્રવૃત્તિ યાય ઠે એવો જે માર્ગ તેને અનુશ્રોત માર્ગ કહીએ. આ પરમાર્થ ઠે. જે પ્રવાહને અ- નુસરીને ચાણનાર પુરુષને નદીનો પ્રવાહ સુગમ ઠે ને સમુદ્ર પ્રત્યે જવાનું પણ યાય ઠે. એમ આ લોક પ્રવાહ માર્ગ પણ સંસાર સમુદ્રને પમાડનાર ઠે સુગમ ઠે માટે તેમ કહીએ ઠીએ. ને શાઘમાં કહેલી સદ્ગુણ બુદ્ધિઠે તેણે સદ્ગિત પોતે જગવંતે કહેલો ને જે માર્ગે બુદ્ધિમંત ચાહે ઠે તે પ્રતિશ્રોત માર્ગ કહીએ. એ કહ્યું ઠે જે સામા માર્ગે ચાણ- તાને પડ્યે સામે પુર ચાણનાર નદીનો માર્ગ દુર્ગમ ઠે. દુરે જયાપ એવો ઠે કેમ જે ને માર્ગ પાર પમાડે એવો ઠે. એમ આ માર્ગ પણ સં- સારને તારનાર ઠે માટે દુઃશ્વર ઠે તેથી એ માર્ગને પ્રતિશ્રોત કહીએ ઠીએ.

ટીકાઃ—યદુક્તં ॥ અણુમોયપદિએ વદુત્તજાંમિપદિમોયપ- ધસદસેયં ॥ અણુમોયમેવ અન્નાસાયસો દ્વાય કેમળાઅણુમોય

વહુ જનની પ્રવૃત્તિ થાય તેણે કરીને જણાતો જે ધર્મ તે જો સદ્ધર્મ
પણ અંગિકાર કરીએ તો લૌકિક ધર્મને પણ સદ્ધર્મપણની પ્રાપ્તિ
થવાનો પ્રસંગ શ્યાવશે કેમ જે તે લૌકિક ધર્મને વિષે આ કાલમાં
મોટા મોટા રાજા આદિ પુરુષ મધ્યે સિંહ સમાન પુરુષ તેમની પ્ર-
વૃત્તિ દેસાય છે. માટે ને વઢી તારે એમ કહેયું હોય જે તે લૌકિક
ધર્મમાં રાજાદિ પ્રવ્વાતેલા છે પણ જગવંતના શિષ્ય પ્રવતેલા નથી.
માટે એને સદ્ધર્મપણું નથી ને આ ધર્મ તો જગવંતના શિષ્યોએ ક-
હેલો છે એટલે માટે સદ્ધર્મ છે એમ તારે જો કહેયું હોય તો તે ન કહેયું.

ટીકા:-વહુજનપ્રવૃત્તિવિષયત્વેન સદ્ધર્મત્વે પ્રતિજ્ઞાયાથ-
નિષ્પ્રસંગેન તદ્વાદતો જયતોદેતુદાન્યોપપન્નેઃ ॥ કિંચ જગતુ
જગવદ્ધિનેયપ્રણીતત્વેનાસ્ય તત્ત્વં તથાપિ જગવદ્ધિનેયસ્વમંત્ર-
પમેયા મનુશ્રોતપ્રણેતાં ॥ કિં જગત્ત્વમુંકીકૃતત્વેન તત્ત્વાદા
પરિત્તેનવા ॥

અર્થ:-કેમ જે વહુ લોકની જે પ્રવૃત્તિ તેણે કરીને જણાતો
એ ધર્મ છે એટલે માટે એને સદ્ધર્મપણે પ્રતિજ્ઞા પૂર્વક સ્થાપન કર-
નારને અનિષ્ટની પ્રાપ્તિ થાય છે. એટલે સદ્ધર્મ એને કહેવાયજ નહિ
ને જો તે એમ કહીશ કે હું વહુ લોકને પ્રવૃત્તિને સદ્ધર્મ કહેતા
નથી તો તારા દેતુની દાનિ યજે. એટલે તારા દેતુ મોટા થશે. ને
વઢી તું કહું કે જે જગવંતના શિષ્યોએ કહેલો છે માટે એને સદ્ધર્મ-
પણું છે એ ત્યાં નું પૂઠીએ ગોળ જે લોક પ્રવાદ જે અનુશ્રોત મારા
તેના કહેનાર વિગધાગેડુંને જગવંતના શિષ્યપણું જ મ્યાં છે. ને જો તું
કહીશ કે જે જગવંતના શિષ્યપણું છે તો ત્યાં ને પૂઠીએ ગોળ જે

વહુ જનની પ્રવૃત્તિ થાય તેણે કરીને જણાતો જે ધર્મ તે જો સદ્ધર્મ
પણ અંગિકાર કરીએ તો લૌકિક ધર્મને પણ સદ્ધર્મપણની પ્રાપ્તિ
થવાનો પ્રસંગ આવશે કેમ જે તે લૌકિક ધર્મને વિષે આ કાઠમાં
મોટા મોટા રાજા આદિ પુરુષ મધ્યે સિંહ સમાન પુરુષ તેમની પ્ર-
વૃત્તિ દેખાય છે. માટે ને વઢી તારે એમ કહેવું હોય જે તે લૌકિક
ધર્મમાં રાજાદિ પ્રવર્તેલા છે પણ જગવંતના શિષ્ય પ્રવર્તેલા નથી.
માટે એને સદ્ધર્મપણું નથી ને આ ધર્મ તો જગવંતના શિષ્યોએ ક-
હેલો છે એ હેતુ માટે સદ્ધર્મ છે એમ તારે જો કહેવું હોય તો તે ન કહેવું.

ટીકા:-વહુજનપ્રવૃત્તિવિષયત્વેન સદ્ધર્મત્વે પ્રતિજ્ઞાયાથ-
નિષ્પ્રસંગેન તદ્ગ્રાહ્યતો જવતોદેતુદાન્યોપપન્નેઃ ॥ કિંચ જવતુ
જગવદ્દિનેયપ્રણીતત્વેનાસ્ય તત્ત્વં તથાપિ જગવદ્દિનેયત્વમેવક-
થમેષા મનુશ્રોતપ્રણેતાં ॥ કિં જગવન્મુંઠીકૃતત્વેન તદાજ્ઞા
કારિત્વેનવા ॥

અર્થ:-કેમ જે વહુ લોકની જે પ્રવૃત્તિ તેણે કરીને જણાતો
એ ધર્મ છે એ હેતુ માટે એને સદ્ધર્મપણે પ્રતિજ્ઞા પૂર્વક સ્થાપન કર-
નારને અનિષ્ટની પ્રાપ્તિ થાય છે. જટસે સદ્ધર્મ એને કહેવાયજ નહિ
ને જો તું એમ કહીશ કે હું વહુ લોકનો પ્રવૃત્તિને સદ્ધર્મ કહેતો
નથી તો તારા હેતુનો દાનિ થશે. જટસે તારા હેતુ મોટો થશે. ને
વઢી તું કહું તું જે જગવંતના શિષ્યોએ કહેલા છે માટે એને સદ્ધર્મ-
પણું છે તો ત્યાં તુંને પૂત્રીએ ગીએ જે એક પ્રવાહ જે અનુશ્રોત મારાં
તેના કહેનાર સિંગધારીડને જગવંતના શિષ્યપણુંજ વ્યાંજે. ને જો તું
જગવંતને જગવંતના શિષ્યપણું છે તો ત્યાં તેને પૂત્રીએ ગીએ જે

गुरुणा ध्यातम्—“अयं हि स्थूलजडस्पर्धयाङ्गीकरोति” । तत उपयोगं दत्त्वा गुरुः प्राह—“वत्स ! मेन-
मत्तिग्रहं कार्षीः, अमुं वोढुं स एव ह्यमो नापरः । यतः—

अपि स्वयंभूरमण—स्मरीतुं शक्यते सुखम् । अयं त्वन्निग्रहो धर्तुः, दुष्करेभ्योऽपि दुष्करः ॥ १ ॥”
स्पर्धयाऽऽगात्” । ततः साऽपि नत्वा तद्याचितां चित्रशालिकां ददौ । ततो मदनदीपकं पङ्कसाञ्चित-
मशनं तथा दत्तं बुढुजे । अथ कोशा मध्याह्ने पूर्ववत्कृतनेपथ्या तं परीक्षितुमागात् । हावजावताएक-
वारुम्बरकटाहनिक्षेपणादिकं प्रेक्ष्य दृष्ट्वात् क्षोचमुपागतो बहिः प्राप्याज्यजतुमदनञ्जयवत् । स मदना-
वंशविशः संवेशनमयाचत । ततः कोशा तं प्राह—“स्वामिन् ! वयं पणाङ्गनाः शक्रमपि धनदानं विना
न स्वीयुर्म” । मुनिराह—“कन्दर्पज्वरादितं मां संगमान्निर्वापय, धनमपि तत्प्राप्तिस्थानं निवेदयसि चेत्
तत् आनये” । ततः सा तं बोधयितुं प्रोचे—“नेपालञ्चपो नव्यसाधोर्लक्ष्मद्वयं रत्नकम्बलं प्रदत्ते, तमा-
नय मत्कृते” । श्रुत्वेति सोऽकाखेऽपि नेपालं प्रति चत्वाल । तत्र गत्वा जूपते रत्नकम्बलं प्राप्य सद्यस्तां
ध्यायन् वयले । तत्र मार्गे स्थितानां दस्यूनां शकुनिरित्यूचे—“लक्षधनमायाति” इति पुनः पुनः प्रोचे ।
अथ तत्रागतं मापुं पृत्वा चौरा व्यलोकयन् । किमपि ज्ञव्यमपश्यन्तस्ते मुनिं मुमुक्षुः । पुनः शकुनि-
रित्याख्यत्—“ददं पुरो खलं याति” । तदा तं सापुं विपृत्य चौराभित्यन्यधान्—“वयं तयाजयं दह्यः,
? जोगम्.

ता, अथमन्त्रंता न या एति ॥ नद्विलोकेपि सत्पितृविरुद्धमाचरत-
स्तदाज्ञामप्यकुर्वतः पुत्रस्यापि वस्तुतः पुत्रत्वं नाम
॥ तस्मात्तद्धिनेयाज्ञासास्तेऽतस्तत्प्रणीतत्वेनोत्सूत्रत्यागवाजिनंदि
बहुजनप्रवृत्तिविषयत्वेप्यनुश्रोत सद्धर्मत्वमेव ॥ अथ द्वितीयः
तदेवमेतत् प्रतिश्रोत स. अएवतुजगवत् प्रज्ञतसिद्धांतो
कत्वेन कतिपयमहासत्त्वप्रवृत्तिगोचरेत्वेपि सद्धर्मत्वात् ॥ अतो-
नुश्रोतसो व्यवठेदे न प्रतिश्रोतःसंगृहीतुंसदिति विशेषणं वि-
धीयमानं नविवादपदवीमधिरोहति॥

अर्थः-बीजो पक्ष पण अंगिकार करवा योग्य नथी केम जे
जगवंतनी आज्ञार्थी अत्यंत विरुद्ध एवो चैत्यवास आदिक स्थापने
करीने ते जगवंतनी कदर्थना करनारा एवा ते लिंगधारीओने जग-
वंतनी आज्ञानुं करवापणुं कयांथी होय ने वळी जगवंतना शिष्य
पणुं कयांथी होय. ते वात शास्त्रमां कही ठे जे लोकने विपे ए
सारा पिताए जे कहेहुं तेथी विरुद्ध एटले उलटुं आचरण करे तं
एवो पुत्र एटले पितानी आज्ञाने अंशमात्र पण न करतो एवा पु-
त्रने पण वस्तुताए पुत्रपणुं नथीज. ते हेतु माटे ते जगवंतना शिष्य
कहेवाय ठे ते तो केवल आज्ञास मात्र ठे माटे तेमनुं जे कहेवुं तेने
उत्सूत्रपणुं ठे ते हेतु माटे ' जवाजिनंदि ' एटले संसारमांज आ-
नंद मानता घणा लोक तेमनी प्रवृत्ति ए मार्गमां ठे तोपण अनुश्रोत
मार्गनो त्याग करीने प्रतिश्रोत मार्गनुं ग्रहण करवाने सत् ए प्रकारुं
धर्म शब्दने विशेषण आप्युं ठे ते कांइ विवाद करवानुं ए स्थानक नथी.

टीका:-केपां दुःप्रापा नृणां पुसां गुरुकर्म संचयवतां महाज्ञा-

येन दत्ते पुनः दानं, तेनैव दीयते पुनः । चातको रटेने नित्यं, दानं यत्नेत् पयोमुचः ॥ २ ॥
 धनदानादपाधिरय—भाजन्म निमित्तं सुखम् । वनदानाप्रवेज्जन्ते, सौख्यदो मम सर्वदा ३ ॥
 यदुत्सृज्यमुपरिहारा—मुह्यन्ति तीर्थयाः । स्थूयन्तमुनीन्जस्य, करिष्यन्ति हि वर्णनाम् ॥ ४ ॥

स्त्रीवृत्तोऽपि बहुनिर्दिष्टः स, शीघ्रमात्मनि गतं न मुमोच ।
 मानसं हस्तिगुहानुनितुल्यं, माधुनिः शशिसुखीषु न नेयम् ॥ १ ॥

शतपदिनपरिनिर्तोपदेशमद्वैताख्यायामुपदेशाप्रामादग्रयवृत्तौ त्रयोविंशे
 सगने एकोनचत्वारिंशदधिकत्रिंशततमं व्याख्यानम् ३३९ ॥

चत्वारिंशदधिकत्रिंशततमं व्याख्यानम् ३४० ॥

अथ दुष्टकादिरहान्तमध्यगुणपाराकर्मवन्धनाद—
 संशयैरेतन्निर्देशो, ननुपपन्न(यो) दुर्मुक्तः । तन्मध्ये पाराकृद्दानं, त्रिष्यते पूर्वशाखतः ॥ १ ॥

सदृशः । दानं धेदम्—
 योऽहंसे तेन धनं दत्ताना विदोऽहम् । तस्य दानं संपुम्बरी । तयोः गुणधारापाक्यः गजार्द्रादानीः गह्व
 ज्ञानम् । अन्धत्वा तद्वदे दानो मुक्तिगदार्द्रापाक्यः । एतन्नी मुनि नरका यत्प्रभुः—दे नगपत् । अन्धी

વહુગુણવિદ્વેષ, જન એ લઘ્નંતિ તા કહમિમેસું
તહ, સુમિણેવિ પયદઈ ચિંતા॥

ટીકા:—જાતાયામપિ કથંચિત્કિંચિદ્ભવ્યત્વપ
ર્મતાયામપિ સદ્ધર્મચુદ્ધો હુર્લજોદુરાસદઃ શુજ ગુરુર્ય
પ્રરુપણનિપુણલોકપ્રવાહ્યવહિર્મૂતેત્તોત્તિઃપ્રતિવા
ક્રમઃ કાલાયપેક્ષાનુદાનપટિષ્ઠઃસૂરિઃ ॥ અથમર્યઃ
મનોરથજાવેપિ સદ્ગુપદેશ ગુરંવિના નાસાવાસાયતે

અર્થ:—કોઈ પ્રકારે કાંઈક જીવ્યપણાની પરિપ
વિષે સદ્ધર્મ ચુદ્ધિ થયે સતે પણ શુજગુરુ મલયો હુર્લજ
સિદ્ધાંતની પ્રરુપણા કરવામાં કુશલ છે ને જેના ચિત્ત
કપ્રવાહ ચક્રી રહિત છે, ને જે ગુરુ પ્રતિવાદિના મદને
સમર્થ છે ને ચઢી કાઢાવિકની અપેક્ષા અનુદાન ક્રિ
યાતિસે નાશો છે એવો ગુરુ પદસે આપાય છે સઠવો હ
અર્થ પ્રગટ છે જે સદ્ધર્મ કરવાનો મનોરથ થયે ઊતે પણ
વેદા ગુરુ મહ્યા વિના સદ્ધર્મ પમાતો નથી.

ટીકા:—યદુક્તં ॥ ધમ્માયગ્ધિયેણ વિણા, અસહંતા,
દ્વેષોવાયં ॥ અરણ્યતુવલ્લગ્ના જમંતિ સંસારચક્રંમિ॥સ
સાંપ્રતનુસ્મરતાપકાચાર્યશાનુષેણ તથાવિધાનાદરજાગ્ય

અર્થ:—ને શાન શામ્રના કહી છે ને ધર્માચાર્ય મ
સિદ્ધિ પામવાનાં સાધનનો ઉપાય ન પામતા જીવ સંસાર

અર્થ:-તે પૂર્વે કહેલા ગુણ સહિત ગુરુ જન્માંતરમાં સંઘ કરેલાં પુણ્યવત્તે જો કદાપિ મળે તોપણ પોતાના આત્માનું પરિણામે હિત કરનાર એવું સદ્ગુણ કર્મના શ્રંગિકારરૂપિ પોતાને હિતકારી ન સ્તુ તેને કરવાને આ પુરુષ સમર્થ થતા નથી. શુદ્ધ ગુરુ મળ્યા પછી પણ તે પુરુષ કેમ પોતાનું હિત કરવાનળી પ્રયત્ન કરતા નથી તો ત્યાં કહે છે.

ટીકા:-ગચ્ઠસ્ય સ્વવંશ્યાન્યુપેતયતિવર્ગસ્ય સ્થિતિઃ યુષ્મત્ કુલાદ્દતોયં ગચ્છોત્તપ્નં વિહાય યુષ્માન્નિર્નાન્યપાશ્વં દેશનાશ્રવણસમ્યક્તપ્રતિપત્યાદિકં વિધેયમિતિ ગૃહિણઃ પ્રતીત્ય લિંગિકૃતા વ્યવસ્થા તથા વ્યાહતા એવંવિધશુદ્ધગુરુપ્રાપ્તાવપિ નિઃસત્ત્વતયા કિમેનાં ગચ્ઠસ્થિતિં મુંચામો નવેતીતિકર્ત્તવ્યતોદ્ધ્રાંતાંતઃ કરણાઃ એવં ગચ્ઠસ્થિતિ વ્યાહતાઃ તેષાં સ્વહિતકરણાસામર્થ્યં મુપલ્લબ્યતદુપચિકિર્ષુશ્વેતઃ સમુદ્લસત્કરુણ ॥ પારાવારઃ પ્રકરણકારઃ પ્રાહ ॥

અર્થ:-ગચ્ઠની જે સ્થિતિ તેણે કરીને એ પુરુષ હણાયા છે. ગચ્ઠ તે શું તો પોતાના વંશમાં થયેલા જે પુરુષો તેમણે શ્રંગિકાર કર્યો એવો જે યતિનો સમૂહ તે ગચ્ઠ કહીએ ને તેની સ્થિતિ જે મર્યાદા ઇટલે તમારા કુલના વૃદ્ધ પુરુષોએ આ ગચ્ઠનો આદર કર્યો છે માટે એ ગચ્ઠને મૂકીને તમારે વીજાની પાસે દેશનાનું સાંજીલું તથા સમકિતનું શ્રંગિકાર કરવું ઇત્યાદિ કાંઈ પણ ન કરવું એ પ્રકારે ગૃહસ્થને આશ્રિને લિંગધારીએ કરેલી જે મર્યાદા તેને ગચ્ઠ સ્થિતિ કહીએ તેણે કરીને હણાયેલા ઇટલે વ્યાકુલ થયેલા પુરુષો શુદ્ધ

टीकाः—॥ अथवा ॥ यदाहिप्राप्तसुगुरुवोपि तत्त्वजानाना
 अप्येवंगच्छस्थित्याव्यामुह्यन्ति तदा कं व्रुम इत्यादि ॥ अयमर्थः ॥
 अजानानोहि तत्त्वं स्वयं वा कस्यचिद्गणनाराधनादिना वा तद्वोष-
 पित्वा सद्धर्मं स्थाप्येतापि एतेच मूढा जानन्तोपि गच्छस्थितिव्या-
 हता इति कथं तत्र स्थापयितुं पार्यते ॥ तत्सर्वयास्मच्चेतस्यमीमां-
 सन्मार्गव्यवस्थापने न कश्चिदुपायः प्रतिस्फुरति ॥ अतः किं कु-
 र्महे इति विपादवचनं ॥

अर्थः—॥ अथवा ज्यारे तत्त्वना जाण एवा सुगुरु मल्या
 तो पण गच्छनी स्थितिये करीने व्यामोह पामे ठे त्यारे कोना प्रते
 कहीए इत्यादि जाणवुं. तेमां आ प्रगट अर्थ जे पोतानी मेळें तत्त्वने
 न जाणतो होय तेने तो कहेवाची, आराधन करवाची हरेक प्रकारे
 बोध करीने मार्गने विषे स्थापन करीए. पण आतो मूढ पुष ठे
 केम जे पोते जाणे ठे तो पण गच्छनी स्थितिमां हणाय ठे ए हेतु
 माटे तेमने सद्धर्ममां स्थापन करवानुं केम पार पामीए ? एटखे
 केम समर्थ थिए ? ते माटे सर्व प्रकारे आमारा चित्तमां एमने स-
 त्मार्गमां स्थापन करवाने विषे कोइ उपाय फुरतो नथी; माटे शुं
 करीए. ए प्रकारे खेद जरेवुं वचन कहुं.

टीकाः—इदमत्रैदंपर्यं ॥ महासत्त्वसत्वोपादेयोद्भयं सद्धर्मं
 एतेषातिक्लीवा अन्यथा किं विदुषां गच्छस्थितिचिन्ता ॥ यदिहि
 लिंगिनःस्तज्ज्ञाज्ञादिहेतुनागच्छ स्थितिर्दर्शयन्ति तथापि गृहिणा
 परीक्षापुरःसरं धर्मप्रतिपत्तव्यः ॥

अर्थः-बली आगमने विपे साधुने पण पोताना संप्रदायी
चाह्यो आवेलो एवो निर्गुण गच्छ तेनो परित्याग करवो एम सां-
ळीए ठीए ए हेतु माटे गठनो ममत्व त्याग करीने शुद्ध गुरु बली
सद्धर्म पामवो जे माटे ते वात शास्त्रमां कही ठे जे.

टीका-एवंच यदा कृतदिगबंधानामपि यतीनां निर्गुणग
परिहारः पतिपादित स्तदा का कथा श्राद्धानामिति ॥ तदेवं
विधानामपि य ऋच्छस्थितिज्ञिया तेषां न सद्धर्मान्युपगम
स्तदहो बलीयसी गठमुद्रा तिरयति विवेकांकुरं ॥

॥ यदुक्तं ॥

जीवाः प्रमादमविरा हृतदृष्टविद्या अप्यन्यथा सुपयिसंप्रति
नोत्सदंत ॥ ह्रामज्जनाय तु जवांजसि सिंग जिः किंगच्छस्थिति
विनिहतेव गळे शिखेपा ॥ तद्वच्छ. स्थितेरपि विन्यतो धर्मान
धिकारिण ए वतेवराकाथनात्मनीना अस्मर्यत्वात् समर्थस्ये-
वदिशाग्रे तत्तदिगारी अच्छी समर्थयो इत्यादिना धर्मापिका-
रित्व प्रतिपादनात् ॥ समर्थस्येवंसकृणत्वात् ॥ होइ समर्थो
धम्मंकुणमाणो जो न वाइइ परसिं ॥ माइपिइसामिगुरु माइयाण
धम्मेण निन्नापां ॥ तयवस्थितमेतत् कंठुम इत्यादीतीश्वनार्थः ॥४

अर्थः-एम ज्यार कयां ठे दिग्बंध ते जेमणे एया साधुने
पण निर्गुण गच्छमां रवेवानो निपेध कयां ज्यार धारकने निर्गुण ॥

॥ मूल काव्यम् ॥

क्षुत्क्षामः किल कोपि रंकशिशुकः प्रव्रज्य चैत्यै क्वचित्,
 कृत्वा कंचन पद्ममक्षतकलिः प्राप्तः स्तदाचार्यकं ॥
 चित्रं चैत्यगृहे गृहीयति निजे गठेकुटुंबीयतिस्कं
 शक्रीयति वालिशीयति बुधान विश्वंवराकीयति ॥१५॥

टीकाः—क्षुत्क्षामो बुद्धदा श्रद्धाकुक्षिः गृहस्थावस्थायां
 किलेति संज्ञावनायां प्रत्यक्षोपलब्धमायर्थं संज्ञावनास्यदतयः
 संतो वदंतीति न्यायः ॥ अतः स्तदज्ञापनाय किलेति पदं ॥
 अन्यथा संप्रति प्रत्यक्ष एवायमर्थ इति ॥

अर्थः—बुद्धवते जेनुं पेट चोंटी गयुं ठे ने आंखो मुंमी उ-
 तरी गइ ठे एवो रंकनो पुत्र गृहप्रवस्थामां होय एयुं संजये ठे
 माटे आ जगाए किल अव्ययनो संज्ञावनारूप अर्थ करयो. केम ते
 सत्पुरुष ठे ते प्रत्यक्ष जणातो एवोपण अर्थने संज्ञावनानुं स्यात्
 ठे ए प्रकारेज कहें ठे. एवो न्याय ठे. ए हेतु माटे ते न्याय जणा-
 ववाने किल ए प्रकारनुं पद मूखुं ठे जे एम न होय तो आ का-
 लमां ए अर्थ प्रत्यक्ष देखाय ठे एट्ठे रंकना ठोकरा ए प्रकारा
 बधेसा प्रत्यक्ष देखाय ठे तो ए बात संजये ठे एम संज्ञावना शीद कहेंत!

टीकाः—कोपि यस्मात् नामा रंका निष्काकोऽत एव कुक्षिः

“अग्रां पतिता वारि विना पांगुलिः पूरिष्यते तदेनां मन्दाकिनीजलैः पूरयाम” । सर्वैः स्वीकृतम् । ततः स दण्डेनाकुर्य आहूयी तत्र विक्षेप । अय्योऽपि प्रोगिगेहास्तदग्रसोपाद्रयन्त । पुनर्नागलोकं दृष्टित दीक्ष्य कोपवशादग्रउत्तमजलस्रपाय महोरगान् दृष्टिविमान् प्रैषीत् । तैश्च निर्गत्य विषवृष्टिज्जिह्वानिर्हृष्टाग्ने सर्वेऽपि सगरात्मजा जलमतां प्रैजुः ।

ततः संन्यानिति प्रोचे, सचिवः शोचनैरखम् । नावश्यं जायिनं प्राच-मतिक्रामति कोऽपि हि ॥ १ ॥ ततश्चोऽप्योऽयामेत्य सामन्ताया दस्युः—“स्वामिमुताः सर्वेऽपि दग्धाः, वयमदृताः, खजाकरमिदं राशेऽग्रे कथं कथयिष्यामः” । इति ध्यात्वा नित्यं शोकपरास्तस्युः । तत्स्वरूपमेकेन विजेन पृष्टं, ते तासं यथाजातं जगुः । तच्छ्रुत्वा बिजः प्राह—“अहं नृपाय निवेदयिष्ये” । ततो बिजः कथिदनाथं रावगुहदन् रात्रपुत्रे गत्वा मुहुरचैव्यवापीत् । तच्छ्रुत्वा चक्रिण पृष्टः—किं रोदिनि ? इति । ततोऽपि—“ममैक एवामौ सुनुर्महाहिना दशो निधेयतां प्राप्तः, हे देव ! एनमधुना जीवय” । अथयो आहुष्टिकं तत्र कर्मणि आदिहत् । तदा ज्ञातनृपापत्यनृयुः कोऽपि नर ऊचे—“यत्र गृहे कोऽपि मृतो न स्यात् तस्मान्गन्दिहत् तस्मानयत्र यथाऽहमेनं जीवयामि” । इति तेनोदितो अयः पुर्या सर्वेषु धैर्यममु चैव्यं तस्मान्गदत् । तेऽप्येत्यावदन्—“नाय ! सद्यः पुरी वीक्षिता, परं पुरा यत्र कोऽपि न मृतस्तद्गृहे नलि” । राजाऽप्युचे—“अस्माकनपि न्यामः पूर्वजा मृताः, तत्तममापारणे मृत्यो हे बिज ! किं निदने ! मृतं पुत्रं किं रोचति ? किञ्चिदात्मनिहितं कुरु, त्वमप्यजरासरो न” । बिजोऽयदत्-

આપવી ઇત્યાદિ કારણે કરીને કોઈક વલ્લવાન સાધુ અથવા શ્રાવક તેની સહાય્ય કરીને ઇટલે તે પ્રકારના પુરુષને આચાર્ય પદનો જ્ઞાન થવો તે કાંઈ સહાય્ય વિના થાય નહિ માટે.

ટીકા:—અક્તકલિઃ યત્ કિંચિન્નિમિત્તમાત્રં પ્રાપ્ય શિષ્યા દિગ્નિઃ સહ નક્તંદિનમલ્ખંમિતકલહઃ ॥ એતેનાચાર્યપદાનો ચિત્ત્યં તસ્યાહ ॥ નિર્નિમિત્તાત્યંતકોપનસ્ય સકલગચ્છોદ્દેગવેગ હેતુત્વેનાચાર્યપદાયોગ્યત્વાત્ ॥ સોમો પસંતદ્વિયઞ્ચો ગુરુ હોઈશ્ત્યાદિવચનાત્ ॥

અર્થ:—તે પુરુષ આચાર્યપદ પામ્યા પછી જે તે કાંઈક નિમિત્ત માત્રનું ગ્રહણ કરીને શિષ્યાદિકની સાથે રાત દિવસ કલહ કરે. પણે કરીને એ પુરુષ આચાર્યપદને યોગ્ય નથી એમ જણવ્યું કેમ જે કારણ વિનાનો અત્યંત ક્રોધી એ પુરુષ સકલ ગચ્છને ઉદ્દેગ કાવાનું કારણ છે માટે એને આચાર્યપદનું અયોગ્યપણું છે એ હેતુ માટે.

ટીકા:—ઈદ્વચ કલિગ્રહણમન્યેવામપ્યાચાર્ય પદાયોગ્યતા પાદકાનાં સ્તંનદંત્રલોનમૂર્લત્વાદિદોષાણામુપલક્ષણં ॥ તતઃ સકલસૂરિપદાનુયુળગણરહિત ઇત્યર્થઃ ॥ અતએવાપાત્રાણાં સૂરિપદદાતુરપિ પાપીયસ્ત્રમુક્તમાગમે ॥

અર્થ:—આ જગણે કલિ કહેતાં કલહ એ શબ્દનું ગ્રહણ કર્યું છે, તેણે કરીને વીજા પણ જેવી આચાર્ય પદ ન દેવાય પણ પ્રદે

अहो ! एतेषां मातृपितृगिन्यादिविवेकविकलानां किं जन्म ?” इति श्रुत्वा दन्तान् घर्षयित्वा कपिः रोषं कृत्वाऽऽह—“रे दुराचार ! ज्वलन्तं पर्वतं पश्यसि, परं पादयोरेधो ज्वलनं न पश्यसि ।

राक्षसरसवमिताणि, परविहाणि पाससि । अप्पणो विदमिन्ताणि, पासंतो वि न पाससि ॥ १ ॥

रे रे अधमाधम ! भिन्नं समुद्रे प्रक्षिप्येदानीं जोगार्थं मातरं पुत्रीं च पार्श्वे निधाय निन्दां कर्तुमुद्यतोऽसि” । इति निर्भत्सोत्प्लुत्य स्वयूथे गतः । श्रीदत्तो दध्यौ—“एषा वेश्या कथं मम माता स्यात् ? कन्या च मम सुता कथं ? समुद्रागतत्वात् । मन्माता तु किञ्चित्प्रयामया उच्चतनुश्च एषा तु गौराङ्गी इत्यतनुश्च” । साऽपि पृष्टा सती प्राह—“जोः कस्वामुपलक्षयति ? पशुवचसा किं विभ्रमे पतितोऽसि ?

तथापि स राङ्गाकुलः कपिमितस्ततो यावज्जपेयति तावत्तत्र मुनिमेकं ददर्श । तं नत्वा स्वाकूतं पप्रह । मुनिः प्राह—“अहमवधिना वेद्मि अतो यद्दानरेणोक्तं तत्तथैव क्षेयम् । यतः शृणु पूर्वं सुताया उदन्तम्—

त्वं तु दशदिनसत्कां पुत्रीं मुक्त्वा प्रवहणे चटितः, ततः परं तत्र पुरे परचक्रजयमुत्पन्नं, तदा त्वप्रायां सुतामादाय गङ्गातटस्थे सिंहपुरे स्ववन्धुसमीपे गता तत्रैकादश वर्षाणि गतानि । अन्येद्युः सा बाह्या व्याखेन दष्टा, जनन्या मातुर्वैधोपायाः कृताः, परं विपं न वलितं, ततो मृतेति ज्ञात्वा मात्रा स्नेहवशान्मञ्जुषायां ह्रित्वा गङ्गायां प्रवाहिता, सा त्वया लब्धा मञ्जुषा, सेयं तव सुता ।

अथ शृणु तव मातृस्वरूपं—सुरकान्तचक्रकान्तेन त्यन्माता स्वान्तःपुरे ह्रिता, तद्ग्रहणार्थं त्वत्पित्रा सार्धं पद्मलक्ष्म्यं लात्वा प्रवृत्तं गत्वा समरपद्मीपतिः सेवितः । तेनोत्कटसैन्येनागत्य

વઢી આ વાત આશ્ચર્યકારી છે જે જિનમંદિરને વિષે ઘરની પેઠે જા-
ચરે છે એટલે જેમ ગૃહસ્થ પોતાના ઘરમાં સુવે, ઝોજન કરે, વીં-
રાંધે, સંજોગ કરે, પાન ચાવે इत्यादि ક્રિયા નિઃશંકપણે કરે, તે
આ લિંગધારી પણ કેવલ જ્ઞાતિ કરવા યોગ્ય એવું જિનમંદિર તે
વિષે અત્યંત અઘટતી એવી પણ એ ક્રિયાને પોતાની ઇચ્છામાં આ-
તેમ કરે છે માટે ઘરની પેઠે આચરે છે એમ કહીએ ઊંચ.

ટીકા:-નિજે સ્વકીયે ગઢે કુટુંબીયતિ કુટુંબ ઇરાચરતિ॥
યથાહિ ગૃહસ્થઃ સ્વકુટુંબે પર્વદિનેષુ જ્ઞાતૃજામાતૃમાતૃજ-
ગિનિપુત્રિકાદિસંવંધેન નિમંત્રણાદાનાનુપ્રદાનાદિષુ પ્રવર્તત
એવમેષોપિ સાધ્વાદિવર્ગે તથા પ્રવર્તમાન એવમુચ્યતે ॥

અર્થ:-વઢી લિંગધારી ગુરુ પોતાના ગઢને વિષે કુટુંબની
પેઠે આચરે છે. જેમ ગૃહસ્થ પોતાના કુટુંબને વિષે પર્વ દિન આવે
ત્યારે જ્ઞાત, જમાડુ, ફોડે એ ત્રણ પ્રકારનો જે સંવંધ એટલે માતાપિ-
તાનો તથા પોતાનો જે સંવંધ તેણે કરીને તેમને નિમંત્રણ કરવું તથા
આપવું લેવું इत्यादि ક્રિયાને વિષે પ્રવર્તે છે, તેમ લિંગધારી પણ પોતાના
જેવો જે સાધુનો વર્ગ તેને વિષે તેમજ પ્રવર્તે છે. માટે તે ગૃહસ્થની
પેઠેજ પ્રવર્તે છે એમ કહીએ ઊંચ.

ટીકા:-યદિ વા આચાર્યેણ હિ સ્મારણવારણાદિપુસ્તંભ-
પ્રત્યુપેક્ષ પણપ્રમાર્જનચિનયાધ્યયનાધ્યાપનાદિનોત્તરોત્તરણ
સ્થાનાધિરોપણેન સ્વગચ્છઃપ્રતિક્ષણ મવેક્ષણીયઃ યથા ગુણંચ પ્ર-

ज्ञानिनोक्तं—“मा विषीद, क्षणान्तरात्स एष्यति” । एवं वातो कुर्वत एव शङ्खदत्तः समागात्, श्रीदत्तं वीक्ष्य प्रोधारुणेत्रं तं गुरुराह—“जो ज्ञा! कोपं मा कार्षीः, यतः—

खगः कोदपखीयण, रुज्ज्गु गुणरयणइ । जवसमरसि नउ लखे, सहेति छुक्कसयाइ ॥ १ ॥
कोह पविछो देहयर, तिम्रि विकार करेइ । अम्पठ ताये पर तवे, पर तह (नेह) हानि करेइ ॥ २ ॥”
इति धृत्या किञ्चित् शान्तचित्तो जातः । श्रीदत्तेनाच्युत्वा स्वपार्श्वे निवेश्य केवलिनं पृष्टं—
‘कुतोऽयमागतः ?’ । स प्राह—‘समुद्रमध्ये फलकमेकं प्राप्य तरन् समुद्रिदैनैः सारस्वततटनगरं प्राप्तः । तत्राम्य मानुषो मिष्टितः, तेन स्वस्थीकृतोऽसौ । स्वर्णकूटस्वरूपे पृष्टे मातुलेनोक्तम्—“इतो विंशति-
योजनानि तत्पुरं, तत्र गजैर्चृतानि प्रवहणान्यागतानि श्रूयन्ते” । इत्याकर्ण्य मातुलमापृञ्चयात्रागतः,
न्या दृष्ट्वा रोपपरो जातः” । पुनः केवली पूर्वजवं कथयित्वा शङ्खं प्रत्यबोधयत् । इत्यादिदेशनां श्रुत्वा
गत्वा षादश व्रतानि जप्राह । श्रीदत्तोऽपि शङ्खदत्तेन सह स्वस्थाने गत्वा ज्ञयार्थं स्वपुत्रीं च तस्मै
दत्तं । स्वयं तु जिननयनचिम्बप्रतिष्ठाज्ञानक्षिप्रचृत्तिसप्तक्षेत्रेषु वित्तवीजमुष्या महामहपूर्वकं केवलि-
पार्श्वे दीष्टा जप्राह । क्रमेण कथ्यज्ञानं मोक्षं च प्रापेति ॥

इत्यष्टादशपरिमितोपदेसामष्टाख्यायामुपदेसामासादग्रन्थवृत्तौ त्रयोविंशे स्तम्भे
चतुश्चत्वारिंशदधिकत्रिंशत्तमं व्याख्यानम् ३४४

ને તે દીક્ષા લઈને આચાર્ય પદ પામ્યો. તો નિર્વિવેકપણાએ ક્યારેય ચૈત્ય ગૃહાદિકને વિષે ગૃહસ્થની પેઠે આચરણાદિકને કહ્યોય તો પણ તે પ્રકારે લોકને આશ્ચર્યકારી ન થાય પણ જેનું સ્થાવસ્થામાં દાલિદ્રપણું વીતું હોય તે તેની આ પ્રકારની ૩ વર્ણ દેહીને લોકને કેમ આશ્ચર્ય ન થાય, ને આ તો વઢી રાંઠોકરું દીક્ષા લઈને આચાર્ય પદ પામીને તેવું ઉદ્ધતપણું કરવામાં માટે લોકને ઉપહાસ કરવાનું ઠેકાણું એ છે, એ હેતુ માટે મોટા આશ્ચર્યનું પાત્ર છે તે માટે અત્યંત આચાર્યાદિકને અઘટતું જે ચૈત્ય ઘરમાં ગૃહસ્થની પેઠે આચરવું ઇત્યાદિક જે જૂની ચેષ્ટાએ એટલે તારું આચરણ તેણે કરીને સિદ્ધાંત માર્ગની જે અવજ્ઞા કરવી એ કરીને પ્રવચનને મલીન કરે છે એટલે સિદ્ધાંતનું અપમાન કરે છે પ્રકારે આ કાવ્યનો અર્થ થયો. ॥ ૧૫ ॥

ટીકા:—સંપ્રતિ પિતૃપુત્રાદિસંબંધં વિનાપિ હૃગદિગ્નિ વિહિત્સ્રોકવાહનોપસંનઙ્ગારેણ શ્રુતવજ્ઞા પ્રતિપાદયન્નાહ ॥

અર્થ:—હવે પિતા પુત્ર આદિક સંબંધ વિના પણ હૃગત્કાલિંગધારીએ પોતે સ્થાપન કરીને લોક પાસે ગણાવાયો જે રીતે સંબંધી જે ઝંઝૂનો દેવો તે છારે કરીને સિદ્ધાંત અવજ્ઞાનું પ્રતિપાત્ન કરતા સતા પ્રયંકાર કહે છે.

પાલણ પોપણ કરીને કાંઈ આ જનની ટુઝિ પમાની નથી
 એનું અવહૂં કહેલું પણ માયે ઉપાનો લે એ પ્રકારે આગદ
 વિષે પણ આશંકા કરીને યોજના કરવી. વર્ધિત શબ્દનો પ
 જે ન મળેલી વસ્તુનો યોગ કરવો ને મળેલી વસ્તુની રક્ષા કર
 રૂપ જે યોગ કેમ ક્રિયાવિકનું જે કરવું તેણે કરીને જે શ
 પોપણ કરવું તે.

ટીકા:—નચ ક્રીતો મૂલ્યદાનેનાઽન્યસ્માદ્ગૃહીતઃ ॥
 ધર્મણો નચ ઉત્તર્મણસકાશાઙ્ગારાદિપ્રયોગેણાઽર્થ્ય ગૃહીતોઽ
 મર્ણઃ ॥ અત્રચ ચૈરિતિકર્તૃતયા સંવંધાનુપપત્તેયેપામિતિ
 સંવંધવિવક્ત્રયા ચઙ્ગવદો યોજ્યઃ ॥ અર્થવશાદ્વિજ્ઞાતિપરિ
 હિતવચ્ચનાત્ ॥ તેન યેપાં લિંગિનામયંજનોઽધર્મણોર્થધારયિ
 ત્ત્રવતિ એવમુત્તરત્રાપિ યથાસંજતં ચેપામિતિ સંવંધનીયમ્ ॥

અર્થ:—વહી લિંગધારીએ આ શ્રાવક કોઈ પાસેથી
 આપીને વેચાતો લીધો નથી જે એનું વોહ્યું ગાયે ઉપાને વહી
 જન એટલે શ્રાવક લોક એ લિંગધારીઝનો દેવાદાર નથી જે પોતાને
 આજ્ઞા પરાણે પઢાવે. ધનાદિ વસ્તુ આપનાર જે પુરુષ તે ઉત્તમ
 હીએ. ને જે ધનાદિ વસ્તુનો લેનાર પુરુષ તે અધર્મણ કહોએ.
 ઉત્તર્મણ પાસેથી ઉધાર પ્રમુખ પ્રયોગે કરીને અર્થનો ગૃહણ કર
 એટલે અધર્મણ થયેલો આ જન નથી. આ જગાએ વ્યાકરણાદિ
 વાર જે આ જગાએ ચૈ: એ પ્રકારનું કર્તા પદ છે તેણે કરીને સંવંધની
 સેઝિ નથી થતી માટે યેપાં એ પ્રકારના સંવંધની કહેવાની જ્ઞાપ
 રીને યત્ શબ્દની યોજના કરવી. કેમ જે અર્થના વશથી કિત,

अर्थः—वळी ए लिंगधारीनो आ जन वांधव पण नथी जे आझा उपासवे वांधव एटले पिता, चात्ता इत्यादि संबंधवाळो जे होय ते. वळी ए लिंगधारीने आ जन मैत्री आदिक संबंध वते आ तिशय वहालो पण नथी. वळी ए लिंगधारीए आ जन दान इत्यादि अतिशय आपीने प्रसन्न पण कर्यो नथी. जे एनुं अवलुं कहेइ वचन अंगिकार करे. आ जगाए आ काळनी रुडिए करीने जो पण कोइ लिंगधारीना आवकने वृद्धि पमाववी इत्यादिक गुण संज्ञवे ते तोपण. एतो जेम आ पट ढांकेलोज शोन्ने ठे ए प्रकारना न्याये करीने अतिशय लज्जा पामवा योग्यपणुं एमां रहुं ठे इत्यादि कारणे करीने ते ढांकेली वात उघानी करी देखामवानी अमारी इच्छा नथी. ए हेतु माटे एस कथुं जे नथी वृद्धि पमाव्यो इत्यादि कथुं. वळी कोइ जो कोइ वांधव पण हरो एवो संज्ञव थये ठते पण अतिशय दूर रहेनार घणाक लोकने ते संबंध संज्ञवतो नथी माटे ते संबंध कहेवानी इच्छा पण नथी माटे नथी वांधव इत्यादि कथुं.

टीकाः—तेरेव प्रायुक्तसंबंधाभावेन लोकवाहनयोग्यता विकलेलिंगिजिरेव एवेत्यव्ययमिह परिज्ञवे ॥ ईषदर्थे पराज्ञवे प्येवो पश्येऽवधारण इति विश्वप्रकाशवचनात् ॥ ततश्चमहान् पराज्ञवोऽयं यत्तादृशोरपि लिंगिजित्वाको वाह्यत इति ॥ वखात् हवेन ननु प्रणयेन वाह्यते वशीकृत्य स्वकार्याणि कार्यते ॥

अर्थः—आज्ञावहन करायवाने अयोग्य एवा लिंगधारीतंपत्र पुर्वे संबंध कदा तेमांनो एके संबंध नथी, तो परा आ जगाए 'पर'